

دیوانا

مەلایێ جزیری

تەحسین ئیبراهیم دۆسکی

چاپا دوویێ

خودانێ ئیمتیازێ
حافظ قاضي

سەرنڤیسەر
مؤيد طيب

ئەدرێس
کوردستانا عیراقێ دهۆك
ئاڤاهیێ ئێکەتیا سەندیکایێن
کرێکارێن کوردستانی
تایێ دهوك / ڤاتێ سیێ
تەلفون: ٧٢٢٥٣٧٦ ٧٢٢٢١٢٥

www.spirez.org
www.spirezpage.net

- ژمارا وەشانێ: (٨٣)
- ناڤێ پەرتوکێ: دیوانا مەلایێ جزیری
- بەرهەڤکرن: تەحسین ئیبراهیم دۆسکی
- پێداچوون ولێ زڤرین: ئیسماعیل تاها شاهین
- دەرهینانا ناڤەرۆکێ: نازدار جزیری
- بەرگ: بەیار جەمیل
- سەرپەرشتکارێ چاپێ: زاگرۆس مەحموود
- چاپا: دووێ
- تیراژ: (١٠٠٠) دانە
- ژمارا سپارتنێ: (   ) سالا ٢٠٠٥
- چاپخانا وەزارەتا پەروەردێ هەولێر

SPIREZ PRESS & PUBLISHER — دار سبیرێز للطباعة والنشر

دیــوانا

مەلایێ جزیری

بەرهەڤکرن

تەحسین ئیبراهیم دۆسکی

پێداچوون ولێ زڤڕینا

ئیسماعیل تاها شاهین

2005 سپیرێز

ناڤەرۆك

قافىيا (خ)

قافىيا (د)

قافىيا (ر)

قافىيا (ز)

قافىيا (س)

قافىيا (ش)

قافىيا (ص)

قافىيا (ض)

قافىيا (ط)

قافىيا (ظ)

قافىيا (ف)

قافىيا (ق)

قافىيا (ك)

قافیيا (ه)

قافیيا (و)

قافیيا (ی)

قافییا (یێ)

پێشگۆتن

بێ گۆتنە شعرا شاعرێن مە یێن کەڤن - و جزیری ل سەرێ هەمییان - ژ دەستخەتێن وان ب خوە نەگەهشتییە مە، لەو ژ هنگاڤتنا دەست و تلێن دەستکاری و دەستتێڤەدانێ نە یە دوورە . ڕاستە دەستێن خزمەتکار ل چار کنارێن کوردستانێ ب دلبێشی (إخلاص) و مەردەمێری پەردەیا تارییێ ژ سەر سێ بارێن شعرا ژێگۆتی ڤەداینە، خوە ل ڤەوەژارتن وپاقژکرن وسەرڕاستکرنا وێ پالەکرینە .. بەلێ د گەل ڤێ هەمییێ ژی هێژ دەلیڤەیا زەند و باسك هلکرنێ ژ بۆ ڤاڤێرەکا باشتر و چێتر بکەفتێ یە ڤەکرییە، هێژ گەلەك بارێ هەوجەیی ب خزمەتێ مایییە نەڕاکری، ل هیڤییا پتر خزمەتێیە .

برایێ مە تەحسین دۆسکی ژی پشتی چەند دەستنڤیسەکێن هێژا ب دەست خوە ئێخستین، ب چاڤێ ڕاکرنا تڤاڤەکا بارێ ژێگۆتی، سەرژنوو خوە ب ڤەوەژارتنا دیوانا مەلایێ جزیری کرییە، ڕێکا دیوانێ ل سەر گێبارەکا دی یا دەستتێڤەدانێ گوهازتییە. ب هندێ ڕوویەکی ب خەمل و خێزتر وڤەوەژارتیتر داییە دیوانێ.
کاك تەحسین هەر ژ ڕێڤە و بەری داکەفتە مەیدانا ڤی کارێ پیرۆز - ژ جوامێرییا خوە - باوەرییەکا زێدە دا من و داخواز ژ من کر کو ئەز بارێ لێ زڤرینێ (موراجەعێ) ب ستوییێ خوەڤە بگرم. خودێ ل سەر شاهدە من خوە ژ بەر نە ئاڤێت و من بارسڤکاتییەکا باش بۆ کارێ پیرۆزێ ئاخفتن ل سەر کر.

د لێ زڤرینا خوەدە من گەلەك خەلەتییێن ژبەردەست دەرکەفتی ڕاستکرن، من وە نەکر دەورێ من د خەلەکا لێ زڤرینێ ب تەنێدە بمینت، هندی د هنبانکا خوەدە من لێ مەزاخت. دیوان ژ سەری هەتا دووماهییێ سێ جاران من خواند

و د بەر خواندنێ ڕە من دەقێ ڤەوەژارتی یێ کاك تەحسین ڕووباری (مقابلی) دەقێ شەرحکری یێ زڤنگی ویێ هەژاری دکر و هزرا خوە ل سەر هەرسێکان ددا، ئەڤە بەس بۆ هەڤبەرکرنێ .. بۆ ڕاستکرنا خەلەتیێان ژی (چ یێن چاپێ چ ژی یێن برایێ ڤەوەژێر) من دو جا ـ ئەگەر نە پتر ـ دەقێ چاپکری ژی خواند. د گەل ڤێ هەمی خواندنێ ژی ئەز خوە د سەر خەلەتیێان ڕە نابینم وخوە بەرووبژارتی ناکم. د گەل زەحمەتا من وکاك تەحسین ب مەردینی داییێە بەر خوە ئەز هێژ ل وێ باوەریێمە کو دیوانا جزیری یا کاك تەحسین ژی ڤەوەژارتی هێژ گەلەك بۆ مایییە ب دورستی ببتە ئەو یا جزیری ب خوە نڤیسی، گەلەك بۆ مایییە ب دورستی ژ شووندەستێن دەستتێڤەدانێ بێتە شووشتن .. ئەڤە ڕاستییەکە پشت تێ نائێتە کرن.

د ڕاست شعرا جزیریدە هندی خزمەت بێتە کرن هەر کێمە، هندی بێتە گۆتن هەر پچەکە. ب هزرا من ژ کوردان ــ ژ بەرێ و پاشییێدە ــ چو شاعران نێزیکی ژی ل جزیری نەکرییە، جزیری شاعرێ یەکێ یە یەکرێز شعر ڤەهوونایی، شاعرێ یەکێ یە مۆسیقا و سەلیقەت وسەروا وپەیڤ ل سەر یەك ڕەنگی دارێتین.

سەلیقەت خوەشی، سەروا، لێنان ولێکدانا پەیڤان یا نەعەدەتی داڤێن تێك هلکێشایی یێن کرارێ (نسیج) شعرا جزیرینە. سەرپشکاتییا شعرا جزیری وسەرهۆستاییا جزیری ب خوە، یا ڤێ چەندێیە. ئەڤەیە جزیری ب سەر هەمی شاعرێن کوردان ئێخستی و کرییە سەرهۆستاییێ وان. مۆسیقا و سەلیقەتا ڕێژە وبێژەیان کاکلکا هەمی شعرێن جزیرییە، بنسترا جوداکرنا شعرا وییە ژ یا غەیری وی .. چو نیشانێن ئاخفتنا کۆتی و ڤەڕۆتی وڤەجوویی د ناڤ شعرا ویدە نینن، ئەڤە ژی نیشانا هندێ یە کو خەمل وخێزا زمانێ وی یێ شعرێ خەلاتەك بوو خودێ پێ سپارتبوو نە پیشەبوو.

ڕاستە بارەکا مەزن ژ ناڤەڕۆکا شعرا جزیری ناڤەڕۆکا وەختێ خوەیە، نە یا ئەڤرۆیە، لێ زمانێ ئەو ناڤەڕۆکە پێ هاتییە دارێتن هەتا ئەڤرۆ ژی نە ئەو زمانەیە یێ

تەڤنپیرکێ لـێ دایی و ئەم بشێن پشتا خوە بدنێ و لـــێ نـەزڤڕن. زمـانێ جزیـری بـۆ هەمی دەمان یێ فەرە، کەڤناتی چوجا لـێ دەست نادت، وپـیـراتی لـــێ کـار نـاکت. زمانێ جزیری زمانەکی زێدەزێدە داتراشی وبژوونە ژ ئالییێ لێنانا خوەڤە، ژ ئـــالییێ سەلیقەت و لێکدانا ڕێژە و بێژەیێن خوەڤە، ژ ئالـییێ ڕامانا خوەڤـە؛ ئەو ڕامانا گەلە تا ژێ دچن و بارا پتـر ژێ نەپەنی وڤەشارتی ل بەر مەعنەنەناس و نەمەلـەڤانێن وەکـی مە .. گەلەك دەرگـەهێن نـاڤەڕۆکا شـعرا جزیـری ل بـەر نەشـارەزایێن وەکـی مـە دگرتینە، د گەل هندێ ژی، شعرا وی ب سەلیقەتا نازکا خوە، ب بازا بلندا شێوازێ خوە یێ ئێکانە، یێ کرارێ وی هەمی زمـانـزانـی وشـارەزایـی وڕەوانـبـێـــژی، مـــە ب سانەهی دکێشتە خواندنا خوە وهەمی دەمارێن لەشێ مە دهەژینت.

زمانێ جزیری شاعرییا خوە یا بێ بەڤل د دەریایا ئەڤینا خوە یا ڕاســتانیدە پــێ دەرەهــیـکری، زمانەکی ژ هندێ ماسـترە نـەمـەلـەڤــان خـــوە تـێـــدە نقۆنـی بکـن. ب نیشانان جزیری چو زمانێن ژ ڤی هێژاتر بۆ دەرەهیکرنا ئەڤینا خـــوە یـا خودایـی نـەدیتینە، هێژاتییا زمانێ جزیری ل بـــاز وپـێـکـــا ئـەڤـیـنـــا وی یـــە، ل پەییسـکا پاقژی و بلندییا خودانێ خوەیە. زمانێ بابەتی (لایقی) ئـەشق وئـەڤینا جزیــری هـەر ئەڤەیـە ..

ژ کنارێ زمانیڤە گەلەك خەســلەتێن گرنگێـن ب بـها د زمـانێ جزیـری دە هەنـە مفایەکی زێدە د وارێ زمـــانـزانـییێ دە دێ ژێ ئـێتە وەرگرتن، ژ وان:

١ ـ جزیری ئاخفتن ب ئاوایەکی وەسا کورتکرییە وگڤاشتییە، کرییە پشکەك ژ سەلیقەتا شعرێ ب خوە. چ پەیڤ و ئاخفتن و ڕێژەیا ژ هەمییان سڤکتـر ل ســـەر زمانی و بۆ گوهی ئەو هلبژارتییە. هەمی دەرگەهـ ل سەر ڕێژە و بێژەیێــن ســـت و پست و ڤەهەرفتی و کۆلانی گرتینە، وە نەکرییە چو ژڤان، ڕێکا خوە ب شعرا وی بێخن. ڕێژەیێن وەکی ((بنێ = بنێرە، ئەر = ئەگەر، نەبهی = نەبهیسی، بێـــوری = بئێوری)) د ناڤ تەڤنێ شعرا جزیریدە تام وسەلیقەتەکا نەعەدەتی ددن. ژ بلـی ڤـان ڕێژەیان، گەلـــەجا هـێزا لێنـان و لێکدانـا ئـاخفتنێ ل دەڤ جزیـری ب سـەر هـێزا

سەروایێ ب خوە ژی دكەڤت، سادەیی و دوبارەكرن ژی ل دەڤ جزیری هونـەر و شارەزاییـیە:

ڕەف ڕەف نـەهـشـتـن زاغ زاغ   دانـیـــن ل دل مـــن داغ داغ
دێ كـی بـمـیـنـت سـاغ ساغ   وەستانـە لەشكەر صەف ب صەف

یان:

ل تەختێ دلبەرێ ڕوونی ب شاهی   ل تە شاهی مـوبـارەك بت موبارەك
ژ دیدارا مـورادا مـن ببـەخـشی   مـورادا مـن ژ تـە دیدارە جـارەك

٢ ـ زمانێ نڤیسـینا مـە یـێ ئـەڤرۆ ئیدغـام وئیقـلاب وەكـی تەوشـەكێ ب نـاڤ كەفتینە، و درووشمێ ئاخفتنا كۆلانی لـێ كرینە. ئیدغام وئیقلاب ئەگـەر بـۆ ئاخفتنـا كۆلانی سڤكی ولاوینی ژی بن بۆ زمانێ نڤیسینێ ـ بێ شك ـ هـەردوو كرێتـی وبـێ سەروبەرینە .. زمانێ جزیری ژ ڤێ تەوشێ یێ پارستی وشووشتییە.

من باوەرە ئیدغام ل دەڤ جزیری ئەگەر جارنا هەبت ژی نەچارییە نـە لاوینـی، ئیدغاما نەچارییێ ژی مەگەر ب قەتلازی ل دەڤ بێتە دیتن، نەموونە د ڤی واری دە ژ هنـدێ پتـرن بێنـە هـەژمارتن و بـەرچاڤكرن .. ڕێژەیێـن وەكـی: ((مەیخانــەیێ، شەهكاسـەیا، ئایینـەیا، شـەهزادەیێ، سـەمایا، پـــەردەیا، گەزمـــەیێن، پەنجـــەرەیان، مەعنەیا، پەنجەیان، نامەیا، بوویینە،داییـنە، عەنبەر، چەنبەر، تەنبوور)) بــێ كـار (بـێ حسێب) د دیوانا جزیری دە هەنە.

٣ ـ گەلـەك پـەیڤ و ڕێژەیێـن كـەڤن د دیوانـــا جزیـــریدە بـــەرچاڤن، د وارێ زمانزانییێدە دێ گەلەك ڕێكێن دوور پێ ئێنە كورتكرن، و گەلـەك ڕاسـتی دێ پـێ ئاشكەرابن. دیوانا جزیری ئاییـنەیەكـــە، نەبـەس سـیتاڤكا زمـانێ سـەردەمێ جزیـری ددت، بـەلـكـوو كـێـش و بازا پێشكەفتن و وەرارا زمانێ ئاخفتنـا مـە یـا ئـەڤرۆ ژی ددت.

پەیڤ و ڕێژەیێن وەکی: ((ئێدەك = یەدەك، زەنــگ = زنـج، بیڤـێر = نەساخ، ئاییـنە = عەینە یان نەینك، بکرم = بکەم، نەکری = نەکی، نەهن = نینن، جارنان = جارنـا یـان جانـا، مـووسـایــــم = مــــووسامە، بـدرت = بـدت، پەرگەندەئــەم = پەرگەندەمە، دخورم = دخوم، داییـنە = داینە، نەبوویینە = نـەبـوویـنـە، بـخـوون = بـخـوونە ، هلین = هلینە)) کو ئـەڤـە هەمی مـسـتـەکـن ژ خرارەکی تـەژی، ئەگـەر ب هۆستایی وشارەزایی هزر تێدە بێتە کرن دێ گەلەك ئارمانج و نیشانێن نەهنگاڤتی ئێنە دیتن.

کورت کرمانـجی زمانێ جزیری ژ ڕەنگ و ڕووبار و ناڤــەڕۆکا خــوەڤــە هـێــژ ب دورستی نەگەهشــتییە هـەقێ خـوە، ب وژدان نەکەفتییـە بـەر چـاڤ و دەڤـان. مەیدانا ڤەدان وڤەکۆلانا ڤی واری ـ ئەگـەر ل بـەر زێـدە شـارەزایی ودەولەمـەندییا زمانێ جزیری وکووراتییا ڕامانا شعرا وی بێتە کێشـان ـ هێـژ یـە ڤالایـە ژ فـێرس وسواران. جزیری نەبەس شعر ب هۆستایی ڤەهوونایی‌یە، بەلکوو سەلیقەت خوەشی و شارەزایی ژی سەرباری روحا سەردەمێ تێــدە ژیـایی ب هۆسـتاییـیەکا بـێ بـەڤل داڕێتییە قالبێ شعرا خوە.

کـولـۆڤانکا زێدە شارەزایی و بلیمەتییا جزیری د دەراڤێ ڤەهوونانا شــعرێ دە، د هندێ ڕەیە، جزیری ب شاعرییا خوە یا بێ هەڤڕك، ب سەلیقەتا خوە یا ئێکانـە، تەمژینا (غموض) ڕامانا شعرا خوە ژی ب سانەهی د گەورییا خواندەوارێ خوە دە دبت. ب لێنان و داڕێتنا خوە یــا تـێر سـەلیقە و مۆسـیقا وسـڤك، نـاهێلت تـەمژینا ڕامانێ ببتە ئاستەنگ و گرفتاری د ڕێکا خواندنێ دە.

کەسێ وەکی جزیری ب خوە، جـهێ خـوە د پاناڤـا لێنـان ولێکئینـان وڤـەهوونانا شعرێدە دەستنیشان نەکرییە، میراتییا جزیــری د مالکـەکا شـعرا خـوەدە داییـیـە خـوە، یـە ب سـەرڤەیە و ژێ نەیـە زێدەیـە .. جزیـری د مــەیدانا قەســەزانییێ و لێکئینـانێ دە مـیرە، د ڤـەهوونانا شـعرێ دە جـەهانگیرە؛ دەریـایـا پـەژن و ڕامانانـە، جزیری ئەڤەیە ئەگەر زێدەتر نەبت:

د عشقێ شەیخێ ثانیمە ، ب دل بەحرێ مـەعانیـمـە

(لــــذي حــــجر و ذي قلب شفاء في إشاراتــــي)

د ئقلیـمێ سوخەن میـرم ، د شعرێ دە جەهانگیرم

(ویــــعلــــو موكب العشاق أعلامي و راياتــــي)

ئیسماعیل تاها شاهین

٢٠ / ٦ / ١٩٩٩

مەلايێ جزيری
وپێناسەيەكا كورت

مەلايێ جزيری كىيە؟

مەلايێ جزيری ناڤدارترين شاعرێ كوردە د ديرۆكێ دا، ونـە بـاوەرە شـاعرەكێ دی يــێ كـورد ل پـێـكا وی هەبت چ ژ لايێ بەلاڤبونا ناڤ ودەنگان بت يــان ژی ژ لايێ زيرەكی و بلندىيا ئاستێ شعرا وی بت .. لــەو مـرۆڤ مـەندەهۆش دمينـت شاعـرەكـێ وەكـی جـزيری هەتا ئەڤرۆ ژين و سەرپێهاتىيا وی ب رەنگەكێ هــەژی و دورست نە هاتبتە زانين، وب ڕاستی ئەڤ چەندە نيشانا خەمسارىيا مـە كــــوردانە د دەرهــەقا نــڤـيـــسيــنا ژينەنيگارا ناڤدارێن مە دا .. تشتێ ژ جزيری هاتىيــە زانـين ب تنێ ئەوە: ناڤێ وی ئەحمەدە و خەلكێ جزيرا بۆتانە !

يا ناڤی تشتەكێ ئاشـكەرايە كـو نـاڤێ وی ئەحمـەدە چونكـی ئـەو ب خـۆ د پـتــر ژجهەكی دا ژ ديوانا خۆ ناڤێ خۆيێ دورست دئينت، وەكی:

ئەحمەدم سينە سپـەر پـێـشبەری تيرا فەلەكێ
دەعوەدارێ تەمە ئيرۆ تو ژدەحلی وەرە دەر

يان:

ئەر ب كوشتن وەر ب هشتن ئەمر وفەرمانا تەبت
(أحـمـد عـبـد رقـيـق واقـف بين الــعـبـيـــد)

وكو خەلكێ بۆتانە، ئەڤە ژی نە جهێ گومانێيە، چونكی ئەو ب خۆ د شعرەكا خۆ دا د بێژت:

گولــێ باغـێ ئــرەمـێ بوهتانم　　شەبچراغێ شەبـێ كوردستـانم

وناڤێ بابێ وی یێ دورست کو محەمەدە ب تنێ دیەك ژێدەر دا هاتی‌یە ئەو ژی دەستنڤیسا دیوانا جزیری‌یە ئەوا ل سالا (١٢٣٨)ی مشەختی ب دەستێ عەبدلقادرێ ئامێدی هاتی‌یە نڤیسین، وەکی سەیدا عەلائەددین سجادی ژێ ڤەدگوهێزت [1].

وتشتەکێ زێدە بەلاڤە دناڤ گەلەك مەلایێن کورد دا کو جزیری ژ ئویجاخا بوهتی‌یانە، وددەستنڤیسا (عەمەر) دا هاتی‌یە کو مەلا ژ بنەمالا (ئەنصاری‌یانە) کو یەك ژ بنەمالێن ناڤدارێن جزیرا بۆتانە.

جزیری کەنگی ب سەردنیایێ کەفتی‌یە؟

دەستنیشانکرنا دەمێ جزیری تێدا ژیایی هەتا دەمەکێ نێزیك ژی تشتەکێ ب ساناهی نەبوو.. و بۆچوونا ژ هەمی‌یان نێزیکتر بۆ ڕاستی‌یێ بۆچوونا سەیدا مەلا ئەحمەدێ زڤنگی بوو ئەوێ پشتی خواندنەکا هویر بۆ دیوانا جزیری گەهشتی‌یە وێ باوەرێ کو مەلایێ جزیری ل نیڤا دووێ ژ سەد سالا دەهێ یا مشەختی و نیڤا یەکێ ژ سەد سالا یازدێ ژیایە [2] .

وپشتی خواندنەکا هویر د دیوانا جزیری دا بۆ مە سالا بوونا وی ب خۆ ژی دیار بوو کو سالا (٩٧٥)ی مشەختی بەرانبەری (١٥٦٧ ـ ١٥٦٨) ی زایینی‌یە، جزیری ب خۆ ئەڤ چەندە ـ د دیوانا خۆ دا ـ گۆتی‌یە [3] ، دەمێ د چارینەیا شەشێ دا ژ یەکەمین شعرا دیوانا خۆ د بێژت:

ژحەرفا ماه وسالێ ما   نەهات دەر شەکلێ فالێ ما

ودەمێ مرۆڤ ب هەژمارا ئەبجەدی حسێبا ڤان پەیڤان کۆم دکەت:

حەرفا = ٢٨٩ ، ماه = ٤٦ ، وسال = ٩٧ ، شکل = ٣٥٠ ، ما = ٤١ ، ما = ٤١ ، فال = ١١١ .

هەژمار (٩٧٥) دەردکەڤت، وئەڤە ئەو هەژمارە یا جزیری دناڤ شەکلێ فالا خۆ دا دیتی! [4]

ژ ڤێ دیار دبت کو مەلایێ جزیری ل سالا (٩٧٥) ی مشەختی (بەرانبەر ١٥٦٧- ١٥٦٨ز) هاتیـە سەر دنیایێ.

ژین وسەرهاتیـیا جزیری:

چو تشتێ وەسا ژ ژین و سەرهاتیـیا مەلایێ جزیری مە نەزانیـیە؛ چونکی چو ژێدەر نە ل سەر دەمێ وی و نە پشتی وی ژی ل دۆر ژینەنیگارا وی نە هاتینە نڤیسین، وئەگەر تشتەك هاتبە گۆتن ژی هەر گۆتنا دەڤیـیە !

سەیدا عەلائەددین سجادی هندەك پێزانینان ل دۆر ژینا مەلایێ جزیری ڤەدگوهێزت وددەتە دیارکرن کو ئەڤ پێزانینە ئەون یێن محمەد عەلی عەونی د کاغەزەکێ دا بۆ وی هنارتین، و وەسا دیارە کو عەونی ئەڤ پێزانینە ژ هندەك مەلایێن کورد بهیستینە .. ژ وان پێزانینان:

جزیری دەمێ هێشتا زارۆ قەستا مزگەفتێ کریـیە و ل نك بابێ خۆ شێخ محەمەد فێری خواندنێ ونڤیسینێ وقورئانێ بوویە، پاشی ل گەلەك دەڤەرێن کوردستانێ گەڕیایە وەك فەقی ژ بۆ وەرگرتنا زانینێ، قەستا ئامێدییێ وجۆلەمێرگێ وئامەدێ (دیاربەکرێ) کریـیە، ودەمێ ژییێ وی سیە ودو سال ل گوندێ سترباسێ - ل نێزیکێ ئامەدێ - و ژمەلایەکێ دبێژنێ : مەلا طاها ئیجازا مەلاتییێ وەرگرت و بوو مەلایەکێ دووازدە علم.

پشتی وەرگرتنا ئیجازێ بوو مەلایێ گوندێ سربا ل دەڤەرا دیاربەکرێ پاشی چوو حەسەنکێفێ و ل وێرێ بوو مەلا ودەرس ددانە فەقییان و ئیجازێن مەلاتییێ ژی ددان.

پشتی هەیامەکی ژ حەسەنکێفێ زڤڕی وهاتە باژێرێ خۆ(جزیرا بۆتان) وهەتا مرنا خۆ ل ژییێ حەفتێ وپێنج سالییێ لێ ئاکنجی بوو[٥] .

بەلێ وەکی ئاشکەرا ئەڤ پێزانینە د چو ژێدەرێن نڤیسیدا نە هاتینە.

جزیرییێ شاعر:

ڤەکۆلەرێن دیرۆکا ئەدەبییاتێن کوردی هەمی ل وێ باوەرێنە کو مەلاییێ جزیری سەردەفتەرێ هەمی شاعر و ئەدیبێن کوردە، و دیوانا وی ئەوا گەهشتییە مە باشترین نیشان و گرۆڤە یە ل سەر ڤێ چەندێ ..

جزیری ب شاعرییێ ییێ هاتییە ناسین بەلێ کانێ چاوا ئەم چو ژسەرهاتییا ژینا وی نزانین وەسا ئەم چو ژسەرهاتییا وی یا شعری ژی نزانین، کانێ کەنگی دەست ب ڤەهاندنا شعرێ کرییە؟ و چ بەرهەم - ژبلی دیوانێ - هەنە ؟ ب تنێ مە ئەو هەلبەستێن وی دیتینە ئەوێن د دیوانێ دا پاراستی مایین ئەوێن هندێ دگەهینن کو جزیری شاعرەکێ پایە بلند وبێ هەڤتا بوو !

دخواندنەکێ دا بۆ دیوانا جزیری ل سێ جهان دیرۆکا ڤەهاندنێ بۆ مە دیار دبت:

جهێ یەکێ:

د قافییا (سین)ێ دا ، دەمێ د بێژت:

تورکێ خوونریز وخوماری مە ب یەك غەمزەیەکێ

زوهدێ چل سالە ل من زیر و زەبەرکر ژ ئەساس!

ژ ڤێ د ئێتە زانین کو جزیری ئەڤ هەلبەستە ل چل سالییێ ڤەهاندییە، ئانەکو ل سالا (١٠١٥)ی مش (١٦٠٦)ی ز.

جهێ دوویێ:

د قافییا (نوون)ێ دا دەمێ دبێژت:

سە سالە ژ دەرد و ژبەلاییێ تە هەلاکین

حەتتا ب فەلەك هەر درەتن ئاە و ئەهێ من!

ژ ڤێ ژی د ئێتە زانین کو وی ئەڤ شعرە ل سیە سالییێ ڤەهاندییە، ئانەکو ل سالا (١٠٠٥)ی مشەختی.

جهێ سێیێ:

دهه‌لبه‌ستا دویماهی‌یێ دا ژبناخه‌یێ دیوانێ جزیری د بێژت:

دەمەکی دا بسەیرین سـەد سالان   لەو ئەلیف تێن مه دحەرفێن فالان

کـو ل شەکلێ رەقەمێ سەرسالان   تـوی مـرادا مه ژ عـەرعـەر بالان

ودیاره کو مەبەستا جزیری ب دو ئـەلیفان دو هـەژمارێن یـەکن، ئانـەکو یـەکی هەیڤا یـەك ــ سەرسال ــ وهەژمارا سالێ ژی ب ڤی رەنگی دەردکەڤت:

شکل = ٣٥٠   رقم = ٣٤٠   سرسال = ٣٥١

وکۆما هژمارێ دبته (١٠٤١)، ئانەکو ل رۆژا سێ شەنبـێ (١/١/١٠٤١)ی مشەختی بەرانبەر (١٦٣١/٧/٢٩)ی زایینی جزیری دیوانا خۆ ب دویماهی ئینایـە، وهنگی ژیێ مەلایێ جزیری (٦٦) سال بوو.

وتشتێ پتر ڤێ بۆچوونێ بنەجه دکـەت ئـەوه جزیـری د شعرەکا خـۆ یـا دی دا دبێژت:

ئـەلـلاه ل مـن حـەیـاتـه چ شـەکـکـەر ونـەبـاتـه

ژ نوو ڤه دێ جوان بـم گەر بهن بکم گولا گەش

وهژمارا ئەبجەدی یا پەیڤا (الله) دبتـه (٦٦) وەکـی مـه ل جـهێ وێ د دیوانـێ دا ئیشارەت دایێ.

جزیری‌یێ عاشق:

جزیری‌یێ شاعـر د دیوانا خـۆ یا مـەزن دا گەلەك بابەتێن جودا جودا ڤەگرتینه و بـەحـس ژێ کـری‌یـە، لـێ بابـەتـێ ژ هـەمـی‌یان پـتـر ل دۆر زڤـڕی عـشـق و ئەڤینداری‌یه .. و ئەڤینداری‌یا وی نه وەکی ئەڤینداری‌یەکا دی‌یە، ئەڤینـەکا تێکەلـه دگـەل فـەلـسـەفـێ و صۆفیـاتی‌یێ و ل گەلـەك جـهان زەحـمـەتـەکـا زێـده ب خواندەڤانی دکەڤت هەتا بشێت ڤان بابەتان ژێك ڤاڤێرت.

گەلەك گۆتن د دەرهەقا ئەڤینداری‌یا جزیـری دا هاتینـه کـرن، لـێ ئـەڤ گۆتنـه هەمی دبێ بنیاتن و چو نیشانێن ئاشکەرا وبنبڕ ل سەر نینن و یـەکێ وەکـی جزیـری

سەرهاتی‌یا ژینا وی هێشتا د تاری‌یێ دا مایی، یا غەریب نینە کو سەرهاتی‌یا عشقا وی ژی یا روهن و ئاشکەرا نە بت. و هەر چەندە جزیری د شعرێن خۆ دا هەژمارەکا ناڤێن کچان ئینایینە لێ ئەڤە نابتە دەلیل کو یەك ژ ڤان ناڤان ناڤێ دلبەرا وی یە، نەخاسمە ئەگەر ئەم ل بیرا خۆ بینین کو ئەڤ ناڤە د شعرێن بارا پتر ژ شاعران دا دوبارە بوویینە .

مەلا.. یان نیشانی ؟

ئەڤە ئەو هەردوو ناسناڤن یێن کو جزیری د شعرێن خۆ دا بۆ خۆ دانایین و پتر ژ جارەکێ دوبارە کرین .. مەلا؛ چونکی وی دەستویرنامەیا مەلاتی‌یێ وەرگرتبوو ودژینا خۆ دا مەلاتی دکر ، هەر وەسا دەرس ژی ددانە فەقی‌یان وئیجازە ددان، ووەکی دئێتە زانین ئەو یەك ژ سەیدایێن مەدرەسا (سۆر) بوو ئەوا ل جزیرێ ناڤدار.

و ل دۆر هلبژارتنا وی بۆ ناسناڤێ نیشانی، سەیدا مەلا ئەحمەدێ زڤنگی دبێژت: نیشانی دبت پالڤەدان بت بۆ نیشانێ کو ب رامانا ئارمانجێ دئێت ئانەکو ئەو یێ بوویە ئارمانجا تیرێن ئەڤینێ یان ژی ئارمانجا نەخۆشی و گرفتاری‌یان ژبەر ئەڤینا خۆ، و دبت پالڤەدان بت بۆ نیشانا ل سەر روی، هەر وەکی وی دڤێت خۆ بۆ نیشانێ پالڤەدەت ژبەر وان مەدحێن وی بۆ کرین [٦] .

ژی‌یێ جزیری و مرنا وی:

وەکی مە ڤەگێرایی جزیری ل سالا (٩٧٥)ی مشەختی بەرانبەری (١٥٦٧ - ١٥٦٨)ی ز هاتبوو سەر دنیایێ، ول سالا (١٠٤١)ی مشەختی (١٦٣١)ی ز دیوانا خۆ ب دویماهی ئینابوو.. ژڤێ دئێتە زانین کو ژی‌یێ جزیری هەر چاوا بت ژ شێست و حەفت سالان کێمتر نابت.

د وێ شعرێ دا ئەوا مەلایێ جزیری و فەقی‌یێ تەیران هاڤێتی‌یە بەریەك، تەیران سۆر ب سۆر ئاشکەرا دکەت کو وی و جزیری ئەڤ شعرە ل جزیرێ ڤەهاندی‌یە ل سالا (١٠٣١)ی مشەختی (١٦٢١)ی ز تەیران دبێژت:

بریندارێ عشقێمە دوورم ژ سها بهان
دزانن مەدداحێ کێمە دهەزار و یەك وسهان
ڤەناخوانێ (مەلێ) مە ل هەموو عەرد وجهان

پێگۆتنا (ئیرۆ وەرن ..) ئەوا فەقی‌یێ تەیران ب مرنا جزیری ڤەهاندی و دەڤا وێ ل دووماهی‌یا ڤێ دیوانێ هەیە، فەقی ل سالا (١٠٥٠)ی مشەختی ڤەهاندی‌یە. وسەیدا عەلائەددین سجادی ژ دەستنڤیسا عەبدلقادرێ ئامێدی ڤەدگوهێزت کو جزیری ل ژی‌یێ (حەفتێ وپێنج) سالی‌یێ مربوو [٧] .

ل دویڤ ڤێ گۆتنێ دڤێت بێژین: جزیری ل سالا (١٠٥٠)ی مشەختی (بەرانبەری ١٦٤٠ی ز) چوو بوو بەر دلۆڤانی‌یا خودێ، وئەڤە چەندەکێ وێ گۆتنێ ب هێز دئێخت ئەوا د بێژت: فەقی‌یی تەیران ل سالا (١٠٥٠)ی مشەختی هەلبەستا (ئیرۆ وەرن..) ب مرنا جزیری ڤەهاندی‌یە، ویا زانایە کو سالا ڤەهاندنا ڤێ پێگۆتنێ ب رێکا حسێبا ئەبجەدی دەردکەڤت و ب ڤی رەنگی:

حەفت عەین کو لام ژێ بووجودا شین و گری دیسا تە دا

ع (٧٠) × ٧ = ٤٩٠

٤٩٠ - ل (٣٠) = ٤٦٠

شین = ٣٦٠ گری = ٢٣٠

کۆما هەژمارێ دبتە (١٠٥٠) کو سالا مرنا جزیری‌یە.

گۆڕا جزیری:

مەلایێ جزیری ئەوێ بێ دووندەھ چوویی چونکوو ژن نە ئینا بوو ـ وەکی دبێژن! ـ ل جزیرێ مربوو وگۆڕا وی هەتا نوکە یا ئاشکەرایە دکەڤتە د سەرداڤەکێ

دا ل ئاڤاهــيـێ مـەدرەسا (سـۆر) ل جـزيـرێ و دەمەکێ درێــژ خـەلکێ دەڤـەرێ ب چاڤێ پیرۆزییێ بەرێ خۆ ددایێ!

ئەڤ دانەیە ژ دیوانا مەلایێ جزیری :

وەکی مە دیار کری دیوانا جزیری گەلەك جاران چاپ بوویــە، بەلــێ دەمـێ مـە دیتی کو دیوان نوکە ب ساناهی ب دەســت ناکـەڤت ژ بـەر نـەمانا دانـەیێن چـاپێن بـۆری، ئـەڤـە ژ لایـەکی ڤە، و ژ لایـەکێ دی ڤە مـفـاوەرگرتنا کێم ژ چاپـێـن بـۆری ژ لایێ خواندەڤانێ کورد یێ ئەڤرۆ ڤە چ ژ بەر ڕەنگێ ڕێنڤیسێ بـت یـان ژی ژبـەر هـەبـوونا هـژمارەکا نـە یا کـێـم ژ خەلەتـییان.. مە دیت یا د جهێ خۆدایە دیــوان د چاپەکا نوی دا دەربکەڤت، ب ڕێنڤیسا کوردی یا نوی و ب کراسەکێ قەشەنگ..

ژێدەرێن مە:

پێنج ژێدەرێن سەرەکی هەنە مە ژ بۆ ب جهکرنا ڤێ چاپا نوی پالدایــە سـەر ئـەو ژی ئەڤەنە:

١ـ دەستنڤیســا شـاعرێ بـادینی، مـیرێ ئـامێدی یـێ: محەمـەد طــەیارێ کـوڕێ ئیسماعیل پاشایی، ئەوا ل سالا (١٢٣١)ی مشەختی (١٨١٥)ی ز هاتییە نڤیسین. ئەڤ دەستنڤیسە د کتێبخانەیا سەیدا مەلا تاهایێ مایی دایە، و د فـەرۆز ودەهمـەنان دا نیشانا (پاشا) مە بۆ ڤێ دەستنڤیسێ دانایە.

٢ ـ دەسـتـنـڤـیـسا مەلا مـستەفایێ یووسفی، ئەوا ل سالا (١٣٥٧)ی مشــەختی بەرانبـەر (١٩٣٧)ی ز هاتییــە نڤیسـین، و د کتێبخانـەیا سـەیدا مـەلا مــەحموودێ یووسفی دایە، ونیشانا (یووسفی) مە د دەهمەنان دا بۆ دانایە.

٣ ـ دەستنڤیسا سەیدا مەلا تاهــلیێ کـۆڤلی ئـەوا ل سـالا (١٣٦٩)ی مشـەختی (١٩٤٩)ی ز ل بەر دانەیا شێخ طاهرێ شۆشی نڤیسی، ودکتێبخانەیا سەیدا محسـن ئیبراهیم دۆسکی دایە، ونیشانا (کـۆڤلی) مە بۆ دانایە.

٤ ـ دەستنڤیسەکا دی یا دیوانیێ ل سالا (١٣٥٧)ی مشەختی (١٩٣٧)ی ز هاتییە نڤیسین، ناڤێ کاتبی ل سەر نینە، ل پێشییێ نڤیسییە: (صاحبه ومالکه عمر بن أسعد) ئەڤە ژی د کتێبخانەیا محسن دۆسکی دایە، ومە نیشانا (عەمەر) بۆ دانایە.

٥- چاپا (العقد الجوهري) یا مەلا ئەحمەدێ زڤنگی ئەوا ل قامشلی چاپ بوویی. ومە د دەهمەنا هەر شعرەکێ دا جوداهییێن بەرچاڤ دەستنیشان کرینە، ومە رەنگێ دورستتر ژ لایێ کێشێ ڤە پاشی ژ لایێ زمانی ڤە ـ ل دویڤ لەهجەیا جزیریێ ـ ل سەری هەلبژارتییە وبنەجە کرییە.

هەر وەسا ئەم ل چاپا سەیدا صادق بهاء الدین ئامێدی ژی زڤرینە بۆ مفا ژێ وەرگرتن وهەڤبەرکرنێ، ومە نیشانا (ئامێدی) ل دەهمەنێ بۆ دانایە.

وپشتی چاپا ئێکێ بەلاڤبووی ، سێ ژێدەرێن دی ژی یێن دیوانا جزیری ب دەست مە کەفتن بۆ ڤێ چاپێ ـ کو چاپا دوویێ یە ـ مە مفا ژێ وەرگرتییە ، پشتی کو مە هەڤبەرکرنەك د گەل کری ، ئەو ژی ئەڤەنە:

١ ـ دەسنڤیسا سەیدا مەلا (عەبدررەحمانێ وەستانی) کو ئێك ژ زانایێن دەڤەرا بۆتانە، وخودانێ شەرحەکێ یە ل سەر دیوانا جزیری، کو مخابن حەتا نوکە نەهاتییە چاپکرن، ئەڤ دەسنڤیسە ل سالا (١٣٤٩) مشەختی بەرانبەر (١٩٣٠) زایینی هاتییە نڤیسین، ومە نیشانا (وەستانی) بۆ دانایە.

٢ ـ دەسنڤیسا سەیدا مەلا (عەبدسسەلامێ جزیری) ئەوا ب شەرح ڤە، کو سالێن چلان وپێنجییان ژ سەدسالا بیستێ زایینی هاتییە نڤیسین، ومە نیشانا (عبدالسلام) بۆ دانایە . [٨]

٣ ـ چاپا حەلەبێ، کو ب هزرا من ل سالێن چلان ژ سەدسالا بیستێ هاتییە بەلاڤکرن، ونیشانا (حەلەب) مە بۆ دانایە.

هیڤیدارم ئەز شیابم ـ ب ڤی کارێ خۆ ـ خزمەتەکێ پێشکێشی ئەدەبێ کوردی ودیوانا مەلایێ جزیری بکەم .. و ل دووماهییا ڤێ پێشگۆتنێ سوپاسییەکا گەرم ئاراستەی سەیدا ئیسماعیل تاها شاهین دکەم ژ بەر رەنج وزەحمەتا وی د گەل مە

کێشایی هەتا ئەڤ بەرهەمە ب ڤــی ڕەنگــی هاتیــە پێــش، وخــودێ هاریکــارێ مــە هەمییان بت.

---

(١) علاءالدين سجادی: مێژووی ئەدەبی کوردی، چاپا دووێ، سالا ١٩٧١ز، بپ١٨٦.

(٢) أحمد بن المــلا محمــد الزڤنگــي : العقــد الجوهــري في شــرح ديــوان الجــزري،چاپــا دووێ، ســالا ١٩٨٧ز، بپ (ل).

(٣) تحسين ابراهيم الدوسكي: مراجعة تأريخية في ديوان الجزيري، كــۆڤارا (مەتین) هەژمارا (٤١)ێ، خزیرانا ١٩٩٥ی ز.

(٤) بۆ پتــر پێزانین ل گــۆتارا مە یا بەری نوکە بەحس ژێ هاتیــە کرن بزڤڕە.

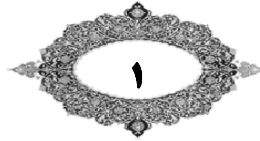
(٥) علاءالدين سجادی: ژێدەرێ بەرێ، بپ ١٨٦-١٨٧.

(٦) أحمد الزڤنگي: ژێدەرێ بەرێ، بپ (و).

(٧) علاءالدين سجادی: ژێدەرێ بەرێ، بپ ١٨٧.

(٨) وئەڤ دانەیا ب شەرح ڤە مە بۆ چاپێ بەرهەڤکر، و ل سالا ٢٠٠٤ دەزگەها سپیرێز یــا چــاپ و وەشانێ ب چاپکرنا وێ ڕابوو.

قافی‌یا (أ)

نەوایا موطرب و چەنگیێ

(چارخشتەکرنا شعرەکا
حافظـێ شیـرازی‌یە)

نـەوایـا موطرب و چـەنـگـێ فەغـان ئاڤێـتە خـەرچـەنگـێ
وەرە سـاقـی حەتا کەنگێ نە شـۆیـن دل ژ ڤێ ژەنگـێ
حـەیاتـا دل مـەیـا بـاقی بنووشین دا ب مـوشتاقـی
(ألا یـا أیـهـا الـسـاقي أدر كـأسـاً وناولـهـا)
کو کاتب دێمی جەدوەل کت شکەستە خەط موسەلسەل کت
ژ یەك حەرفان موفەصصەل کت کیـە ڤێ موشکلـێ حـەل کت
دزانـی روودێ عـوود [١] ئەووەل چ داڤێـتن سـروود ئـەووەل
(کە عشق آسان نمود أول ولـی أفـتـاد مـوشکلـهـا)
ژ مهرا وێ شەفەق سـەعـدێ شـرین لـەعلێ شـەکـەر وەعـدێ
دنـالـم شوبهەتی ڕەعـدێ عەجـیـب لـێ ژ ڤێ جـەعـدێ
(کـە دل راتـاب هـر چینش بکفری [٢] میبرد دینش)
(ز تاب جعد مشکینش چه خون أفـتـاد در دلـهـا)

دڤــێ طاقێ [٣] دڤـــێ خانـــێ مه عەیـــش و ئـێمـــنـی كانێ ؟
كـــــەســێ دەست دت ژ دەورانـــێ نـهالـەك ڤـــێ گــولستانـێ
(در آغـــوشـــش چـــەمی آرد كـــــه أز دل جـانـــش بـــسپارد)
(جـــرس فریاد مـی دارد كه بـربـنـدید محمــــلـــهــــــــا)
ب قورئـــانــــێ ب ئایاتێ ئەگەر پـیـرێ خـــــــــــــەرابـــــاتێ
بـــبـێـــژت : سەجدە بن لاتـــێ موریدێ وی دبن ڤـــاتــــــێ
(مـرید أر بی بصر نبود ز فــــــــرمــــانـــش بـــدر نــبـــود)
(كـــو سالك بی خبر نبـــود ز راه و رسم مــنــزلــــهـــــا)
ژ ڤێ [٤] ظولـمات و دەریایـــێ ژ مەوجـــان قەط خـــەبەر نـایـێ
شكەستی كەشتـیـــا بـــایێ عەجـاجـــێ وێ شـەڤێ [٥] دایـێ
ژ حـــەرفـا [٦] مـــاه و سالـــێ ما نەهات در شەكـلـێ فـالـێ ما
(كجا دانـــنـد حـــال ما سبـك باران ســــاحـــــلـــهـــــا)
مه ڕا ژ ئـــەووەل چ بـر[٧] خـامـی كشاند ئـاخر ب بـەدنامی
ژ ڕەنـــگێ سەعدی و جـــامـی ژ شـوهرەت پـێ حـەسیـن عامی
ب دەنـــگ و بـانـــگ و ئـاوازێ دبـێـژت نـــــەغمەیا سازێ
(نـهـان كـی مـانـد آن رازی كز و ســـازنـــد مـحــفــلــهـــا)
ژ حـافـظ قـوطبـێ شـیـرازێ مـــەلا فـەهـم ئـەر بـكـی رازێ
ب ئـــاوازێ نـــەی و ســـازێ بـبـی بـەر چـــەرخـــێ پـەروازێ
(تـــزد مـــن حـــبـــه الـصفـــوی بـــه أهـــل الـهـوی نـشـوی)
(متی ما تلق من تهوی دع الـــدنیـــــا و أهـــمـــلـــهـــا) [٨]

---

(١) روود و عوود (یووسفی،زڤنگی، ئامێدی).
(٢) ب فكری (پاشا).

(٣) تاڤێ (كـۆڤلی، يـووسفی، عبدالسلام).

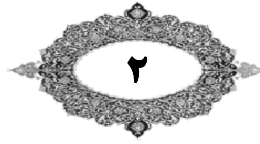
(٤) شەڤێ (يـووسفی، زڤنگی، ئامێدی) ژوێ (كـۆڤلی).

(٥) شەفەق (كـۆڤلی، يـووسفی، زڤنگی، ئامێدی) و ب من وەرە شەفەق دورستترە !

(٦) حەرفان (يـووسفی، زڤنگی، ئامێدی)

(٧) پر (پاشا، عبدالسلام ، وەستانی) .

(٨) وامهلها (پاشا، كـۆڤلی، عبدالسلام، وەستانی).

٢

ئسمێ تەیە مەكتووب

ئسمێ تەیە مەكتووب د دیـــوانـێ قـــــــدەم دا

حـەرفەك قەلەمێ علمی ب تەقویـــمـــــێ ڕەقەم دا

ئەشكال و خەطـــێن دائرەیێ نوقطەیێ عـلـمـن [١]

ئـــەڤ نـەقش و مثالـــن د خـەیـالاتـێ عەدەم دا

میم مەطـــــلەعـێ شـەمسا ئەحەد ئایینە صفەت كر

لامع ژ عەرەب بەرقێ ل فـــەخخارێ عـــەجەم دا

دا شاهدێ ئەسما ب هـــەمـــی وەجهی بـــنـــاسین

یەك مەستی صەمەدكر، ب یەكێ نەقشێ صەنەم دا

یەك گـرتیـیە زولفێ ویـــەكـی خـــال نـومایــــی

ئـــایـــینە ب ئـەسكەندەری وجـام ب جـەم دا

ئەرواحێ موقـەددەس شەبێ قـەدران تـە دخـوازن

نوورا تەیە مـــصـبـاحێ د قـەنـدیــلێ حەرەم دا

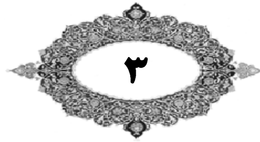
دا وەقـتـــێ لـقـایێ ب تە حەی بین د بـەقـایێ

من نـــەقـــدێ دل و جان د فـەنـایێ ب سەلەم دا

یاقووت فرۆشان د کەف ئـەلــمـــاسی شکەستن
ئەڤ صەفحەیێ ئەلــمـــاسێ کو نەققاشی قەلەم دا
یا رەب ژ چ ڕوو لـەب ب ڤـــەنایا تـە گـوشایـم
(سبحانك لـــن أحصي في شأنك حـمـــــدا)
مـننەت ژ خودایی کو ب عــەبدێ خوە مـــەلایی
ئـکسیرێ غــەمــێ عشقێ ـ نە دینار ودرەم ـ دا

---

(١) عشقن (وەستانی) .

٣

مەشاطەیێ حوسنا ئەزەل

مەشاطەیێ حوسنا ئەزەل چەنگالێ زولفان تاب دا
دا عشق هل بت پێل پێل قەلبێ مەلێ [1] جەلاب دا

حوسنا حەبیب ولوطفێ یار ئاڤێتە دل عشقا غەدار
لەو سەلب کر ژێ ئختیار وێ حوسنێ ئەڤ ئیجاب دا

من دی سەحەر زولفێن دمەست هاتن سەما ئحرام بەست
چوون سەجدەیا خالێ ب قەست لەو حاجبان محراب دا

ڕووح و ڕەوانێ من حەبیب دیسا ب تەلبیسا رەقیب
رەنجیدە کر مسکین غەریب تەرکا دلێ ئەحباب دا

مەحبووب ب جاما پوڕ گولاڤ کەرکر ل من جەرگ وهناڤ
زەهرا هەلاهل بوو دناڤ لەو ساقی ئەو جوللاب دا

وان دەست و زەند و ساعدان مەی دانە شەیخ و زاهدان
مەستی ب چەشمێ شاهدان ئەو نێرگزا سیراب دا

مسکێ (٢) ڕەشاندی ئەز دبێم وان نوقطەیان هن بوونە کێم
لێ خەططێ ڕەیحانی ل دێم کاتب ژ نوو ئعراب دا

نازك قەدا نوورین بەشەر ئەو بوو ل من نەقشێ بەصەر
ئینا (٣) خەیالێ هەر سەحەر ناڤ دیدەیێ بێ خواب دا

ئەو تللییێن نازك ڕەقیق پوڕ دا مە فنجانا عەقیق
ئەو بادەیا نوورین ڕەحیق مننەت ب من وەهھاب دا

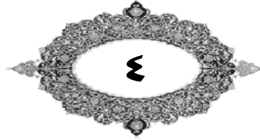
دا خەف نە بین (٤) بەژنا فەرێ مەی هاتە شەهکاسا سوڕێ
مننەت کو ئیرۆ دێم دوڕێ دیسا شەرابا ناب دا

مەی هاتە فنجانا صەدەف کی دێ ڤەخوت ئیرۆ ب خەف
ساقی ب چەنگ و نای و دەف فەرفووریا مەهتاب دا

عیدە وحەبیبێ نەذرە لێ یان دێ ب قوربان بی مەلێ
یا ڕەب ببینم ڕۆژ هەلێ (٥) سککین د دەست قەصاب دا

---

(١) مە بێ (زڤنگی، ئامێدی).
(٢) مسکە (عبدالسلام) مشکێ (وەستانی) .
(٣) دینا (کۆڤلی، یووسفی، زڤنگی، ئامێدی).
(٤) نەبت (زڤنگی، ئامێدی).
(٥) دهندەك ژێدەران دا (وەکی: پاشا، یووسفی،عەمەر) ڕێزکا دووێ وسییێ ژڤێ چارینەیێ پێك دگوهۆڕن.

موغبەچەییێن مەی فرووش

مـــوغـبـەچـەیـیێـــن مـەی فـرووش   هـــەر سـەحـەریٚ تـێـن سـەما
بـــادە خـــوەران نــــووش نــــووش   مـــانـــــــە ل دۆریٚ جـــەمـا

هـــــن گـــولـــێ بـــوو عـــەنبـەرن   هـــن د شـــریـــن ئەسمــــەرن
هـــــن گـــوهـــەری دانـــــەیــــن   مـــثـلـــی سوهـەیـلـێ سەما

هـــن زەریـــنـــــە پـــــوڕ ســـــوڕن   ســـەر ب پـــەڕ و[1] دێـم دوڕن
مـــن کـــو د چـــــەرخـــێ وە دی   صـــەبر و قـــەرارم نـــە مـــا [2]

صـــــەبــــر و قـــەرارم کـــو بـــــر   جـــەرگ وجـــەگەر هـوور دکر
ظـــولـــمــی وە ڕەنـگ کـێ دکـــر   جـــان دبـــــر و دل تـــــەبــــا

جــــــان و دلـــــێ مـــن ئـــەوە   حـــوورروەشــێ مـــن ئـــەوە
پـــــــادشـــەهـــــێ مـــن ئـــەوە   ئـــــەم ل دەریٚ ویٚ گـــەدا [3]

یـــاریٚ کــــــو دی ئـــــەم گـەدا   دەســـــت ب دەســتێ مـــــە دا
ئــــــەم ب ســــــەمـایـێ بــریــن   ڕەقـــص وســـەمـا ژی وە مـا

گۆتە مە دوورِدانەیی ئەم ژ تە و تو ژ مەیی
لەو ب حەقیقەت یەکین مەسئەلە بیّ شوبهە ما

دامە ب دەستیّ سوورِیّ جاما ژ رِەنگیّ دوورِیّ
جەذبە گەها جان و دل پوورِ شەووشاندن هەما [٤]

بادە م نووشی ژ دەست چوومە ژخوە ومامە مەست
قەطرە ب بەحریّ گەها بەحر ب عەینی خوە ما

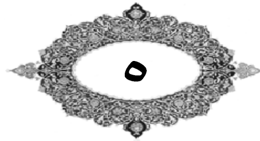
گووشی ب عامیّ مە دە تەرکیّ مودامیّ مە دە
(أكثرهم في غما أغلبهم في عما)

حەرف ژ یەك بوونە فەصل گەر ببری وان ب ئەصل
حەرف دبت یەك خەطەك خەط کو نەما نوقطە ما

وەحدەتیّ (مطلق) مەلا نوورە د قەلبان جەلا
زۆر د ڤیّ مەسئەلیّ ئەهلیّ دلان شوبهە ما

---

(١) سورِ پەرینە (کۆڤلی).
(٢) من گۆ وە چەرخیّ د دەم مثل سهیل السما (کۆڤلی)
(٣) ئەڤ مالکە ویا بەری ویّ ل نك (پاشا، وکۆڤلی، وعبدالسلام) نینە.
(٤) ئەڤ مالکە ژی ل نك (پاشا، کۆڤلی، وەستانی) نینە.

چین چین کرن

چـــین چـــین کـرن زولـفـێـن سـیـا　　کـەسـك ئەطـــلەسـا دیـبـا قەبـا
ئـــێــــــدی نــشان نـابـــن خـویـــا　　تـێــکــل کــرن لازم صـــەبـــا

مـــــن دی صـــەبا بـایێ سـەحـەر　　ماداری بـەدری کــر دوکــــــەر
قـــەوس وقـــوزەح ژێ هـــاتــە دەر　　دیـــــسـا ب زولـفـــان ڕا تـەبـا

ئـــــیــرۆ ژ مــە ل بــەدرا تـەمــام [1]　　عــەنـبـەرفـەشان بـن سەد سەلام
ئـــەی هــودهــودێ شـیـرین کـەلام　　(أهــلاً و ســهـلاً مـــرحـــبـــا)

مــــن دلـــبـــەرەك وەك دوڕ هـــەیـــە　　مـەحـبووب وشیـرین سوڕ هەیە
حـــــوســــن وجـەمـالـەك پـوڕ هـەیـە　　بـەلـقیس صفەت مەسکەن سەبا

مـــــە دڤـــێ پــەرییـا دلـبـــەرێ　　لــێ هــێ ل ئـوسلـووبا بەرێ
لـــێ کــفــش بـــبـی تـو ژ پەنـجەرێ　　تـێ و دچـی تـەشـبـیـهـی با [2]

شــــۆخ و شــەپـــــالا مـەی پەرەست　　ئـەو ظـــالـمـا هشیار و مـەست
ڤــێ نـامـەیـێ خـەف دی ڤ دەسـت　　(فـــي طـــيـــها نـــشر الـــنبا)

بـــێـــژ ئـــەو شـيـريـنـا سورِ پـــەری دورِدانـــەیـــا ئـــەز مـــوشـتـەری :
کـــان عـەهـد وپـەیـمـانـا بـــەری؟ بـیٚ فـایـدە چوون شوبهی هەبا [٣]

نـەی شـەکـکەرا سپی دەست وزەنـد زانــم مـەجالـیٚ نـامــە خـوەنـد
لـــێـــڤـان تـەبـەسـسوم کر ژقـــەنـد (مـــاســت کـبــان في ربـــا)

دلـــبـــەر مـەجـــالـیٚ نـامـــە دی نـاسـی کـــو نـیـشـانـا مـــە دی
نـــوونـــەك موخـالـف تیٚ نە دی (هـل قـلـبـها نـحـوي صبـا) [٤]

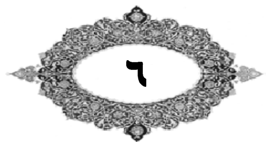
قـــاصـــد ب مـەقـصـوودا مە هات بـا مـوژدە ئـوئـەمـر وبـــەرات
نـــیـشـان هـنـارن هـــەم خـــەلات شـەهـزادەیـا گـولـگـوون قەبا [٥]

ئـیـــرۆ مـەجـــال لـیٚ هات ووەخت دیـسا جـوان بـوو من درەخـت
ئـــەو لامـعـا دایـــی ژ تـــەخـت (مـــا کـــان بـــرقـــاً خـلـبـــا)

ســـەلـــوا ڕەوان زەرريـــن وەرەق چـیـچـەك مەلـیٚ دین ئەو نەسەق
(يـــاقـــوتـهـا يـحـكي الـشفـق يـحـكي عـقـــوداً كـوكـبـا)

---

(١) ئیرۆ مە دی بەدرا تەمام (کـۆڤلی).
(٢) لـیٚ کفش ببێتە ژ پەنجەریٚ بیٚ وبچت تەشبیهی با (زڤنگی ، ئامێدی).
(٣) تەشبیهی با (پاشا، عەمەر، کـۆڤلی، یـووسفی).
(٤) هل قلبها نحو الصبا (پاشا، کـۆڤلی).
(٥) گول گول (کـۆڤلی).
(*) ب ریٚزکرنا مالکێن ڤیٚ هەلبەستیٚ د هەمی ژێدەران دا وەکی یـەك نینە ، مـە وەکـی دەستنڤیسا (پاشا)ی نڤیسی‌یە.

دلبەر شكێنا شەككەرەك

دلـــبـــەر شـكـێـنـا شـەكـكـەرەك (فـقـلـت: يــا روحـي مــتــى ؟)
گـــۆ مـــن: حـەتا خـــاطـــر هـەبـت مـن گـۆ: چ كـم ئـــەز بـــا هـەتـا ؟

زولـفـان تـو بـەس چـيـن چـيـن بكە بـــسـكـێـن مـوقـابـــل ديـن بـكـــە
پـــێـشـكـێـشـی يـەك زولـفـەك تەبن مـولـكـێ خـوتـەن تـەخـتـێ خـەتـــا

دل بـــــەنــــدێ داڤـــا زولـــفـەكێ كـــەفـتـی كـەمـەنـدا ئـولـفـەكـێ [1]
(هـــل فـي يـد الـمـفـتـون شيء ؟ أو كـــيـــف أصـنـــع يـا فـتـــى ؟)

زولــــفــێـــن بوت وشـيـرين لـەبان ژەهـــــريـــنـە شـوبـهـەت عەقرەبان
لــــێ مـــــن ژبــسـكـا پـورٍ گـرێ ئـــــيـــــرۆ تـــنـــێ گـرتـــن دو تـــا

نـــسـبـەت پـەری زيــــبـــــايە ئـەو وەك نـــێـــرگـــزا يـەكـتـــايـــە ئـەو
(يـــــا مــــــن رأی خـلـي فـهـــــل يـــشـبـــي بـــشـــيء قـــامـتـا ؟)

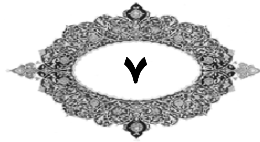
مـــــە ژ بـــوغـچـەيا يـــار زەيـيـنـی بـێ پـورس يـەك [3] سێڤەك چنی
(فـــــبــــمـا جـنـيـت جـــنــــيـــتـي ألــــقـت عـــلــــيّ جـــنـــايـــتـا)

---

(١) ئلفەكێ (عبدالسلام) .

(٢) ئەڤ چارينە ل نك (وەستانی) نينە.

(٣) مەلا (عبدالسلام، وەستانی، حەلەب).

ب ناریٚ فورقەتیٚ سوهتم

ب نـــاریٚ فـورقـەتـیٚ سـوهـتـم ژ فـەرقـیٚ سەر حەتا پیٚدا
خـــەدەنـگـا غـەفـلـەتـیٚ نـــوهـتـم ژ بـەرقـا لامـعـا تـیٚـدا
خـــەدەنـگـا فورقـەتـیٚ رەعـدە دلـیٚ ئـەو غـەفـلـەتیٚ لـیٚ دت
دبـیٚـژم: وەر جـەبەل بـت ئـەو بـکـەربـت ویٚ د گـاڤیٚ دا [1]
هـەچـی فورقـەت نـە دی هـجران نـەبیٚ من داغ وکەی لیٚنـە
ژ بـــل دەربـیٚ د هـجـرانیٚ فـراقـیٚ رووح و جـان کـــیٚ دا
ژ هــەر بیٚ داغ و بیٚ دەردی مـە پـورسن مـحـنـەتا عشقیٚ
چ زانـــن بیٚ خــەبــەر ژانـا دلـیٚ داغ و کـەسـەر تـیٚـدا
کەسیٚ مـحـنـەت دی و فورقەت ڤەخـواری جورعەیا هەجریٚ
گـری وان تـیٚ ب حالـیٚ مـن دڤـیٚ هـجـران و زەجـــریٚ دا
ب دامـا [2] موحبەتیٚ بەندم خەدەنـگـا فورقەتیٚ دل نوهت
ب شوبـهی مورغیٚ نیم بسـمـل دهەڤ وەرتـیٚم د خوونیٚ دا
بـرووسکـا باطنـــی دا دل دپـیٚـتـیٚ سیـنـە ویٚ وەر بـوو
کـو دیٚ بـیٚـتـن تـەبـیٚـتـا دل دنـاڤ ویٚ نـار و پـیٚـتـیٚ دا ؟!
ژ ئـولـفـیٚ شوبـهـەتی زولـفـیٚ مــەدام لـەو بیٚ قەرارم ئـەز
کــو جـانـیٚ من عـەزیز ئـیـرۆ چـوو ودل ویٚ د ئـولـفـیٚ دا

ژ مـەحبووب دووركـرم چەرخێ فەلەك وێ پـورِ هلاڤێتم
نـزانـم دێ ل كـوو دت مـــن د ڤـێ دەوران و چـەرخـێ دا
حـەبـيـبـێ بـێ خەطا كـوشـتـم ب دەربـا فورقەتـێ ئاخـر
ژ وێ رۆژێ دزانـــی من كو يار ئەو تـيـر ل جـەرگـێ دا
گـەلـۆ ديسا بـبـيـنـم ئـەز چـرايـێ وەصـلـەتـێ هـل بـت
بـسـۆژم شـوبـهـی پـەروانـێ ل بـەر وێ نـوور وشەوقێ دا
ب دەربێ كـەوكـەبا صوبـحـێ ل مەشرق زوهره طالع بت
زوحەل دوور بت ب شەش بورجان و وندا بت دغەربێ دا
ژ قوندوس زوهره پەيدا بت ژ هندس [3] موشتەری بێت دەر
سپـێـدێ دت ثورەييايـێ شـــەفـــەق دت قـامـەتـێ پـێـدا
ژ شـــەوقـێ ئـەبـرووان بـنـمـێت هلال ديسا د قەوسەينان
ژ خاوەر بێتە دەر خورشيد [4] ظـــەلام وەربێ دنوورێ دا
ب وەردان زەيينين گـولـشەن چـەمـەن [5] و لالـە بشكفتن
بـنەفش و چيچەكان ڤێكرا شەفەق دا يـەك د رەوضـــێ دا
سـەحـەرگـەھ عـەنـدەليب مەستـن ژ بهنا وەرد وبشكۆژان
شـبـی تـــووتـاك وگـۆيـيـنـان دنـالـيـن ئـەم دفەرقـــێ دا
ل كـەلـبـێ ئـاسـتـانێ خوه نه پورسی قەط حەبيب جارەك
گـەلـۆ نـائـێـنـە بـيـرێ ئـەم دڤـێ نـێـچـيـر[6] و راڤـێ دا
دزانـم شـەهـسـوارێ مـن غـەزالـــــەك وێ دفـتـراكـێ
ب جـايـــی صـەيـدێ ئـەز بووما دوێ فتراك و بەندێ دا
چ حـــەد صـەيـــدێ هـەزار جـانـن دفـتـراكـا حەبيبێ من
كو سەد جەمشيد و كەيخوسرەو غولامن سەر دەڤێ رێ دا
د دەه سـالان مـولازم مـام ويـارێ رِوونـەدا جــــارەك
وەگەر نه يار ئەگەر رِوو دت هـەيە جارەك د سالـێ دا [7]

دلــۆ مـزگــیــنــه مـن شـابـه کــو سـولـتـانـیّ مه دیّ بیّتن
ژمـن بــاوەرکه پـەیـغـامیّ سەحەر مزگـیــن ب مـن پـێـدا
شوکور بیناهییا من هات و یەعقووب دیده ڕەوشەن بوو
ب بوویا یووسـفـیّ مـصـریّ ل کـەنـعـانـیّ بەصەر پیّ دا
نەسـیــمـیّ سونبول و سیـڤان سەحەر دا حەبس و زندانیّ
ڤـەبـوو قـوفـلا مـه بـیّ مــفـتـه زڕنـگـێـنـی ژ قـوفـلیّ دا
فــراقـیّ شـــەڤ ب ئاخر چــوو سپیّــده کفش بوو دیسا
مـەریـخـا نەحس ئـاڤـابـوو خـویا بــوو ڕۆژ د شـەرقیّ دا
دچــەرخــیّ وەك نـوجـووم دێم دۆڕ سەما هاتن قرانا یـەك
هـەیــیـڤـا بـەدر بـوو ئەو سـورپـەری من دی د رەقصیّ دا
ژ وادی ئـەیـمـەنـیّ دلـبەر نـزام ئـەنـگـوشتەك ئــظهارکر
کو خـوەش ئەنوار وبەرقن ئەو تەجەللی بـوون دطووریّ دا
قــرانــا زوهـرەیــیّ من دی دبــەر عــقــدا ثورەییایــیّ
ژ پەروینان دبـێـژم عـەکسه هـێـژ کـەفـتـی دجـامـــیّ دا
حەبـیـبـیّ عـەزمیّ صوحـبەت کر دجـامان لەو شەراب ئانی
دلـیّ مـن دی دو صەیــادان ژ بـوریـــان ڕا بـەری ویّ دا
ژ شەکـلیّ ئـەبـروویـێـن ساقـی وه بـەدرەك من موقابل دی
هــلاتـن سەد هـلال ئـیـرۆ [٨] ئـشارەت مـن ژ عەکسیّ دا
ب تـوولـێـن ئـاستـانـیّ ڕا ڤـەخـوەنـدم میـر ب دەرگـاهی
ب ڤـی چاڤـی حەبـیـب دیتم شوکور ئەڤ شەفقه مەولـیّ دا
ب زەهریّ خوەی شەریف [٩] خوەندم گۆ: خدمەتکاریّ دێرینی
ته پـوڕ جـەور وجـەفـا دینه د سلووك وسەعی وجەهدیّ دا
بچین [١٠] وەردان ژ گولزاران کو ئـەغیاران ب دەست خارن
ژ مەخصووصان د دەرگاهی دوعـا من ئـەو د هـەجــریّ دا

ب تەشریفا خوە ئەز خوەندم ژ لوطفێ بەندە نیشان کر
خەلات وشەفقە ودل دان شوکورخوازین کو باخوێ دا
مە هادر سەجدەیا شوکرێ ل وی عەردێ موقەددەس کر
ب موژگانێن خوە دورِ سوفتن ئەنی مالی ل عەردێ دا
هەیا بیناهیا چەهڤان بوت وعوززا ولاتێ من
تویی پێشبەر سوجوودا من سەحەرگاهان دخەلوێ دا !
ل بال علمێ تە مەعلوومە ژ ژینێ من تو مەقصوودی
فدایێ جان مە دێ جان بت د قەستا وەصل ودینێ دا
ب حوسنا خوەی ئلاهی کی [11] ب سەهم و هەیبەتێ دینێ
نوجووم وکەوکەب ولامع [12] ژ بالا تێن ب بەژنێ دا
ب خالێن وەرد ونەسرینان ژقودرەت خەط کشاندی لێ
ب تەرحا نێرگزا عێلی سەحەرگاهان نەسیم لێدا
کو توولێ ئاستانێ دوور نەکی ئێدی ژ دەرگاهی
ژ باخوێ ڤێ رجووناکین د بابێ لوطف ورەحمێ دا
تو بارێ فورقەتێ زانی دکارم ئەز تەحەممول کم
ب نارێ کووهێ قەندیلم بلا فیلم [13] دعشقێ دا [14]
زهی دەردێ مەزن فورقەت جەگەر سۆت ئاتەشی دا دل
جهێ صەبرێ نەما چەندان فەرەج من دی د صەبرێ دا
مەلا بێ قامەتا یەکتا قیامەت [15] من ب چەهڤان دی
فراقێ رووسیا بن تە ژ من جانێ شرین جێ دا

---

(١) ئەڤ مالکە د دەستنڤیسا (پاشا)ی دا نە هاتییە.

(٢) ب بەندا (پاشا).

(٣) ژ سندێ زوهرە پەیدا بت ژ هندێ .. (حەلەب، وەستانی) .

(٤) بێتە خورشیدی (زڤنگی، عبدالسلام، حەلەب، وەستانی).

(٥) دچیمەن لاله(کوڤلی) چمەن دا لاله (یووسفی).

(٦) نەخچیر (پاشا).

(٧) ئەگەر یەك جار ڕوو دت یار بەسە ئەو جار د سالێ دا (حەلەب).

(٨) هلال ئەبروو (کوڤلی).

(٩) شرین (حەلەب).

(١٠) بچین ئانەکو: بچینە، و ل نك (کوڤلی) بچن، هاتیە، ئانکو بچنە.

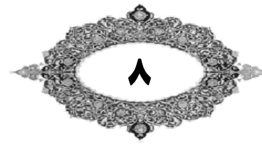
(١١) ب حوسنا خوە تو ئاگاهی (حەلەب).

(١٢) کەوکەبێ لامع (زڤنگی، حەلەب).

(١٣) دیاری کووهێ قەندیلم مەگەر (زڤنگی، ئامێدی) بلا قیلم (عبدالسلام، حەلەب)..

(١٤) ئەڤ مالکە ل نك وەستانی نینە.

(١٥) قەبا یا (پاشا).

٨

سەرێ زولــفــا تە

ســــەرێ زولـــفـا تـە ب كـولـلابـێ دوعـــا

هـــاتـــە دەسـتـێ مـە ب جـەللابـێ دوعـــا

صووفیێ خەلوە نشین بێـن [١] د سوجوود

هـــەردو بـــــورهێــــن تـەنـە مـحـرابێ دوعـا

عـەرضی كـێ [٢] دێ بكرم صوورەتێ حـال

كـــو تـــویـی قــبـلـەیــێ ئـەربـابێ دوعـــا

ژ دوعـــــــــایــێ قـەدەحـەك دەر دەســتـــە

هەر سەحەر سوننەتێ مەی [٣] نابێ دوعا [٤]

گــــــولـێ ئـقـبـالـێ ژ گـولـزارێ قـەبـوول

مـە چـنـی بـوو دشەكـەر خــوابێ [٥] دوعـــا

بـەر دو بــــــورهێن تـە ژ ئـخلاص ویـەقـیـن

مــە دوێ سـەجـدەیـە ئــادابــێ دوعــــا [٦]

ژ دلـــــــەك صـــافــی تــو مـحـرابێ ببـیـن

ســەجـــدەیـەك لازمـە دەر بـــابێ دوعـــا

مـــه ب دل (عروة وثقى) تـه د دەســـت [7]

ژ ئـــەنـــایـا تـــــــه سـەرئـەلـقـابـێ دوعـــا

ژ ئـــــــەزەل یـەك جـهـەتـی دایـه مــەلـــێ

هـەر مـه ئـــخـــــلاصـه ژ ئـەسـبـابێ دوعـــا

---

(١) بته (عبدالسلام) نینه (زڤنگی).

(٢) عەرضەکی (عبدالسلام، حەلەب، وەستانی).

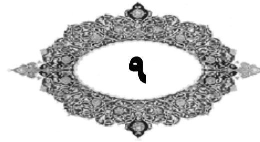
(٣) مەستێ مەیێ (کـۆڤلی، زڤنگی، ئامێدی).

(٤) ناب ودوعا (وەستانی، حەلەب).

(٥) شوکر خوازێ (یـووسفی).

(٦) کـو د وێ سـەجدەیە ئـەربابێ دوعـا (وەسـتانی، حەلـەب) مـە دبـر سـەجدە ب ئـادابێ دوعـــا (زڤنگی).

(٧) م د دل عوروەتێ ووثقایە ب دەست (زڤنگی).

ئیــرۆ ژ دەربا خەنــجــەرێ

ئیــرۆ ژ دەربــا خــەنـجـــەرێ   لازم ب ئــــێــشانـــی مەلا
تـــەشـــبـــیــهــی زولـفـا دلبەرێ   زانـم پـــەریــــشانـــی مەلا

زانـــم پـــەریــشـــانــــــی ژ دل   بـــێ حـــەد ب ئێشانی ژدل
تــەشـبـیـهــی بــریـــانـــی ژ دل   (بـــالــلــە) نـە ئـنسانــی مەلا

(باللـە) چ طـــەبــعــەت ئادەمـــی   یـــەك سـەر دبێـم یەك عالـەمی
دەریایـــێ قـــاف و قـــولـــزەمـــی   یـان چـــەرخێ گەردانـــی مەلا

یـا رەب چ وێ محـنــەت کـەشی   سـەر تـا قـــەدەم تێـك ئاتـەشی
مـەجـرووحـێ قـەوسێ تـۆزڕەشی   لــەو دل ب پـــەیـکانـی مەلا

زانـــم ژ عـــشـــقــێ دۆژەهـــی   بـــەحـــرەك ژ نـارێ ئیـلەهی [1]
ئیـرۆ ل ماهـێ خـەرگـــەهـــی   تــەشـــبـیـــهـی سـەیوانـی مەلا

ئـەڤ سیـنـەیـا وەك نـای ونـــەی پــــورِ لـیٚ کـشانـدن داغ وکەی
هەر دل ب نـائـەهـلان نــە دەی [٢] یـــا رەب چ نـــــادانـــــی مەلا

دوورِدانــەیــا دیٚــم گـــەوهـــەرە ئــایـــیـــنـــەیـا ئـەسکـەندەرە
بــیٚ مــروەتــان دل کــر کــــەرە مـــەجـــرووحـــیٚ خـالانـی مەلا

بــیٚ مـروەتـیٚ دل هــەررشـــانــــد تـەشـبـیـهـی شـیـشیٚ لیٚ کشاند
کەرکر جەگەر خویٚ [٣] لـیٚ رەشانـد ئـاتــەش ل ســـەر دانـــی مەلا

نــــاریٚ ژ رِەنـــگــیٚ دۆژەهــــیٚ حـــوسن وجــەمـالا ویٚ مـەهیٚ
مــە د پــەردەیــا ڤـیٚ خـەرگـەهیٚ خــەف کــر چ عــومـمانـی مەلا

ئـیـرۆ ل عـومـریٚ خـوەی تـەلـەف بــیٚ شـاهـد و جـامـا صەدەف
بـیٚ چــەنــگ و ســاز ونـای ودەف زانـــم پــەشـیٚـمـانـــی مەلا

زانــم تــە کـووهیٚ طـــوورە دل [٤] لـــەو هــەر ب نار و نـــوورە دل
شـــەهـکـــاسـەیــا فـەرفــوورە دل لــەو مــەست و سـەکـرانـی مەلا

هــەر سـیـنـەیــیٚ تــابـی تـەمـام نـا پـوخـتـــە خام بیٚ مهر و جام
غـەرقـیــن د خـــوونـــا دل مــەدام لـەعــلا بـــەدەخـشـــانـــی مەلا

پـورِ لەعل و دورِ تە ژ کلکـیٚ عشق ئــانـیـنــە نـەظما سلـکیٚ عـشــق
دەر بـەرر و بـەحر ومـولـکیٚ عشق مـەعــلــومــە خـــاقــانـــی مەلا

بێ حەد ل قەلبێ شوبهی نەی   جەورا تە دانین داغ و کەی
لەو بێ مەحەل [5] خوەش نینە مەی   ئەمما ب شێرانی مەلا

مننەت ژ طالع هەر ژ بەخت   ئاصف ب تەخت وبەخت وڕەخت
بەلقیس ئەوی ئانی ب تەخت [6]   ئیرۆ سولەیمانی مەلا

ئەو هەردو لەعل وهەردو وەشم   گەھ گەھ ب ناز وگەھ ب خەشم
ئەو بەژن و بالا هاتە چەشم   مە د سەیرێ ڕووحانی مەلا

---

(١) ئاسەهێ (یووسفی، عبدالسلام، وەستانی، زڤنگی).

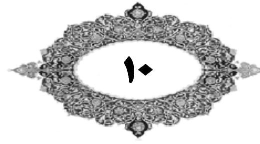
(٢) هێ دل ب نائەهلان ددەی (زڤنگی، ئامێدی).

(٣) خوون (پاشا).

(٤) زانم تە کو هەر طوورە دل (پاشا، حەلەب).

(٥) حەمەل (یووسفی، زڤنگی، ئامێدی، عبدالسلام).

(٦) ب وەخت (زڤنگی، ئامێدی).

(الله) سەحەر

(اللـــه) ســـەحـــەرگـاهـا ئـەزەل   يـەلـمـوومـێ عـشقێ شوعلەدا
نـــوورا جــــەمـــالا (لـم يـــزل)   ذاتـێ تـەجـەللایـا خـوە دا [1]

ذاتـــەك تـــەجـەلـــلابـــوو لذات   بـــێ (اسم) و(آثـــار) و(صفات)
ســــرا حــــورووفـێــن عـالـيـات   خـــەف بـــوو دســتـر وپەردە دا

ذاتـــەك مـوقـەددەس بـوو ووجوود   جـووشـش نەدابوو بەحرێ جوود
وەصـــفــێ ئـــضافات و قـويـوود   يــــەك ژێ تـەجـەلـــلايـــی نەدا

حوسن وجـەمالـێ خـوەست ئـەڤـين   ڤێـكرا د يەك ذاتـــی جــەڤـيـن
نـــوورا قــەديـم بـــوو عشق و ڤين   وان پـێـــكـڤـە نـاز و عشوە دا

عــشـقـا ژ نـــوورا (لا يــــزال)   حـــوســـن و جــەمالا بـێ مثال
ئـيساندی يـەلـمووم و شـەمـال[2]   ديسا خـوە لێ پـــەروانـــە دا

عــشــق ومــەحەببەت هەرهــەبــوو حـــەق عـــاشقێ ذاتێ خوە بوو
مــوحــتــاجی حــوسنەك دی نــەبــوو نـــەقـــل وروایـــەت ژێ وە دا

بــورهـــانــێ عــەقــل دوورکــر قیاس ئــســمــێ کــەمــالاتێ د خاص
ئـــەووەل ئـــلاهـــی [3] پـــێ بـنـــاس ڤێ نـــووریٚ ئەو پــەرتــەو ڤـــەدا

ئەو نـــووره دا بــوو شەوق و تــاڤ عــالــەم خــویا بــوو هەم د ناڤ
بـــەرقـــێـــن خـــوە ئـاڤێتن بـەلاڤ ڕەنگ ڕەنگە ئەو نــوور بەرقە دا

ســوبــحـــان ژ ڕەمــزا خـــالــقــــی نـــوورا ســـپــێـــدا صـــادقـــی
ئـــاڤــێـــتـــە قــــەلــبــێ عـــاشقــی لــەرزیـــن و تـــا و جــەذبە دا [4]

مـــــەعـــنـــایێ عشقێ بێـم: چیـیـە؟ لــەو مــن ب چەشــمێ دل دییە
عـــەکـــســا جــــەمــالـــەك صافییە ظـــاهـــر د مـــرئـــاتـــا مـــــە دا

حــوسن و مــەحــەببــەت ذاتــەکــن مــەعــشــووق و عــاشــق لاتــەکن
لـــێ صـــوورەت و مـــرئـــاتـــەکـن هــەر یەك د مــەعــنـــایا خـــوە دا

گـــــەر دلـــبـــەر و گـــەر عـــاشـقـن عـــــارف د ڤــێــدا صـــادقـــــن
ئـــــایـــیـــنـــەیێ نـــوورا حـــەقـــن جــیجـــی د وان دا جــەلـوە دا

عـــاشـــــق ئـــەوە مـــــەعشووق ئەوە ظـــاهـــــر ئـەوە مـــوظهر ئـەوە
رووح هـــەر ئـــەوە گـــەوهــەر ئەوە دهـــەر شـــاهـــدەك دا شوعلە دا

د هــەر شــاهـدەك دا دێــم ژ دوڕ   پــوڕ نــازدارن ڕەمـز و ســــوڕ
خەططـێ غــوبـارى نــوقطــە پوڕ   كــاتــب ژ بـــالا نــەسخە دا

حەرفــێـن كـــشـاندى كـاتـبـى   نــوورا د ڕووح وقـــالــبـــى
يـــەك يـــەك ب ئـــسـمـێ واهـبـى   ئــعـــراب وجـــەزم ونوقطە دا

نـــوورن ژســـەر حـەتـتـا قـــەدەم   نـەقـقـاشێ سەرمەشقـێ قـدەم
پـێ زەيـينـانـد لـەوحــێ عـــەدەم   يـــەك يـەك د وان دا چـەشنە دا

ئـەو شـەكـل و صوورەت صـەوورين   ئـەصلن[٥] ل بـــالا زەيـــنـيـن
نـسـبـەت ب وان ئـەم سـايـەيـيــن   تـەرتـيـبـێ خـەلـــلاقـى وە دا

عـالـەم ب عـالەم ئـەو نـەســەق   بـــوو ئـايـيـنە ئەسـمائـێ حـەق
نـوورا تـەجــەلـــلايـا تـەتـەق   عـەكـسـێ جـەمـالـەك[٦] سادە دا

هـەر هـەيـئـەتا ڕووح لـێ و جـسـم   شەكـلـێ كـو لـێ دانـى طلسم
هـــەر يـــەك ژيـــەك ڕابـوو ئـسم   لـەو حــەرف حـەرف ئـەندازە دا

ئـــەم تـێـك هـوويـيـاتـيـن يـەقـيـن   ئـسـمـيـن ژ مەصدەر موشتەقـيـن
مــەوهـووم ولاشـەىء موطلـــەقـيـن   عـــەكـسـيـن د نـێـڤ ئايينە دا

پــەرتــەو ژ عــەيـنـى نـــوورەكـــێ   تـێـن تـێـن تـەجـەللا طوورەكـێ
ئـەو ســەر ددت يــەك فـــوورەكـــێ   لەوچەندى لەب لەب قەطرە دا [٧]

ئەو شاهدێ زەرریـن ژ عەیب هەر جەلوەیەك دایی ژغەیب
ڤێ عالەمێ ئەو تێتە جەیب دیسا ژ وێ ڕەونەق ڤەدا

ڕەنگ ڕەنگێ حوسنا صوورەتان نەقش و نگارێن دەستخەتان
بالا و بەژن و قامەتان نازك لەبان پوڕ خەندە دا

شیرین لەبێن قەد نەی شەکەر سیمین بەرێن نازك بەشەر
زولفان ستار بوو ڕۆژ دبەر بسکان ل مسکێ طەعنە دا

گولدەستەیێن نوورین قەدەم دەستان ژ ئەنگوشتان قەلەم
ئەو لالەیێ باغێ ئرەم ماوەر ل زولفان[٨] ژالە دا

هن ئەسمەرن هن دێم زەری مەه پەیکەرن سوڕ موشتەری
ولدان وحوور و ئەو پەری من دی د لبسێ جامە دا

چەندی کو خەمل و ڕەونەقن تەزیینێ حوسنا (مطلقـ)ـن
تێك جلوەیێ نوورا حەقن عشقا ئەزەل پێ شیوە دا

حوسنا مونەززەه بێ نشان وی لێ نقیسی زەرکەشان
خال وخەطێن عەنبەر فەشان هەر کەس ب وان دل یەغمە دا

داروویێ حوسنا دلبەران ب خەمل ولباس و زیوەران
بێتە شوهوودا بەصەران بیناهییە دهەر دیدە دا

بێتن د حوسنێ ڕەنگ ڕەنگ   نای و دەف و قانوون و چەنگ
ئەو عشقە ڤان تینت ب دەنگ   لەورا ب حوسنێ یەغمە دا

سررا کەلامێ ئەقدەسی   دەم دەم د لبسێ ئەنفەسی
تێتن تەنەززول بێ حەسی [٩]   نە ب گوفت وگۆ بوو قصە دا

وە دڤێ کو عوششاقن هەبن   دلدار و موشتاقن هەبن
وێ شەمسێ ئافاقن هەبن   دا کەشف ببت دسپێدە دا

دا کەفش ببن کەوکەب ژ چەرخ   ڕابن هەزار مەعرووف ژ کەرخ
شبلی و سەعدی وئالی فەرخ   عشقێ دوان کەشفا خوە دا

دا حوسن و حوبب ومەظهەران   کەفش کن ل هەر عەرد و دەران
عاشق بخوونن دەفتەران   دلبەر مەحەببەت نامە دا

حوسن و جەمال و عشقەیە   ئارام دپەردەی دا نەیە
مەحبووب لەو حەتتا هەیە   نابت د پەردە و خلوە دا

مەحبووب و خووب و دلبەران   بگری ل وان هەفتێ دەران
دێ خوە ژ شوبباك و پەنجەران   ظاهر بکن د هەر دیدە [١٠] دا

ئەو لالەیێ ژ گول تازە تەر   فەصلا بوهارێ بێتە سەر
جی جی ب هەڤڕا تێنە دەر   خوەش خوەش دعەردێ خارە دا

رەمـــزەك غـــەريـب وفـــاطـــرى   پـەيـــدا ببت نـێـڤ خـــاطرى
قـووەت تــــە نــيـنـن ڕاگـــرى   خـەف كى دنـێـڤ قەلبێ خوە دا

مــەفـهـووم كـو بـوو مەعلووم د دل   زيـــوەر بـدێ تـێ سـەد عـەمـل
بـيـنـت لـبـــاســەك پـــوڕ خـــەمـل   هـنـدى كـو سەعـى وجـەهدە دا

لـەفـــظ و عــبــارەت جــــامـــەيـــە   مـــەحـبـووبێ مەعنايێ ب خوە يە
لـــێ خـــەمـــل وحـوسـنـەك زێدەيە   لـــەورا ب حــوسـنـێ زيـبـە دا

مـن ئەڤ مثال لـەو بـــۆ تـە بـەســت   زۆران ب زولـفـان دل ڤە بەست
هـەر چ تـە دى صـــوورەت پـەرەست   دوڕێ يـــەتـيـم بـێ فـەيـدە دا

پـيـــس و خـەراب و زشـت و عـــار   مـا ئەو ب خـەمـلـێ تـێـنـە كار
ئـێ د قـەيـدێ لـبـسـێ نـەديـــە يار   حـــوبـبـێ ب خـــوە داڤـێ نـە دا

چـــارێ هــلــيـــن يـــارێ ببيـــن   نـــە د پــــەردەيـــا تـارى ببين
ســـەد جـــارى ئـــەو كـــارى ببيـن   گــول وێ دنـێـڤا بوغچە دا (١١)

ئـــەو بـــوو مـــــورادا كـــردگـــار   لـــەو كـر ئـرادە وئـــخـتـيار
ڤـێ بـوغـچـەيـێ هـــەر لێ بـوهار   گـول گــەش دبـاغێ غـونچـەدا

بـــايـــێ ئـــەڤـيـنـێ كـو لـڤـى   هـــاتـن ل سەر زولـفـان چـەڤى
هـــەر دەم هـــەزار دل داكـــەڤـــى   خـــالان د دامــــێ دا نـــە دا

بـەحرا ووجــوودێ جــووش هـــات   نوورەك تـەنەززول بـوو ژ ذات
هــاتـن تـەعـەیـیـون هـەر صـفـــات   ئـەشـیا ظوهوور علمـیـیــە دا

ئــەشـیــا دعــلـمـی بـوون ظوهور   ئـسـمـان ژفـەیضا ئـسمـێ نـوور
تــەقـــویم بـەسـتـن بـێ قـوصــوور   حـوكمـێ صـفـاتـێ سـەبــعـە دا

ڤـێ عــالـەمـێ تـەقـــویـم بــەسـت   هـەر ئسمەكێ فعلا خوە خـوەست
حـوكم وتـەصەرروف دا ب دەســت   هـەر وێ د مـولــك وقـەبــضە دا

ئەعراضـــێ عەیـنـی جـەوهــەران   واحـــد ژ وەصــلا مــەصــدەران
تەئثیــر ب حـوسنـێ مـەظهـــەران   سەد ڕەنـگی، حـەرفــان صیغە دا

فـەیــضا حـورووفـێـن عــالـیـــات   بــەحـــشـا ســـوطوورێن سافلات
ئـــایـــات ووەصـفـێـن موحـكـەمات   تــەرتـیـبـێ عـوشــــر وسـووره دا

كــاتـب نـڤـیـسین ئـەو حـــورووف   هـەر طـــالـبـەك پێ بـوو ووقــووف
هــاتــن ژ دل سـەد ئـــاه و ئـــووف   سەرخـەط ل لــــەوحـێ ســاده دا

ئــــەو دەستخـەتێ كـاتــب صەمــەد   واحــد ل ســەر لــەوحـا ئـەحـەد
نـــەقـــشـــەك ڕەشــانـدی بێ عەدەد   جـــەعـــدا جەمـــالـێ شــانــە دا

ئـەسـمـــا د كــامــــــل ڕاست كـرن   جـەجـەقـەوائـیـل ڕاست كرن
بـــالا فــــەواعــــل ڕاست كــــرن   ژێ عــلــلــەتـەك صـــوورییــە دا

ئـــەسما مـوقـابـل بـــوونه زەوج   لـێ جومـله ژێ بـوون فەوج فەوج
بــەحــرا ووجـــوودێ هــاتــه مەوج   مــەوجـــان د بــەحرێ لـوجـجه دا

جووشــش كـو دا دەريـايـێ جـوود   دئـايـيـنـەيـا ئـسـمـێ وەدوود
جـــارەك تـەجـەللابـوو ووجـــوود   نـــوورەك ژ نـــوورێ ژێ ڤـــەدا

نـــوورەك ژ نـــوورێ وی ڤـەكـر   گـەنـجـا ظوهوورێ پـێ ڤـەكـر
كـــەنــزا خــوه قـوفـل ومفته كـر   هێـــژ وێ د قـوفـل و مـفـتـه دا

حـوسنـەك مـونـەززەھ صەوورانـد   نـــوورا حــەبـيـب ژێ ئـافـرانـد
عـــالــەم د كـونـهـێ حـەيـيـرانـد   (روح الـقـدس) جـــان نـەفـخـه دا

عـەرشێ جـهـات لـێ بـوو حەيات   ئـەو شاهـدێ قـودسی صفات
ژێ بـوو تـەعـەيـيـون نـوورێ ذات   سـەيـــوانـێ شــەوقـێ هـالـــه دا

عـــشـــقـــا ژ حـــوســنـــێ ڕاكری   غـارەت كـرن حـــوور و پەری
هــەرچــی د كـونـهـێ فـەككـری   ئـــەو مـا د عــەجـز وحـيـره دا

ئـەو صـــوورەتـێ مـرئـاتـێ حـوسن   ژێ بـــوو ظوهوور ئـاياتێ حوسن
لـێ بـــوو تـەجـەللا ذاتـێ حـــوسن   ڤـێ حـوسنێ ئەو سەرچەشـمـه دا

ســەرچـەشـمـەيـا حـوسـنـێ ئـەوە   خـورشـيـــد و عـالـەم پـەرتـەوە
گـــەھ بـەدرە گــەھ مــــاهـێ نـەوە   وەر مــوشـتــەری يان زوهـره دا

ولـدان وحـوورن گـــەر پــــەری　　شـیـریـن و مەحـبـووبێـن بەری
جـومـلـــە ژ حـوسـنـا خـــاوەری　　نـووریٚ دوان یــــەك ذەررە دا

نـــاریٚ ژ نــــوورا ئـــەحـمـەدی　　سـررا صـفـاتـیٚ سـەرمــــەدی
د ئـایـیـنـەیــــا ذاتـیٚ خـوە دی　　کـەشـفـــا کـەمـالاتیٚ خـوە دا

ئـــەو بـــوو قـــەلـــەم ئـــەو بـوو عەقل　　لـــەو بـێ حودووثـــی دا نەقـــل
دەریـــایــێ عـلـمـی کـر شوغـول　　تـــەفـصـیـلـیٚ عـلـمـی جوملە دا

ئـەو بـــوو دجـومـلـێ رابـــطـــە　　میـــزان ئـــسـمـێ بـاســـطـــە
فـەیضا حـەق ئـەو بـــوو واســـطـــە　　چـەشـمـێ ووجـوودیٚ سورمە دا

یـەك بـوو ئـەلـیـف ویٚ نـوقطە کر　　چـەنـدی شـەکل لـێ زێـدە کـر
هـەردەم پـەیـاپـەی صـفـــرە کـــر　　بـــالا ب بـــالا ڕوتـــبـــە دا

واحـــــد ژ نـــــــوورا ویٚ دوڕیٚ　　پـەیـمـانـــە ئـەو جـاما سوڕیٚ
مــــەی خـســـتـــی ئـانـی بەر فڕیٚ　　هـــەم جـام و هـــەم پەیـمانە دا

غـەیـــب مـــثـــالـــن هـەر دو سلك　　پـەیـوەستە ئانی مـیـمێ مـولـك
ئـــەو کـاتـبێ ئـەلـمـاسی کـلـــك　　ژ وی خـــامـەیی ئەڤ ڕەشحە دا

نـوورا تـــەجـــەللا هاتـــە عـــەرش　　ئەسـمـا حەمی لـێ بـوونـە نەقش
شـەوقـا د وان چـوو تـا ب فـــەرش　　ئـسـمـــان ب ذاتـــی سەجـدە دا

کـــاتـب قـەلـەم دیـسـا گـــەڕانـــد ئـــســـمـەك ژ ئسمان صەووراند
کـــورسـی ژ نـــووریٚ ئـــافـرانـــد جـەنـنـاتـیٚ خـولـد و سـدره دا

سـەر چـەشـمـەیـا ڤـیٚ بـەرزەخـیٚ بـەحـرا جـەمـەد دابـوو ڕەخـیٚ
فـەیـضـەك ژ نـوورا بـەرزەخـیٚ داگـــرت و گـەه گـەه فووره دا

ئـەو بـەرزەخـا ڕەنـگ ئـاییـنـە هـنـگـی کـو ئـەشـیـا داییـنـە
وان تـیٚ شـەمـال ئـیـسـاییـنـە ژیٚ صـوورەتـەك عـەکـسـیـیـە دا

وەصـف و کـەمـالاتـێـن سـوبـووح حـەرفـێـن کـتـابـا عەقل و ڕووح
ئـسـمـەك دڤـیٚ لـیٚ بـن ووضووح لـەو لـەوح وکلك وخامە دا [13]

ئـەو نـوسـخـەیـا عـالـی ئـسـم لـەوحـەك دڤـیٚ ژێـرا جـسـم
دا حـەرف لـیٚ بـن مـورتـەسـم حـەرفـان شـەکـل نـووریـیـە دا

لەفـظـیٚ کـو مەعـنـایـەك دڤـیٚ تـەرکـیـبیٚ ئـمـلایـەك دڤـیٚ
صـوورەت هـەیـوولایـەك دڤـیٚ ڕووحـان دنەفسیٚ جوثـشـە دا

مـا تـێـنـە دیـتـن حـوسـن و سـور بـیٚ بـەژن و بـالایـێـن ژ دوڕ
کـاتـب ژ وان حـەرفـێـن د پوڕ نـوونـەك خەیالی بەصـمە دا [14]

دوڕدانـەیـێـن خاوەر مـثـال ئـاییـنـەیـێـن تـێـدا شـەمـال
نـوورەك مـونـەززەه ئـەو جەمال مـەی کـر د[15] نێڤا شووشە دا

ڕووحان دبن[١٦] قودسی مثال تێنه لباسێ خەطط وخال
ساقی مەیا گولگوون وئال تینت د فنجانا مە دا

مەی کو د جامێ بێتە نووش بێ دەنگ وصەوت هەرتێتە گووش
ژێ تێتە دل هەردەم سورووش لەو ئەڤ شەراب ئالوودە دا

ئەڤ ڕەنگ تەجەللا کر سوبووح ساقی ژ شەهکاسا فوتووح
مەی ڕێهتە جاما عەقل و ڕووح ڕۆژ بوو دقەوسێ قوببە دا

ڕۆژ بوو دنێڤا نەینکێ کاتب ژ حەرفێ عەینکێ
نێڤ گۆشەیا قەوسەینکێ طوغرا ب ئسمەك تازە دا

طەی کر دنێڤ طوغرایێ ئسم تەکثیر ژ حەرفان کر طلسم
حوسنا موقەددەس بوو دو قسم حوکمێ تەجەللایێ وە دا

یەك عەقل و ڕووحێ ئەعظەمە مصباح و نوورا عالەمە
حەوواء و نەفشێ ئادەمە بێ موددە هەم بێ ماددە دا

ئێ دی کو نەفسا کوللیە حوسنەك مونەززەه عالیە
ئەوژی ب ڕووح ڕا ئەصلیە وان هەر د هەڤ دا سایە دا

ئایینەیێ ذاتێ یەکن لەو دلبەر و لاتێ یەکن
ڤێکرا د مرئاتێ یەکن هەمتا د ناز و عشوە دا

ئەو تێن ب جەمعێ فرع و ئەصل   مائل دبن ڤێکرا ب وەصل
نابن ژ یەك فەرق و فەصل   حوکمێ وصالێ لێ وە دا

ڤێکرا کو بوون وەصل وجەمع   بارین ژ مابەینێ لەمع
ئیسا ژ ئەرواحان شەمع   شەمعا نوفووسان شوعلە دا

ئیسا ژ ئەرواحان قەبەس   پوڕ شوعلەتێن نوورین قەفەس
نەفسان ب عشقێ دا نەفەس   قەلبان ب حوببێ لەهجە دا

ئەولاتێ حوسن و عەینێ نوور   صوورەت ب صوورەت تێنظهوور
ئنس و پەری ولدان و حوور   جی جی دوان دا جلوە دا

هەریەك ژ فەیضا ئسمەکێ   تێن صوورەتا طللسمەکێ
لەو مەعنەیا هەر جسمەکێ   پەرتەو ژ نوورێ لێ ڤەدا

دا سرڕێ تەولیدێ ببێم   نە ژ وەهم و تەقلیدێ ببێم
مەعنا ژ تەوحیدێ ببێم   دل ڤێ ئەدائێ شەهدە دا

مەعشووق و عاشق هەر دو لات   مەجذووبێ یەك دێ بن صفات
حینا کو بوو یەك ئلتفات   بەعضەك صفاتان حصە دا

های و هوویا سوبووحیان   ڕەقص و سەمایا قودسیان
تەشبیهی جووشا صووفیان   فەریاد و ذکر ولەرزە دا

وەستانـە شـاهـد [17] صەف صەفـن بـــاطـــن دغەیبیێ خەف خەفـن [18]
تـــەشـبـیـهـی بـەرقـــا خـــاطفـــن لامـــــع د چـــەرخـــێ تـسـعـــە دا

ســـــڕڕا دجـــامــــا بـــادەیــــــێ یـــــار هـــاتـــە نیـڤا حـەلـقـەیـێ
مـــــەدهــــــووش و مـــەستێ مـەیێ شـــووشـــا گـولاڤ ئاشوفتە دا [19]

ڕەمــــــزا د جـــامـــا شـــەربـــەتـــێ خـــەف تـێـتـە نـێـڤـا صـوحـبـەتـێ
هـــەر چـی کـــو فـنـجـانـێ دەتـــێ وی جـــــان ب نـەذر وصـــەدقـە دا

شـــەمـعـا وصـالـــێ هــــەر گـەشـە شـــەوقـــا شـــەمـــالـــێ ئـاتـەشە
مـــەی تـێـتـــە جـــامـــێ بـێ غەشە ســـاقـــی عـــەجـەب ئـەڤ بادە دا

ســـاقـی عـەجەب ئـەڤ بـادە ڕێـت عـاشـق ژ مەعشووق ئـەڤ دڤـێـت
فـنـجــان ب فـنـجــان دا و مـێت کـــامـــا دلـــێ بـــێ چـــــــارە دا

ئـــەشـیـــا ل پـەی هـەڤ وەلـلـدین یـەك یـەك ژ وەصـلـێ بـەددیـن
هـــەم مـەصـدەریـن هـەم مـەوردیـن ڤـێ قـولـزومـــێ ئـەو ڕەشـحـە دا

ئـەڤ ڕەشـحـە دا وێ قـولـزەمـــێ مـــەی هـاتـە طـــاســـا عـالەمـــێ
جـامـا جـەهـــان بـیـن دا جـەمـێ ب ئـــەسـکـەنـدەری ئـایـیـنـەدا

عـــەکـسـا ژ حـوسـنـا مـەی فرووش ئـــاڤـێـتـە فـنـجـانـێـن ب پـووش
نـــاگـــەهـ د جـامـــان هـاتـە جووش فـــووری دنـێـڤـــا کـــــووزە دا

ســـاقـــى ژ ڕەنـــگـــىٚ بـــولـبـولـــه ئــاڤــيّـــتــه چـەرخىٚ غـولـغـولـه
ڕووحـــان ل دۆرىٚ ســـلــســلـــه گـۆڤـەنـد و ڕەقـص و حـەلـقه دا

مەحـبـووب خـوه نـيـشـاندا صـەفـىٚ جـارەك د جـامـا قـــەرقـــەفـــىٚ
هـــاتـــن ب ئـــاوازىٚ دەفـــــىٚ طەنـبـوور و چـەنـگـىٚ نـەغـمه دا

عـــەيـنـى طەبيعەت جـــوزء و كـول بـشـكـفـت د وى باغـى دو گـول
عـــشـــقـــىٚ گـەڕانـدى جامىٚ مول حـــوسـنـىٚ دوان دا پـــەنـجـــه دا

بـەرزەخ ب بـەرزەخ بـوونـه ڕاست نـيـنـن دنـيـّڤدا كـيـّم و كـاسـت
مـــەنـــزل ب مـەنـزل هـەر گوهاست دورجـــىٚ لـوئـالـى حـوقـقه دا [٢٠]

ئـــاڤـــيّـــتـه دوڕدانـــا خــــوه دوڕ ئـيـسـانـد ژ مـصـبـاحـا خوه سوڕ
دۆلابـــىٚ نـەجـمـىٚ نـەحـس وكـــوڕ مـــهـــرا سـتـيّـرا ســــەعـــده دا

چـــەوگـــانـــىٚ بـايـــىٚ لامـــەكـــان فـــولـكـا فـــەلـەك قائـم سەكـــان
تـــەشـبـيـهـى گـۆ دا بـــەر شـــەكـان هـــەر بـــىٚ سـوكوون وسەكنه دا

ئـەو كـامـلـىٚ بىٚ عەيب ونـەقـص نـەهـ چەرخ [٢١] ب هەريەك نەوع وشەخص
وى يـــەك ب يـەك ئـانـيـنـه ڕەقـص تـىٚ سەبـعـــەيـــىٚ ســـەيـــاره دا

هـەر نـەهـ دڤـىٚ چـــەرخ و لـــەزى چـەرخـــن ل دۆرا مـــەركـــەزى
بـەحـرا دو عـــالـەم لـىٚ كەزى [٢٢] تـىٚ ئەڤ حەبـاب سەرگەشـــتـه دا

بــــەحـــرا دو عــالـەم لــێ زەبـــەد   مــەوج وحــەبــابــن هــن جەمـەد
پـــەیـــوەسـتـە تیێـتـن جـەزر و مـەد   سەیـوان ل صــــەحــرایـــێ ڤـــەدا

ئـــەو خــەیــڤــەتـا كـەوكــەب مثال   گەھ بـەدر ومـەھ تــێ گـــەھ هـلال
ســێــزدە دوازدە مــــاھ و ســـــال   چــــەرخـــن د سەیــرا تــســعــە دا

مـــن دل ژ فـــەهــمــێ قـــاصـــرە   ژ وێ صـوورەتـــێ چــاربـا گـــرە
پـــێ كــــــر تـــەمـــام ئـــەو دائرە   نـەقـشـــەك ژ وێ تـــەروەنـــدە دا

یـــەك یــــەك ژ تـەقـویـمـا قەدیـم   لــێ بـــوو نەسـەق حوكمێ حەكیـم
ئـــاڤـێـتـــە وی لــــەوحـێ ڕەقیـم   ئـــەو عــالـــەمـا سوفلـیـیـە دا [٢٣]

هنـگـی كو خەطط ونـــوقـــطـــە نە   ئـەوضاع وئـەشـكـال تـێ هــەنــە
هـــەر یـەك ب مـــقـداری خـــوە نـــە   ئـــەصـلا تـــەصـــەوور ڕێ نــــــەدا

مــــقـــدار و شــــەكـلێ هـەندەسی   كـێـم زێــــدە یــــەك پـێ نـاحەسی
تـــەصـــویـــــر دكــــر ئـەقلیـدەسی   حـەتـتـا د ســەطحـــێ سـوفـلـە دا

مــەصـــرەف دنــاڤ ڤـان مەشعەلان   قــەطـــعــا مـەسـافـــا مـەرحــەلان
ســــــررا بـــورووج و مـــەنـــــزلان   ڕەسـمـا سـولـوكێ جـاددە دا [٢٤]

ئـەو یـەك ب یـەك خـالـی نەهــن   بـێ حـكـمـەتـــەك عـالــی نەهـن
گــەر ڤــــان سـوڕەك حـالـی نەهن   ڕەقـــصـــەك چـــڕا مـەسـتـانـە دا ؟

مەستانە گۆڤەندێ دكن رەقصێ ل دۆر فەندێ دكن
قەستا شەكەرخەندێ دكن لەعلان ژ گەوهەر خەندە دا

تێ بایێ چەرخ و لەولەبان تەدویر و سەیرا كەوكەبان
شەعشانیا رووز و شەبان دۆلابێ هەر ژێ تێ صەدا

صوورەت ب صوورەت لێ كشاند لەوحێ هەیوولا نەقشاند
زیرئاب ژ نوورێ لێ رەشاند تەقویم و شەكل وخانە دا

كاتب د چەرخێ جەدوەلێ خوەش نەقش ئاڤێتێ وەلێ
كر حاشیا هەفت هەیكەلێ نێڤ كوللیاتێ خەمسە دا

دانین دپەرگاران ئەصل بەستن موقابل دەه فەصل
ڤێكرا دەوائر بوون وەصل بەرزەخ ب بەرزەخ حصصە دا (٢٥)

چارعونصرن چارطەبعەتن ڤێكرا ب میزان ڤێك كەتن
ب هەڤرا موخالف سیرەتن لێ دصوورەتێ شەخصیە دا

حەتتا ب میزان چار ئەصل ب هەڤرا نە بن جەمع و وەصل
جسمان ژ هەڤ نابن فەصل بازوو ژ بازوو شەق نە دا (٢٦)

چار ئوممەهاتن سێ بەنات هەر بێ قەرارن بێ ثەبات
پور عشق و مەیلن ئلتفات دڤێ تازە دەیری كوهنە دا

هن سوفلەوی بازی دکن   هن مەیلێ ئەڤرازی دکن
خوەش ڕەقص و شەهبازی دکن   سەرگەشتەنە د حالێ خوە دا

هەر هەیئەت و هەر جسمەکێ   هەر فەرد ونەوع وقسمەکێ
ڕووح وێ ب دەستێ ئسمەکێ   هەر وێ دقەبض و پەنجە دا

کوللاب ب دەستێ واهبە   یان ڕاکدە یان جاذبە
یان خافضە یان ناصبە   یان ڕەفعە ویان جەزمە دا

ئەو جەزمە دایی مەرکەزان   ئێ دل ژبەر شەوقێ لەزان
حکمەت ب قانوونێ بزان   ئەهلێ دل ئەڤ ژێ گوفتە دا

ڕەمزا د نەجم و هەیئەتێ   عەقلێ موجەررەد نارەتێ
بێ نوورێ علمێ وەحدەتێ   ئەو ما د شەکك و شوبهە دا

فەییاضێ علمێ (من لدن)   پەی پەی ژ بەحرا کان و کون
گەهـ گەهـ ب ئوستادێ سوخون   وی گەوهەرێ ناسوفتە دا

فەیضا علوومێ فەلسەفە   هاتی دنێڤ چەنگ و دەفە
من دی دجامێ دا خەفە [٢٧]   فنجان ب جان من جورعە دا

هەر نەهـ فەلەك لێ کاخەکن   دوور و دراز وەك ئاخەکن
تێ دارن ئەو ژی شاخەکن   ڤێ تەرحێ ئنسان میوە دا

ئـــنـــسـان بـــەرە عـــالـەم درەخـــت   ســـولطان ژخـەلـوەت هـاتـە تەخت
پـــێ زەیـــیـــنـیـن ئـقـبـال وبـەخت   دەولــەت ژ بـــالا طـــالــە دا [٢٨]

ســـولـــطـــان ژ بـــالا هـــاتـــە خوار   لاهـــووت د نـاســـووتـــی ڤـــەشار
پـــەیـــوەسـتـە بـــوو نوقطە و مـــەدار   دەورا عـــورووجـێ گـــەڕ وە [٢٩] دا

دەورێ گـــەهـــانـــدن هـەر طەرەف   مەحـبـــووب ب فـنـجـانـا صەدەف
عـــاشـق گەڕاندن صەف ب صەف   دوڕدانـــەیـــێ ســـەیـوان ڤەدا [٣٠]

ســاقـــی کــو دامـــن ئەو سولاف   فـــەیـــضا مەیا گـولـگـوون و صـاف
زائـل کـــرن شــوبــهـــە و خـــلاف   عـــلـــمـــەك ژ بـــەژنـێ روقـعـــە دا

عــلــمــەك نـــەمـــا دل پـــێ نـەمووج   قـــەلـبـی د عشقێ کت عـورووج
دێ طەی بـــکـــت چـەرخ وبـــورووج   شــــەهـــپـــەڕ د دارا ســــــدرە دا

دۆلاب و چـــــەرخـــێ نـــەھ فـــەلـەك   پـێش دەستی کورسی بوون هەلەك
ســـەرگـــەشـتـــە هـــاتـن ئەو گەلەك   د وێ نـــوقـــطـــەیا مەوهوومە دا

ئـــەحـــســـەن ژڤـی نەظمـــێ لەطیف   چــەنـدی سـڤك[٣١] هـاتی خەفیف
مەحبووب ب دەستێ خوەی شـەریف   نـەقـدێ مـە مـوهـر وسـکـکـە دا

ئـەحـســـەن ژ ڤـی وەصـفـێ رەفـیـع   ئـەشـکـال و ئەوضاعێن بەدیع[٣٢]
تـێـــتـــن ژ نـــوورێ وەك رەقـــیـــع   بێ عەیب و نـەقـص و ڕەخـنـە دا

ئەحسەن ژ ڤـى نەظـمـێ مەلا   ئەشكال و ئەوصافێن جەلا
لەو دل ب وان بوو موبتەلا   جەذبە وجەلالە د سینە دا [٣٣]

---

(١) د هندەك ژێدەران دا پارچا دووێ و چارێ ژ ڤێ چارینەیێ پێك دگوهارتینە.

(٢) دانی دموومێ دا شەمال (پاشا، یووسفی، عەمەر، كـۆڤلی).

(٣) ئەلیفێ (زڤنگی، ئامێدی).

(٤) لەرزین و تاب و هەیبە دا (كـۆڤلی).

(٥) ئەصلان (كـۆڤلی).

(٦) خەیالەك (زڤنگی، ئامێدی).

(٧) ئەڤ چارینە ل نك (كـۆڤلی) نینە.

(٨) ل بەلگان (زڤنگی، ئامێدی).

(٩) پێ حەسی (كـۆڤلی).

(١٠) عەردە (زڤنگی، ئامێدی).

(١١) ئەڤ هەر پێنج چارینەیێن دویماهییێ ل نك (كـۆڤلی) نینن.

(١٢) دا ئایەتا ئسمی وروود (كـۆڤلی).

(١٣) ئەڤ چارینە ل نك (كـۆڤلی) نینە.

(١٤) تێ نە دا (كـۆڤلی).

(١٥) مەیگوون (كـۆڤلی).

(١٦) رووحانییێن (زڤنگی).

(١٧) شاخص (زڤنگی، ئامێدی).

(١٨) باطن د عەینێ دا خەفن (زڤنگی، ئامێدی).

(١٩) شاش و كولاه ئاشوفتەدا (زڤنگی، ئامێدی).

(٢٠) حەتتا كو دورٍ چوو حوققەدا(زڤنگی، ئامێدی).

(٢١) چەرخێن (زڤنگی، ئامێدی).

(٢٢) دزیٚ (كـۆڤلی).

(٢٣) تێك عالەمیٚ پیٚ شوعله دا(زڤنگی، ئامێدی).

(٢٤) ئەڤ چارینه ل نك (كـۆڤلی) نینه.

(٢٥) خەسفه دا (زڤنگی، ئامێدی).

(٢٦) ئەڤ چارینه ل نك (كـۆڤلی) نینه.

(٢٧) من دی دجامەك قەرقەفه (زڤنگی، ئامێدی).

(٢٨) ئەڤ هەردو چارینه ل نك (كـۆڤلی) نینن.

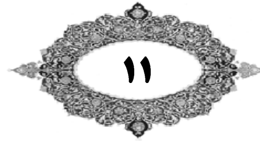
(٢٩) نه (كـۆڤلی).

(٣٠) سەییاله دا(زڤنگی، ئامێدی).

(٣١) سوبوك (زڤنگی، ئامێدی).

(٣٢) ئەڤ چارینه ل نك (كـۆڤلی) نینه.

(٣٣) ئەڤ هەلبەسته هەمی ل نك (پاشا، یووسفی، عەمەر، عبدالسلام، وەستانی، حەلەب) نینه.

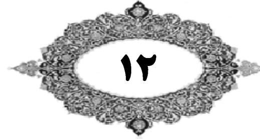
دل ژ من بر دلبەرەك

دل ژ مــن بــر دلــبــەرەك زيـــبـــا قـــەبـــا
چـــەهـــڤ غـــەزال وپـــورٍ شـــەپال ومەه لقا
نـــــازدارە ئـــــەو ل تـــــەخـــتـــێ دلبـــەرى
دلـــروبـــايـــە جان فـــەزايـــە رووح شـــفـــا
حـــوورى عـــيـــنـــە ئـــەز نـــزانـم يا پەرى
يا گـــولـــەك رٍەعـــنـــا ژ گـــولـــزارێ وەفـــا
يا رەب ئـــەو گـــولـــدەســتـــەيـــێ باغێ ئـــرەم (1)
دوور نـــەبـــت ژێ هـــەر سەحەر بـــادێ صەبا
ســـۆرگـــولـــەك مـــن دى دگـــولـــزارێ ب مەش
لالـــە و رٍەيـــحـــان ل ســـەر تـــێـــنـــە ســەمـــا
ســـونـــبـــولـــێـــن رٍەعـــنـــا ل بەر طاقـــێ هـــلال
وێ دكـــن ســـەعـــيـــێ ل ســـەر مـــەروە وصەفا
نـــازكـــا مـــن هـــەر دەمـــا بـــێـــتـــن خـــرام
سەد هەزار دل وێ ل پەى هەڤ دەر قـــەفـــا

ئـــەز چ بێــژم کــو ل مـــن لــەعلێ د تە
پـــوڕ کـــرن بێ حەد گەلەك جەور و جەفا
ئــەی مـــەلا بـــاوەر ب مـــەحبووبان مـەکە
کارێ وان هەر ئەخذێ جانـە بــێ خــــەطــــا

(١) دناڤبەرا بورجا بەلــەك وڕویبــارێ دجلـە دا باغـەکێ ب خـەمل هـەبوو دگۆتنـێ: (بـاغێ ئـرەم) جزیری گەلەك جاران ناڤێ وی ئینایییـە.
(*) ئەڤ هەلبەستە ب تنێ ل نك (زڤنگی، وئامێدی) هەیە، وهەژار ل وێ باوەرێیە کو ئــەو نـە یـا جزیریـیە.

قافىيا (ب)

۱۲

دەستێ قودرەت

دەستێ قودرەت کو هلاڤێت ژ بەژنا تە نقاب

ب جەمالا جەبەرووتی مە نەمان پەردە وحجاب

ل گولێن تەی تەڕ ونازك کو سەحەر گرتی خوناڤ

د ئەباریق و قنینان [١] ژ حەسەد سوهتی گولاب

عەینی کافوورە ب مەشرەب مە ژ حوسنا تەیە صاف

لەو ژ عشقا تە د دل دا مە ڤەبوو علمێ عوباب

مە ژ سەرچەشمەیێ حەیوان قەدەحەك صافی ڤەخوار

ناگهن [٢] لەذذەت و شەوقا مە ب سەد جلدێ کتاب

لەو د چەنگێ مە دخوونی کو د عشقا تە ب ساز

مە ب بەژنا تە د خوونن نەی وقانوون ورەباب

قەهوەیا تەلخ دگەل زەهرێ هەلاهل بدەری [٣]

مە ژ دەستێ تە موبارەك شەکەر ئامیزە گولاب

گەر ژ دەستێ تەی موبارەك زەهرەیێ قاتل ڤەخوم ئەز

ڤێ ل من شەهد وعەسەل بت شەکەرئامیز وخوشاب[٤]

قـولـزومـێ عـشـقێ ژ بایێ خـوه مـوخـالـف دەمەكـێ
تـه هـومـا هاتـه [٥] عەجاجێ مە ل سەر دەستێ غـراب

سەحەرێ خضری عـنـایەت كو برین چەشـمـەیێ دل
ب جەهانـێ مە نەظـــەر دا كـو جەهان عەینی سەراب

ب حـــەبـابـێ مـەبـە مەغـروور ووهـە سەرگەشتە مەلا
با ڤ بەر كەفتییـە وێ بی وە مە [٦] سەرگەشتە حەباب

دێ مـە هـودهـود ژ سـەبـا بـێت و نزانن چییـە حال
كـو ل حـالـێ مـە غـەریـبـان نـە سوئالە و نە جەواب

هـــەردو بـورهێن تـەنـە مـحراب چ ئیمان چ كـوفر
بـوود ونابوود كو یـەكن ئەڤ چ ثـــەواب و چ عقاب

وەرە نیشانێ نـیــشـانـی دە خوە بێ پەردە سەحەر [٧]
لـێ ژ خـوونێ بـكـە پەرهیز كو شەهیدان چ حساب

---

(١) ئەباریقێ رەقیبان (وەستانی، حەلەب).

(٢) ناگهی (عبدالسلام، زڤنگی، وەستانی، حەلەب).

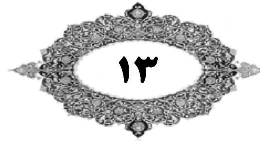
(٣) بدری (عبدالسلام).

(٤) ئەڤ مالكە ــ ب تنێ ــ ئامێدی ژ كۆڤارا هاوار ڤەدگوهێزت.

(٥) دهەماماتێ عەجاجێ (یووسفی، زڤنگی، ئامێدی، عبدالسلام، وەستانی) نەدما هاتە (حەلەب).

(٦) بەیـهوودە (زڤنگی ، ئامێدی).

(٧) وەرە بێ پەردە خوە نیشاندە تو جارەك سەحەرێ (وەستانی) وەرە نیشان بدە نیشـانی خـوە بـێ پەردە سەحەر (حەلەب).

لله الحــمد

(لـلـه الـحـمـد) كـو دائم مه [1] د دەست جامه لەبالەب
ژ لــەبــێ نــووشــی پـەيـاپـەی دلــی ئـيـلـهامه لەبالەب
تـەڕیـا [2] وان خـەط وخالان كو نه حەرفێن قەلەمـینه
مــە ژ فەیضـــا تـەیـە مـەستانه ڕەوان جامـە [3] لەبالەب
مــەسـتـێ شـەهـكـاسێ مەیا جاذبەیێــن ڕووحێ ددیــن
ڕووح دزانــت كـو ژ بـەر لەذذەتێ عـشقێ مه لەبالـەب
نـێـرگـزا مـەسـت ژ بـالا چـەمـەنـا سونبول و گول تـێ
قەدەحـەك تـازە ب دەسـتـێ خوە هشی[4] دامە لەبالـەب
واحـدەك صرفـە مه مەشرەب تە چ ئـكسيـرێ ووجـوود
ئەم لـەبـالـەب چ لەبـالـەب ب خوە هەم جامە لەبالـەب
شـــەمع و پەروانـە ب ذاتـێ خـوە ژحـالـێ مـە د دوورن
ئـــاتـەشـەك صـرفــە ژ عـشقـاتـە ڤەوەستامـە لەبالەب
قـەدەحــەك تــازە ژ عـشـقـێ د ئەزەل دا مە حـەكيـمی
ژێ دنووشين هەی وهەی، هێ ب خوە جاما مە لەبالەب

جارەکێ گــوهـدە نـشانـی نـە مەلایی وەرە بـاڤـی [٥]

ژ خـوونـێ مـن دل وجان ودەهـەن وکـامـە لەبالەب[٦]

تــە دزانـم تــە دبـیـنـم کـو تـویی نـوورێ ووجـوودێ

(اللە، اللە) ژ چ نـــوورە تـــە ســـەراپـا [٧] مــە لـەبالەب

ژعنایەت نەظـــەرێ خاصصە کو هەر مصرەع وبەیتەك

قـەدەحـێـن ئـابــێ حـەیـاتـێـنـە د شعرا مە لەبالـەب

---

(١) ژ یارێ مە (یووسفی، زڤنگی، ئامێدی) مە ددەستێ مەی پـورِ جامـە(کـۆڤلی).. وئەگـەر بێتـە خواندن: (کو ژ یارێ مە..) کێش دێ یا دورستـتـر بت، چونکی دێ بتە فعلاتن.. چار جاران!

(٢) د رێ یا (کـۆڤلی، زڤنگی، ئامێدی).

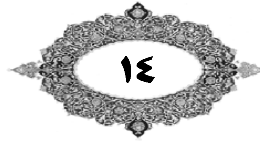
(٣) چا (زڤنگی، ئامێدی) و زڤنگی د بێژت: چا رویبارە.

(٤) مەژی (یووسفی) مەشی (کـۆڤلی، زڤنگی، ئامێدی).

(٥) جارەکی گوهتی نشانی نە مەلایی وەرە بانی (زڤنگی، ئامێدی، عبدالسلام).

(٦) ئەڤ د خواست مە ژ دل..(زڤنگی، ئامێدی) وی ژ خواست من دل و .. (وەستانی، حەلەب).

(٧) سەرایا مە (زڤنگی، ئامێدی).

شاه ب قەصدا كوشتنا من

شـاه ب قـەصـدا كـوشـتـنـا من ڕم هـەژانـد و بـوو سەبەب

دامه چەشمـێ قـەهـر و خەشـمێ ڕم ل دل دا كو [١] ئەدەب

كــوشـتـىـيـێـن ديـدار و دينێ بـێ خـەطا هـەر دەه سەدن

هــەر سەحەر ديسا ژ نـوو وێـن تـێـنـە كێرێ سەد جەلەب

دێ ژ چـەرخـێ بـێ خەمیـن [٢] بێتـن تەنەززول كت مەريخ

مثلـــى شەمسێ گەر كشينيتـن ل ئەوان تيپێن [٣] غەضەب

هـەر مەجـالـێ ئـەو د جـەنـگـێ بێت وڕەت هەر جارەكـێ

ڕاسـت وچـەپ دێ بێختـن سەدسەد ب مزراق وقەصەب

رۆسـتـەم و جـەمـشـيـد و خـالـد حـەمزە يان شێرێ عەلـى

ئــافـەرين يـا شـەهـسـوارێ تـورك وڕمـبـازێ عـــەرەب

لـێ ل تــوولـێ ئـاسـتـانـێ چخ [٤] ب وان لەعلان كرين

دەرگـەهـێ فـەتـحێ ڤەبـوو ئيـرۆ ل مەهجووران عـەجەب

بــەنـدەيـێ صـادق سەحـەر ئـامانـجێ ڕەشتۆزێن خوە كر

من ب قەولـێ دژمـنـان دت بـەر خەدەنـگـان بـێ سەبەب

لـەشـكـەرێ قـەهـر و غـەمـان وێـن چوون حصارا دل بكن

كەعبـە وبەيـتـولـحـەرامـە لـێ ب نوور بـێـتـن [٥] ڕەجەب

سـوفـتـىيـێـن پـوڕ لـەعل و مەرجانان ب مـوژگـانان حەتـا

ديدە ڕەوشەن بـوون ب دينا دێـم دوڕێ سيمين غەبەب

ئــێ ب خضـــرىڕا دڤـێـت ئـاڤـا حەياتێ بـت نەصيب

دێ ب سەعى وجەهدێ يـەكسان بن ل بال وى رووزوشەب

خـدمـەتـا پيـرێ مـوغـان دێ كت كەسێ مەقصوودە مەى

شيشە وجـامــا زوجاجێ ئێ دڤـێـت دێ ڕەت حـەلـەب [٦]

جـەورێ هـنـدێ دێ كـشينـت هەر كەسێ طاووس دڤێت

گـەوهـەر و دوڕڕا يـەتيم بێ تەركێ سەر تێتن طـــەلەب؟!

غەفلەتێ كو كەششفى شير دەست ب دەست هاتن جەگەر

گۆ: غەبـيــنەت [٧] يا مەلـێ مسكين مەلا كەركركەزەب [٨]

---

(١) گۆ (وەستانى، حەلەب).

(٢) پەنجومين (كـۆڤلى، زڤنگى، ئاميدى).

(٣) ل وان تيغێن (زڤنگى، ئاميدى) ئەوان بێتن (حەلەب).

(٤) خەچ (پاشا، عەمەر) حەج (كـۆڤلى).

(٥) نەبۆريتن (حەلەب).

(٦) دێ ئێت جەلەب (كـۆڤلى).

(٧) غەنيمەت (حەلەب).

(٨) .. مەلا مسكين مەلـێ كەركر كەزەب (زڤنگى، ئاميدى).

من د دل كۆڤان هەزارن

من د دل كـۆڤـان هەزارن داغ وكەى پڕ بـێ حـسـاب [1]
مـحـنـەتـا وەردێـن ب خـارن وێـن د دل دا سـەد نوشاب
سەد نوشـابـن من د دل ئـيـرۆ ژ خـارێـن سۆرگـولان
يـەك ب يـەك پێكان چەڤێ بوون چوونە جەرگی دا كولاب
پـوڕ ب وان جەرحان كو تيـرن لەو كـو دێ دەرمان دكر؟
شەربـەت وئـابـا حـەيـاتـێ شـەكـكـەر وقـەنـد وگولاب
گـەر دوسەد پـەيـكان دنێـڤا دل ب وان دێ خوەش بووان
هـەر دەمێ كەوكەب بـديـنـا نـەجم و پەروين بـێ حجاب
زوهـرە وعـقـدا ثـورەييا كەششفی بـوون ئەو د شەرق
سايەيا بـەخـتـێ مـە دايێ [2] مـا ل سـەر پـەردە ونـقـاب
واژگـوون دەورێ نـومـا مـن چـەرخ و بـايێ لـەولـەبـان
كـەوكـەبـان سـەيـرا مـوخـالف گـرت وتێكل كر حساب
ڤـێـك كـەتـن شـەمـس و زوحـەل ئـيـرۆ د بورجا عەقرەبێ
سەيف چوو دەستێ مەريخێ مولكێ دل لەو كر خەراب [3]
لـەو تـەنـەززول كر مەريـخـێ نـەوبـە چـوو دۆرا زوحـەل
چـوو طـەرەف مەهـرا سـپـهـرێ نەززلی عەردان عـەزاب
لـەو ل شـەش بـورجـان عـوطارد ژ ئـافـتـابـێ دوور بـوو
لـێ زوحـەل بـوو مـوشـتـەرى ئـاڤـێـتە چەرخێ ئـنـقلاب

شەووشی نـەظمـــا نـوجوومان هەیئەتا چەرخێ بورووج [٤]

لـەو ل وەضعەك [٥] دەر نـە تـێـتـن مـاه وزوهرە وئـافـتاب

مــونـقـەلــب مـن دیـن مـەنـازل ڤـاژی ئـەو سەیرێ دكـــن

یـــەك ب یـــەك خـــوون ژێ دبارن ئاتەش و لەمع و شهـاب

زوهـرەیـــێ جەنگ وسەواش ئەڤ دی ژ چەنگ ئاڤێتە چەنگ

خـــوەش ل پــێ قـانـوونـێ وێ گوهـدە تو قانوون و ڕەباب

ئـــەز دبـێـم ئـاخــر زەمــــانــە ودێ قــیـــامــەت ڕابــتــن

لـەو شـەڤـا تـاری كـشـانـدی ونـهـشـت ئەسوەد غوراب

خـوەش ل مـن عـالەم سیاه ما ستێر و كەوكەب قەط نەمان

ئـەز ژ ڤـێ ڕۆژێ وە تـرســام ئـاخـری زوو كــر شـتـاب

ئـەڤ نـە ئـەو ئـقـلـیمە یا شەمس وكـەواكـب تێ ب سەیر

ئـــەز نـــە وی عـەردی دبـیـنـم یـا كـو لـێ ئـەو مـاهـتـاب

جـنـنـێ طەیـیـارەك مـە دی وەربـوو د مـن ونـدا كــرم [٦]

دامــە بـــەر پـەنـجـە وكـولابــان هـلـفـڕانـدم وەك عوقـاب

سوفلـە وی ئـیـنـام وئـاڤـێهـتـم زەمـیـنـا ظــولــمـەتـــێ

لـێ كـو هـشـیـارم گەلۆ، یان خەونە من دیتـی ب خـواب

دێـوێ مـەلـعـوونـێ مـونـافـق ئـێ خـودێ ڕووڕەش كـــری

مـــا ب بـالا هـلـكـشـیـتـن عـاقـبـەت جـه بـــت صـــەلاب

ئـەهـرمـەن تـەعـلـیـم دابـوو ئـەبـیـەضی دەست تێ هەبـوو

پـــوڕ ب ڤـێ تـەعـلـیـم وڕایــێ هـاتـبـوو چـووبـوو خطاب

سـوڕ پـەری عـلـلـەت نـەزانی سـحـرەیا [٧] ئەبیەض دكت

پـــوڕ غەلەط ئەرزان مە دی دەرحەق خوە ئەو عالـی جەناب

ئـــاه ئـەیـیـامـێـن وصالـێ وەه چ خوەش بۆرین و چـوون!

ئـەو شـەرابـا عـەیــش ونـووشێ مـا ل پێشبەر من سـەراب

شــەربــەتـا شـيـريـن لـەبــان زەهـرا هـەلاهـل بـوو دنـاڤ
لــەو ب نـــارێ فـورقـەتـێ ئـاخـر ل مـن دل كـر كەباب
هـودهودەك خوەش طـــەبع من ئيـرۆ دڤێ هەر وەك نـەسيم
دا ب بـال دلـبـەر هـــنـــارا و بـــانـــيـــا ديـسـا جـــەواب
عـەرض وحـالـێ مـن بـگـۆتـــايـێ ب عـنـوان وئەدەب [٨]
ئـــاسـتـان بـكـرا زيـارەت چـەتـر وسەيوان [٩] وطەنـاب
دا د چەشـمـــا مـــن وەريـنـا خـاك هــەر وەك تـــووتـيـا
يـــا حــەبـيـبـێ لـێ نـــهــايـــى بـانـيـيـا وى ئـــەو تـــوراب
هــەر كـــەســـێ ڕابـت و بەحسێ مـەهـدەرێ جارەك بـكـت
خـێرێ هەفتێ حەج ددێرت بەلـكوو بـهـتەر ئـەو ثـــەواب
وەعدە دابـوو:دێ شەهيدكم وى ب شيـرێ خوەى شەريف
مـا نـەبـى ئـيـرۆ پـەشـێـمـان ئـــەو ژ تـەدبـيـرا صـــەواب
شـەرحێ حـالـێ مـــن مەلا نـارت بـەيـاضـــێ هێ تـەمام
ڤـێ سـەوادێ گـەر چ هـەردەم ژێ بـرن سەد ئـنـتـخـاب

---

(١) كەيبەر (زڤنگى، ئاميدى، وەستانى).
(٢) دائم (حەلەب).
(٣) مەلكێ دنێ (يووسفى) وى كـر خـەراب (حەلـەب) لـەو بـوو خـەراب (زڤنگـى، عبدالسـلام، وەستانى).
(٤) چەرخ وبرووج (زڤنگى، عبدالسلام، ئاميدى، حەلەب، وەستانى).
(٥) وەصفەك (حەلەب).
(٦) جنن وطەييارەك (زڤنگى، ئاميدى، وەستانى، حەلەب).
(٧) سحرەيان (عبدالسلام، وەستانى).
(٨) عونوانێ ئەدەب (عبدالسلام).
(٩) سێوان (عبدالسلام).

قافیيا (پ)

لەو سەحەر جەولان ددت

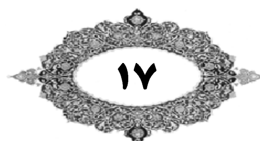
لــەو ســەحــەر جـەولان ددت بایێ صەبایێ ڕاست وچـەپ
سووسن وسونبول ب مەستی تێن [١] سەمایێ ڕاست وچـەپ
دا ژ مـحـرابـا دونـــوونـــان ســەجـدە بـت ئـەسـوەد حەجـەر
دل ب مـیــزان مـــاهێ نـەو ئـەبـروو نـومایێ ڕاست وچـەپ
دل ژ بـسـكــا سـلـسـلـیـن [٢] بوو فـڕ ددا خــالا سـیاه
شـەهـپـەڕێ زولـفـێ شەپال ودال [٣] دایـێ ڕاسـت وچـەپ
عـالــەمــێ وێــران دكــن زولـفـێـن ژ ڕەنـگـێ عـەنبـەری
چــەرخ و پــەروازێ ددن جارەك ل بـایێ ڕاست وچــەپ
خــەنـجــەر و تـیــر و تـەبــەر بارین شـبی بەرق و برووسك
مـصـرییـان لامـع ژ ئـەلـمـاسـان ددایـێ ڕاسـت و چـەپ
طـــەیرك وعـقـد [٤] وشەراب و نـەترك و بـــەرگ و وەرەق
هــەر ب لـەرز وجـەذبـەیـن یاقـووت وتایێ ڕاست وچەپ
بـشـكـۆوێــن بـەنـدا گـریـبـانــێ ژ ڕەنـگـێ كـەوكـەبـــان
بەرق وتـیــرڕێــژان [٥] ژ خورشیدی ڤـەدایێ ڕ است وچەپ
كــەوكـەب وقــەوس وقــوزەح لـوئلـوء د بـەندا حەیدەری
تـێـن طـــەوافا زولــف و خـالێـن دلروبایێ ڕاست وچەپ

دل دخــوونــت زولـف وخـالان دێـم و بـــالایێـن ژ نـوور
هـــەر ب قـانـــوون مـوژدەیـا غـەیبـێ ژنـایێ ڕاسـت وچەپ
زەنـگـیـیان جەوشـەن[٦] ڤەبـەسـتـن پێشبەری جۆقا حەبەش
دابـەڕسـتـن یەك ب یەك چـوون بـەر لوایێ ڕاسـت وچـەپ
چـنـگـەچـنـگـا بـشـكـۆوان ئـاواز و دەنـگـێ زەرگـــۆوان
ســەد مـەلائـك گــوه ددن بـەر وێ نـەوایێ ڕاست وچەپ
لـــەو ژ عـشـقـا وێ دنـــالـــن بـــازن و بـــەرگ ووەرەق
جـــەذبـەیـا دل مـــن ژ ڕەمـــزا وان گـهـایێ ڕاست وچەپ
زوهـــرە و عـقـدا ثـــورەیـــایـــێ د شەرقـی كەشف بوون
(ليلة الـــقـــدر)ێ ژ مـــەغـرب پـەردە دایێ ڕاست وچەپ
زوهـــرە ڕەنـگـێ مـاه وخـورشـیـدێ ژ بـالا وێ نـــومـــا
لـــەو دو كـەوكـەب چوونە ڤێڕا د ئستوایێ ڕاست وچەپ
بـێـتـە ئـەیـوانـێ ژ خـولـوێ حـووریـیا قـودسـی سرشت
سەد هەزاران حووری [٧] قودسی تێن لقایێ ڕاست وچەپ
مـا مـەلایـی (أز) لـەبـێ لـەعـل ئابـێ حەیوان بت نەصیب
قـــودسـیـیـان ڕاگـرتـنـە دەسـتـێ دوعـایێ ڕاسـت وچەپ

---

(١) بێن (زڤنگی، ئامێدی).
(٢) فولفولین (عبدالسلام، زڤنگی، ئامێدی، وەستانی، حەلەب).
(٣) شەپالـێ دال (زڤنگی، ئامێدی، وەستانی، عبدالسلام).
(٤) طەبلك (حەلەب).
(٥) تیرۆژێن (عبدالسلام، زڤنگی، ئامێدی) تیر وسیر (حەلەب، وەستانی، كۆڤلی).
(٦) قووشەن (پاشا، عەمەر، كـۆڤلی، وستانی، حەلەب).
(٧) رووح (حەلەب).

قافيا (ت)

نێرگـزێن شەنگ دمەستـن

نـێـرگـزێـن شـەنـگ دمـەستـن چـەپ وڕاست

ســاقـیـان جـام د دەسـتـن چـــەپ وڕاســت

ڕاسـت وچـەپ دان [1] جـەگـەر وسینە کـولاب

عەرعەرێن شـەنـگ د مەسـتـن [2] چـەپ وڕاست

تـۆخ وعـاالا کـو خـویـا بـوون ژ عـەجـەم

عـەرەبـان تـیـپ شـکـەسـتـن چـەپ وڕاسـت

بـــەر ڤ شـــەرقـێ دسـەحـەر وەسـتـایـن [3]

هـــنـدوویـن ڕۆژپـەڕەسـتـن چـەپ وڕاســت

قـەیـصـەرێ ڕۆمـێ ل سەر حەددێ فەڕەنـگ

تـۆپ وزنـجـیـر ڤـەبـەسـتـن چـەپ وڕاســت

هـەردو دەسـتـێـن خـوە حـەمـائـل شەڤەکێ

مـە ژ بـۆ یـارێ دخـوەسـتـن چەپ وڕاست

ڤــە مـەلـێ سـورپــەرییـا حــووری صـفـــەت

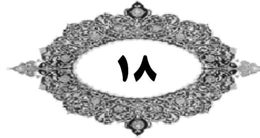
ســـەد مـەلـەك دەسـت ب دەستێ چەپ وراست

---

(١) تێن (زڤنگی، ئامێدی).

(٢) دلستن (عبدالسلام) عەرعەرا شەنگ شەنگ دبستن (پاشا).

(٣) ب ڤـی رەنگی دهەمی ژێدەران دا هاتییە، وئەگەر بێتە خـواندن: (وەستەیین *wesiteyIn*) كێش دێ دورستتـر لـێ ئێت (فاعلاتن فعلاتن فعلا).

گەر ژ وێ حوورسرشتێ

گەر ژ وێ حوورسرشتێ عشوەیەك ئـظهـار بت[1]
دێ ببت نارێ (خليل الله) ودۆژەهـ سـار بت
وەر ژ بەر پەردێ یەدێ بەیضا ب موعجز بێتە دەر
شەمس وکەوکەب دێ هلین عالەم تەژی ئەنوار بت
وەر ژ عەکسا خەمرییان قەوس وقوزەح دت یاسەمین
دێ گول و ڕەیحان ببارن تێك وتێ[2] گولزار بت
شەمع دێ جان دت ژشەوقێ بێتە بەرصوبحێ نەفەس
نارت ئاخر گەر ب موویەت[3] بەحثێ زولفا یار بت
سلسلا بەحثێ ژخوونا دل برن[4] زولفا ب چین
دێ خەطا بت نافەمسك[5] ئەر نافەیێ تاتار بت
طەوقێ گەردەن حەلقەیا زوننارێ زولفا یارێ من
دێ کلیتا کەلبێ[6] عشقێ حەلقەیێ زوننار بت

عـەقـدێ ئـحـرامـێ د عشقـێ دا کـو پیـرێ عشقێ بەست

دێ چ غـەم گەر خرقە ڕەهنێ خـانـەیـێ [٧] خەمـمار بت

گـەزمـەیـەك قەوسێ شەڤیـن عـاشق ب نـیـڤـا دل کـەڤت

دێ ژ جـان دەستان بـشۆت خاسـما کـەڤان نـووبار بت

وەر ژ قـەوسـەیـنـان ب مـیـزان بێـتە دەر جۆتەك خەدەنگ

دێ جـەگـەر بـت پـارە پـارە سـیـنـە تـارومـار بت

خـوون ژ مـێلاکـێ ب دەربـا خـەنـجەرێ ما [٨] بێتە دەر

بـوو شەهـیـدێ عـشـقـێ ئێدی دێ ژ کوو هشیار بت؟

دێ ژ وان لـەعـلان شـفـایێ دل ب قانوون طـەلبە کت

دا ئـشـارەت خـوەش بـکـن دێ هـەر کـەسێ بـیـمار بت

بـولـبـولـێ مـەجـرووحـێ عـشـقـێ طاقـەتـا خـاران نـەهـن

دێ کەلافا [٩] ڕیـشـێ سـیـنـە بـشـکـۆوەك بـێ خـار بت

هەر دلـێ بـازی صـفـەت دێ صەیدێ تەیغـوونـەك وە بی

فـڕ وپـەروازا هـومـایـی پـەنـجـەیـێ شـونـقـار بت

یـار دڤـێ حـاکـم بـتـن قـەولـێ ڕەقـیـبـان گـوه نەکـت

شـاهـێ مـولـکـێ دلـبـەرێ دێ فـاعـلـەك مـوختار بت

دل ب ظولـمێ ناسوژی غونج وخەط وخالێن ل دل [١٠]

خـەیـرخـواهـێـن دەولـەتـێ مـیـر دێ ژ وان گوهدار بت

طـەیـرێ دل بـێ طـەمعەکێ نائێتە دەست شەهزادەیان

قـووشـچـێ شاهیـن د دەستی دێ د پـێ ئـازار بـت [١١]

بـەنـدەیـێ بـاخـوێ بـڤـێت دێ مەیلێ سیم و زەر نـەکت

دا عـەطـایا پـادشـاهـان بـێ حـەد وئـەژمـار بـت

سـار نـابـت دل ب سـەد جەور وجـەفـایـان ذەررەیەك

عـشـق طـەبـعـەت نـارە هنگی دێ بچت [١٢] دژوار بت

لــەشــكــەرێ عــالــەم مــەگــەر يــەكسەر تــە دژمن بن مەلا
غـەم ب مـوويـەك نـاكـشـيـنـى گـەر تـە دلـبەر يار بت

---

(١) ل دويماهىيا هەمى مالكێن ڤێ هەلبەستێ دڤێت پيتا (ر) بێتە كێشان ب جرئىيـەكا كـورت دا كێش لەنگ نەبت.

(٢) دنێ (كـۆڤلى).

(٣) موويـەك (زڤنگى، ئاميدى).

(٤) دلبەران (حەلەب، وەستانى).

(٥) ناڤێ مسك (زڤنگى، ئاميدى) نافەئێ مسك نافەئەر (وەستانى، حەلەب).

(٦) گولب (وەستانى) قولبێ (عبدالسلام، حەلەب).

(٧) مەلا عبدالسلام جزيرى دبێژت : بەلكى بێتە خواندن (حانە) ژى .

(٨) گەر (زڤنگى، ئاميدى).

(٩) گولاڤا (عبدالسلام، وەستانى، حەلەب) كولافا (زڤنگى).

(١٠) دهوور (عبدالسلام) د دل (زڤنگى).

(١١) وێ دبێ (زڤنگى، ئاميدى).

(١٢) بچت (زڤنگى، ئاميدى).

قەلبێ مە شوبى زێڕێ

قـەلـبـێ مـە (١) شوبـى زێڕێ ژ فەيضا تە جـەلا گرت

ما ڕووسـيـەهـ وسـفـرصـفـەت ڕەنـگێ صەفا گـرت

تەشبيهى جەسەد دل (٢) مە د نێـڤ ئـاتـەشێ عـشقێ

دل قـەلبـێ حـەقيقەت بت وئكسيـرێ هـەما گـرت

سـالـك كـىيـە هـاتـى ژ مـەجـازێ ب حـەقـيـقـەت

صـوورەت نـە شـناسى و ب مـەعنا تە (٣) فەنا گـرت

تـەنـهـا نـە ل مـن لامـعێ حـوسـنـا تـە شەفـەق دا

عالەم ب خوە وێ حوسن وجەمالێ د خوە دا گـرت

تـەيـغـوونـێ د دەسـتـێ تـە وهـێ دەولەت وئـقـبال

هەر چى تـە بـوويـى رام (٤) دتـۆرا خـوە هـوما گـرت

جـانـێ خـوە مـە كـر دانـە و (٥) داما كـو ڤـەدايى

ئـاهــوو صفـەت ئـەو پـێ حـسـيـا ڕاهێ خەتا گـرت

عـەنـقـا نـە شـكـارا كـەسـە داڤـا تـو بـچـيـن ڤە [٦]

داڤـا تـو ل عـەنـقـا كـو ڤـەدى بـادى هـەوا گـرت

هەركەس سەحەرێ طالبـــێ تشتەك ب چەمەن هـات

هن سووسن وهن سونبول وهن زولـفـێ دوتـا گـرت

دەسـتـێ مـە سەحەر گرت و بـريـن سەيرێ حەبـيـبـێ

(فـــي الـــحـــال) ڕەقيبى ژ حەسەد لەرزە وتا گـرت

ئـەو كـەبـكـێ خـەرامـان كـو دكـۆزێ ل قەبـۆهـات

شـاهـيـنـێ قـەضايێ ب تەغافـول ژ خـوە ڕا گـــرت

زنـهـار كـەسـێ دەست بـبـت ئـەرقـەمێ سـەروێ

بـــێ عشوەيێ لەعلان تـە ب تەسليمێ ژهـا گـرت

صەبـرى بـەرى شـيـرينە، وە ئـوسـتـادى خـەبـەر دا

لـەو دل مـە ب تـەحلى وغـەمان خوررەم وشا گرت

هەر نەشـتـەر و شەوكێن كـو حەبـيـبـێ مـە ل دل دا

مـن يـەك ب يـەك وتێـكى ل دەردێ خوە شفا گرت

عـاشـق ژ غـەمـێ سـايـەيێ وێ جـامە طــــەلەب كر

پـوڕ عـەقـل دديـرت مە ژ قـسمێ حـوكەمـا گرت

صـــەف صـەف نـەتـنـێ گـەزمـە دبـارن ژ كـەڤـانـان

دل كـاكـولـێ زولـفـان ژكـەمـەنـدێ ب تـەبا گرت

دێـوانـە هـەرێ تـێـن و د ڤـێ سـلـسـل وبـەنـــدێ

كو موستەحەقێ خـوسرەوێ خووبان ب جەزا گرت

پـەيـوەسـتـە دو فـێـرس ژ مـــە ڕا دابــــەرزيـــن دل

زولـفـان ژ چـەپ وڕاسـتـێ ل ئـۆغـلمە جەما گرت

قـەوسـێ دو هـلالان كـو ل سەر بـورجێ ئەسەد بت

بـوو شـوهـرە دعامێ عەمەل ئەنـگـوشت نـوما گرت

شـعـرا تـه مـه‌لا سـحـرێ شـه‌کـه‌رريـزه ب مـوعجز

زانـم ژ لـه‌بـێ لـه‌عـلـێ تـه ئـه‌ڤ له‌فظ و ئـه‌دا گرت

---

(١) ته (پاشا).

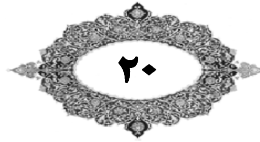
(٢) ته‌شبيهى ب جه‌دوه‌ل (عبدالسلام، زڤنگى، ئامێدى) ته‌شبيهى جه‌داول (وه‌ستانى، حه‌له‌ب).

(٣) نه (زڤنگى، ئاميدى).

(٤) برى دامى (زڤنگى، ئاميدى) بووى دام (عبدالسلام، وه‌ستانى، حه‌له‌ب).

(٥) دانه‌ئى داما (عبدالسلام، زڤنگى).

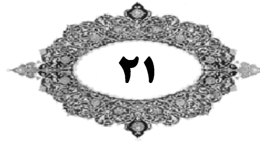
(٦) ڤه‌ر (عبدالسلام، حه‌له‌ب، زڤنگى، وه‌ستانى).

مەحبووب ب دل بت ...

مەحبووب ب دل بت مە ب ئەڤراز چ حاجەت
عەنقا ب خوە بیتن فر وپەرواز چ حاجەت
نەی دوورە حەبیبی مە ب فەریاد وفەغان کین
وەك گوهـ ل ضەمیرا دلە ئاواز چ حاجەت
گۆ: سوختە مورادا خوە ژمن طەلبەکە ئیرۆ
من گۆ: ژ کەریم طەلبە وداخواز چ حاجەت
من نالە رەفیقن غەم وتەحلینە موصاحب
فەریاد ئەنیسی منە دەمساز چ حاجەت
دلدان ونەوازش چنە دوشنام بەسن من
پور دەرد وجەفا حورمەت و ئعزاز چ حاجەت
صوحبەت ب مەی و چەنگی حەبیبی مە بڤیتن
فەریاد وفەغان مە نە بەسن ساز چ حاجەت
رازین مە ژ حاجەت وە کو غەممازی بزانن
ئەشکین مە بەسن دیدەیی غەممماز چ حاجەت

هەر لەحظە چ حاجەت کو ب نازان بکــوژی مــن
جـانـا ژ خـوە قـوربـانـی تـە مـە نـاز چ حـاجـەت
تــا چـەنـدی ب هـەجـرا خوە تو من تـەجربـە ئینی
زیری ژ خـوە خـالـص مـحـەك و گـاز چ حاجـەت
حـاجـەت نـیـە جـانـا یەدی بـەیضا بـدەرئــانـــی
ئـنـكـار د دیـن دا نـەبـت ئـعـجــاز چ حــاجـــەت
ئــەسـراری ئـــەزەل دی د ئـەبـەد بـیـنـە ظوهووری
ئـەنـجـامــی سەرئـەنـجـامــی ژ ئــاغـاز چ حاجەت
گــەر لـوئـلـوئـی مەنثوور ژ نەظمــــی تو دخـوازی
وەر شعـری مــەلـی بـیــن تـە ب شیـراز چ حاجەت

٢١

كەس ب دادا مە نەپرست

کـەس ب دادا مــە نــەپرست گـلەھ وداد دی چ کـت؟

تـە نـەبـت دادرەسـەك بـيـهـوودە فــــەريـــاد دی چ کت؟

ب شـريـنـی نــە گـەهـت دەست ئـەگـەر رۆسـتـەم بـت

دی ب بـــازوو ومـــلان شـوبـهـەتـی فـەرهاد دی چ کت؟

فـاعـلـەك لازمــە دا فـعـل و ئـەثـــەر پـەيـــدا بـبـت [١]

گــەر تـو حـــەدداد نـەبن كـوورەيی حەدداد دی چ کت؟

مـومـكـنـەك دی هـەبـتـن داكـو طــــەلـەب حـاصل ببت

صـەيـد ونـيـچـيـر كو نەبت توولەيی صەيياد دی چ کت؟

هــەر گــل وسـەنـگ دبـتـن زيـر ب تـەدبـيـری حـەكـيـم

قـابـلـيـيـەت كـو نـەبـت حـكـمـەتی ئـوستـاد دی چ کت؟

كــان ب گـەوهـەر چ بـكـت گـەوهـەر ئـەگـەر پاك نەبت

تــو بـەصـيـرەت تـە نـەبـت سـيـرەتی ئـەجداد دی چ کت؟

زيـر وزيـوەر دكـرن جـەلـبی قـولـووبـــان حـــاشـــا [٢]

حــوسـن و سـور ذات نـەبـت قامەتـی مـەيياد دی چ کت؟

عــاشـقـی مـەسـت ب عـشـقـی نیـە حاجەت ب مـەیـی
وارد‌ی وارد وئــــەحــــوال ب ئـــــــەوراد دی چ کت؟
نە [٣] غەرەض ڤـیـکـکـەتـنا یـەك و ل یـەك [٤] مـورشد بت
ســالـك وطــالبـــی ئـرشـادی ب بــەغــداد دی چ کت؟
سەعی وجەهد وطــــەلەب ئەو[٥] بی ئەثـــەرەك صافی نەهن
تو نەبی پەردە نـشـیـن چاکەر وقـەوواد [٦] دی چ کـــت؟
چ ئــەثـــەر دی ل بـەری خـارە بـکـت قــەطرەیـی ئـــاب
قــەلـەمـی مـا ب دوسـی قـەطرەیی زوهـهـا دی چ کــت؟
دی ژ حـــەق جــاذبـــەیـەك دل بـگــرت وەرنـــە مـــەلا
ژ ئـەزەل گـەر تـو هـدایـەت نەبت ئـرشاد دی چ کت؟ [٧]

---

(١) بت (ب تنی ل نك یووسفی نە بت).
(٢) ل ڤیری گوهۆرین کەفتیـە تەفعیلا دویماهیـیـی ژ (فعلن) بوویـە (موستف).
(٣) تە (عومەر، زڤنگی، ئامیدی).
(٤) وەلیـەك (عبدالسلام).
(٥) ئەو (ل نك کـۆڤلی ب تنی هەیـە).
(٦) چاکە وفەوواد (عبدالسلام، وەستانی).
(٧) ئەڤ هەلبەستە د چاپا حەلەبی دا نەهاتیـە .

ئەووەل كو يارى دا مە

ئـەووەل كــو يــارى دا مــە يــەك ذەررەيــەك عـنـايـەت
قــسـمـەت مــە خـەمــر وجــامــە د دەفـتـەرا هـدايـەت
حــوســن وجـەمــالــى جــانــان نــاديــرتــن تو پايان
هەر چ نـەبـت بـدايـەت ئـەصـلەن نـەهــن نــهــايـــەت
فــەيــضا عـولـوومى حـكـمەت جاما صەدەف كـو گـيـرا
مە ژدەستى مـوغـبـەچان ديت ب مـوصحەف و ب ئايەت
عـارف حــەتــا نــە نـووشــى ژ دەسـتـى مـەى فـرووشى
غــائــب نـە بـوو ژ هــووشى پـەيـــدا نـە كـر ولايـەت
گـونـاه وزوهـد و طــامــات هـل نـاگـرت خـەرابـات
كـەســى ب ڤـى دەرى رەت دڤـى بـكـت رعـــايـــــەت
عـشـقـى ژ هــەردو چـەشـمـان ئـەووەل د دل ئەڤــەر كر
لـى ذەررە ذەررە ئــاخــر ســۆتــن كــر وســرايـــەت
(شــاكــي السلاح) هـەر دەم ب كـوشـتـنـا مـەلى بـت
گــازنــدەيــان ژ كــى كــم ژ كــى بـكـم شـكـايـەت؟

جــامــــا د دەسـتـى شـــاهـــد ژەنـگـــى ژ دل دشـــۆتــــن

پـيــرى مـــوغـــان ژ رەنـــدان وەه وەه دكـــر روايـــــــــەت

ئـەطوارى عـشـق و مـەسـتـى ئــەســـرارى بـوت پـەرەستى

تـــەقـريـرى سـەد روايــــەت نـاكــت ل بــــۆ كــفــايــەت

(لـــيــــطـــمـــئـــن قـلـبي، عـيـن الـيـقـيـن) دبـەخشـت

(عـيـن الـعـيــان) دڤـيـتـن كــافـــى نـــەهـــن درايـــــــەت

مـــيــــرى و پـــادشـــاهـــى مـــوويـــەك ل نـــك مـــەلايـــى

نــادم ب مـــولـــكــــى عـــالـــەم يـــەك ذەررەيەك عنايـەت

عەرعەر خەراما

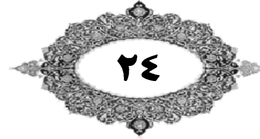
عەرعەر خەراما ب قەدد وقامەت
یەك بووسە دا مە ب سەد قیامەت
یەك بووسە بەخشی ئەووەل ب ئحسان
ئاخر ل من كر جورم و غەرامەت
ژ ژەنگ وزەرقی دل دا بشۆتن
جاما صەدەف بن رەند و كەرامەت
ژ هەردو چەشمین تەی مەست وخوونریز
نوورا [١] دو چەشمان كی دی سەلامەت
ل دەرد وئیشان پەیكان ونیشان
مە ژ دل دچەهڤان [٢] كفشن عەلامەت
رسوایی عشقی نە تەنها ئەز بووم
كی [٣] دی زەمانان حوب بی مەلامەت
دو سەجدە فەرضن (في الحال) ببین بەر
دەما خویابن ئەو قەدد وقامەت

دا عـــەيـــبـــى رەنـــدان نـــەكـــــى ب بـــــــــادى
(نـــفـــــوس قـــــوم بـــــهـــــا تـــــســـــامـــــت)
مـــــەلا ل عـــــومـــــرى بـــــى فـــــەيـــــدە بـــۆرى
كـــــوشـــتـــا [٤] ب زۆرى قـــــەهـــــر ونـــــەدامـــــەت

---

(١) مەلا عبدالسلام جزيرى دبيژت : بەلكى (تۆرا) بت .
(٢) مە ژ هەردو چەشمان (زڤنگى، ئاميدى، عەمەر).
(٣) كەس (زڤنگى، ئاميدى، عەمەر).
(٤) كيشا (زڤنگى، ئاميدى).

قافیا (ث)

عومر ضائع بوو مە بێ دلبەر

عــــومـــــر (ضـــائع) بــوو مـە بێ دلبەر عەبەث
وەی! تـەڤـــی عــومــرێ مە بۆری بەر[1] عەبەث
دل ـ ئـەمـانـەت ـ دا ب نــــائـــەهـــلان نـــەدی
لێ ب نـائـــەهـلان مـە دا گــەوهـــەر عەبەث
دا د ســـەیـرا عـشـقێ بـــێ دلـبـەر نـــەچــــــی
لــــێ دبــــت ســــەیــــرا تــە بــێ دلـبـەرعەبەث
پـور د پـێ وەصلــێ مـــە سـەعــی وجـەهدە دا
جــەهــدە وســــــەعــیــا مـە هـاتـن دەرعـەبـەث
ئـاه وێ کــوشــتـــم ب دەربـا خـەنـجـــــەرێ
ما د مــێــلاکــێ درەت خـەنـجــەرعـــەبـــەث
دەســـت نــە هـێـلـیـن ئەم ژ سەعی وجـەهـدەیێ
جــەهــدە وســــەعـیـا مـە نـادت هـەر عەبەث [2]
دل ژ دەربـا کـاشـۆوان بـــــوو پـــارە پـــار
گــۆ د مــــەیـــدانـــێ دبـت ســـەد کـەرعەبەث

مـــەهــــدەرا ڤـــى ســوخــتــەيـــى ئـيــرۆ بكن
ئـــەز دبـێـژم نــابــت ئـەڤ مــەهــــدەرعەبەث
كــــفــشـە مـەعـنـا كـێ ل لـەوحـێ سيم دى [٣]
نـــــوقطەيــێ مـســك وخـەطـــێ عەنبەر عەبەث
دا مــــەلا هــشــيـــار ببـى لـێ پــــورِكـەسـان
ســيــــنــە پـورِ لـێـدانـە سەنــگ وبــەرعەبەث

---

(١) پورِ (وەستانى، حەلەب، ئامێدى).

(٢) ئەڤ مالكە ب تنێ ل نك (ئامێدى) هەيە.

(٣) وى (پاشا، يووسفى، عەمەر، عبدالسلام، وەستانى، حەلەب).

٢٥ نامێ عەنبەرشکەنێ بێت

نـامـێ عەنبەرشکەنێ بێت ژ [(١)] عـەنبەر مەکە بــەحث
بــل ژ وێ سلــسـلـە وزولـفـێ موعەنبەر مـەکە بـەحث
ڤـەکـە لـێـڤێ و ژ نێـڤـێ بــوەریـــن قـــەنـد ونـەبـات
ژ لـەبـێ لـەعـلـێ شەکەربێژ و ژشەککەر مەکـە بەحث
ب ســەرئەنـگــوشـتـێ عـەقـیـقـی بـدە فنجانێ رەحـیق
ئـابێ حەیوان تە چین ناڤ و ژکەوثـــــەر مەکـە بـەحث
زەرییـێـن شـوبـهـەتـی [(٢)] دوڕدانـە بین شاهـدێ بـەزم
ژگەنـم ڕەنـگ وسیەه چەردە وئـەسـمەر مـەکە بـەحث
دێ بـشـارەت ژ ئـشـارەت ژ نــەیــێ بێـنـە سـەمــا ع
تــو ژ نـایـێ وسـەمـایــێ [(٣)] بـکـە بـاوەر مەکە بـەحث
دێ [(٤)] نـهـانـی ب دەرئـاغــووش بـدی جـانـێ شــرین
شاخێ عومری بـخوە بەر ژێ و ژ قەیصەر مەکە بەحث
ئـــایـەتـێ حـوسنێ مـوفەصصەل کە ژ کەششافێ جەمال
عـلـمـێ عشقێ بـکـە تەفسیـر و ژ دەفـتەر مەکە بەحث
رازێ دەهــرێ ژ سـپـهرێ تــو نــزانــی ب جـــەدەل
حــکـمـەتێ داوەرە تـو ژ حـکمەتێ داوەر مەکە بەحث

ئـابـێ حـەیـوان تـە دڤـێـتـن تـو ببـە هـەمرەهێ خضر

جـامـێ جـەم بـیـن و ژ دارا و سـکـەنـدەر مەکە بـەحث

ژ ئـەزەل عـاقـبـەتـێ کـار کـو مـەعـلـووم نـەبت

جـامێ مەی نـووشە ژتـەقـدیر ومـوقـەددەر مەکـە بەحث

دلـێ یارێ مە نـەبـوو نـەرم ب سەد ئـابـێ گری [٥]

ژ دلـێ دلـبـەرێ مـا وبـەرێ مـەرمـەر مـەکـە بـەحث

تـیـر سـەد تـێـنـە جـەگـەر سـیـنـە ل بـەر مایە چەپەر

ژ دل وجـەرگـێ کـول وسینەیێ کەرکەر مەکە بەحث

شـیـرێ ئـەلـمـاسـێ کـشـیـنـت تـو ژ لامـع دە خەبەر

ڤـەکرت حـوقـقـەیێ یاقـووت ژ گەوهەر مەکە بەحث

ژ شـەفـەق زوهـرە خـویا بت تـو بـنـێ پـەروینەیان [٦]

جەبهەتێ (أو) بنومیت تو ژ مەه وخاوەر مەکە بەحث

ل ڕوویـێ یـارێ دو مـەه نـەو مە قران دینە دمـەست

تو ژ سەیر وقـەمـەر [٧] وطالع وئەختەر مـەکە بـەحث

پـوڕ ژ دێـمـێ خـەط وخـالان تـە خـەبـەر دایـە مـەلـێ

نـەظـەرێ وەر بـدە بـەژنـێ ژ موفەسسەر مەکە بەحث

---

(١) ل ڤێرێ دڤێت (ت) و (ژ) هەردو بێنە کێشان دا کێشا مالکێ لەنگ نەبت.

(٢) شەهلاو (یووسفی، عەمەر، زڤنگی، ئامێدی).

(٣) سەماعێ (یووسفی، عەمەر، زڤنگی، ئامێدی).

(٤) وێ نهالێ (زڤنگی، ئامێدی) دەی (عبدالسلام).

(٥) ئاب وگری (ل نك هەمی‌یان گۆڤلی وزڤنگی تێ نەبن).

(٦) ژبلی یووسفی ل نك هەمیان (پەروینان) هاتی‌یە، لێ یا یووسفی ژ لایێ کێشێ ڤە ڕاستترە.

(٧) قەمەرێ طالع (زڤنگی، ئامێدی).

تو سەحەرگەه ب تەماشا وەرە

تو سەحەرگەه ب تەماشا وەرە بازارێ حودووت

ل [١] تە بێ فائدە ئازارێ نەدت خارێ حودووت

دا ژ دل غونچە لەبەك نازك وتەڕدانە بژێری

ب تەبەسسوم ب تە ڕا بێتە ژ گولزارێ حودووت

سەد گرە من د دلن ژێ کو چەپ وڕاست دکت [٢]

شاهدێ حوسنێ قدەم [٣] زولفێ گرهدارێ حودووت

بل ژ سولطانێ قدەم من ب تو ئقرار نەهن

گەر ل کابا مە نهەن مەتقەب [٤] وبزمارێ حودووت

دل د دەریایێ قدەم قافە ب ثابت قدەمی

گەر چ دائم ل سەرێ فەرقە مە منشارێ حودووت

بەلکوو دیوار ب گوهن لێ [٥] ب خودێ کی ب خودێ

ب تو ڕەنگی نە کری ئەشکەرە ئەسرارێ حودووت

لەمعەیەك گەر ژ کنارێ قدەمێ پەرتەوێ دت

دێ ژبەر وێ سەعەتێ مەحوو بن ئەنوارێ حودووت

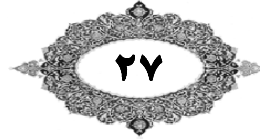
بــەر[٦] ب ســەد پــەنجــەرەیــان دایــە شـوعاعێ قدەمێ
گـونبەدێ عشقێ ل سەر کـورسیێ دیوارێ [٧] حودووث
تـوحـودووثـــێ وە مـە بـیـن قـەنـج نەظـــەر دێ جارەکێ
ل ئـەساسـێ قـدەمـێ دانـــیـــە دیـــــــوارێ حودووث
هـــەرە ئـەصـلـــێ خـوە وتـەرتـیـب و قیاسـێ ژێ بـکـە
گــەر نــزانـی چـیـە یـەکـجاری بـــەرێ دارێ حودووث
ئـــاتـەشـــێ عـشـقـێ شــوبـی زێـرە ووجـوودێ حەل دکت
هــەیـــە مـومـکـن نــە فـرت زیـبـەقێ فـەرراری حودووث
(الله الله) کــو د عــومــرێ خــوە تـو جـارەك نــە بــهـی
چ صـــەدا تـیـێـت ژڤـــێ گـونـبـــەدێ دەوواری حودووث
تــو ژ بـــەر پـــەردەیـــێ وەهـــمـــێ وەرە دەر دا بـبـهـــی
چ نــەوا تـیـێـت ب ســـەد نـــەغـمـە ژ ئـەوتاری حودووث
حـــال ومــوسـتـەقـبـەل ومـــاضـی دخـــوە دا تـیـێك یـەکـن
صـوبـح مــەوجـوودە ب عەینی خوە دئـیـڤـاری حودووث
ڕاسـت وچــەپ گــاڤ وسـەعـەت هـەر ل مە ئەوداتـیـنـت
ذوولــفـــەقــارێ قـدەمـێ حـەیـدەرێ کەرراری حودووث
ڕاسـت وئــەڤــراز ونـشـووڤــی نــە بـووارن یــەك ویـــەك
لـێ تـنـێ وێ ل مــە بـوو دائـــرە بــــــەرواری حودووث
دێ ب قــەلـبـێ مـــە چ دت لامــعــەیــا ئـسـلامـیـیـــێ
کــو ل جـانـــێ خـوە مە خەف بەستیـە زونناری حودووث
ڕەنـگ و ژەنـگـێ حەدەثـــێ نەقشێ حودووثـــێ مە د دل
بــدە بـــەر ڕەنـدەشـێ عـشـقـێ ئـەوە قەصاری حودووث
جـــان ل ســـەر دەســتـی نـهـایـی دڕیـا جـانـان دا
رووح صـــەف صـــەف کـو ڤـەوەستانە دبازاری حودووث

وێ ژ غــەفلــەت بــرەتــن ســایــە زەوالـــێ ئـــــەی دل
ڕوون تـنـــێ [٨] دا تــو ئەمـانـەت ل سـهـا دارێ حودووث
تـو ژ فـەصلـی هـەڕە ئـەصلی کو د ڤی دەیرێ [٩] خـەراب
دا نەبی مەرکـەبـێ جـەهـلـێ تـو ل بن بارێ حودووث [١٠]
دا نـگــارێ خـــوە ب سەد ڕەنــگـــی ببـیـنـی ئـیـــــرۆ
وەرە جـــارەك بــکــە ســـەیـرێ تو د ئەطوارێ حودووث
تــو ب حـــالـــێ مـــە دزانـی [١١] چـیــە هەر لـەحظە مـەلا
مـە د دل تـێـت و درەت خەنـجەرێ غەددارێ حودووث

---

(١) لـێ (یـووسفی، عەمەر، زڤنگی، ئامێدی، عبدالسلام، وەستانی).
(٢) دکر (عەمەر، زڤنگی، ئامێدی).
(٣) شاهێ حوسنێ قدەمێ (زڤنگی، عبدالسلام).
(٤) مثقب (کـۆڤلی) مەدقەب (پاشا، عەمەر).
(٥) گوهـ بن (عبدالسلام، زڤنگی، ئامێدی) گوهـ بێن (وەستانی، حەلەب).
(٦) وێ (زڤنگی، ئامێدی).
(٧) دەووارێ (زڤنگی، ئامێدی).
(٨) رووبنێ (کـۆڤلی) رووتنێ (یـووسفی، عەمەر) روونەنێ (زڤنگی، ئامێدی).
(٩) دێرێ (عبدالسلام، زڤنگی).
(١٠) ئەڤ مالکە د دانەیـێن (پاشا، وەستانی، حەلەب) دا نەهاتیـیە.
(١١) نزانی (پاشا).

قافىيا (ج)

٢٧

شمشادێ خەرام

شمشادێ خەرام وسەروێ غەنناج
جانان دبرت ب عشوە تاراج
من دی سەحەرێ د خوابێ مەستی
بێ دەنگ (١) تەذەروو ولالە (٢) دورراج
بشکفتی ژ غونچە نێرگزا مەست
بوو فەرق ژ سەر قەدیفە دیباج (٣)
جەبهەت کەشفی ژ صوبحێ صادق
نوورێ کو ڤەدا ژ سەر شەبێ داج
ئەلماسی نومانە شوبهی مصری
دانین جەگەرێ مە دل کر ئاماج
نەسرین وبەنەفشە تەووزاندن
ماوەر دڕەشاندە شووشەیێ عاج
جوهتێ حەبەشان (بطرفة العين)
ئانی قەدەرەك ژ ئەسپەهان باج

سـيـمـا كـو نـومـا نـەمـا ل هش سيم

سـيـمـــاب ژ خـەجـالـەت ما ژ ئـخراج

مـرئـــاتـیێ سـكـەنـدەری ل پـــێـــشـە

(بـحـــر ولـهـا الـعـكـوس أمـــواج)

دۆرا قـــەمـــەرێ ژ بـــەر شـــەفـــەق دا

كـو سپـێـدە ل فـەرقـیێ سـەر نـها تـاج

چـەرخ وفـەلـەك ومـەلـەك ديـــارن [٤]

(شـــمـس وكـــواكـــب وأبـــــــراج)

زوهــــره ب قــرانـیێ قـابـیێ قـەوسەيـن

(والـنـجـم اذا هـــوى بـــمــدراج)

دەنــگـیێ مـەلـەكـان زمـێـهـنـە [٥] زمـزم

ئــەرواحـیێ ژ عـشـقـیێ تێـنـە مـعـراج

دل بـــەحــره وســـەد هـــەزاری مـەوجـن

عـارف [٦] چ خـــەبـــەر ژ بـــەحـــرێ مـــەوواج

بـۆری و ب غـــەنـجـەكـیێ مـەلا كـوشت

ئــەو غـونـچـە لـەبـا دەلال وغـەنـاج

---

(١) ڕەنگە (عبدالسلام، حەلەب، وەستانی).

(٢) ناله (كۆڤلی).

(٣) د ژێدەران دا (تاراج) هاتیيە بەلـێ مەلا عبدالسلام جزيرى دبێژت : (ديباج) دورستـتـره.

(٤) دبارن (يـووسفی) دبازن (زڤنگی، ئامێدی).

(٥) ز مهته (پاشا، كـۆڤلی، عەمەر).

(٦) زاهد (زڤنگی، ئامێدی).

٢٨

دل ژ علاجی ..

دل ژ عـلاجـی کـــو بـدەرکـــت مـزاج
دی ژ لــەبـــی نـووش عـەطـــا بـت عـلاج
ئـــایـیـنـەیـــی جـامـــی جـــەهـان بینی جەم
بـــادەیـــی لـــەعـــلـەیـنـە د جـامـا زوجاج
ئـــاڤـی حـەیـــاتـــی ب مـــە دا شـەربـەتـەك
زنـــدە کـــریـــن مـا ژ عـــەدوو را نـەشـاج
بـــەنـدە کـرم گـــەر چ شـوبـهـی فیل بووم
سـیـمـبـەری سـاعـد وبـــازوو ژ عـــاج
ئـەخـتـەری ئـقـبال ومـەهـی بـورجی بـەخـت
مـهـر وسـپـهـر وکـەمـەر وتـەخـت وتـــاج
کـووسی کـو هـنـگـاڤتی ب شاهی ل تەخت
پـادشـەهـان نـەقـدی رەوان دا خـــــــەراج
خـوسـرەوی شـیـرینی ل دەربەندی حـوسن
ســیـــمـــبـــەران لازمـە لـی مـوهـر وبـــاج
سـکـکـەیـی شـعـری مـە ب نـاڤـی تـە هـات
لــەو ب عــەیـاری د جـەهـــــان دا رەواج
ئـــابـــی رەوان مـــن دیـیـە شـعـرا مـــەلا
(یـــنـکـر لـلـمـاء لـسـوء الـمـــزاج)

دیسا ژ نوو بیّ حاله دل

دیـــســـــا ژ نـــوو بیّ حـــالــه دل   ســاقــی وەرین جـامــا زوجاج
مــوشــتــاقــی خـەمـــرا ئـالــه دل   لیّ خــوەشی ئـانی بت مزاج

ســـاقــی کــو دیّ مـەهـــوەش بـتــن   کـاکول ژ شیّـڤـا (١) ڕەش بتـن
قـەرقــەف بـــلا ئـــاتـــــــەش بـتــن   ئـەم دیّ ب ویّ دل کیـن علاج

دا ئـــەم ب ویّ دل حـــەی بــکـــیــــن   پیّ سیـنـه داغ وکـەی بکیـن
ســەد مـــەنـزلان پیّ طـــەی بــکـیــن   ئەو دیّ د سەیریّ دت(٢) ڕەواج

بــــیّ نـــوور ونــاریّ مـــوحـبـەتــــیّ   بیّ نـەقش ووەصـفیّ قـودرەتیّ
نــاچــیـــن مـــەقـــامـــیّ وەصــلـــەتیّ   (نـــور لـنـــا واللـیـــل داج)

ئــــەڤ نــار وسیــقـالا (٣) دلــــــه   دائـــم ل ویّ قــــالا دلــــه
نـــەورووز وســـەرســــــالا دلــــــه   وەقـتیّ هـلـیّـتـن (٤) ئەو سراج

حــەتـتـا ب نـــــــوورا بـــادەیــــــیّ   ڕەنــگـیــن نەکی سەجـجـادەییّ
دووری ژ ویّ شـــــەهــــــزادەیـــــیّ   دوڕدانـــەیا گـــــەردەن ژ عـاج

دورِدانـــەیـــا گـــــەردەن بـــلـــوور   رەیحان ل سەر[٥] وەردێن د جوور
هـــەی هـەی ب مـەسـتـی تـێـنـە دوور   خـــالا ل نـــك فـــەرقێ ب تاج

مـــهـــرا تــە پــورِ ئــەبـتـەر كـریـن   خـالان ژ بەر[٦] بـسـكـان دەریـــن
زولـــفـــا مـوسـەلـسـەل عـەنـبـەریـن   چـیـن چـیـن ژ چینێ تـێـتـە باج

تـەنـــــها نـە كـوردســــتـــــان ددن   شـیـراز ویـــەنـــگ ووان[٧] ددن
هـــەر یـــەك ل سەر چـەهـــڤـان ددن   ژ ئـــەسـپـــەهـــان تـێـتـن خەراج

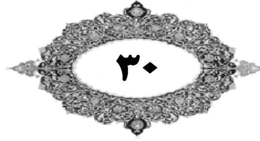
چـــەهـڤـێـن بـەلـەك قـەوسـێـن هەلەك   چـــەرخ وفـــەلـەك غـالـب مەلەك
(فـــي حـبـهـا عـــمـــــري دلـــــك   والـحـب یـــجـري في عـجـاج)

شـاهـد هـــەزار رِەنـــگ خـەمـمـلـیـن   رەقـص وسـەمـا پـێ كـەمـمـلـیـن
ئـیـرۆ مــــەلا ئـــەم ســـــەد دلــیـــن   ســاقــی وەرین جـامــا زوجـــاج

---

(١) شیشا (كـۆڤلی).
(٢) كت (عبدالسلام، زڤنگی، حەلەب، وەستانی).
(٣) ناریێ سیڤالا (عەمەر، یـووسفی، زڤنگی، ئامێدی) نوور و سیڤالا (كـۆڤلی).
(٤) كو هل بت (وەستانی).
(٥) صوبحان ژ سەر (پاشا) رەیحان ل سەر دێم بوونە هوور (حەلەب).
(٦) بن (كـۆڤلی).
(٧) نەیگ و دان (كۆڤلی) نەیگێ وان (عەمەر) وكـۆڤلی دبێژت : نەیگ باژێرەكە ل توركستانێ، و ل نك كۆڤلی ل جهێ (دن) ل هەر سێ جهان (دل) هاتییە.

قافىيا (ح)

٣٠

پورڕ مەكە ئسرافىٚ

پــورڕ مــەكـــە ئـســـرافـىٚ د قـەتـلىٚ موباح

(سـفـك دم الـعـاشـــق مـالا يــبـــاح)

ســيـــنـه ب دەسـتـىٚ خـوە مـوبـارەك ڤـەكـە

(تــعــرف كـم فــي كـبــدي مــن جــراح)

دل ژ هـــەوايـــاتـــە و[١] فـكـريێـن د هـوور

(فــي لـجـج بـيـن هـــبـــوب الـــريـــــاح)

عـــشـــق گـــهـــا كىٚ و ل عەقلىٚ [٢] خـوە ما

(يــفـــتـــك بـــالـعـاشـــق حـسـن الـمـــلاح)

دىٚ دوسيەھ سورمەيىٚ چەهڤێن خـوە كت [٣]

خـــاكــىٚ ڕەهــىٚ يـارىٚ صـەبـا هـەر صەباح

تـــۆز وغـــوبـــاريێـــن سـەحـەرىٚ بـەر چـەمـەن

(قـــد نـــشـــر الـــطـــيـــب وبـالـمـسك فاح)

فـــێـرس ورمـبـاز گـــهـــان يـــەك ب تـــيـــــر

(أحـمـد فـي الـبـيـن قـتـيـل الـــرمـــــاح)

(بـوسـەزنـان هـــر کـــه بــر ان اســتـــان)

(مـــکـــن مـــن جـــبــهـــتـــــه لا بـــــراح

حـــل لـــه الـــقـــتـــل بـــشـــرع الـــهـــوی

مـــــن کـــشـــف الـــســـر وبـــالـــسر بـاح)

حـــوســـنـــێ ئـــەدايـــا تـــه مـــــەلا هـــەرکێ دی

(صــح لـــه أنـــك عـــيـــن الـــفـــصـــاح)

---

(١) د (تنێ ل نك پاشای نەبت)

(٢) ب حالێ (كـۆڤلی)

(٣) كم (كـۆڤلی) دێ د سيەه .. (عبدالسلام).

حەیف د قەیدا خاك وگل بت

حەیف دقەیدا [١] خاك وگل بت عارفێ چالاك رووح
دێ موجەررەد بت کو پەرتەو دت ژ نوو ئەو پاك رووح
قەیدێ خاك وگل نەبت دا بێ حجاب و پەردە بی
مثلی بەدرێ جارنان تێخت خوسووفێ خاك رووح
شەمعێ سەر [٢] نوور نادرت گەر ئەو نەکت پەرهیزێ دل
ذەوقێ جاما عشقێ ناکت گەر نەکت ئمساك رووح
دل ب طایەك نێرگزان دە نازکەك تەروەندە دە
گول دکن تەشبیهی خاران هەر خەس وخاشاك رووح
جامێ عشقێ پاکێ رووحانی طەهوورا باطنە
شەووشی وهەر [٣] وە ما حەتتا ئەبەد ناپاك رووح
هەیئەتا کەیف وکەمێ بێ کەیف وکەیفا عارفە
دێ بمینت گەر نەبت ناچار بێ تەریاك رووح
دێ ب گولزارا جەمالا سەبزپووشان وێ چ بت
ئێ د مهرێ دا نەبت دل پارەپارە چاك رووح [٤]

بـەر ژ جـان دەرراكـەيـەك [5] ڕەوشـەنـتـەر والا دڤـێـت

صـوورەتـێ حـوسـنـا مـوقەددەس دا بـكـت ئـدراك رووح

گـەر خـەبـەرداری ژ سـڕڕا (كـنـت كـنـزا) [6] گـوهـ بـدێـر

دا ب سەد نووریّ [7] بەيان كت مەعنەیێ (لولاك) [8] رووح

لامـعـێ سـڕڕا تـەجـەلـی سـەر ل طـووریّ دل ددت

ضـەبـط نـاكت وێ مەجالـێ سەد هـەزار ئەفلاك رووح

هەردو ئيلانـێـن تـە دی مـن طـەوقـێ گـەردەن كـر مـەدام

دا مە هەر بـێـتـن تەبەسسوم وەی گـولا ضەحـحـاك رووح

جـەوهـەرێ حـوسـنـێ ئـەدا تـەنـهـا دبـت مەقبوولـێ طـەبع

گەر نە صەيقەل دت ب نووریّ عشقێ وەك حەككـاك رووح

دێ ب ڤـی ئـەنـداز وتـەرزی كـەی [9] بـبـت سـحـرێ حەلال

گـەر نـە بـالا طـەبـع بـت وەك پـەهـلـەوان چـالاك رووح

دل ب ڕم ئـاڤـێـهـت وە لـێ وێ بـاركـر قـەوسـێ شـەڤـی

دێ بـدت بـەر گـەزمـەيـان بـێ سووج ئەو سەففاك رووح

شـەهـسـوار ئـيـرۆ كـەمـەنـد ئـاڤـێـهـتـنـە قـەلـبـێ مەلـێ

بـەنـد نـاكـت غـەيـری فـتـراكـا تـە سـەد فـتـراك رووح

---

(١) حەيفە قەيدا (پاشا، كـۆڤلی، عەمەر، عبدالسلام، حەلەب، وەستانی).

(٢) سر (عبدالسلام).

(٣) ئێ نەلووش هەر (عبدالسلام، زڤنگی، حەلەب، وەستانی).

(٤) ئەڤ مالكە د چاپا حەلەبێ دا نینە.

(٥) پورِ ژ جان ڕا دەرگەهەك (كـۆڤلی).

(٦) ئەڤە ئیشارەتە بو وێ حەدیسا قودسی ئەوا دبێژت: (كنت كنزاً مخفياً فأردت أن أعرف فخلقت الخلق ليعرفوني) ملا (علي القاري) دبێژت: حەدیسەكا دانایییە. بڕێنە (الاسرار المرفوعة في الاخبار الموضوعة) بپ ٢٦٩، دیسا بڕێنە: ابن عراق: (تنزيه الشريعة المرفوعة من الاخبار الشنيعة الموضوعة) ١/١٤٨.

(٧) نەوعی (كـۆڤلی) تۆری (زڤنگی، ئامێدی) طەوران (وەستانی، حەلەب).

(٨) ئەڤەژی ئیشارەتە بو وێ حەدیسا قودسی ئەوا دبێژت: (لولاك لولاك لما خلقت الأفلاك) وئەو ژی یابێ بناخەیە وەكی ملا علي القاري دبێژت(الاسرار المرفوعة ٢٨٨) و ابن الجوزي د(الموضوعات) دا ١/٢٨٨، سەیدایێ ناصرالدین الالباني د (سلسلة الاحاديث الضعيفة والموضوعة) ١/٤٥٠.

(٩) دێ (عبدالسلام) وێ (وەستانی).

عشقێ كو بدن

عــشــقــێ كــو بــدن ب يــەك دو ئـــــەرواح
پـــەيـــوەســتــە دڤێ ب هـەڤ بن ئـەشباح
جــــــان وجــەســــەدان كــو ئـتـتـحـاده
(والــمـــــاء لـــــه الــمــزاج بـالــــراح)
وەصـــــلا تـــــە ل جـــــان ودل حـەيـاتـه
(مــن ذاق مــرارة الــــنـوى طــــــــاح)
تــەنـــهــا نــە د سينە من خـەدەنـگـن
(من لــحــظــك فــي الــقــلـوب أرماح)
پـــەرويــن ژ شـەفـەق سەحەر خـويـا بــوون
(لابـــــــدع و فــيــه مــنـك مـصـبــــاح
لــــو مــســـــت مـــن الـهــوى كـبـان [1]
لابـــــــدع وقــــــد تـــمـيــــد أرواح) [2]
هـــەر شــام وسـەحـەر ب دەستێ خووبان
(مــن خـمـرتـنـا تــــــدور[3] أقـــــداح
إفــــتـــح بــــلــــقــــاك قـفـل قـلـبـي
فــالــقــلــب لـــه لـــقــاك مـفـتــــاح)

سەیاح مە دین د خەلوە ئیرۆ

ئەللاھ کو چ خەلوە وچ سەیاح

بەرقی کو ڤەدا ژ بەر نقابی

(واللامع من سناه قد لاح)

قەوس وقوزەحان نومان ژ بالا

(والعنبر من شذاه قد فاح)

ئاییەیی دل مەلا جەلا دە [٤]

(من طلعته فقد صفی الراح)

---

(١) کتان (کۆڤلی).

(٢) تمیل أدواح (کۆڤلی) تمیل أرواح (وەستانی، حەلەب).

(٣) تدوح (پاشا) تروح (عبدالسلام).

(٤) دا (زڤنگی ئامیدی) ما (کۆڤلی).

قافی‌یا (خ)

ئاهیَ ژ دەردیَ دل نەکت

ئـاهــیَ ژ دەردیَ دل نـــەکـــت [1] هــەرچـــی نـەدی ئـازاریَ چەرخ
دەربـــیَ ل نـیـّـــڤـــــــا دل ددت لامــع صفـەت نــووبـاریَ چەرخ

تـیـّـن سینـەیـان [2] پـەیـکان نـهـیــن ئـامـانـجیَ وان تیـران ئـەمیـن
دامــــا بـــەلایــــیَ دەر کـــەمــیـــن هەرگـۆشە دۆرماداریَ [3] چەرخ

بیــرا خـوە تـیـنـن غـەنـجـەیــــان عــاشق دنیـّڤ ئـشکـەنجەیـان
تـاڤیـّـتــە دل بــەر [4] پــەنــجــەیـان هـەردەم ژ نـوو شونـقاریَ چەرخ

کـو ڤـان [5] لەطیفـــــان گـولـعـــذار لـەو تیـّـن ژ بـولـبـول ئاه وزار[6]
شـوونا گـولان ڕەستـیـنـە [7] خــــار نـیـّـڤـا جـهـیَ گـولـزاریَ چــەرخ

ســـەد بـازیـان ئـەڤ حـەقـقـەبــاز تـیـنـت ب حـیــلــە کـارســــاز
گــەه گــەه کـــو نـازە وگـەه نـیـاز سەححار و پوڕ مەکـکاریَ چـەرخ

هـەرچی بخوونت صوحبەتیّ   ئـاخـر د جـامـا شـەربـەتـیّ
زەهـــرا هـــەلاهـــل دیّ دەتـیّ   دا دل نـــەدن ئـازاریّ [8] چەرخ

ئـەڤ ئـەررەیـا ژەهــــری ددان   مـن ژیّ د دل دا بـن [9] سنـان
ما ل بـەهـری فـەرقـیّ دژمـنـان   بیّت وبـڕەت مـنشاریّ چەرخ

دژمـن ژ جـان تـــالان بـتـن   ئەو خوەهـریّ وەك نالان [10] بتـن
مـیّـلاك ودل كـــالان بـتـن   لـیّ بیّت وڕەت غـەدداریّ چەرخ

داڤ گەهـتـە خـانـی [11] مثلی دەیـر   چـەنـدیـن كـەواكب تیّـنە سـەیر
پـیّـكان ب داڤـیّ [12] شـوبـهی طەیـر   هـەر ژیّ دبارن تـاریّ [13] چەرخ

شـەمـس ب شـەمس جام ب جـام   حـەتـتـا دكـن دەوریّ [14] تـەمـام
ئـاتـەش دریّـــژت هـەر مـــەدام   ئـەڤ گـونـبەدیّ دەوواریّ چەرخ

ئـاگـر د ئـــاب وگـــل [15] دكـت   قـەلـبـان ژ قـەلـبان هـل دكت
مـەتـقـــەب د جــــان ودل دكـت   دائـم ئـەڤـستـن [16] كاریّ چەرخ

چـــەنـدیـــن د خووبـانـــن ڕەزم [17]   مـــن ژیّ د دل دانــــن گـــەزم
ئـامـانجــــیّ وان ڕەمـزان ئــــەزم   سەرعەسكەریّ سەییاریّ چـەرخ

مـن پـوڕ شـەڤـان حـەتـتـا سـەحـەر   دانـیـنـە ڕیّ سـەمـع وبـەصـەر
ئــەو مــاهـڕوو مـا [18] بـیّـتە دەر   تا [19] بیمە نەوبـەتـداریّ چەرخ

کـــەس دی ل لـــەوحـــێ سیـنـە قەط   نـەقـشـەك ڤــە هـاتـی بێ غەلەط
هــەردەم ژ نـــوو یـــەك تـــازە خەط   تـــاڤـێـــتـــە دەر پەرگارێ چـەرخ

مـــە ژ حـەســرەتـا شـیـریـــن لـەبـان   خـەو تـێـتـە چەهڤان قەط شەبـان
فـــەریـاد دەرن [٢٠] بـەر کـەوکـەبـان   پـورسێ بـکە ژ بـیـدارێ چـەرخ

ڤـان رەهـــرەوێـن [٢١] هـمـمـەت بلند   بـــەردانـــە مـەیـدانێ سەمەند[٢٢]
ســەرگـەشـتـەیین [٢٣] حـەتـتا ب چەند   ئەڤ رەکبێ مەشعەلدارێ چـەرخ

گـــاڤـــەك ژ دەنـــگـــێ زەنـــگـــلان   ئـێـــمـن چ ڕوونـیـن مـەنـــزلان
هـــــەی هـــەی ببـیـنـن مـەحـمـــلان   فـــــەریادە هـــەر قـەنتارێ چەرخ

پـــوڕ مـــن ژ ڤـــێ چـــەرخـــێ مـەلا   کـێـشـــانــە ئـافــات وبـــــەلا
ئـــەبـلــەه دبـیـــنـــم وی هـــــــەلا   هـــەرچـی ژ دل بـت یارێ چەرخ

---

(١) دکت (عبدالسلام، یووسفی، زڤنگی، ئامێدی).
(٢) سینە بان (عبدالسلام).
(٣) دورئامارێ (پاشا، عەمەر) دا ئامارێ (کـۆڤلی).
(٤) پوڕ (عبدالسلام).
(٥) تیردان (کـۆڤلی) ژ کۆڤان (عبدالسلام، وەستانی، حەلەب).
(٦) ئاه هەزار (عەمەر).

(٧) رەشتینە (یـووسفی).

(٨) هژار (عبدالسلام).

(٩) نن (زڤنگی، ئامێدی).

(١٠) ئەو خوە هەرۆ نالان (زڤنگی، ئامێدی).

(١١) دەڤ کوهنە (زڤنگی، عبدالسلام) خالی (وەستانی، حەلەب).

(١٢) دتاڤێ (پاشا، کـۆڤلی).

(١٣) تاڤێ (پاشا) بارێ (یـووسفی، عەمەر) نارێ (زڤنگی).

(١٤) دەردێ (پاشا، یـووسفی، عەمەر).

(١٥) ئاگر وئابێ گل (وەستانی، حەلەب).

(١٦) دبینت (کـۆڤلی) ئەڤەکردارێ (عبدالسلام).

(١٧) چەندین کـو خۆبـان بێـن رەزم (زڤنگـی، ئـامێدی) جنـدی وخووبـان (عبدالسـلام) چـەندی دخووبانێن (وەستانی، حەلەب).

(١٨) تا (عبدالسلام).

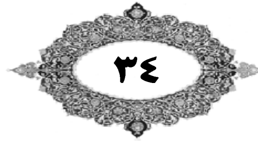
(١٩) لەو (عبدالسلام).

(٢٠) دەر (یـووسفی، زڤنگی، ئامێدی).

(٢١) هەردوێن (پاشا) زەهرە ڤێن (کـۆڤلی).

(٢٢) کەمەند (پاشا، یـووسفی).

(٢٣) سەرگەشتە بین (عبدالسلام).

دلبەریٚ ئیروٚ سەحەر

دلبەریٚ ئیروٚ سەحەر   ئاڤیٚتە جەرگیٚ من دو دوٚخ
یەك ل سینە یەك ل دل دا   لەو ژ من تیٚن ئاخ وئوٚخ

ئاه وئوٚخیٚن من ژ دل تیٚن   لیٚ ژ بەر تیرا قزل تیٚن
یان ژ کوٚڤانیٚن د کول تیٚن   ژیٚ دزیٚت هەر خوون وزوٚخ

خوون ژ دل جوٚجوٚ ڕەوان تیٚ   وەك عەقیق وئەرغەوان تیٚ
لیٚ ژ دەست سەلوا جوان تیٚ   ئەو شەپالا شەنگ وشوٚخ

ئەو شەپالا شوٚخ وشەنگە   کافرا ڕوٚم و[1] فەڕەنگە
دامە بەر جوهتەك خەدەنگە   ظالمیٚ کوشتم ب دوٚخ

ظالمیٚ کوشتم شەپالیٚ   نازکیٚ قەنجیٚ دەلالیٚ
بوون حجابا زولف وخالیٚ   ئیٚدەك وعالا [2] وتوٚخ

نـــــەتـــــرك [٣] وتــايــێــن ب ڕيــشــی   ئـــیٚ د زێـــڕن پـێــڤه ويــشـی
مـــن دو فـيّــرس ديـــن د بـيــشـــی[٤]   مــــــرووەت وئـــنــصـاف يـــۆخ!

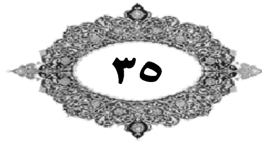
لــــەو هـــەرفـــتــم ئـــەز ژ مـــەيلیٚ   شوبـهەتـی سـەهـل وسوهـەيلیٚ [٥]
مـــوحـــبــەت وعـــشـــقـا د لـەيـلیٚ   ئـــەز كـــرم يــــەكـــســـەر پـلـۆخ

دەســـت نـــە هـێـلـم ئـەز ژ ديـنـیٚ   شـــوبـــهـــی فـــەرهـــاد وشـــرينیٚ
وەر ژ بـــەر عــــشـــق وئـــەڤـيـنیٚ   مـن د ڕیٚ چـت ئەڤ كـلـۆخ [٦]

صـــوحـبـەتـا چــەرخ وســـەما تیٚ   وەك مـەلـیٚ ســەد مـوبـتـەلا تیٚ
زەمـــزەم وئـــــــاڤـــــــا حـــەياتیٚ   مـــوشـتـەری سـەد شـەيخ وشـۆخ

---

(١) رۆمیٚ فرەنگه (پاشا، يووسفی، عەمەر، كۆڤلی).
(٢) بەرقەع وئالا (حەلەب، وەستانی).
(٣) بـيـرك (پاشا).
(٤) پـێـشی (يووسفی، زڤنگی، ئامێدی).
(٥) سەهلیٚ ژ سەيلیٚ (عبدالسلام) سەهلی وسوهەيلیٚ (زڤنگی).
(٦) دا جان فرۆخ (حەلەب).

هەی هەیا رەقص و سەمایا تە

هـــەی هـــەیـــا رەقص و سەمایا تە چ خوەش بەستی یە چەرخ
کو ل سلسل [1] ب سەما تێت و ل سەر دەستی چوو [2] بەرخ
صـــووفیـیـێـن هـەر د طـــەوافـێ (حجر الأسود)ە قـەصـــد
گـول وسـونـبـول ب سـەمـا تـێـن حـەمـیـان زمـزمە چەرخ
نـەقـشـێ ئـەلـمـاسی ژ [3] ئەلـمـاسی بـنـێ گـرتیـیە حـەرف
خـەطـێ یـاقـووتـی ل یـاقـووتـی شـکـێـنـاندیـیـە نـەرخ
کــەرخـیـــن ئـــەم دقـیـامـێ [4] مـە ژ دل پـەردە دڕانـد
عـــارفـــێ وەقــتـــم ومـــەعـــرووف بــلا بـێـت ژ کـەرخ
دا بـنـاسـی خـەطـــەرێـــن ڕێ تـو نـــەبـــی غـافـل ژێ [5]
دجـــلـــەیـــە لـێ د پــوڕن بـــڕبـــڕێ پـێـــل وبەر ومەرخ [6]
پــیـــرێ شـــەعـــەـــارە د شـــعـــرێ ومــەلـێ شـال فـرۆش
تو نشان [7] من مـەدە فـەرخێ [8] کـو ل نك من بوویە فـەرخ

---

(١) دبورجێ (ب تنێ ل تك پاشای نەبت)

(٢) خوه (زڤنگی، ئامێدی، عبدالسلام).

(٣) ل (یـووسفی، عەمەر، زڤنگی، ئامێدی).

(٤) چەرخین ئەم د قوبابێ (کۆڤلی).

(٥) پێ (عبدالسلام).

(٦) مەر وبەرخ (وەستانی، حەلەب).

(٧) لەو نشانی (پاشا، یـووسفی، عەمەر، کـۆڤلی).

(٨) فەخری (وەستانی، حەلەب).

قافىيا (د)

٣٦

سرری وەحدەت

سرری وەحـــدەت ژ ئـەزەل گـرتـىيە حەتتا ب ئـەبەد
واحـد وفـەردە ب ذاتــى خـوە وى نـيـنـن چـوعــەدەد
د قـدەم دا ئـەزەل وعـەيـنـى ئـەبـەد هــەردو يــەكـــن
سـەرمـەديـيـەت وە دخـوازت نـە ئەزەل بت نە ئـەبـەد
فـەرقـە واحـد ژ ئـەحـەد لـى د مــەقـامــى صـەمــەدى
ب حـەقـيـقـەت كـو يـەكـن هـەردو چ واحد چ ئەحەد
يــەكــە دەريـا تـو بـزان قـەنـج چ مەوج و چ حەباب
د ئـەصـل دا كـو حـەمـى ئـاڤـە چ ئـاڤ و چ جـەمـــەد
ئـــافـتـابـى ئـەحـەديـيـەت د خـوە دا گـرتـىيـە كــەون
نـەكـو عــەورەك هـەيە لـى گرتىيە چەهڤين مە رەمەد
حــوسـنــى ذاتــى بـوت ولاتـــان ژ جـەمـالا صـەمـەدە
ژ مـــثـــالـى صـەنـەمـى وەهـ كـو تـەجـەلـلايـــا صەمەد!
غـــەيـــرى دەريـا نـيـيـە صەحـرا ب حەقـيقەت ئـەمـا
ژ رووى كــەيفە كـو[1] ئەڤ ئاڤە بوويى شوبهى زەبـــەد

(كـل يـوم هـو في شـأن) نـەبـی غـافـل ژیٚ
هـەر پـەيـاپـەی ژ شـوئوونان دكرت فەيض ومەدەد [2]
گـەر د ئادەم بـديـا سـرِێ عـلـم ئبـلـيـسی [3]
(حـيـنـمـا أبـصـره كـبـر حـيـنـا وسـجـد)
چ زەمـان و چ مـەكـان و چ جـهـاتـن چ حـودوود
چ مـەقـاديـر وتـەفـاصـيـل وحـسـابـن چ عـەدەد
چ مـونـافـات ولـوزوومـن چ قـيـاس و چ مـثـال
ئـەڤ چ تـەولـيدە چ تـەركـيـبـە چ رووحن چ جەسەد
سـەر ب عـەجـزێ ددرت قـووەتـێ دەرراكـەيـێ ما
(رجـع الـقـلـب كـلـيـلا ومـتـى قـام قـعـد)
حـيـرەت وعـەجـزە سـەرئـەنـجـام د بـابێ نەظـەرێ
(كَـیْ بِخـالـقْ نظـرِ قاصرِ مـخـلوقْ رسـدْ؟)
گـوفت وگـووی مـەعرفەت [4] چەندی مەلا پەيدا بكی
گـەوهـەرا مـەعـرفـەتـێ نـاگـهـتـێ كـەس ب خـرەد

---

(١) کەيف و کەمیٚ (کـۆڤلی، حەلەب، وەستانی) کەففە کو (عبدالسلام).

(٢) فەيضـێ مەدەد (پاشا، يـووسفی، عەمەر).

(٣) ئبليسی بەر سررێ عولووم (وەستانی).

(٤) گـوفت وگـۆچەندی مەلا مەعرفەتێ (پاشا، يـووسفی،کـۆڤلی، عەمەر).

٣٧

عيده وهەر كەس ..

عـيـده وهــەر كـەس ژ ديـدارا تـه لـێ پـيـرۆزه عـيــد

ئـەز تـنـێ مـەحـروومـێ ديـدارم ب سـەد مەنـزل بـەعيد

هــەر سـەحــەر دهـنـێـرم ئەز جـانـا ب ئـاهان ڕا ژ دل

(بـارك الـبـاري بـإسـعـاد عـلـيـهـا يـوم عـيـــد)

دەرگـەهـێ لــوطــفـــا تـه خانـم ما ل مەحروومان ڤەبی

(إن كــلـــبـــاً بــاســطاً دهــراً ذراعـــاً بــالــوصيد)

پـيـره مـەردم [1] عـاشـقـم ئـيـرۆ مـورادا مـن بـبـەخش

(يـــا حـبـيـبـي يـا مـرادي يـــا مـنـى قـلـبـي الـمـريـــد

فــر عــقــلــي مـن لـهـيـبـي مــثــل بـــاز أو عـقـــاب

ذاب روحـــي مــثـــل مـــا إنـحـل في نـار جـلـيـد

دمـــع عـيـنـي مــن بـكـاءٍ مــثــل نـار في سـكـــوب

نـــار قـلـبـي مــن غـرام في ضـــرام [2] في الـوقـيـــد)

دل ژ بــەر نـارێ مەجـازی بـلحـەقـيـقـەت بـوو پـڕەنـگ

(نـار قـلـبـي في هـواهـا [3] مــثــل نــار في حـديـــد

كــی خــلاص أز دوزخ هــجـر تـو يـابـم أی جــــوان

هــر نــفــس دارد صـلاء [4] و نـعـرء، هـل مــن مـزيـد)

کــی دزانـــت مـن ژ ڕمـبــازان دەمـا ئــۆغــلـــمـــە تــێــن

تـێـنـە دل ســەد ڕم ڕەوان [٥] وسـیــنـە تـێـنـێ سـەد جەریـد

مـن ژ صـەفـفـەیـنـا ژنـێـڤـا مـەقـتـەلـێ ڕم تـێـنــە دل

لـێ ل وان دەسـتـان نـەهـن خوون وغەزایە [٦] ئـەز شەهید

موصحەفا حوسن و جەمالـێ سوورەتا [٧] خال وخـەطـــان

(مــا تــلـــونــا غـیـر حـرفٍ ، لا و قـرآنٍ مـجـیـــــد)

گــەر چ هـــەر دائـم ژ مـهـرا [٨] نـەیـنـکـا دل بەدرە من

وەك هـلالـێ صـــوبـــح تـێـم ئـەز جـارنـان بـم نـاپـەدیـد

مـا ب لـەعـلـێـن جـان فـەزا نـاڤـێ مـە بـیـنـت جارەکێ

(بـالــدعـا بـلـغ تـحـیـاتـي لـسـلـمـی یـا بـریـــد)

تو ژ مەلایی هەر [٩] بـپـوڕس ئەسرارێ عشقێ حەل دکت

ڤـێ مـوعـەمـمـایـێ چ زانـن سـەد مەلا ومـــوسـتـەعید

ئەر ب کوشـتـن وەر ب هشـتـن ئەمر وفەرمانا تە بت [١٠]

(أحـمـد عـبـد رقـیـق واقـــف بـیـن الـــعـبـیـــــد)

---

(١) پوڕ موریـدم (کۆڤلی).

(٢) خرام (پاشا، یـووسفی، عەمەر، وەستانی).

(٣) هەواە (زڤنگی، ئامێدی).

(٤) صەبا (یـووسفی، کـۆڤلی).

(٥) ژ وان (وەستانی، حەلەب، زڤنگی، ئامێدی).

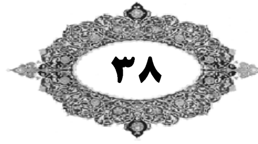
(٦) خوونا غەزایا (زڤنگی، ئامێدی).

(٧) صوورەتا (پاشا، یـووسفی، کـۆڤلی، عەمەر).

(٨) میهرێ (زڤنگی، ئامێدی).

(٩) مەلـێ بوهتی بپڕس (عبدالسلام، وەستانی، حەلەب).

(١٠) یـە (حەلەب).

نەی شەككەرا گەردەن ژ عاج

نــەی شەكـكـەرا گـەردەن ژ عـــاج   ديـسـا ب [١] ڕەشـتـۆزێن صەمەد
قــەوسـێــن ل بــالا فـــەرق وتـــاج   كـەيـبـڕ ڕەشـانـدن بێ عـــەدەد

كــەيـبـــڕ ڕەشـــانـدن بــێ حـســاب   مـصـرى كو دان سيـقال وتــاب
ســەد ڕۆسـتـــەم وئـــەفـراسيـــاب   كـوشـتـن ل وان كـەركر جەسەد

ســـەد پـــادشــاه وخـــوســـرەوان   جــان دان ژ عــشـقــێ و ڕەوان
شـيـريـن [٢] ولـبـسـێ ئـەرغـەوان   مــن ديــن ل بـەژنـا (سَــرْوِ قَدْ)

مــن ديــن ل بـــەژنــا عــەرعـەريـن   تــايــێـن زوبــاد وعـەنـبـەريــن
بــايـــێ صـــەبـــا دا چـەنـبـەريــن [٣]   زولف چـوونە سەر نوورا صەمەد

زولـف چـوونـە ســەر نــوورا زەلال   جــارەك وەرە بــايــێ شـەمـال
بـــسـكــان ژ سـەر دێــمــى ڤـەمـال   زولـفـان ل سـەر جوهتێ ئەسەد

سەحارێ جوهتێ جادووان   ئیرۆ ژ ڕەمزا ئەبرووان
دل گرت و دا بەر کاشووان   کەرکر ل مسکینان کەبەد

دل گرت و دا بەر خەنجەران   کوشتم نگار و[٤] دلبەران
مە ژ دەستێ ظولما ئەسمەران   داد ومەدەد داد ومەدەد

دلبەر ژ لەعلێن خوەی شەفاف   دا من مەیا گولگوون وصاف
دەریایێ عشقێ قاف وقاف   پەیوەستە تێتن جەزر ومەد

حوسنا مونەززەه بێ مثال   سەردا لباسێ خەط وخال
سەرگەشتە حەیران مایی لال   ئەحمەد کو دی نوورا ئەحەد

ئەللاه ژ نوورا سەرمەدی   یەك قەطرەیەك دا ئەحمەدی
شیرینی و ڕەمزەك[٥] وە دی   مەدهووش ما حەتتا ئەبەد

---

(١) ژ(کۆڤلی، زڤنگی، ئامێدی).
(٢) نەسرین (کۆڤلی، زڤنگی، ئامێدی).
(٣) پەنجەرین (یووسفی).
(٤) نگارا (کۆڤلی).
(٥) لذة (کۆڤلی).

قافی‌یا (ر)

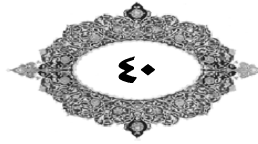
ئاه ژ دەستێ وی سوری

ئـاه ژ دەسـتـی وی سـوری دل ژ [1] مـەیـی حـــەوالـە کر
هـــەر چ ل مـــن کـری مـــەلا جـامـی مـەیـا دوسـالـە کر
شـــەنـگـــی ب نـازی مەشـشـهـا مسك وزەباد وەشـشـهـا
روو مــە د بــن پـێـیـانــە هـیـــژ زیـــدە ل من دەلالـە کـر
چیچەك وگول سەحەرگـەهان نـەسـتـەرەنیـن د خەرگـەهـان
تـیـك ژ مـسـك ومـاوەری مـارە [2] خـونـاڤ وژالـــــە کـر
دیـمـی وبـسـك وخـەمـرییان تـا ولـفـیـن د شەترییان [3]
مـانـــە تـەمـام کـەسـك وسـوهـر بـەدرە ل دۆری هالە کـر
دوور کـریـــن ژ سـونـبـولان چـیـچـەك وبـشـکۆ وگـولان
دل ژ مــە رەنـگـی بـولـبـولان شوبـهـەتی داغی لالـە کـر
پـیـــری مـوغـــان ژ شـیـشـەیـی دا مە سـەفـیـنـەکـی مـەیـی
شـــوکـور خودی کـــو قـولـزومـەك مـن ژ خـوە را قەبالە کـر

خضری د [٤] رەمز وموعجزی مەست مە دی [٥] د دەنگزی
هات پەیالەیەك د دەست ئەشکەرە سەد پەیالە کر [٦]
غونچە لەبا ژ رەنگ گولی دیمی ب سر نوما مەلی
شوبهەتی بولبولان سەحەر لەو مە فەغان ونالە کر

---

(١) من ژ غەما ب سەد بەلا دل..(کۆڤلی).
(٢) تازە (کۆڤلی) ماهی (زڤنگی، ئامیدی، عبدالسلام، حەلەب).
(٣) تا و د زولفی شتریان (وەستانی، حەلەب).
(٤) ب (زڤنگی).
(٥) قەدی (وەستانی).
(٦) ئەڤ مالکە دچاپا حەلەبی دا نینە .

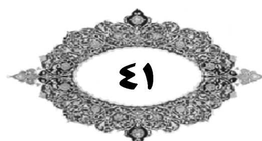
دەری مەیخانەیا عشقی

دەری مەیخانەیا عشقی سەحەر عارف زیارەت کر
ب ئابی چەشم وخوونی دل ووضوو بەست وطەهارت کر
وەرین [١] جاما هلالی دا ژ عەکسی ماهی نەو بینی
کوخانی [٢] مهر وجەرگی چەرخ [٣] وخوانی رووزە غارەت کر
ب میزان قەوسی ماهی نەو ب [٤] وەجهی دلبەری من دی
ژ چەشم وگۆشەیی ئەبروو بدۆر جامی ئشارەت کر
ب ئەبصاران نەظەر من چوو ژ چەرخی قەوسی ئەبروویان
شوکورخوازین [٥] کو چەهڤان کار بەر عەینی بصارەت کر
ژبەر دیمی نقاب ئاڤیەت ودەستوورا طەوافی دا
د سەعیی بەیت [٦] وئحرامی و من ئەسوەد زیارەت کر
د دیداری هەزاران جان نثاری [٧] مەقدەمی یارن [٨]
کەسی جانان ب جان بینت ب عشقی وی تجارەت کر
ب دیناری دەنی [٩] زنهار دا یاری خوە تو [١٠] نە فرۆشی
کەسی یووسف فرۆتی وی د عالەم دا خەسارەت کر
تنی [١١] ئەو سەجدەیا شوکری تە بت [١٢] محرابی قەوسەینان
کو دەلق وشەمل وسوجادە ب ڤی ئاڤی قەسارەت کر

د بـەحـــشـــی لەعلی لەب هەر خـــام نـارت طـــەبعی ئەلـماسی
وەلـی تــەئــشــیــری فەیضـــی مهرە تەدبیـری حەرارەت کر
د ئــعــجــازا بـەیـانـی دا سـوخـەن گـەر بـیـتـە ئـنـصـــافـــی
دزانت مـوخـتـەصـەر هەر کەس مەلـی سحری [13] عبارەت کر

---

(١) دەرین (کـۆڤلی).
(٢) خوونی (یـووسفی).
(٣) جەرگی خوە (یـووسفی) تەرك و چەرخ (کـۆڤلی).
(٤) ل (کـۆڤلی، زڤنگی، ئامیدی).
(٥) شوکورخوانین (عبدالسلام).
(٦) بەست (حەلەب).
(٧) نشاری (یـووسفی) نیشانی (کـۆڤلی).
(٨) یارم (پاشا، عەمەر، عبدالسلام).
(٩) دنی (زڤنگی، عبدالسلام).
(١٠) پەیڤا (تو) د دانەیین (حەلەب، وەسـتانی، پاشـا، کۆڤلـی) دا نەهاتیـە، وئـەو دورستـتـرە چونکی ئەڤ پەیڤە ژ لایی کیشی ڤە یا زیـدەیە.
(١١) ببی (عبدالسلام).
(١٢) بر (زڤنگی) دبەر (عبدالسلام).
(١٣) سحرە (زڤنگی).

خەلقۆ ل من كن شیرەتی

خەلقۆ ل من كن شیرەتی ... ئەو دلبەرا زەررین كەمەر
من دی د حالی غەفلەتی ... هات دەر ژ بورجی وەك قەمەر

هات دەر ژ بورج وپەنجەران ... دل گرت و دا بەر خەنجەران
ئەڤ رەنگە حالی دلبەران ... لەو عاشقان خوون بوو جەگەر

قەلب وجەگەر من بوونە خوین ... لەورا ژ من [1] دەربوون برین
ئەی جان وەرە حالم ببین ... وەر رووح ژ قالب بینە دەر

جانی من ئەر بی سەر جەسەد ... مزگین ب خاقانی [2] رەسەد
عالەم حەمی پی بن حەسەد ... ئنسان وجنن وجانەوەر

عالەم حەمی تیك بوونە صەف ... سەیرین ل [3] شاهی من ب خەف
هاتن تەماشا چار طەرەف ... شاطر خومار تایین [4] د بەر

هات پادشاهی پور سپاه ... قامەت ئەلیف دیم شوبهی ماه
داد ومەدەد سەد ئاه وئاه ... زولف وعەقارب تینە سەر

کوشتیمە خەلقۆ عەقرەبێ مەستم ژ شەوقا غەبغەبێ
طالع تنێ من دکەوکەبێ ئیرۆ عەقارب تێنە دەر

ئیرۆ عەقارب هاتە خوار چوو نێڤ باغێ گولعذار
ئەڤ بوغچەیا هەر لێ بوهار هەر بولبولان لێ قال وشەر

بێ حەد ژ دل نالی کوعەیب (٥) د ئەو بوغچەیا رضوانێ غەیب
ڤان نالییان نینن تو عەیب سوهتینە ئەم دل بوو سەقەر

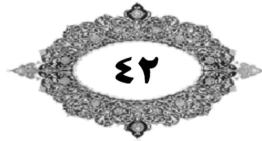
سۆتن ل من جەرگ وهناڤ وەردێن د هوور گرتن خوناڤ
زولف هاتە سەر لێ کر بەلاڤ بایێ نەسیم وەقتێ سەحەر

ترسم موخالف با دەتێ زولفێن د دۆرا جەبهەتێ
ڕاکت قیام وێ ساعەتێ عالەم ببت زیروزەبەر

ظاهر دبێژم پەند گیر دا دل نەدی زولفا حەریر
شوبهی مەلێ دمینی ئەسیر گوهدێرە قەولێ موعتەبەر

---

(١) لەورا کو نوو (عەمەر، یووسفی، زڤنگی، ئامێدی) لەورا ژ نوو (کۆڤلی).
(٢) ئافاقان (کۆڤلی، زڤنگی، ئامێدی).
(٣) ب (پاشا، کۆڤلی) شێرین ل (وەستانی، حەلەب).
(٤) نهتن (کۆڤلی) تا بێن (حەلەب).
(٥) کەیب (یووسفی، عەمەر، زڤنگی، ئامێدی) وکۆڤلی دبێژت : کوعەیب یان کوعەیت ئانەکو: بلبل.

ئەی مەلا نامێ تەیە

ئـەی مـەلا نـامـێ تـە یـــە (خــمـــســة عـــشـــر) [1]

تــو ب شـعـرا نـە تـە گـۆتـی خـوە دكـی قەند وشەكەر

دوررێ نـاسـوفـتـە دهــوونـی مە نـەدی مثلـــی تە قـەط

نـە د سـەمـتـێ عـەجـەمـێ دا نـە د ئـقـلـیـمـێ تــەتـــەر

ئـەڤ چ شـعـر وغـەزەلن، مـەدح وثـــەنـایا خـوە دكی

د جـڤـاتـان وە د تـێ مـە تـو[2] ب طـــەعن و ب خەبەر

ئـەڤ چ تـەقـلـیـد وخـــطـــابن[3] چ بطاطن تـــو دكـــی

ســەری ڤـێـڕا دهـــەژیـنـی ب دوسـەد ئـــاه وكـەسـەر

تــو دزانـــی د فـنـك دا [4] نـەمـەكـانـێ غـــەزەلانـــە

چ بـوهـا نـیـنـە [5] مـەتـاعـێ تـە ئـەیـا بـێ ســەر وبـــەر

دەست وپایان ژ بەرێ زێدە بکی دێ تە بکم

مثلی حەمادێ عەرەب هەر وەکی شەیخ ئانی ب سەر[٦]

ئەحمەدم سینە سپەر پێشبەری تیرا فەلەکێ

دەعوەدارێ تە مە ئیرۆ تو ژ دەحلی وەرە دەر!

---

(١) ئەڤە حسێبا ئەبجەدیە یا ناڤێ وی مەلایی یێ شعرێن جزیری د دزین و ب ناڤێ خۆ بەلاڤ دکرن، سەیدا عەبد ررەحمان دورە دبێژت: ناڤێ وی مەلا داودێ فنکی بوو. وئەگەر ئەم ناڤێ (الملا داوود الفنكي) بهەژمێرین دێ دەرکەڤت پازدە حەرف!

(٢) وە دبێژی مە (زڤنگی، ئامێدی).

(٣) شطاطن (زڤنگی، ئامێدی).

(٤) فنکا تە (زڤنگی، ئامێدی).

(٥) تێنە (زڤنگی، ئامێدی).

(٦) حەمادێ عەرەب: (حماد بن میسرة الكوفي) یە ئەوێ ب ناڤێ (حماد الراوية) هاتیە ناڤکرن، ل سالا(٩٥) مشەختی بووبوو و ل سالا(١٥٥) مربوو ، دبێژن: وی شعرێن خەلکی ڤەدگوهاستن و ژ نك خۆ لێ زێدە دکرن!

(*) ئەڤ هەلبەستە ل نك (پاشایی) نینە.

قافی‌یا (ز)

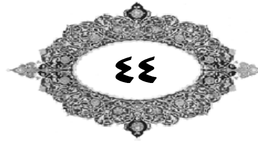
جانا ژ جەمالا تە

جـانـا ژ جـەمـالا تـە مـوقـەددەس قـەبـەسـم ئـەز
گـەر خـووب [1] وپـەریزادە نەظـەرکـی تـە بەسم ئەز
مـشلـی مـەهـێ نـەو گـەر تـە دڤـێـتـن مـە ببـینـی
مـێـزە بـکـە جـامـێ تـو دزانـی چ کـەسـم ئـەز
یـەغـمـا ژ مـە جـان کـر کـو تـەجـەلـلایـێ ل دل دا
مـن رووحـێ د قـالـب تـویـی تـەنـهـا قـەفـەسم ئەز
حـوبـبـا تـەیـە مـن ڕادهـەژیـنـی کـو بـنـالـم
شـەب تـا ب سـەحـەر نـالە ژ ڕەنـگێ جـەرەسـم ئـەز
مـن گـۆ: مـەهـێ نـەو چـاشـنـی‌یـێ ئـەبـروویـێ یاری
گـۆ: مـن چ حـەدە شـوبـهـەتـی نـەعـلـێ فەرەسم ئـەز
سـاقـی ژ ئـەزەل یـەك دو قـەدەح بـادە ب مـن دا
حـەتـتـا ب ئـەبـەد مـەسـت وخـومـار وتـەلـەسـم ئـەز
جـانـا تـویـی من جان گولـی‌یێ خـار چ کەرەم [2] پـێ
مـنـنـەت کـو نـە وەك بـولـبـولـێ مـحنەت عەبەسم ئەز

سـەد جـەور وجـەفـا دی ب مـە نـاچـیـن ژ دەرێ تـە
یـەکـسـەر تـو نـەبـاتـی و ل طـەبـعـێ مـەگـەسم ئەز
گـەر وەھ ! تـە دڤـێـتـن بـبـڕی سـەر بـکـە فـەرمـان
دا ڤـێ سـەعـەتـێ سـەر بـبـڕم خـوەش مـەقـەسـم ئـەز
سـەر تـا ب قـەدەم ئەر [3] بسوژم شـوبـهـی مـەلایـی
پـەروانـە صفـەت صـوهتم وبـێ صـەوت وحـەسم ئـەز

---

(١) حوور (هەژار) [ئیسماعیل].
(٢) گەر م (عبدالسلام، زڤنگی).
(٣) ئەز (عبدالسلام، زڤنگی).

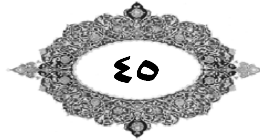
طوورم ب دل

طـــوورم ب دل وپـــەیرەوێ [١] مـوسـایـــم ئـــەز
ئـاتـــەش پـەرەســێ [٢] نـــووریٚ تـــەجـەلـــلایـــم ئـەز
بـــــاری ژ (وعـــلـــم) [٣] کو خەبـەردار کـــریـــن
ئـیـــرۆ تـــو بـــزان ئـــادەمــێ ئـــەســـــمـــایـم ئـــەز
ئـنـشـائـــێ عـــولـــوومــێ لـەدونی چونکە م زانی [٤]
زانـــی کـــو ب حـــەقـیـقـەت چ ئـنـشـایـــم ئـــــەز
حـەرفـێـن رەقەمێ لەوحێ ووجـوودا مە بـخوونە [٥]
دا قـــەنـــج بـبـیـنـی کـــو چ ئـــمـــلایـــم ئـــــەز
ظـــاهـــر تـــو پـــەریـشـانـیـێ حـالـێ م نەبـیـن [٦]
مـەجـمـووعـە د ذاتـێ [٧] خـوە وطـــوغـــرایم ئـــەز
عـالـەم چـیـە ؟ ئعـراب وحورووف وکـەلـمـاتن [٨]
ئـەو نـــوقـــطـــە د نـەفـسـا خـوە ومـەعـنـایـم ئـەز
ســەد نـیـل وفورات[٩] تـێـن ددەرن قـــەلــبــێ مـــە
پـێ نـــاحـــەسـهـیـن قـولـزوم ودەریـــایــــم ئـــەز
ســەد نـــەقــل وروایـــەت د مـەیا صاف و مـوویـەك
ئـیـرۆ کو [١٠] ژ پـیـرێ خوە ب فـەتـوایـــم ئـــەز

پـەیـوەسـتـە تـو هـەر بـانـگـی مەكـی شوبـهەتی نەی
بـێ یـار ومـەی وسـاز وەكـوو [11] نـایم ئـەز
هـەر چـی تـە دڤـێـتـن ژ مە وەر جان ب خـوە بـت
جـانـا بـكـە فـەروار وەسـتـایـم ئـەز
تـو ژ نـوسخـەیێ تەوحیدێ مەخـوون ئـایـەتێ نەفـیێ
بێ ئـالـەتـێ ئـشـبـاتـێ كـو (إلا)یـم ئـەز [12]
سـەد شـیش ل دل دانە ژ مـهـرێ مـە [13] مـەلا
لـەو هـەر ب فـەغـان مـشـلـی نـەی ونایم ئەز
ئـیـرۆ تـو بـەس بـكـە لـوقـمـانـیـێ خـانـم
لوطفـەك ب مـەلـێ ڕا بـكـە سـەودایم ئـەز [12]

---

(١) عاشق و (حەلەب) پەرەس نوور وتەجەللایم ئەز (عبدالسلام).
(٢) پەرەس و (یـووسفی، عەمەر، زڤنگی، ئامێدی).
(٣) وی علمی (حەلەب).
(٤) گەر تو بزانی (د هندەك دانەیان دا هاتیـە وەكی عبدالسلام دبێژت).
(٥) بـخوان (پاشا، عەمەر، زڤنگی، ئامێدی) بخوون (یـووسفی).
(٦) ببین (حەلەب، وەستانی).
(٧) زانێ (پاشا، كـۆڤلی، عەمەر).
(٨) كەلمات (عبدالسلام).
(٩) نیلێ وەھ تێن و ددەرن (زڤنگی، ئامێدی).
(١٠) ئیرۆكە (وەستانی).
(١١) م گۆ (زڤنگی، ئامێدی) بگۆ (عبدالسلام).
(١٢) ئەڤ هەردو مالكە ل نك (پاشا، یـووسفی، عەمەر، وەستانی، حەلەب) نینن.
(١٣) مهراتە (وەستانی، حەلەب).

عاشق ئەر جارەك

عـاشـق ئـەر جـارەك ژ بـالايـیَ [1] بـدت بـەرقـا مـەجـاز
دیَ ل نـك صـاحـب دلان حـەتـتـا ئـەبـەد بـت سەرفەراز
کـەشـفـیَ ئـەسراریَ صـفـاتـان بـیَ مـەحـەبـبـەت نـابـتـن
صـوورەتـیَ ئـەسـمـا دڤـێـتـن دا بکن [2] ژیَ فـەهـم ڕاز
لامـعـا حـوسـن وجـەمـالـیَ دیَ ژ عـلـمـی بـێـتـە عـەیـن
عـشـق دا ژیَ هـلـبـتـن کـیَ دی حەقیقەت بـیَ مـەجاز ؟
حـوسـن وحـوب بـیَ یـەك دو نـابـن دیَ بکن شاھ وگەدا
نـوور نـادت شـوعـلـەیا مەحـمـوود بـیَ شـەمـعا ئـەیاز
مـەعـنـەیـا عـشـقـیَ دزانـی ئـایـەتـا حـوسـنـیَ بـخـوون
دا تـو حـەرفـێـن مـوحبەتیَ یەك یەك ژ هەڤ کی ئمتیاز
عـاشـقـان بـیَ گـاڤ لـەو کالین ژ دل تێن شوبهـی ڕەعد
وان ژ بـالایـیَ [3] دبـارن وەك بـرووسـکـان ڕەمـز وڕاز
کـی خـەبـەر دا کت [4] ژ عشقیَ کەی ژبەر وەستا گرت
(گر چە راە از [5] ذرە ذرە سینە سـوز وجـان گـداز)
ئـافـەریـن سـەد ئـافـەریـن هـیَ مـن ژ وان ڕا ئـافـەریـن
ئـیَ ژ تـیـرێـن دلـبـەران دائـم د دل پـەیـکـان وگـاز
گـوهدە ئـاوازیَ نەییَ [6] وەقـتـیَ سـەما تـێـن موغبەچە
فـەهـمـیَ ڕازیَ گـەر دکـی چـاوا دنـالـن چـەنـگ وساز

ئـەو دلـێ مـن وەك كـەبـووتـەر نـابـتـن كەس لەومەكـت
لــەو د ڤـێ تـۆرێ وە دا كـەفـتـی مـە دین سەد شاهـباز
وەر دلــۆ دا چــیـن تـــەمــاشــایـا جـوانـانـێـن چـەمـەن
وێ هــلانــی ســەر ب نــاز وسـایـەبــان دانــێ نـیـــاز
زولف وسونبول مشك بووی وبسك وسووسن سرِشرین
(سَرْوِ بالا) سـەبـزپـووش وگـول [٧] نشان وغـونـچە باز
نـێـرگـزێـن قـامـەت زومـوررود سەرگـران هاتـن خەرام
چار ئەطرافان ب رِەف رِەف [٨] لـێ ب مەش تێن سی وقاز
دل ب كێ دم ئەز ژ وان؟ هەر یەك ب غەنـجان دل دبـن!
دلروبـایـێـن جـان فـەزایێـن دلـبەرێـن عـاشق نەواز [٩]
عـەقـدێ ئـحـرامـێ دەمـا دلــبـەر خـویابــی (فرض عین)
سەجدەیەك بەر وان دو برهان ناگرت جهـ سەد نماز [١٠]
عـیــدە ومـیــرێ مە ئـیـرۆ دەرگـەهـێ لــوطفـــێ ڤـەكـر
گـۆ: مـەلا هنگی بخوازی دێ بـدم بەس تـو [١١] بـخواز

---

(١) بالا لـێ (كـۆڤلی، زڤنگی، ئامێدی، عبدالسلام).
(٢) بكین (كـۆڤلی، زڤنگی، ئامێدی، عبدالسلام).
(٣) بالا لـێ (كـۆڤلی، زڤنگی، ئامێدی).
(٤) خەبەردار (كـۆڤلی ب تنێ) دابت (زڤنگی).
(٥) أو (عبدالسلام).
(٦) ئاوازێ بنێ (پاشا).
(٧) كل (زڤنگی، ئامێدی).
(٨) رەڤ رەڤ (پاشا، كۆڤلی).
(٩) گوداذ (یووسفی، عەمەر، زڤنگی، ئامێدی).
(١٠) عەداز (عبدالسلام، وەستانی، حەلەب).
(١١) بستە (د هندەك دانەیان دا هاتیـە وەكی عبدالسلام دبێژت).

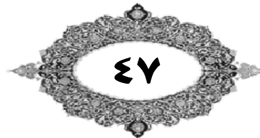
ژ ڕەعنا نێرگزێن تە

ژ ڕەعنـا نێرگـزێن تەی مەست وخـوونـریـز
زەمان بـوو عەهدێ جـەنـگ ئەنگیزێ جەنگیز
تـە جانـێ مـن دڤـێـت ئـەی جانـێ عـالـەم
ژ مـن بـسـتـیـن ب لەعلێن خوەی شەکەرریز
دو عـەنـبـەربـوو ل شـمـشـادی ب مەستی (١)
ڤـەبـەسـتـن لـەو هــەوا بــوو عـەنـبـەرئـامـیـز
ژ ئـاخـا ئـاسـتـانــێ مـسـتـەکـێ (٢) بـیــن
ل داغــان دا ببـیـنـم خــوەش صـەبـا تـیـز
تـنـێ فـەرهــاد دزانـت لـەذذتـێ عـشـق
کـو وی جـان دایـە شـیـریـنـێ نە (٣) پەرویز
تـەب وتـابـێ هــەزار ئــشـکـەنجـە دا دل
ژ شـیـرازێ نـگـاهـی مـەسـتـێ تـەبـریــز
ئـلاهــی نـێـرگــزا مـەی مەست ونــازك
ژ دەسـتـێ خـوار وبــەدخــواهان بـپاریــز

کـو لـیٚ تـیٚـــت ئـەو قـەبـایـیٚ ئـــاســـمـانـــی
لـەطـــیـــفـــا شـەنـگ ونـــازك وەك بـەلازیـــز
سـەواشــەك ڕیٚــهـتـە دیـــسـا عــالــەمــا دل
ب جـــادوویـــیٚ دو چـەشـمـیٚ فـتـنـە ئەنـگیـز
خـەبائث طــــەبـعـە ژاهـل [٤] ســــەگ سرشتە
یـەقـیــن ئـەو کـەر ژ جـانـان لـەو دکـت بـیـز
مـەلا جـانـیٚ تــە چـــاوا پـــەهـــلـــەوان کـــــر
ل تـایـیٚـن خـەمـریـیـان زولـفـا دل ئـــاویـــــز
ژ حـوسـنـا بـیٚ نـشـان نـــادی نـــشـانـــــــەك
نـــشـــانـــی گـــەر ژ دل نـەکـرا ب [٥] پەرهـیـــز
مـەبـیـــن ئـەڤ گـەر [٦] ب صــوورەت ئادەمینە
حـەمـــی دارن ژ ئـــیٚـــگـــر ڕا کـــری ڕیـــز

---

(١) ڤ بەستی (پاشا، عەمەر، حەلەب، وەستانی).
(٢) مەسکەنی (عبدالسلام، وەستانی، حەلەب، پاشا، کۆڤلی).
(٣) ب (پاشا، کـۆڤلی، حەلەب، وەستانی).
(٤) زاهل (کـۆڤلی) جاهل (حەلەب) ئەهلیٚ (وەستانی).
(٥) تە (یووسفی، زڤنگی، ئامیٚدی) یـە (عبدالسلام).
(٦) کەر (وەستانی، حەلەب).

تو دزانی ب خودێ

تــو دزانـی ب خــودێ مـن تــو خەیـالـی شـــەب و رووز
ب خــەیــالا خــوە مــەدام مــن تــو ل بـالــی شەب و رووز
هەر ب مـیـزان درەشیـنـی (١) جـەگـەرێ تـیـر وخەدەنــگ
ژ نـەسەق صـاعـقـە مـە ژقــەوسـێ هـلالـی شـــەب و رووز
مـــشــلـــی گۆیین تـە ڕەوان (٢) ناله ژ دل تـێـن مسکین (٣)
ئـەم نـزانـیـن تـو چـڕا هـــەر وە دنـــــالـــی شــەب و رووز
تـــە ژ (٤) فــەریـــاد وفـەغـانـان ب خــوە بـولـبـول کـەڕکـر
ئـەلـلاه ئـەلـلاه ! ژ چ دەردی وە دکـــالـــی شــەب و رووز
دا کــو دلـبـەر قـــەدەمـــێ لـێ بـنــهـەد ڕەوشـــــەن کـــت
لـەو تــو خـــوونـێ وە ژ چـەهـڤـان ڤـەدمـالـی شەب و رووز

تـه [٥] تـنـیٚ ذەوق وصـەفـا کـر ب سـەیـێـن دلـبـەرێ ڕا
سەرنـخوون گەھ شوبی نوون گەھ وەکوو دالـی شەب و رووز

فـەتـوەیـا پـیـر[٦] و مـەلا یـان تـو ب ئـلـهـامـێ نـەبـی
ڤـێ مـەیـێ هـەر وە دنـووشـی ب حەلالـی شەب و رووز

---

(١) دڕەشینن (حەلەب، وەستانی).

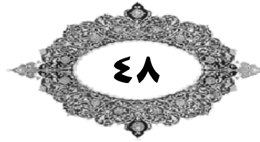
(٢) شەڤان (کۆڤلی).

(٣) مسکین تێن (یـووسفی، عەمەر، زڤنگی، ئامێدی).

(٤) ب (زڤنگی، ئامێدی).

(٥) نه (پاشا، کـۆڤلی).

(٦) پیـری (زڤنگی، ئامێدی).

چوومه تەماشا چەمەن

چـوومـه تـەمـاشـا چـەمــەن   تـازە گـول ونـەسـتـەرەن
غـونـچـه وبـشـکـۆ ب کـەن   چـیـچـەك ونـەسریـن سـەمـەن

تـێـك سـەحـەر مـەسـت بـوون   موحبـەتـەکـێ خوەست بـوون
زولـفـەکێ ئـەو بـەست بـوون   عـەقـرەبـیـان گـەست بـوون

یـەك ب یـەك ئەو خـەمـەملین   بـوغـچـه ب وان کـەمـەملین
بـولـبـولێ سـوهـتـی دلـین   تێـك ژ وان دەسـت بـلـین

دل ب مـەیـێ بـێـتـه ساز
رەوضـەیێ بـاغـێ مـەجاز
مـەسـت وخـەرامـان ب ساز
لـێ دمـەشـن سـی وقـاز

بـــولـــبـــولـێ حـــەیـــران هـــەزار   نـــــالــــــەیـــــە وان زارە زار
غـــونـــچـــە لـــەب وگــــــولعذار   نــــازکــــێ زێـــریـــن هـــەزار

هـــن گـــەش وهـــن غـــونـچـەنـە   پـێـشـی یـەکـن غـونـجـەنـە
پـورٍ سـورٍ وپــــورٍ عـشـــوەنـە   عـاشـقـێ حـوسـنـا خـــوەنـە

پـــەرتـــەوێ عـشـقـێ [1] ژ حـەق   سـەد صـفـەت وسـەد نـەسـەق
ئـــەو ددەرن یـــەك شـــەفـــــەق   لـــەو مـــە ڕەوان تـێـن سـەبـەق

مـــەعـــرفـــەتـــێ ڕەمـــز ونـــاز
ڕەوضـەیـــێ بـــاغـــێ مـــــەجـــاز
مـــەســـت وخـــەرامـــان ب ســـاز
لـــێ دمـــەشـــن ســـــی وقــــاز

مـــوغـــنـــی وســــازەنـــــدەیـــن   لـێ ب [2] مـــەجـــالا مـــەیـــن
خـــــەف ژ ســـــوڕا پـــەردەیـــن   بـێـــژە مـــە [3] تـــو مـوژدەیـــن

زێـــدە ب حـــــوســـن د قـــەنـج   شـــۆخ وشـــەپـــالـــن د غـــەنـج
لــێ مـــە ئـــــەوان زێـــر وگـــەنـج   دا مـــە ئـــەوان ســـەد شـکـەنـج

جــــان بـــدە وان دلـــکـــڕان [4]   گـــەوهـــەر ولـــەعـــل ودوڕان
بـــــەخـــشـــە ب شـیـریـن سـوڕان   دل ب خـــــوە بـــــر ئـــــاوڕان

زەرمە كرين ئحتراز
رەوضەيێ باغێ مەجاز
مەست وخەرامان ب ساز
لێ دمەشن سی وقاز

لات وبوت وسيمبەر — قامەت وقەد نەی شەكەر
گوفت ب قەندێ د تەڕ — وان ل مە كەركر جەگەر

وەه كو چ شيرين لەبن — غەبغەب وديێم كەوكەبن
كاكول وگيسوو شەبن — ظولم وجەفا مەشرەبن

حووری وشەهزادەيەك — ديێم گول ولەب غونچەيەك
بۆرییێ حەق شيوەيەك [٥] — نازە نەمان غونچەيەك

ڕم مە د دل چوو وگاز
رەوضەيێ باغێ مەجاز
مەست وخەرامان ب ساز
لێ دمەشن سی وقاز

پوڕ خەجلين سيم وزەر — غەيری ل تەرحێن د تەڕ
بەلگ ووەرەق تاج وسەر[٦] — زولف ل سەر بوونە گەڕ

دل بدە وان بشكۆوان — لوئلوء وعەقد وگۆوان
عەرعەر وسەروا جوان — دا تو ب وان بی جوان

نـــــازك وخـــــــــووب وزەری رەنـــگ مـــەلـــەكـن سورٍ پەری
دێـــم دورٍ ولـــــەب گـــەوهـــەری لـــێ بـــبـــە جـــان مـوشتـــەری

حـــــوســــن وجــــەمـــالا بـخـــواز
رەوضەيـــێ بـــاغـــــێ مـــەجـاز
مــــــەســـت وخـــــەرامــان ب ســـاز
لـــێ دمـــــــەشـــــن ســـى وقـــاز

گـــــولـــــشـــەنــێ بـــاغـێ ئـرەم نـــەى شـــەكــەرێـــن موحـتـەرەم
جـــومـلـــــــەيـــێ ئـــەهـلـێ حەرەم زەمـــزەمـــە وان صــوبـــح دەم

پـــــەردەنـــشـــيـــنـــــــێ خـــومـــار دێـــــم ژ خەطـــطـــێ غـوبـــار
رۆژ ب حـــوســــنــــــێ ڤـــــەشـــار پـــورٍ ل مـــولـــووكـێـن كـوبـار

عـــەرعـــەر وســـــەروا جـــــــوان يـــــاســــەمـــەن وئـــــەرغـــەوان
رووح ئــــــەون وهــــــەر(٧) رەوان دێ دل وجـــــان ديـــن ب وان

لات وبـــــوتـــــێ دلـــــنـــــــەواز
رەوضەيـــێ بـــاغـــێ مـــەجـــاز
مـــــەســــت وخـــــەرامـان ب ساز
لـــێ دمـــــــەشـــــن ســـــــى وقـــاز

دل ب شـــــــەپــــــالان بـــــــدە ب ئـــــاســـك وغـــەزالان بـدە
ســــيــــــنـــــە ب تـــالان بـــدە رووحـــێ ب خـــــــالان بـــدە

نووریٚ چرایێ دلن چهره گوشایێ دلن
شەیخ ومەلایێ دلن قبلەنەمایێ دلن

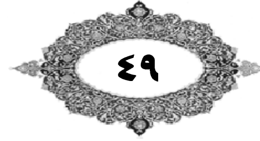
کەعبە وئەسوەد حەجەر پەردە هەلینن ژ بەر
لازمە یەك سەجدە فەر سەجدەیێ شوکریٚ [8] ببەر

دا تو ببی سەفەراز
رەوضەیێ باغێ مەجاز
مەست وخەرامان ب ساز
لێ دمەشن سی وقاز

---

(١) شەوقیٚ (ئامێدی).
(٢) پورٍ د (ئامێدی).
(٣) ژیٚ ب بهن (ئامێدی).
(٤) گران (ئامێدی).
(٥) شەپوەیەك (کۆڤلی).
(٦) پەرٍ (ئامێدی).
(٧) هەم (ئامێدی).
(٨) سوجدیٚ (پاشا).
(*) ئەڤ هەلبەستە ب تنێ ددەستنڤیسا (کۆڤلی) دا هەیە.. و ددانەیا (ئامێدی) ژی دا هەیە.

قافییا (س)

شاهدیٚ جەلوە نوما

شاهــدیٚ جــەلــوە نـومـا قـودسیییٚ فـیـرووزە لباس

هـەر چ [1] ڕەنـگـیٚ تە نشان دت تـو نشانیٚ خـوە بناس

حــوســن بـیٚ ئـایـیـنـەیـیٚ عشقیٚ تەجەللی نادرت [2]

عشقـیٚ مـەحـمـود [3] د مەعنا نەمەکیٚ حـوسنا ئەیاس

هـەر چ ڕەنـگـیٚ تـە بـڤـێـتـن خـوە ببـیـنـی (لــلّــە)

نـەظــــەریٚ وەر بـدە کـاسیٚ چ خـوەش ئـاییـنەیە کاس

تــو شەرابیٚ ب غەرابیٚ [4] ب نـەهـەنـگـان دە ومەی [5]

دیٚ کـفـایـەت ب چ ڕەنگی مە بکن [6] کووزە ئـوطاس

ڕەمـــز وڕازێن نـەی ونـایـیٚ کـو سـەمـاعـیـنـە هەمی

ژ مــەحـــالاتـە ب عـەقـلـیٚ خوە بـزانـی ژ قـیـــاس

ویٚ دکت مەغلەطە هەر دەم ل حەریفان ب [7] جەدەل

ب دو جـامــان ڤەدخون [8] سـیـرەتـیٚ (أبیض وسواس)

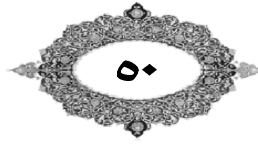
دەسـتـگـیـریٚ تـە نـەبـت خـــضریٚ عـنایەت ل قـدەم

نـاگـهـی ئـــابـیٚ حـەیـاتـیٚ ب دو عـەسـکـەر ئلیاس

تــو بـنـی مــاهــی نــەو ودەسـتـی قـەضایی هەی هەی
نـە ل زەرعـی فـەلـەکـی بەلکی ژ [9] عومری مەیە داس
تـورکی خـوونریز وخـوماری مە ب یەك غەمـزەیەکی
زوهـدی چـل سـالـە ل مـن زیـروزەبـەر کر ژ ئەساس
ژلەبی لـەعـلـی شەکەر یار قـە نـەکر پورسا مەلـی [10]
مـصریـان گـەزمـە رەشاندن کو کشاندن ئەلـمـاس

---

(١) هەچی (یـووسفی، عەمەر، زڤنگی، ئامێدی).
(٢) دت (پاشا، یـووسفی، عەمەر، زڤنگی، ئامێدی).
(٣) مەحموودی (حەلەب، وەستانی).
(٤) قـیــرابێ (کـۆڤلی).
(٥) دەمێ (عەمەر، زڤنگی، ئامێدی، عبدالسلام) مەیێ (وەستانی، حەلەب).
(٦) بدن (پاشا).
(٧) ل (زڤنگی، ئامێدی).
(٨) ب دو جامان ژ خوە بن (پاشا) ب دو جامان ژ خۆیـێن (عبدالسلام).
(٩) ل (کـۆڤلی، زڤنگی، ئامێدی).
(١٠) باری قەنەك مصری مەلـێ (پاشا، یـووسفی، کـۆڤلی، عەمەر).

دل یـەکـە

دل یەکـە دیٚ عـشـق یەك بـت عاشقی [١] یـەك یار[٢] بەس

قـبـلـە دیٚ یـەك بـت قـولـووبـان دلـبـەرەك دلـــدار بـەس

مـن د بـەنـدا زولـفـەکـیٚ دل دا ب دەسـتیٚ پـیـریٚ عشـق

لـەو د عـشـقیٚ دا مە [٣] بەست ئـحرام ویەك زونـنـار بـەس

تـەرح وتـەرزیٚ [٤] بـوونـە زونـنـار وچـەلـیـپـا یـەك ب یـەك

لـەو [٥] م زونـنـار وچـەلـیـپـا یـەك تـنـیٚ یـەکـجار بـەس

هــن ژ نـك دیٚـریٚ ڤـە تـیٚـن قـەسـتـا کـنـشـتـیٚ هن دکــن

نـەی ژ وانـم نـەی ژ وانـم مـن دەریٚ خـــەمـــــار بـەس

گـەر چ تـیٚـن رەقـص وسەمایێ هەر سەحەر سەد نەی شەکەر

مـن د بـەزمـا سـورِشـریـنـان ئـەو شـرین رِەفـتـــار بـەس

وەه چ والاگـــەوهـــەرن هـــاتــن لـــبـــاســیٚ جـسم وجـان

مـن ژ وان حـوورسـرشـتـان ئـەو پـەریـروخـــســار بـەس

حـەوجـە سـحـریٚ سـامـری نـیـنـن کو زولفا رِەش بکت [٦]

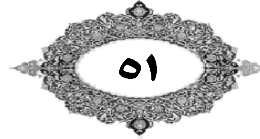
چـــەشـم بـەنـدا دلـروبـایـان کـاکـولا عـەیـــار بەس

بـولـبـولان سەد گول د چاڤن چاڤ ل سەد گول دی دکن
مــن ژ بـاغـیٚ گـولـــعـــذاران یـەك گـول وگـولـنـار بەس
مـن د بـاغیٚ گـولـفرۆشان دی عەجەب ڕەسـمەك غەریـب
خارطـــەبعان گول ب دەست [٧] وگول پەرەستان خار بەس
ئـەو جەفـا چـوو دەر ژ حـەد ظولـما تە بـر حەتـتا ب چیٚن [٨]
ڕەحـمـەکیٚ جـارەك نـەکـی هـەی ظالـــم ئـەڤ ئازار بەس
غـەرقـیٚ دەریـاییٚ گـونـاهـیـن تـشـنـەیـیٚ لوطفـــا حەقیـن
ڕەحـمـەتـیٚ ئـامـورزگـار وشـەفـقـەیـیٚ غـەفـفـــار بەس
ئـەهـلـیٚ دونـیـایـیٚ سـەراسـەر دژمـنـیٚـن مـن بـــن مـــەلا
پـشـتـەمـیـریٚ مـن عـەلـی بـت حـەیـدەریٚ کـەررار بەس

---

(١) عاشقان (زڤنگی، ئامیٚدی، حەلەب).
(٢) حەرفا (ر) بەری پەیڤا (بەس) دهەمی قافیێن ڤیٚ هەلبەسـتیٚ دا دڤیٚـت بیٚتـە کیٚشـان دا کیٚشـا هەلبەستیٚ یا دورست بت.
(٣) کو (یـووسفی، کـۆڤلی، عەمەر، زڤنگی، ئامیٚدی، عبدالسلام، وەستانی، حەلەب).
(٤) تەرحیٚ سونبول (کـۆڤلی) طەرح وطەرزیٚ بۆ تە (وەستانی، حەلەب).
(٥) لـیٚ (کۆڤلی).
(٦) بکەی (یـووسفی) بکن (پاشا، عەمەر، وەستانی، حەلەب).
(٧) د دەسـتـن(یـووسفی، زڤنگی، ئامیٚدی) د دەست (کـۆڤلی).
(٨) بە جید (پاشا، یـووسفی، عەمەر، عبدالسلام، وەستانی) ظولـماتە ئەم ویٚران کریـن (کـۆڤلی).

قافیـیا (ش)

ئیرۆ مەلا سەراپا

ئـیـرۆ مـەلا سـەراپـا لـەو تـێـك بـوومـە ئـاتـەش
مـن دی سـەحـەر خـەرامـان نـەی شـەكـكەرا شرین مەش
یا رەب چ طورفە مـیـوە ئەڤ ڕەنگە مەی دبەخشت [١]
شـعـرا مە تێ [٢] پەریشان نەظمـا مە تێ [٣] موشەووەش
دل گـەشـتـە مـە ژ دێـرێ نـاچـم كـنـشـتـەیـێ قـەط
مـحـراب وێ ب مـن ڕا [٤] وەر دا بـچـیـنـە لالـەش[٥]
مەحبووب وەك سـتـێـرا [٦] گـۆڤـەنـد وعـشـقـبـازی [٧]
تـێـكـل بـچـیـن سـەمـایـێ هـشیار ومەست وسەرخوەش
حـەیـوان ل كـوو دمـیـنـت ؟ ئـەم مـوفـتـیـیێ زەمانـیـن
بـێـتـن ژ دەسـتـێ سـاقـی جـامـا زەلالـە بـێ غـەش ؟
وەرگـوهـدە چـەنـگ ونـایـێ شـیـرین كـو بـێـن سـەمایێ
جـامـێ بـنـووشـە ڤـێـڕان چ سادە و چ زەركـەش
طـالـع كـو تـێـت وفـورصەت مـوهلەت ل نك حەرامە
مـن عـومـرێ نـووح نینە وەرە ساقی [٨] و ب لەزخوەش

نـەی شـەکـکـەرا شرین قەد مە ژ دەست تە مـەی دڤـێـتـن
دا سـیـنـە پـێ جـەلا دیـن ڕەوشـەن بـکـیـن دلـێ ڕەش
جامد [٩] چ کن [١٠] ب حوسنێ کو وان نەظەر ل خوارە
خـەرطـــەبعـەتـن د ئـەبـلـەهـ چ نـێـرگـز و چ کـەربەش
ئەبـلـەهـ [١١] خوە نـاسـپـێـرت جارەك ب دەست دەلیلان
کـۆرە [١٢] چ کـت طـــەوافـێ نـابـیـنـتـن بـەرێ ڕەش
بـێـزێ [١٣] دکت ژ قـەنـجـان ژ نـاز وڕەمـز وغـەنـجـان
قـەدرێ گـولان چ زانـت کـەربەش دڤێت کـەرێ ڕەش
شـــۆخا کـــو ئـەز د بـەنـدێ دل گـــرتـــی‌یـــە کـەمـەنـدێ
لـەطـــیـفـە زوهـرەسـیـمـا ئـەبـــرووهـلال ومەهـوەش
فـەیـــضـــا مـە شـوبـهـی نـیـلـە ئـەم دجـلـە وفـوراتـیـن
گـەر شـەیـخ ووەر ئـــمـامـە ڤـــێـــڕا یـە مـن کەشاکەش
بـرهـێـن ژ دەسـتـێ قـودرەت نـشـانـە کـر [١٤] نـشـانی
لامـع ژ بـەر دبـارن چ یـەنـگـی‌یـەك وە پــــــــەڕوەش
ئـەلـــلاهـ ل مـــن حـەیـاتـە [١٥] چ شـــەکـکـەر ونـــەبـــاتـــە
ژ نـــووڤـــە دێ جـــوان بـم گـەر بـهـن بـکـم گولا گەش

---

(١) یا ڕەب چ شۆخ وشەنگن ئەو لوولیانێ سەرمەست (وەستانی).
(٣،٢) دی (پاشا، یووسفی، عەمەر) تێت (کـۆڤلی).
(٤) دا (پاشا، کـۆڤلی).
(٥) لالەش: ئەو گەلی‌یە یێ ڕەحمەتی شێخ (عدي بن مسافر)هاتی‌یێ وتەکیا خۆ لێ دانایی، ودئێتـە زانانین کو شێخ عەدی ــ خودێ ژێ ڕازی بت ــ پـیـرێ طـەریقا عـەدەوی‌یان (ئادی‌یـان) یـا

سۆفی بوو، و ژ زانایێن موسلمان یێن سەرراست وبژوون بوو. وئێزدیێن نوکە شوونخەرتۆکێن عەدەویانە.

(٦) ستێره (ژڤنگی، ئامێدی) مەحبووب وەکی ستێران(کۆڤلی).

(٧) گۆڤەند عشقبازی (وەستانی) ب گۆڤەند وعشقبازی (حەلەب).

(٨) ساقیۆ (یووسفی، ژڤنگی، ئامێدی).

(٩) جاهل (کۆڤلی).

(١٠) کت (پاشا، یووسفی، عەمەر).

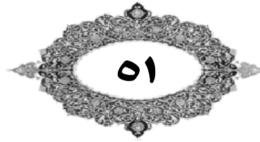
(١١) کۆره (یووسفی، عەمەر، ژڤنگی، ئامێدی).

(١٢) ئەبلەه (یووسفی، عەمەر، ژڤنگی، ئامێدی).

(١٣) بیزی (ژڤنگی، ئامێدی) و ژڤنگی دبێژت: راما نا ڤیٚ پەیڤیٚ من نە زانیە و بەلکی ژ بەزیٚ (رەڤینیٚ) هاتبتە وەرگرتن. بەلیٚ کۆڤلی نڤێسیە: بێزیٚ و د بن دا نڤیسیە: (بالیاء الکردي کراهیة وعیافة) ئانەکو: راما نا ویٚ نەڤیان و هێلانە.

(١٤) وەك (پاشا).

(١٥) حوبباته (ژڤنگی، عبدالسلام، وەستانی) وحسێبەکا ئەبجەدی دڤیٚ مالکیٚ دا هەیە: (الله) کو ب هەژمارا ئەبجەدی دبتە (٦٦) ئەو هەژمارا ژیێ جزیری بوو دەمیٚ ئەڤ هەلبەستە نڤیسی، ئانەکو ل سالا (١٠٤١) مشەختی ـ وەکی مە ل سەریٚ دیوانیٚ دیار کری ـ لەو دبێژت: ئەللاه ل من حەیاتە! وئەڤە نیشانە کو هنگی جزیری ییٚ پیر بوو لەوا ئەو ب خۆ د دویڤ دا دبێژت: ژ نووڤە دیٚ جوان بم.

شەبێ قەدرێ

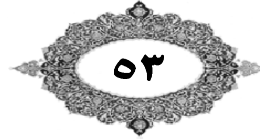
شـــەبـێ قـــەدرێ ل مـە ڕەوشەن كـە تـو ڕووحـی وەرە خـوەش
مـــە ژ نـــوو خوەش كە ل سەر چـەهـڤێن شەهیدێن خـوە بـمەش
مـا ل مـن كی نـەظـــەرەك لوطفــێ ژ دل غـەمـزەیـەیـــان [1]
بـڕەشیـنـی جـەگـەرێ ڕیـــش ژ قـــەوسێـن خــــوە ب وەش
ســـەحــــەرێ جــوملـە شـەهـیـدێـن تـە ب ڕم ئـــاڤێـهـتـێ
ئـێــژمــارینـە یـەكـایـەك مـە حـەمـی شـەش سـەد وشـەش
لێ شـەهـیـدێـن تـە ب ئـەژمـار ب خـەنـجـەر كـوشـتیـن
هـــێ نـــەچـــووی خـوون ژ بـریـنـان سـەد وهـەفـتـاد ودولـەش
جـــەنـگـــێ هـنـدی دكـرن فـێــرس ورمـــبـــازێ عــــەرەب
تـــۆخ وعـــالا د فـــەڕەنـگـیــنــە كـــەمـــانـداری حـەبـەش
تـــو بـنـــێ ڕۆم وعـــەجـــەم كـــوشـــتـنە زەنـــگـی د كەمیـن
هانە [2] هەر تیپ [3] پەیاپەی ژ طـــەرەف ڕوو [4] خوەش وخوەش
دا مـــە شـــەهـــزادە ب دەســـتـێ خـــوە موبـارەك قـــەدەحـــەك
نـــە غـوبـــارەك ژ خـومـاری ونـــە تـــونـــدی ونـــە غـــــەش

دو قـــەدەح مـــەی ب نـشـانـی ددەرت [٥] ڕەنـــگ ب ڕەنـگ
نـێـرگــزا نـــازكـــه ڕەعـنـــا وگـــولا تــــــازە یـــه گـــــەش
غــالــبــا ئـــەهـــلـــێ زەمـــانـــی مـــا مـــەلا ئـــادەمـیـیـن ؟!
ڤـــه نـــه مـایـیـن [٦] ژ كـەرێ مـــەی ڕەش وگـایـێ تـــەیێ بـــەش
عـــارفـێـن ئـەهـلـێ بـەصـارەت ژ نـەسـەق مـەردومـێ چـــەشـــم
سـورمــه پــووشـن د بـەیــاضـــێ وە قـەبـایــا خـــوەیـــه ڕەش

---

(١) غەمزە بەیان (یووسفی، عەمەر) غەمزە نیاز (كـۆڤلی).
(٢) هاتنه (یووسفی، حەلەب) هاته (عەمەر).
(٣) تێته (عەمەر، زڤنگی، ئامێدی).
(٤) رۆم (زڤنگی، ئامێدی، ئامێدی).
(٥) د دەرین (پاشا).
(٦) نومایین (یووسفی، زڤنگی، ئامێدی).

قافىيا (ص)

سەلوا سەهى قەد

سەلوا سەهى قەد خەملى   لەو كەملى مەستانە ڕەقص
وەر صوحبەتىٚ گەر قابلى   دىٚ بيٚت وەرە شاهانە ڕەقص

مەستانە مەستان نووشەنووش   قەرقەف د جامان هاتە جووش
ما دىٚ بمينت كەس ب [١] هووش   وەقتىٚ كو بيٚن دوڕدانە ڕەقص

صوحبەت ب سازان هاتە ساز   پىٚ مەووجى دەرياىٚ ڕاز
دا دل ژ نوو باىٚ مەجاز   وىٚ كەشتىيىٚ سوككانە ڕەقص

مەحبووب ب عەينى كەوكەبن   ڕەقصىٚ كو دىٚ دلبەر هەبن [٢]
سەد جان گرامى [٣] من هەبن   باڤێمە ڕىٚ ئەرزانە ڕەقص

گرشمە وڕازا بەرى   عارف ڤەنابن لىٚ دەرى
حەتتا د نێڤا ئاگرى   ئەوخەف نەبت پەروانە ڕەقص

پەروانەیێ شەمعا گەشین   زولفێ [٤] د نازك ڕاوەشین
شەوكێن د دل دا پێ [٥] خوەشین   مە ژ پەنجەیێن شێرانە ڕەقص

عالا و تایێن قورمزین   ئەصلان د بەر دابەرزین
نێرگز د باغان تەووزین   نەی شەككەران نیشانە ڕەقص

وەقتێ كو بالن[٦] ئەرغەوان   گولچیچەك و تەرحێن جوان
ڤێڕانە بی سەلوا ڕەوان   عارف ل فەرقێ [٧] جانە ڕەقص

ئیرۆ شەكەرخەندێ برین   دەستێ سپی زەندێ برین [٨]
دیسا ب گوڤەندێ برین   دەردێ مەلێ دەرمانە ڕەقص

---

(١) ل (كۆڤلی، زڤنگی، ئامێدی).

(٢) ڕەقص كو دلبەر تێ هەبن (كۆڤلی، زڤنگی، ئامێدی).

(٣) گرانی (پاشا) كرام (عبدالسلام، وەستانی، حەلەب).

(٤) وە (یووسفی، زڤنگی، ئامێدی).

(٥) دانی (عبدالسلام، حەلەب، وەستانی).

(٦) بابن (زڤنگی، ئامێدی) خویابن (هەژار) وخویابن پتر دكەفتە كراسێ ڕێژەیێ [ئیسماعیل].

(٧) غەرقێ (حەلەب).

(٨) زەرین (حەلەب، وەستانی).

قافیا (ض)

٥٤

شیوەیێ دلبەرێ بزان

شیــوەیــێ دلــبــەرێ بــزان، ســونــنــەتــە شیــوە عــشــوە فەرض

هــەردو نــەظــــەر كــو بــن قــران واجبە یەك گــرشــمە فەرض

هــەردو قــران كــو قبــلــە بــن هــەر چ دەمــا خــویــا بــن ئــەو

وێ ســەعــەتــێ د دیــنــێ عــشــق لازمــە یەك دو سەجدە فەرض

خرقەیێ زەرق وژەنــگــێ [1] زوهد من ب مەیێ موغانە شوست

شوست وشووەك د مەیكەدێ ئەووەلــێ كار فەرضــــە، فەرض

نەی شەكــكــەرێــن شــرین زەبــان مەستێ ب جام وبادە تێن [2]

فــەرضــــە دبــت ژ تــەوبــەیێ ســالــكــێ عــشــقــێ تەوبە فەرض

ساقــیێ ســیــمــێ ســاقــێ مــا زەهــرێ هــەلاهــلــی ب دەســت

جــانــێ مە شوكر ومــنــنــەتــە تــیــز ورەوانــە[3] ڕەقــصە فــەرض

خــال ئــەگــەر ب وەجــهــەكــێ بــێــتــە قــرانـــێ ئــەبــرووان

شــوبــهــەتــی بــەیــتــێ مــەقــدس وكــەعــبــە دبــن دو قبلە فەرض

ئـەز كـو د دەعـوا عـاشـقـى كـفـشـە دكـت زەبـــان دەرەو

كـەتـمـێ شـــەهـــادەتـێ دبـت وێ سەعەتێ ب شەهدە فەرض

جـەبـهـەت ودێـــم وگـــەردەنـــێ پـەردە دەمـــا ژ بـــەر بـرەت

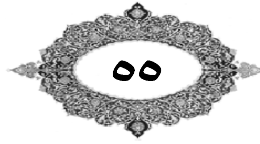
فـەرضە مـەلا ل حاجىيان سەعى وطــــەواف وعومرە فەرض

(١) ڕەنگ (پاشا، عبدالسلام، حەلەب، وەستانى).

(٢) بێن (يووسفى، ژڤنگى، ئامێدى، عبدالسلام، حەلەب) يين(عەمەر، وەستانى) بن(كـۆڤلى).

(٣) تيزرەوانە (ژڤنگى، هەژار) وتيزرەوان ڕامانا (چون خوەش، پێ سڤك) ددت. [ئيسماعيل]

(*) هەژار ل وێ باوەرىيێ يە كو ئەڤ شعرە نە يا جزيرىيە. [ئيسماعيل]

مه ژ بل حوسن وجه‌مالێ

مـــه ژ بـــل حـــوسـن وجـــه‌مــالیّ چ غـه‌ره‌ض
بـــێ جـــه‌مــالـێ ژ پـــه‌یـــالــــێ چ غـه‌ره‌ض؟
گـه‌ر نـه تـه‌شبـیـهـی دو بـــرهـێـن تـــه بـتـن
مـــه د عـــیـــدان ب هـــلالــــێ چ غــه‌ره‌ض؟
گـــه‌ر نـــه ڕووحــێ مـــه د پـــێ دل بـــره‌تــن
مــه ژ وێ قــــه‌نـــج وده‌لالــــێ چ غـه‌ره‌ض؟
گـــه‌ر نـــه قـــه‌سـتـا دل وجـانــێ مـــه دكـــت
مـــه ژ وێ شـــۆخ وشـــه‌پـــالـێ چ غه‌ره‌ض؟
گـه‌ر نـــه ب ئـسـمـێ ته موعه‌مـما بن حورووف
مـه ب شـه‌كـلـێ خــه‌ط وخــالـــێ چ غه‌ره‌ض؟
نـه‌كـو شـه‌رمـه‌نـده ژ ڕوویـــێ تـــه بـــــووا
ئـــافـــتـــابــــێ ب زه‌والـــێ چ غه‌ره‌ض؟
قـــه‌سـتـێ وه‌حـده‌ت دكـرت ڕووح ب ڕووح
وه‌ر نـــه ، عـــاشـــق ژ وصـــالـێ چ غه‌ره‌ض؟

د شەبێ قەدرێ تەجەللی تو بکی
مە ل پەیێ مۆم وشەمالێ چ غەرەض؟
نە جەمالا تە تەجەللی بکرت
مە ژ خووبان ب جەمالێ چ غەرەض؟
نە ژ لەعلێن تە مەلا بەحثێ بکت
مە ژ ڤێ بەحث وسوئالێ چ غەرەض؟

وەللاه ژ هەردو عالەمان

وەلـلاه ژ هــەردو عـالـەمـان مـن حـوسـنـێ جـانـانە غەرەض

لـەو من ژ حـوسـنـا دلبـەران هـەر صـونعێ ڕەحـمانە غەرەض

ئـەو کـافـرێـن جـامـە سیاه هاتـن ب هەڤڕا صەف ب صەف

زانـم کـو هـەر تـێـن ئـەو مەدام وان ئەخذێ ئیمـانـە غەرەض

ئـیـرۆ دلـێ مـن دلـبـەران ئـاڤێـتـە سـەر سـەد پــەیـکــەران

ئـانـیــن مەیا گـولـگـوون وصـاف دان من کـو بریانە غەرەض

ب شاهی ب هەڤڕا هەمنەشین ڕەنگ وڕوویێ هەڤ مـە نـەدین

هەریـەك طــــەعامەك بـوو ئەڤیـن لەورا کو پوڕ خوانە غەرەض

عـەقـل ودلـێ مـن بـر ئـەوان شـاهـان ب ڕەمــز وعـشـوەیان

وان عـەقـل ودل ڤـێـکـڕا دڤـێـن لەو ئـەخذ وئعطانە غەرەض

من گـۆ: گەلـۆ ئـەی دلـروبـا فـتـنـا ڕەقـیـب فـەیدە هـەیە ؟

گـۆ: سووند ب حـوسنا من کو نە! لـێ فعلێ شەیطانە غەرەض

ئـەو سـونـبـولـێـن بـووعـەنبەری رەیـحان بەنەفش وعەرعەری

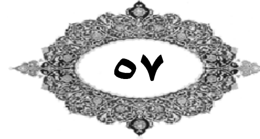
لـەو تـێـن ب دێـمـی دا ب لەز وان سەیر ل نـیشانە غەرەض

خالێن مودەووەر فلفلین ماوەر ژ بسکان لێ وەرین
زولفێن پەریشان تێنە مەست بهنا بها وانە غەرەض
دل گرت ب داما سونبولان بەردا ودیسا حەبس کر
میرە کو هەر ئەو دائمەن گرتن وبەردانە غەرەض
ڤان عشوەیان دل هەررشاند سەرتیر ژ خوونێ نەقشاند
لەو ئەز دبێم جانێ مەلێ ئیرۆ تە قوربانە غەرەض

(*) ئەڤ هەلبەستە ب تنێ ل نك (زڤنگی) هەیە، و(ئامێدی) ژی ژ وی ڤەگوهاستییە. [هەژار ل وێ باوەرییێ یە کو ئەڤ شعرە نە یا جزیرییە، وبێنا چاڤلێکرنا شعرا بۆری ژێ دئێت. ئیسماعیل]

قافیيا (ط)

٥٧

دیسا ل بەدرێ کاتبی

دیـــســـا ل بـــەدرێ کـــاتـبـی   کـێـشـا ژ نـوو ژەنـگـار خــەط
نــوورا [١] ڕەشـانـــدی واهــبـی   دەر گـردشێ [٢] پـورگـار خـەط

حـەرفـێـن ژ قـودرەت نوقطه پـــوڕ   مـــادارێ حـەوضا لــەعـل ودوڕ
ئـەڤ ڕەنـگـه کـێ دی وە ب سـوڕ   قـودرەت نـەمـوون زەنگـار خەط

ئـەو چـیـچـەکـێـن شەتـری شوبـهـت   ئـەفـعـا صـفـەت قـەلـبێ مه مهت
سـەلـوا ژ بــالایــــێ وە ڕێــهـت   ئـەڤ پـەردەیـا گـولـنـار خـەط

نـەقـش ونـگـاریـــن دلــبـــەران   دەرجیـن [٣] ژ ڕەمزێن ئەسـمـەران
هەر تێـن ژ دەسـت نـەی شەکـکـەران   مـە ژ گـولـشـەنێ فەرخـار خەط

مـە ژ دەسـتـخـەتـا تـەرحـێـن شـەلال   خـال وخـەطــێـن نــوورا زەلال
دانـــی ل صـــەنـدووقـا [٤] ل بـــال   مـالێ مـه سـەد قـەنـتـار خـەط

بـەرگـێـن [٥] گـــولا ڕەیـحـانـیـیـێ   کـاتـب ب خـوە خال [٦] دانـیـیـێ
کـەس دی ب ڤـــێ شـیـــرانـــیـیـــێ   دەر صەنعەتێ جـەبـبـــار خەط؟

ڕەیـحـــان وسـونـبــول تـــێ هـەنـــە   سـەد چـیـچـەك وگـول تـێ هەنە
زەربـــاف وبــــولـــبـــول تێ هـەنـە   ئـــەو بـەغـچـەیـا گـولــزار خـەط

مـــاداری دیـــم وجـــەبـهـەتـــێ   حـــاشـــــا ل دۆرا ئـــایـــەتـــێ
لـێ ڕاسـت وچـــەپ بـۆ وەصـلـەتـێ   جـەدوەل کـەشـێ زوننار خــەط [٧]

گـولـچـیـچـەك ونـەقـشـێـن غەریب   نـەسـریـن وڕەیـحـانـێ حەبیب [٨]
لـێ ڕاسـت وچـەپ بـوویـن صەلیب   جـەدوەل کەشیـن [٩] زونـنـار خەط

ئـیـرۆ سـەحـەر طــوغـــرا نـــشـــان   ئـعـراب وجەزمـێـن [١٠] زەرفەشان
هـاتـن د گـەل بـــایـــێ صـەبـان [١١]   مـــە ژ جـانـبـێ دلـــــدار خـــەط

ئـەلــلاھ د بـــەر (قـــالـــوا): بـەلـێ   دا یـــەغـمـە کـــت قـەلـبـێ مـەلـێ
ئـــاڤـێـهـتـە چـەرخـــێ جـــەدوەلـێ   ئـــەڤ ڕەنـگـە عـەنـبـەربـــار خـەط

ئـیـرۆ بـــەراتــــا ئـــەحـــمــــەدی   طـــوغرا نـشـان زەرکـەش مـە دی
خەططـــێ هومایوون کەس نەدی [١٢]   شـیـریـن ومــەعـــنـــادار خـــەط

---

(١) نووره (زڤنگی، ئامێدی).

(٢) دیـگەر رەشی (پاشا، یـووسفی، عەمەر).

(٣) دەر چین (عبدالسلام، حەلەب) دورچین (کـۆڤلی، عەمەر، وەستانی).

(٤) صەندووقان (کـۆڤلی، زڤنگی، ئامێدی).

(٥) بەلگێن (کـۆڤلی، عەمەر).

(٦) نـمووچەك (یـووسفی، عەمـەر، زڤنگـی، ئـامێدی) ب وەجهـەك (کــۆڤلی) نموونـەك (حەلـەب، وەستانی).

(٧) ئەڤ مالکە ب تنێ ل نك (کـۆڤلی) هەیـە، و (ئامێدی) ژی د دەهمەنێ دا ئینایـە.

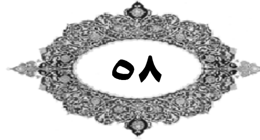
(٨) عەجیب (کـۆڤلی، زڤنگی، ئامێدی).

(٩) سەد دل گەشین (کـۆڤلی).

(١٠) حەرف (زڤنگی، ئامێدی).

(١١) صبان (زڤنگی) وەشان (حەلەب).

(١٢) کی وە دی (زڤنگی، ئامێدی، عبدالسلام).

خۆون كـو ژ دل

خـــــوون كـــو ژ دل ب مــــەوج بـێـــــت
ئـــەشــكـــــێ ڕەوان مـــە تـێـــنـــــە خـــەط
نـــــيـــــل ژ ديــــــدەيــــــــان دزێـــــت
كــەفـتـــنـــە نـــــاڤـــێ شـــوبـهـی بــــەط

كـــاتــبــــێ نـــــەقـــشـــێ قـــــودرەتــــێ
زێــــــڕ ڕەشــــــانـــــــدە ســــــــەر خـــەتـــێ
ئــــــەرزەن [1] ودێـــــم وجـــەبـــهــــەتـــێ
پــــــێ نـــــەقــــقـــشـانــد وكــــر نـوقـــــــەط

جــــــەبـــهــــەت ودێـــــم [2] نـــەقـــقـشـــانـــد
مـــسـك وزەبــــــاد [3] لـــــــــێ فـــــەشــــانـــد
نـــــوور [4] ژ ظــــولـــمـــەتـــێ ڕەشـــــانـــد [5]
تــــازە كــــشـــــانــــد خـــــەط ب خـــــەط

حــــوور وفــــــرشـــــتــــــە كـــــێ وە ديـــــن
نـــــــــازك وخـــــــووب وســــــوڕشـــريــــن
دێــمـــێ نــــــەمـــــوونــــە پـــوڕ ب كـيـــن [6]
صـــــوورەتــــــێ چـيــن نـــــومــــا غـــــەلـــەط

شـــعـــرێ مـــەلـــێ كـــــــو وەك ڕەوان [٧]
دايـــــــــە د جـــــان مـــــــە دل ڕەڤـــان [٨]
پـــــورِ مـــــە ل بـــــەرگـــــێ ئـــەرغـــەوان
ديـــنـــــە غـــەزەل ل نـــك شـــــەطـــــەط [٩]

---

(١) ئەبروو (كـۆڤلی).
(٢،٣،٤) ئەڤ هەرسێ پەيڤە دڤێت بێنە كێشان دا كێش لەنگ نەبيت.
(٥) كشاند (كـۆڤلی).
(٦) بەربكين (زڤنگی، ئامێدی) دێمی نەموونە بر ب چين (كـۆڤلی).
(٧) رووان (زڤنگی، ئامێدی).
(٨) دايە تەجانێ مەرۆڤان (زڤنگی، ئامێدی) دايە دجان مە دل د وان (كـۆڤلی) دايە دجـانێ مـە ل ڕەڤان (يـووسفی، عەمەر).
(٩) لەنگ وشەط (عبدالسلام).

مەی نەنووشی

مــەی نـەنـووشی شەیـخـیٚ صەنـعـانیٚ [1] غەلەط

ئـەو نــە چــوو نـیٚــڤ ئـەرمـەنـسـتـانــیٚ غەلەط

مثلـــی مـــووســا وی تـــەجـەلــلایــا تــە دی

ئـــیٚ تـو دی کانـیٚ خـەطا کـانیٚ [2] غــەلــەط؟

ویٚ نـــە دی بـــەژنــا تــە ودایــیٚ [3] قـیــاس

حـکـمـەتیٚ لـەو چــوویـە [4] بورهانیٚ غـەلــەط

سەطوەتـا لـەیلـیٚ یەقـیـن مەجـنـوون تـەپـاند [5]

وەر نــە قــەیـس نـاکـەت بـیـابـانــیٚ غــەلــەط

وەك نـشـانـی نــەقـش ونـشـانـەك تــــە [6] دی

ئـیٚ کـو نیشانـەك تـە [7] دی کـانـیٚ غــەلــەط؟

ئـــەز گـــهــام ئــاڤـــا حــەیـاتــیٚ خــەف ژ دل

خـــضر ڤــاژی چوویـە حـەیــوانـیٚ غـەلــەط

شەه نـشـیـنـیٚـن [8] نــازکـان ضائع (مَـــکُـــن)

دا بــبـیـــنــی [9] دل ب ڤـــیٚ خــانـیٚ غـەلــەط

ئـەلـلاھ ئـەلـلاھ چـــەرخ ودۆلابـێ بـــنـــێ [10]

نـــوقـــطـــە قـەط نـاکـت د دەورانـــێ غـەلـــەط

رووز وشەب هەر [11] سەیرێ دیدارا تە تێن [12]

نـاکـــرن ئـــەو سـەیـر ودەورانـــــێ غـــەلـــەط

هـوون ببـێـن [13] مەششاطەیێ خەف دانـی‌یە ؟

هـەمـــقـــران کـر [14] خال ونـیـشـانـێ غـەلەط

دێ [15] ب سـەر جـانـێ مـە مـروەت دامـەئـێــخ

بـشـکـــۆوێـــن بـــەنـــدا گـــریـــبـــانـــێ غـەلـەط

ســەر نـــەبـــی بـــەر کـــوفـــرێ زولـــفـــێ عـاقـبـەت

ئـەز دتـرسـم لـــێ ژ ئـــیــــمـــانــــــێ غـەلـــەط

پـــەهـنـــی‌یـــا ڤـــێ چـــەرخ ودۆلابـــــێ دنــــێ

نـسـبـەتـا دەر بـابـــێ [16] عــــــرفـانـێ غـــەلـەط

نـــوسـخـــەیـێ عـــالـــەم هـــەمـی عـنـوانـــەکـــە

نـــوقـــطـــەیـەك نـــابـــت د عـنـوانــــــێ غـەلـــەط

قــولـــزوم وبـــایـــێـــن مـوخـالـف تـــێ [17] پـوڕن

دا نـەکـــەلـشـیـن دارێ سـوکـکـانێ غـەلـەط [18]

دا بـــزانـــی پـــــەهـــلـــەوانـــی مـــوویـەکـــە [19]

دەســت نـــەدێ (لـلـە) مـیـــزانـــێ غـــــەلـــەط

وێ د دەسـتـــێ مـــن گـــولاگـــەش پـــوڕ خـــونـــاڤ

حـــەیـفـــە بـــولـبـول چـــوو گـولـسـتـانـێ غـەلـــەط

هـێـــژ سـەهـــوا خـامـــەیـــێ بـــوو وەر نـە من

ئـــەڤ غەلەط نـــاکـــر د دیـــوانـــێ غـــەلــــەط

وێ ل ســـەر بـــەژنـــا تـــە ئـــەڤ ســـەیـوان ڤـەدا

وەر نــە نـــادا ڕۆژ ســـەیـــوانــــــێ غـــەلـەط

گـــەهـ دل وگـــــەهـ جـان د بــن تــورکـێــن تــە تـێن
نــاکـــرن یـــەغـــمـــــا وتـــالانـــــــێ غـــەلـــەط

مـەشـــرەبـــێ [20] تـــورکـان فـــورات ونـیــل [21] کـــر
تـشـنـەلـــەب چـــوو طـــــەرفێ عـومـمـانــێ غـەلـەط

پـیـرێ حـکـمـەت بـیـن ل وفـــقـــا مـەشـــرەبــــــان
کەس نــــەدی مـــــەی ڕێـــهـتـە فـنـجـانـێ غـەلـــەط

ڕاســـتـــە یـــــەك قـــانــــوون ســــەراســــەر نـیـنـە تـێ
خـــوەهـــری وپـــێـــچـــێــــن پـــەریـــشـــانــێ غـەلـــەط

پـــاك طـــــەبـــع وقـــــووەتـــــەك مـــــەوزوون دڤـــێـــت
دا ژ صــــەنـعـــەت دت ب ئــدمـــانـــێ [22] غـــەلـــەط

مـــــەردومـێـــــن چـــەهـڤـێـن مـەلـێ عـەکـسـا خـوە دی
وەك نـــــشـــانــــی مــــا ل نـــیــــشــــانـــــــێ غــەلـــەط

---

(١) ل نك (یووسفی) هەمی حەرفێن (ێ) دقافیییێدا بووینە (ی).
(٢) هانی (زڤنگی، ئامێدی).
(٣) دانێ (حەلەب) .
(٤) ئەو چوویە (عبدالسلام) لەو چوونە (حەلەب).
(٥) حەباند (حەلەب، وەستانی).
(٦،٧) نە (کـۆڤلی).
(٨) شاه نوشینێن (زڤنگی، ئامێدی).
(٩) نەبینی (کۆڤلی، زڤنگی، ئامێدی).
(١٠) دنێ (عەمەر، یووسفی، زڤنگی، ئامێدی، عبدالسلام، حەلەب، وەستانی).
(١١) نە بێن (زڤنگی، ئامێدی).
(١٢) کەی (پاشا، یووسفی، کـۆڤلی).
(١٣) ئەو (عبدالسلام).

(١٤) يين (زڤنگی، عبدالسلام، وەستانی) بن (حەلەب).

(١٥) پیێ (کـۆڤلی) ، دلبەرێ جانێ مە .. (يـووسفی) دێ ب سەر جانێ مە روونت (عەمەر).

(١٦) ئەربابێ (عەمەر، يـووسفی، زڤنگی، ئامێدی).

(١٧) بێ (پاشا، عەمەر، يـووسفی، کـۆڤلی، حەلەب).

(١٨) دا گەشـينی دارێ شـوككانێ (كـــۆڤلی) دا ب گولشـەينی دەرەسـكانی (پاشـــا، يـووســـفی) نەكەلشينی دەر ئسكانێ .. (عبدالسلام، حەلەب) بكەلشينی دەر ئسكان (وەستانی).

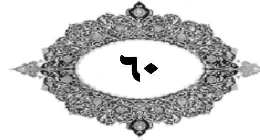
(١٩) موويـەكی (زڤنگی، ئامێدی، يـووسفی، عەمەر).

(٢٠) لـێ مە ژی تەركا فورات و نيـل كر (كـۆڤلی).

(٢١) ل ڤێرێ دڤێت (ل) بێتە كێشان.

(٢٢) دا نەدت صەنعەت ب ئدمانێ (زڤنگی، كـۆڤلی).

قافىيا (ظ)

٦٠

بێ لەبێ لەعلێ مەلا

بێ لـــەبـــێ لـەعـلـێ مـەلا مە ژ مـەيـا ئال [١] چ حەظ؟

صـوحـبـەتـا تـێ نـەبـتـن يـار ب هـــەر حـــال چ حەظ؟

قـــەدەحـەك بـادە ب دەسـتـێ خـــوە ل قـەلبێ مـە بـرێـژ

عـاشـقـێ سـوخـتـە بێ ئـاتـەشێ ســـەيــــال چ حەظ؟

نـــەكـو وەك طـــەيـر ژ مـوژێـن [٢] تـە ببـارن پـەيـكان

ژ بـــــريـنــێـن د دلـى شـوبـهـەتـى غـــربـــال چ حەظ؟

حـەظ ولـەذذەت مـە ب عـومـرێ خـوە د عشقا تە نـەدى

هـەم ب ڤـان دەرد وغـەمـان زێـدە تـو ئـيـسال چ حەظ؟

حوسن وسورٍ كو تـونەيين [٣] جەذبە ل دل دت مەحبووب

مـــە ژ زولـف وخـــەط وخـــال وقـەدێ مەييال چ حەظ؟

عــلـمـێ عـشـقـێ بـوت ولاتـان ب روايـــەت نـــابـتـــن

قـەدەرەك حـــال كـو نـەبـت شـوبـهـەتى هەر قال چ حەظ؟

بــەدەوی پــاك چ كـت فـوسـحـەتـێ مەیدان كـو نـەبت

مـوسـتـەمـع گـوه نـەدرت موطرب وقـــەووال چ حەظ؟

دوڕێ نـــاســـوفـــتـــە دڕێــژم ژ لـەبـێ لەعل مـەلـێ

گەر ڕەوان بەخش نـەبـت نـەظمـــێ كەڕ ولال چ حەظ؟

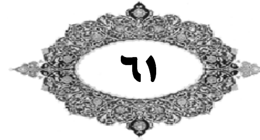
---

(١) حەرفا (ل) دهەمی قافیـان دا دڤێت بێتە كێشان .

(٢) موژگان (كـۆڤلی) مێژین (كـۆڤلی، یووسفی).

(٣) گەر نەبتن (كـۆڤلی) گەر تو نەبن (یووسفی، وەستانی، حەلەب) گـەر تـو نـەبین (عەمـەر) ذاتـێ نەبت (زڤنگی،ئامێدی).

قافيیا (ف)

سەر ددت ئابی کەوثەری

سەر ددت ئابی کەوثەری　　زەمزەمەیی سەمایی [1] زولف
سایە نومایە خاوەری　　سدرەیی مونتەهایی زولف

سایە نومایی جەبهەتی　　نەقش وخەطی ژ قودرەتی
نوقطە وحەرف وجەزمە تی　　بال وپەریـن هومایی زولف

بال وپەریـن صفەت هوما　　سایە ل جەبهەتی نوما
خەمری وزولف چوونە سەما　　یەك ب یەك ئەو ل بایی زولف

نەترك وبەلگ وشەتریيان　　رەقصە ژ رەنگی خەمرییان
باز وعوقاب وقومرییان　　سەیرە سەحەر ب تایی [2] زولف

هەر مە ژ بورجی سونبولە　　پەنجە د سینە ودلە
دوور ودراز ومەوشكلە　　قصەیی ماجەرایی زولف

بــەســتــنــە زولــف دەر كــەمــيــن حـەلـقـە ب حەلقە چيـن ب چين
يــەغــمــە دكــــن دلان نـــهــيــن نـيـنـە يـەقـيـن خـەطايـێ زولـف

رۆم وعـــەرەب ژ هــــەر طـــەرەف جـەنـگ وسـەواشە وان ب خـەف
هـنـدی وزەنـگـی صــەف ب صـەف هــاتــنــە بــەر لــوايــێ زولــف

هــەر دەم وهــەر ســەعــەت ژ نــوو پـێـتـە د سـيـنـە نـــار ودوو
صــــەبــر وقــــەرارێ مــــن ژ كـوو عــاشــق ومـوبـتـەلايـێ زولــف

زولــفـــێ ســيــاهــێ بــێ وەفـــا قــەط مــە نـــەدی ژ وی صـەفـا
كـوشـتـمــە ئـەز ب ســـەد جـەفـا ئــاه ژ دەست جـەفـايـێ زولــف

زۆر (٣) وفـەقـيـر ومـــوبــتـــەلا زاهــد وصـــووفـــی ومـــــەلا
كـــوشـتـنـە ئـــــەو ب ســـەد بـەلا كــەس نـەكـەڤـت بـەلايێ زولف!

---

(١) زەمزەمە وسەمايێ (زڤنگی، عبدالسلام، وەستانی، حەلەب).
(٢) تەبایێ (عەمەر، زڤنگی، ئامێدی).
(٣) زار (حەلەب، وەستانی).

ئـيـرۆ ژ شەهكاسا سوڕیٚ

ئـيـرۆ ژ شـەهـكـاسـا سـوڕیٚ مـەی هـاتـە فـنـجـانـا صـەدەف
مـنـنـەت كـو ئـيـرۆ دیٚـم دوڕیٚ دا مـن مـەیـا حـوسنا خوە خەف

خـەف دا مـە جـامـا كـەوثـەریٚ شـیـرین قـەد ولـەب شەككـەریٚ
بـایـیٚ صـەبـا دا چـەنـبـەریٚ [1] هـاتـن سـەمـا شـەتـری ولـەف

شـەتـری وزولـف وبـەلـگ وپـەڕ هـەمـیـان ل دیٚم دەعـوا وشـەڕ[2]
ئـیـلان ل سـەلـوا بـوونـە گـەڕ عـەقـرەب خـویـان (أز هر طرف)

عـەقـرەب نـەهـن ئـەو سـونـبـولـن بـووعـەنـبـەر وداڤـا دلـن
نـیـشـان ژ مـسـك وفـلـفـلـن وان سـیـنـەیـیٚ مـن كـر هـەدەف

دا سـیـنـە جـوهـتـیٚ تـیـر خـوەش [3] قـەوسـیٚ هـلالـیٚ تـۆزڕەش [4]
یـەك تـیـریٚ پـوڕ كوشتن ل مەش [5] خـوونـیٚ د جـەرحان دایە كـەف

مـن خـــوون ب جـۆ تيـــتـن ژ دل   ئـەو بــازیـیـی بــی تـۆر وســل
داكــەفـتــه نـيـــڤ تـــۆرا قــزل   قـومری نه هـشـتـن رەف ب رەف

رەف رەف نـەهـــشـــتـن زاغ زاغ   دانـــيـــنـــه دل مـــن [٦] داغ داغ
دی كـــی بـمـيـنـت ســـاغ ساغ   وەسـتانـه لەشكەر صەف ب صەف

صەف صەف مـه دين هـندی وزەنـگ   جـەنـگيز هات تـەيـمووری لەنگ
خـەف وان رەشـانـدن دل خـــەدەنـگ   تـەشبـيـهی تيـرين خان شەرەف [٧]

تــيـــرەك ژ قـــەوســـی مـــال زراڤ   بـــی دل تـو وی بـاڤـيـژه نـاڤ [٨]
خـــوون تـی پـوری [٩] تـەشبـيـهی ئاڤ   فـــەريـــاد وئـەفـغـان سەد ئەسەف

جـان دی بـدت [١٠] ئـەو مال خەراب   هـــەر سـيـنـەيی جـۆتـەك غـوراب
تـيـدا بــرن پـــەنــجــه وكــــولاب   وی جان د دەست ورووح د كەف

جـــانـــی مـــەلـــی رووحـــا مـــەلـــی   نــــوورا ژ قـــــودرەت نوقطه لـی
رەمـــزەك نـــهـــيـــن دا مـــن وەلـــی   نـالـــی ژبـــەر وەك نـــــای ودەف

---

(١) پەنجەری (كـۆڤلی،يـووسفی).
(٢) ل ديـم دەعوەی وشەر (كـۆڤلی ،زڤنگی، ئاميـدی).
(٣) خوەشه (يـووسفی، عەمەر، زڤنگی، ئاميـدی، حەلەب، وەستانی).
(٤) رەشه (يـووسفی، عەمەر، زڤنگی، ئاميـدی، حەلەب، وەستانی).
(٥) لەشه (يـووسفی، عەمەر، زڤنگی، ئاميـدی، حەلەب، وەستانی).

(٦) دانین ل دل من (زڤنگی، ئامیدی).

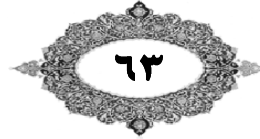
(٧) شەرەفخان، یان خان شەرەف: ناڤی میرەکی ژ میرین جزیرا بۆتانە، زڤنگی دبیژت: ((ئەوە یی هەڤچاخ دگەل مەلایی جزیری ، و ل سالا (١٠٠٥) ك (١٥٩٦) ز میر بوو، وئەوە یی مەدرەسا سۆر ئاڤا کری)). بەلی ب من وەرە ئەڤ خان شەرەفە یی جزیری مەدحین تیرین وی دکەت ئەو خان شەرەفە یی کو ژ سالا (١٤٩٨) ز هەتا (١٥٠٩) ز میراتی کری پشتی کو سەرکیشییا وی لەشکەری کری یی جزیرە ژ دەستین تورکومانان ئینایە دەر. و د ناڤ خەلکی جزیریدا یا بەلاڤ بوو کو ڤی میری ب تیرەکی دو سی تورکومان کوشتبوون! وهەر ئەڤ میرەیە یی کو بورجا بەلەك ومەدرەسا سۆر ئاڤاکرین.

(٨) تی دل قەوی تاڤیژە ناڤ (زڤنگی، ئامیدی).

(٩) پەری (کۆڤلی، عەمەر).

(١٠) نەدت (زڤنگی، ئامیدی).

قافىيا (ق)

نازكا من د سەمایی

نــازكــا مــن د ســەمــايــى ب ســەرئــەنگــوشتى عەقيق

دا مــە ئــيــرۆ د ســـەرايى قــەدەحــەك تــازە رەحــيــق

مە ژ دەستى [١] يەدى بەيضا قەدەحەك صافى ڤەخوار [٢]

(شــعــشــعــاني كــنــجــم بـــسنـــاء [٣] وبـــريـــق)

ســرری لــەعــلى لــەبى جان بەخش نزانى تو ب بەحث

(أعــد الــنــظــرة يــا نــاظــر فــالــســر دقــيــق)

ب لەبى لەعلى شەكەرخەندە شكينا شەكەرەك

(أنــا بــالــوعــد لــواثــق فــلــهــا الــوعــد وثــيــق)

د رىيــا دورری مـــورادى م ســـەرى دانـــىيـــە رى

(خـــضـــت في الــبــحــر ولا زورق والــبــحــر عــمــيــق) [٤]

مــن ژ غــەفلــەت ســەحــەرى دى ودو رەمــزان كــوشتــم [٥]

خوەش ب حەقىقى خوە گەهشتم (أنا بالقتل حقيق)

قەط نــەگــۆ قــەتلــە دكم بى گوننەھ و مەظلومە ! [٦]

(رشــقــتــنــي بـــنـــبـــال ورمـــتـــنـــي بـــرمــيــق)

تیـر ورم هــەردو ل دل دان ل جــەگــەر چەسپان کر

ئـەو ژ خـوونـا منـە رشـتـی تـلـیـین سوهری عەقیق

سووسـنیـن تـەی تـەر ونـازك ل گولان طـەعنـە ددن

(فـبـهـا الـعـنـبـر فـائـح، وبـهـا الـمـسـك عـبیق)

چ ب کـوشـتـن چ ب هـشـتـن تـو کـو فـەرمـان بکری

ئـەز ب حـوکـمـی تـە خـوەشـم (أحـمـد عـبـد و رقیق)

---

(١) دەست ویـەدی (کـۆڤلی، زڤنگی، ئامیدی).

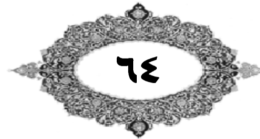
(٢) بسناه (زڤنگی، ئامیدی).

(٣) نووشی وبەس (حەلەب، وەستانی).

(٤) ئەڤ مالکە ل نك (پاشا)ی نینە.

(٥) د ڤی پەیڤی دا دڤیت (ش) بیتە کیشان دا کیش لەنگ نەبت.

(٦) ل ڤیری تەفعیلا چاری (فعلان) بوویـە (فع) لەو دەنگەکی کیم بووی ، وئەگەر پەیڤا (ئەو) ل دویماهی‌یی زیدە ببت، کیش دی یا کامل بت، بەلـی شاعری وە نەکرییە!

٦٤

من دى ژ غەفلەت

مـــن دى ژ غـــەفـــــــلەت جـــام د كـــەف
شـــاهـــى ب خـــەف [١] دل كــــر هـــــــەدەف
رۆژ هـــــات شـــەرەف ستـيـر بـــوونـــە خـەف
هـــەر چـــار طـــەرەف نـــــوورا يـــەقـــــەق [٢]

ظـــولـمـــەت نـــەمـــا صـوحـبـــەت وە مـــا
نـــوورا شـــــــەمــــالان چــــــــوو ســـەمـــا
لـــــى ئـــەو دەمـــا زولـــــــف بـــوون جـەمـا
هـــاتـــن ســـەمـــا يـــى ، يـــەك نـەســـــەق

وەردان گـــــــــــولاڤ گـــرتـــن خـــــونـــاڤ
لـــى مـــــن د نـــــاڤ ســـوهـــتـــن هـنـــاڤ
مــــن دى ب چـاڤ [٣] زولـفـيـــن بــــــەلاڤ
لـــى بـــوونـــە داڤ [٤] بـــەنـد كـر ب نـــاڤ [٥]

نوورا بەصەر گوفت وخەبەر
قەند وشەکەر زولفان ژ سەر
خالین د قەر باڤی سەحەر
دابیتە دەر صوبحا ب حەق

م ژ بهری‌یان [٦] پور نالی‌یان
شەڤ تاری‌یان جەنگ بوومیان [٧]
وەر [٨] کوشتی‌یان ژ وان یەنگی‌یان
ب وان تللی‌یان خوەش کە [٩] گیان [١٠]

کر شەفقە میر ئانیمە بیر
بەردان [١١] مە تیر کر مە [١٢] ئەسیر
نەگها فەقیر زولفا حەریر
ئاڤیهتە شیر دا پی مە حەق [١٣]

ئی موشتەری دیمی زەری
نەبر سەری نەی جان بەری
باڤیت سەری گاڤا بەری
لازم هەری وی ئەڤ پەری

طەلبی [١٤] د ری نیشان بەری
تیر ئاوری موژگین پەری
عشق و سوری بەحر و بەری
ئاڤیهتە ری سەر ما قەلەق

من دی د نەوبی یار تەو
سوندسە ئەو بیم بی دەرەو
مەه بوو د قەوسی بۆیی ئەو
شیڤان لەو نایی مە خەو

هێستر ڕەوان تێن وەك جۆوان
تیر دان ئەوان ڕەش ئەبرووان
دل وەك گۆوان بەر كاشۆوان
سەر لوئلووان بەلگێن وەرەق

بەژنا شەپال دێمێ ب خال
ئعراب ودال قەوسێ هلال
نەقشێ جەلال جاما زەلال
خەمرا حەلال صوحبەت ب حال

ئەز طەلبەیا ئاڤا حەیا
تێ بووم تەیا كو ژ بادە یا
جاما خوە یا بوو عشوەیا
یار لەو پەیاپەی تێن سەبەق

جانێ مەلێ ژ (قالوا): بەلێ
بەندم وەلێ دەركاكولێ
بەلگێن گولێ ڕووهەیكەلێ
ئەو مسكە لێ جارەك هلێ

پەردە و سوتوور دا بێ قوصوور
بێتن ظوهوور دێمێ ب نوور
نوورا غەفوور خالێن د هوور
جاما طەهوور لەعلێن شەفەق

دەرهات [١٥] مەست صوبحا (ألست)
من دەست ب دەست دی [١٦] جام د دەست
كاكول دبەست تایەك ڤەڕەست
ڤێڕا شكەست نیشانە قەست

ئـــــەو لـــــەب شـــەكـەر واهــــــاتــــــە دەر
تـــــايـــێـــــــن د بـــــەر دا ســـــۆر و زەر[17]
خـــــالـــــێـــــــن د قـــەر لـەف [18] چـوونـە سەر
لـــەعـــلان [19] ســـەحـــەر لـێ بـــوو عـەرەق [20]

---

(١) نەجەف (زڤنگی، ئامێدی).
(٢) ب قەف (پاشا، يـووسفی، عەمەر، كـۆڤلی).
(٣) جەرگ وهناڤ (پاشا، يـووسفی، عەمەر، كـۆڤلی، عبدالسلام، حەلەب، وەستانی).
(٤) ڕاڤ (حەلەب، وەستانی).
(٥) ب ڕاڤ (عبدالسلام).
(٦) مهریـیان (كـۆڤلی).
(٧) چەنگ بۆ ميان (عەمەر).
(٨) دەر (حەلەب).
(٩) كر (پاشا، يـووسفی).
(١٠) كيان (وەستانی، حەلەب).
(١١) پوڕ دان (پاشا، يـووسفی، عەمەر، كـۆڤلی).
(١٢) كو مر (پاشا، يـووسفی، عەمەر).
(١٣) دانی ب حەق (پاشا، يـووسفی، عەمەر، كـۆڤلی، حەلەب، وەستانی، عبدالسلام).
(١٤) كلب (يـووسفی، زڤنگی، ئامێدی).
(١٥) يـار هات و (پاشا تێ نەبت).
(١٦) وێ (پاشا، يـووسفی، عەمەر).
(١٧) رابوو ژبەر تايێن دبەر (يـووسفی، عەمەر، زڤنگی، ئامێدی).
(١٨) زولف (كـۆڤلی، زڤنگی، ئامێدی).
(١٩) ئەصلان (يـووسفی، عەمەر، زڤنگی، ئامێدی).
(٢٠) بوون فەرەق (زڤنگی، ئامێدی).

قافی‌یا (ك)

دلبەری من سەحەری

دلـبـەری [١] مـن سـەحـەری هـات ب تـۆخ و ب یـەدەك
سـەد یـەدەك بـوون د بـەری تیك ب سنجاب و وەشەك
ب ئـەدەب چوومە طـەوافی [٢] ب زیارەت كەف و پا
(قـال: یـا عـاشـق هـاتیـك یـدي هـات یـدك)
دل وجـان هـەردو م دانـی كـو ئـجـازەت ژ م خوەست
(قـلـت: أسـتـودعـك الـبـاري الـلـه مـعـك)
تـە دڤـی صاف وزەغەل ژیـك ڤـەدی تـەجـربـە كـە
دا عـیـاری ب تـەمـامـی بـنـومـیـتـن تـە مـەحـەك
دەوری زولـفـا تە موسەلسەل ب نەظـەر حەل كو نەبت
نـەظـەری صـافـی دنـی [٣] سـەر ددەرت نوقطەیی شەك
ئـاهـووا مـن نـەكـو رەنـجەك تە ب خاطر بگەهت
ب خودی كی تە [٤] كو ئەو سەگ ب خودی هات مەسەك

ب ئـــەڤـــینـــی مـەلـەك وچەرخ [٥] وفـەلــەك تـیـنـە سەما

رەوشـــــەنـــــن تـــیـــــك ب مـهـری ژسەما تا ب سەمەك

نەکو پـەیوەستە ب یـەك بن ژ سوری عشـقی دو رووح

دی ب ئـــەشـبـاحـی ببـن واصـل وپـەیـوەسـتـە ب یـەك

ژ مـوسەمـمـایی عـەدەد کثـــرەتی ئەسـمـا تـو مـەبیـن

زەیـــــد وعـــــەمـریـن مە حەتـا چـەنـد دونینە یەك ویەك

چ فـەصـاحـەت ب مـەلاحـەت وەهـ ددیری تـو مـەلا

ئـــەڤ ئـــەدایـــا تـە د شـعـری وە شـریـنـە و ب نەمەك

---

(١) دهەمی ژیدەرین من دا (دلبەرا) هاتیـە ب تنی ل نــك (پاشـا)ی نـەبت، و مـن ئـەو هلبـژارت چـونـکـی پشتی هنگی هاتـیـە (قال..) و (قلت أستودعك..) ئانەکو هەر جهناڤی نــیر هاتیـە ب کار ئینان.

(٢) یـارەب چوو مە بواری (پاشا) یـار بوو چوو مە بواری (یـووسفی، زڤنگی، ئامیدی) یـار چوو مـە بواری (عەمەر).

(٣) دلـی (زڤنگی، ئامیدی).

(٤) لەو (زڤنگی، ئامیدی، حەلەب) دکوو (عبدالسلام).

(٥) مەلەکی چەرخ (عبدالسلام).

تعالى الله

(تعالى الله) زهـى [1] حوسنا موبارەك

تەبارەك سەد تەبارەك سەد تەبارەك

مەگەر شيرين ب ڤى شيرانىيى بوو

(ألا شمس الملاحه قد تشارك)

ژ غونچين غونچەيا وى گولعذارى

مە هەر غونچەك د دل دا مايه خارەك

ل تەختى دلبەرى روونى ب شاهى

ل تە شاهى موبارەك بت موبارەك

ژ ديدارى موورادا من ببەخشى

موورادا من ژ تە ديدارە جارەك

د دل دانى [2] وديسا دل دسۆژى

(أتحرق يا مليك الحسن دارك؟)

ل تايى عەرعەرا مەستانە نازك

ژ لەونى عەنبەرى مەخمووری بارەك

د بيــژم دا ب حـــالـــى مــــــن بـــزانــــى
ژ بـــەر حــوبـبـا تـە بـى حـالـم ب جـارەك [٣]
عـــذارى گـــــەر ل مـــــن دى تـــــو ل دل دە
(لأن الـــقـــلـــب قـــد يـــهـــوى عـــــــذارك)
تـــە جـــەرگـــى مـــــن ژ دل كـــر پـــارە پـــارە
(فـجـارك يـــا بـــديـــع الـحـســن جـارك)
وەرە خـــانـــم بـــكـــوژ بـــســتـــە [٤] ب خـەنـجـــەر
مـەلـى ئـەمـمـا ب دەسـتـى خـــوەى مـــوبـــارەك

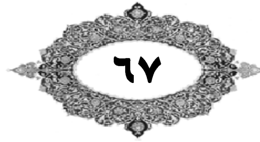
---

(١) ژڤى (كـۆڤلى).

(٢) دايى (حەلەب).

(٣) ئەڤ هەردو مالكە ل نك(كـۆڤلى) ب تنى هەنە، و (ئاميدى) دفەرۆزى دا ڤەگوهاستينە.

(٤) بەستە (يـوسفى) بەس (حەلەب).

نازکەك من سەحەری دی

نــازکــەك مـن سـەحـەری دی ب جـەمـالا خـوه نه وەك

حـوور و ولـدان وپــەری بـوو، نه بەشەر بـوو، نه مەلەك

وەر تــەمـاشـایـی شـەهـیـدیـن خـوه كه جارەك تـو بـنی

(أحـــســـن الله تـــبـــارك) ژ دو چـــەهـڤـیـن د بـــەلـــەك

ســـونـبـولـێـن تـەڕ ل گـولان پـال ب مـــەستی ددەرن

ســووسـنـێـن تـازه ونـەسرین وەرەڤـان بـوونـه هـەلەك

نــازكـا مــن كــو ب مــەسـتـی د چـەمـەن هاته خەرام

ژ حـەســەد چــوونــه خـوسـووفـێ مـەه ومهرێ د فەلەك

ئێ ژ غــەفـلـەت تـه ببـیـنـت کو دمـیـنـت ؟ هـەیـهات!

تـــە ب چـەهـڤـێـن د بـەلـەك كـوشـتـنه مەظلووم گەلەك

ذەررەیـــەك عـــشـــق گـــهـا كـێ و ژ عەقلێ خـوه نەبـر

(كـــل مـــن صـــادفـــه داهـــیـــة الـعـشق هـلـك)

خوسرەوێ عشقێ كو ڕوونشت ل سەر تەختێ ووجوود

(فـــتـــح الـــقـــلـــب عـــلـــى الـــفـــور و لـلـــروح مـلـك)

وەھ چ عـشـق و چ سەلامەت ھەردو دوورن ژ یـەكـی [1]

(كـل مـن یـسـلـك حـبـا سـبـل الـنـار سـلـك)

ئـاھ بـێ گـاڤ ژ دل تـێـن مـە ژ پـێـتـا د جـەگـەر

بـەس تـو بـێ فـەیدە نـەصیحەت كە مە دل بـوویە پەلەك

مـا ژ عـومـرێ مـە چ مـابـت وەرە ئـێـدی ڤ مە ڕا

دا د ئـەقطارێ [2] ووجـوودێ بـكـرین سـەیرێ مەلەك

دئـسـتـوائـێ كـو ژ حـوسـنـا تـە ڤـەدا لامـعـەكێ

(نـظـر الـشـمـس مـن الـشـرق إلـى الـغـرب دلـك)

ئـافـتـابێ كـو نـە تـەصـویـر ژ حـوسـنـا تـە بـتـن

(نـورهـا فـي نـظـري ظـلـمـة داج و حـلـك)

ژ ھـەوا بـەنـد تـە كـرم شـوبـھـەتـی بـایێ [3] د سڤك

چ ژ بـسـكـا تـە ببـێـم؟ ئـاھ ژ بـسكا تـە چـەلـەك! [4]

ئـەز ژ بـسـكـا تـە ڤەڕەستم مە طـەلـەب كر لەبێ لەعل

لـێ د چـاھـا ذەقـەنـێ بـێ سـەرووپـا چـوومـە ھـەلـەك

ب ئـومـێـدا تـە ھـومـایێ نـە مـەلـێ تـۆڕ ڤـەدا

وەر تـەمـاشـایـێ جـەھـان بوویە ھەمی تۆڕ وشەبەك

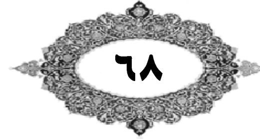
(١) د دەرن (كۆڤلی) ژ یەكی دی دوورن (پاشا، عەمەر،كـۆڤلی، عبدالسلام، حەلەب، وەستانی).

(٢) أقطاب (پاشا، عەمەر، حەلەب، وەستانی).

(٣) بازێ (كـۆڤلی).

(٤) خەلەك (عبدالسلام، وەستانی).

قافیيا (گ)

٦٨

کو ئشارەت ب بشارەت

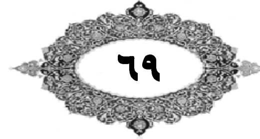
کـو ئـشـارەت ب بـشـارەت بـــدرت نـەغـمـەییٚ چەنـگ
ژ ڕوویٚ ئـــایـــنـــەییٚ دل بـرٍەتـن پــــەردەیـــیٚ زەنـــگ
فـەهـمـیٚ ڕاز ئـەر بـکـری وەر ببـهـی مـوژدەیـیٚ ســاز
چەنـگیٚ بـیٚ پەردە دبـیٚـژت مە [1] نەی ونـاییٚ ب دەنگ
وەه کو بـیٚ شـاهـد ومـەحـبـووب تـە عومریٚ خوە بووار
کـــارەکـی ڕابـــە بـکـە وەقـتـە کـــو ئـیٚـڤـارە دەرەنـــگ
بەریٚ مـەقـصـوود ژ طـــووبـــا نەگـرین [2] مـەعـلـوومـە
مـــە ژ دەستیٚ خـوە ییٚ کـووتاه و ژ پاییٚ خـوە ییٚ لـەنگ
دلـیٚ یـاریٚ مـە نـەبـوو نـــەرم ب ســـەد ئـابـیٚ گـــری
ئـەثـــەریٚ دیٚ چ بـکـت ئـاب ب سەد قەطرە ل سـەنگ؟
سینە گەه تیٚت کو بکەر بت [3] ئەو ژ دەربیٚ موحبەتیٚ [4]
مـە جـەگـەر شـوبـهـەتـی بـارووتــە ودل مـایـە پـەڕەنـگ
ب چ ڕەنـگـی مـە د دل خـەف ببـتـن گـەوهەریٚ عشق
عـاشـقـان مـوحـبـەت ومـهـرا زەرییان کـفـشە ژ ڕەنگ

کفشە مەجمووع وپەریشانییێ حالێ مە د دل
ژ سەرێ زولفا پەریشان و ژ بسکا تە یە شەنگ
نە تنێ گەزمە دبارن مە ژ قەوسێ دو هلال
مە ژ موژگانێ سیەهـ تێنە جەگەر تیر وخەدەنگ
مثلی وی قەوسێ هلالی کو دو نوون رەیحانی
کێ نشان دانە ژ شیراز وکێ ئانینە ژ یەنگ؟
هەر ل دۆرا حەجەر ئەسوەد حەبەشان چەرخ وطەواف
تێن ووقووفا عەرەفاتێ ب سەما نووبی وزەنگ
صەف ب صەف تورك وموغول دوگووش وهندی دکەمین
نە عەجەب [٥] هاتنە جەنگێ حەبەش و ڕۆم وفەڕەنگ
میر وکرمانج ل هۆلان قەدەرەك وەستانە
لێ د نیڤێ ب صەف وتیپێ عەرەب هاتنە جەنگ
ژ گوهەر غونچەگوشاییێ دگرت [٦] دورجێ عەقیق
ب شەکەرخەندە زەنی گەر بگریت [٧] شەککەرێ تەنگ
وەرە بێ پەردە مەلا ڤێ غەزەلێ بینە مەقام
هەر دەما بێنە سەما دەف ب دەف وچەنگ ب چەنگ

---

(١) نە (یووسفی ، عەمەر ، زڤنگی ، ئامێدی).
(٢) بگرین (کۆڤلی، پاشا، وەستانی).
(٣) ب کەر بێت (عبدالسلام) بگریت (حەلەب).
(٤) عشقێ (عبدالسلام، وەستانی، حەلەب).
(٥) ژ عەجەم (کۆڤلی) نە عەجەم (پاشا) ب عەجەب (زڤنگی ، ئامێدی).
(٦) دگریت (عبدالسلام).
(٧) بگرت (یووسفی ، پاشا، عەمەر،کۆڤلی) بکرت (وەستانی، حەلەب).

قافىيا (ل)

گەر بديا ئەو صەنەما

گـەر بـديـا ئــەو صـەنـەمـا سـور [١] جـەمـيـل

نـازلـى ئـــەرضـــان نـــەدبـــوو جـبـرەئـيـل!

مـــن نـەظـــەرەك حـوسـن [٢] وجـەمـالا تە كر

ئـايـيـنـەيـەك دى مـــە ژ نـــوورا جـەلـيـل

لـەو ژ لـەبـێ لـەعـلـێ تـە بـوو جام خەجەل

بـادەيێ ئـەنـگـوور (كـجـا) سـەلـسـەبـيـل

ديـــل مـــە [٣] هـەزارن تـە د بـەنـدێ وەلـێ

(لــيــس لـنـا عـنـك مـجـال بـديـل

مــا أنــا وحـــدي بـــك مـــن مـغـرم

كـم لـك قـتـلـى [٤] شـغـفـاً مـن قـبـيـل) [٥]

دارووييێ دەردێ مـــە تـــويـــى جـانـێ مـــن

(هـل بـسـوى الـوصـل شـفـاء الـعـلـيـل)

صـەبـر وسوكوون چوون مە د نێڤ دجلە دا

لـەو ژ دو چـەشـمـان مـە دزێـت ئـابـێ نيل

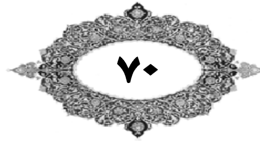
بـەس مە نـە سەد چەشـمـە ژ چەشمان دزێن

(مــزج دمٍ دمـــعُ عـيـونـي يـســيـل)

پـورڕ مـه نـه‌ظـــه‌ر دا تــه ژ سـه‌ر تـا قـه‌ده‌م
(قــد رجــع الـقـلـب [٦] وعـقـلــي كــلـيــل)
مثلـــی تــه مــا بــوونــه؟ وه یـا مــا دبــن؟
ڕۆژ كــو تـه‌جــه‌للایـه چ حـاجـه‌ت ده‌لـیل؟
(قــد ســلــب الـــروح عــلــى غـــفــلـــةٍ
إذ هـــجــم الـــقــلـــب بــطـــرف كـحـيــل)
گه‌ر چ ل به‌ر ضـــه‌رب وشه‌قان [٧] فیل بووم
بــیٚ مـه‌فـه‌ر ئـه‌ز مــات كرم شـاه وفــیـــل [٨]
جــان ددرم گـوفـت [٩] ب یــه‌ك بــووسـه ده
لـیٚ بـــبــتــن لـه‌عـلـیٚ شـه‌كـه‌رخـا كـه‌فـیـــل
گـه‌ر چ د نـیٚـڤ حـه‌لـقـه‌یـیٚ شـیٚــرانـم ئـه‌ز
(لـيـــس عـــلـيـــنــا لـعـــدانـــا ســبـيـــل)
زۆر مـــه‌لا فـورقـــه‌تـــیٚ ئـه‌بـتـــه‌ر كـــریـــن
(إن مـــن الـــســاعـــة يـوم الـرحــيــــل)

---

(١) پورڕ (یووسفی).
(٢) ل حوسن (زڤنگی، ئامێدی).
(٣) دیل (پاشا، عه‌مه‌ر، عبدالسلام، حه‌له‌ب، وه‌ستانی).
(٤) قبلي (زڤنگی، ئامێدی).
(٥) قتيل (زڤنگی، ئامێدی).
(٦) الطرف (زڤنگی، ئامێدی).
(٧) جه‌فان (ل نك پاشای تێنه‌بت) چه‌ڤان (وه‌ستانی).
(٨) شاه فیل (عبدالسلام).
(٩) كوفتیٚ (كـۆڤلی).

شاهدێ قودسی نشان

شـاهـدێ قـودسـی نـشـان حـوسـنـه ژ ڕەمزا ئەزەل
دا مـه ب دەسـتـێ سـوڕێ جـامـێ مـەیا (لـم یـزل)
مـەی کـو بـچـت سـاغـەرێ د دەستێ وێ دلبەرێ
سووندێ ب خالـق دخـوم ڕۆژه د بـورجـا حەمـەل
دێـم د جـامـێ مـه دی سـوڕ د مـودامـێ مـه دی
لەو مـه ژ مـەیـخـانـەیێ گـرتـیـیه بـەر دەر مـەزەل
هەر ژ کەڤانێ ب وەش قەبضه زەرێ گـۆشەڕەش
گەزمه ب جوهت تێنه دل کەس دمرت بێ ئەجەل؟
حـوسن وسوڕا صوورەتێ کەس ددرت قـودرەتێ؟
لـەو د ئـەصل دووره ژێ طـــەعـنـەیێ (لـما أفل)
زوربه وەتـێـتـن [١] عەرەب تـێـك چەڤاندن قەصەب
قەنـج ب چەهڤان مه دی جەنگ وجدالا جەمەل [٢]
شـیـر وڕمـان ڤـێـکـڕان پەنـجـه بـرن تـێـکـڕان
لـەو [٣] مـه دکـن ژێـکڕان قیمه دکن دل د گـەل

نازك وقەنجا شەپال دل ڤەگەرینت [٤] مەحال

لێ ژمه دێ دل ببت دل [٥] ب مه دت موحتەمەل

نەی شەکەر ودێم دورێ دا مه ب دەستێ سورێ

جام وقەدەح شوبهی ئاڤ لەو مه ڕەوان تێن غەزەل

گەر چ ب چەشمێ (أنـا) عالەم مەلا کر فەنا [٦]

(دون فـــنـــا بـــابـــكـــم إنـــه عـــبـــدٌ أقـــل)

---

(١) زۆر ب تیپێن (کۆڤلی) تینن (پاشا، یووسفی، عەمەر).

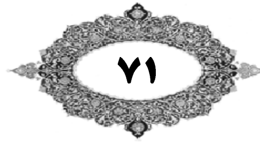
(٢) شەرێ جەمەل: ئەو شەڕ بوو یێ و د ناڤبەرا لەشکەرێ ئیمام عەلی وهەڤرکێن وی ژ لەشکەرێ (طلحه) و (الزبیر)ی دا قەومی ل نێزیکی باژێرێ بەصرا.

(٣) لێ (پاشا، یووسفی، عەمەر، کۆڤلی، حەلەب، وەستانی).

(٤) ڤەکەوینت (کۆڤلی).

(٥) لێ ژمه دل دل بت (پاشا، عەمەر، کۆڤلی).

(٦) گەر چ ب چەشمێ مەلا بوونە دو عالەم (کۆڤلی، یووسفی، عەمەر).

ئیرۆ ژ ڕەمزا دێم دوڕێ

ئـــیـــرۆ ژ ڕەمـــــزا دێـــــم دوڕێ   مـنـنـەت کـو مـن مـەسـروورە دل
دلـــبـــەر ب فـــنـــجـانـــا ســـوڕێ   مـــەی دا مـــە ومـەخـمـوورە دل

ڕەمــزەك نــهـیــن ئـاڤـێـهـتـە دل   مـهـری ژ بـــاطـــن مـێـهـتـە دل
شـەهـزادەیـێ سـوڕ رێـــهـتـــە دل   شـــەهـکـاسـەیـــا فـەرفـوورە دل

هـۆسـتـایـێ عـشـقـێ دل هـەڤـۆت   ســـەر تـا قـەدەم هـنـگـی دسـۆت
ڕەمـزا (أنـا الـحق) هـەر دگـۆت   بـــاوەر بـکـن مـەنـصـوورە دل

دل لـــێ بـــدت نـــوورا مـــەیـــێ   وەقـتـێ ســـەواش وهـــەی هـەیـێ
فـەهـم ئـەر بـکـی [1] وەحـیـا نـەیـێ   ژێ دت [2] خەبـەر مەئـموورە دل

نـــوورا ژ قـودرەت لـــێ دو نـــوون   ژێـــڕا دنـــالـن ئـــەرغـەنـــوون
وەر ئـــایـــەتـــا عـــشــقـــێ بـخـــوون   خـوەش نـوسخەیەك مەسطوورە دل

تـــەفـسـیـرێ ســـررا ئـــایـــەتـــێ   عـــارف دڤـــێـتـن گـــوهـ دەتـــێ
ڕازا ڕمـــوزێـــن قـــــودرەتـــێ   گەر دەین [3] بـکـیـن مەعذوورە دل

دل کەعبەیە مەولایە لێ نارێ کەلیم ئیسایە لێ
بانگێ (أنا الله) دایە لێ هەم کەعبە وهەم طوورە دل

سەد جۆ وسەد جۆبارە تێ سەد گولشەن وگولزارە تێ
چەندان ژ عشقێ نارە تێ صافی نەظەر دی کوورە [4] دل

صوحبەت کو کامل بوو برێ [5] جارەك ب جایی [6] عەنبەرێ
قەلبێ مە باڤێ [7] مەجمەرێ خوەش عەنبەر وکافوورە دل

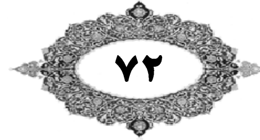
شۆخ وشەپالا لەب ژ قەند ئەو نازکا وێ قەنج وڕەند
وێ دل ژ دل دلدا وخوەند ئیرۆ یەقین فەغفوورە دل

ئەر دل ژ تە مەسروور بتن من ژ مەلێ دەستوور بتن
دێ کت جەهان پوڕ نوور بتن لێ دائمەن ڕەنجوورە دل

---

(١) بکن (کۆڤلی) بکی (پاشا، عەمەر، یووسفی).
(٢) دن (پاشا، عەمەر، یووسفی، کۆڤلی).
(٣) دین بکت (کۆڤلی).
(٤) نوورە (کۆڤلی، زڤنگی، ئامێدی).
(٥) بەرێ (کۆڤلی).
(٦) جاما (پاشا، پاشا).
(٧) قەلبێ ب ئاڤێ (زڤنگی، ئامێدی).

قافىيا (م)

٧٢

شەربەتا لام وبىێيان

شـەربەتا لام وبـىێيـان [١] ئـەز ب حـەيـاتـىێ نــادم
بـادەيـا لـەعـلـىێ ب ئـاڤــا ظولـومـاتـىێ نــادم
حـورر و ولدان وپـەرى جـوملـە جـەما بـن ئـيـرۆ
مـوويـەكـىێ پـىێ ژ خـەطــىێ وىێ بوت ولاتىێ نادم
گـەر بـدت دەسـت طەوافـا پـىێ ودەستان بگرم [٢]
وىێ مـەجـالـىێ ب ووقــووفـا عـەرەفـاتـىێ نــادم
ئەز ويار گەر شەڤەكىێ هەردو هەم ئاغـووش ببـيـن
(ليلة القدر)ە مـە ئـەو شـەڤ ب بـەراتـىێ نـادم
جانىێ شيـرين كـو ژ يار ڕا ب خـودان ئـەز دكـرم
نـە ب يـارىێ خـوە د وەقـتـىێ سـەكـەراتـىێ نـادم
نـە [٣] ب قانوون كو ئشارەت ب شفايىێ [٤] بكرت
ئەز هەلاكـا خـوە د عـشـقـىێ ب نـەجـاتـىێ نـادم

شەربەتا زەهرێ هەلاهل کو حەبیبێ مە بدت [٥]
ب گولاب وشەکەر وقەند ونەباتێ نادم
طەلبەکر وەصل ژ دلبەر م ب عنوانێ زەکات
گۆ: تو عەبدی و ب عەبدێ خوە زەکاتێ نادم!
دێ ب [٦] پەیکی بکرین مات [٧] رەقیبی دیسا
ب ڕوخ وفیل وفەرەس ئەز شەه ماتێ نادم
د سەمایا سەحەرێ دەست ب کەس دی ئیرۆ
غەیری شیرین قەد ومەوزوون حەرەکاتێ نادم
هاتە دەستێ مە د ڕەقصێ و دگۆ: بل ژ مەلێ
دەست ب کەس دی د سەمایا کو مەلا تێ نادم!

---

(١) لام وبێ: ئانەکو (لب) کو ب فارسی ب ڕامانا لێڤ دئێت.
(٢) بکرم (عبدالسلام، حەلەب).
(٣) تە (پاشا، عەمەر، یووسفی، کۆڤلی).
(٤) صەفایێ (پاشا، یووسفی، عەمەر، کۆڤلی).
(٥) ب دەست (عبدالسلام، وەستانی، حەلەب).
(٦) ب وی (حەلەب، وەستانی).
(٧) ماتا (وەستانی، حەلەب).

عیده و دا عالەمێ

عـیـده و دا عـالـەمـێ بـانـگـێ صـەفـایـێ خاص وعام
مـاهـێ نـەو ئـەبـروو نـومـاندن چوو ژ بەر عەور وغەمام
خـوەش ب دۆر جـامێ ئـشـارەت کـر هلالـێ ساقیٖیان
مـاهـتـابـێـن زوهـره سـیـمـا چـارده سـالـی تـەمـام
نامه طـــەی کر رووزەیێ [1] عیدێ ڤـەکر فەصلا مەیێ
لـێ ب زمـزم تـێن [2] ب ئاوازێ نەی وفنجان [3] وجام
شاهـدێن گـول ڕەنـگ ساقی بەلکی نەسرینن بەشەر [4]
ئـێ د لـبـسـێ ئـەرغـەوانـی نـێـرگزێن عەرعەر خەرام
یا رەب ئەو ڕووحن موجەسسەم یان مثالێ ڕووحن ئەو
لـەو ب سـەر جـامان دبـەخشن نازکێن شیـرین کەلام
ئـەو چ عـالـی گـەوهـەرن هـاتـن لـبـاسێ جـسم وجان
عـشـوەیـێـن وان شـوبـهـی ئـکسـیـرێ د قەلبانن مەقام
وەك مــەلـێ گــاڤــەك تـنـێ غـائــب ژ دیـدارا تــەبـم
وەر ببـم وێ ساعـەتـێ لـێ بـن ژ مـن دا سـەد سـەلام

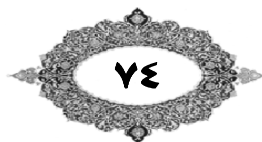
---

(١) رووزەنێ (پاشا، کـۆڤلی، یـووسفی، عەمەر).

(٢) بێن (پاشا، کـۆڤلی، یـووسفی، عەمەر، عبدالسلام، حەلەب، وەستانی).

(٣) نەیێ فنجان (زڤنگی، ئامێدی).

(٤) بەرکی نەسرینی دبەر (کـۆڤلی).

دانەيێن عەنبەر ل نەسرينان

دانەيێن عەنبەر ل نەسريـنـان ڕەشـانـدن [1] خـال خـــام
سـووسنێن نازك ل سەر خالان چـەڤـانـدن دال دام [2]
ئەو پەری وەقتێ د سوندوس دا ژ قـوندوس بن [3] خويا
بـەنـدە دێ شاھ [4] وگەدا بت خوسرەوێ شيرين كەلام
(ليلة القدر) وبەراتن زولف وجەبهەت صـوبـحـێ عـيـد
دێم وەكوو فەصلا بـوهـارێ لـێ قـيـامـەت قـەدد وقـام
ھەر كـەسێ جـارەك دىيە ئـەو زنـدە مـا حـەتـتا ئـەبـەد
ئێ نـــەديـتـی ئـەو پـەری ڕوو زنـدەگی لـێ بت حەرام
ھـەر كـەسـێ جامـێ ژ دەستێ وێ بنووشت، نووش بت
ئێ ژ دەستێ وێ [5] نەنووشی زەھر بـت لـێ ئەو مودام
وان د ڕەقـصـێ دا كـو ديـم ئـاور پـەياپـەی دانــە مــن
بەرق وتيـريـێـژان [6] ل دل دا جـەذبـەيـا عـشـقێ ڕەڤـام

جـەبهەت ودێـمێ ژ قودرەت لـێ نـڤیسی حەرف حەرف
کـاکـولان تـاتـا ل ســەر حــەرفـان کـشـانـدی لام لام
عومرەکـە [٧] دوور بـووم ژ جانان کەتـمە بەندا فورقەتی
نـاگەهـان پـەردە هـلانـی گـۆ: مــەلایـم (الـســلام)! [٨]

---

(١) رەشاندی (پاشا، یـووسفی، کـۆڤلی، عەمەر).
(٢) دام دام (عەمەر).
(٣) بت (زڤنگی، ئامێدی).
(٤) بەندەتی شاهی گەدا (پاشا، بەندەیێ شـاه وگـەدا(کـۆڤلی) بـەندەیێ شـاهێ گـەدا (یـووسـفی، عەمەر).
(٥) وێ ئانکۆ: وئێ .. ئێ ژ وی دەستی (زڤنگی، ئامێدی).
(٦) تیر ئەز ئان(پاشا، یـووسفی، عەمەر) تیران ژان (کـۆڤلی).
(٧) عومرەکی (پاشا، یـووسفی، کـۆڤلی، عەمەر).
(٨) ئەڤ مالکە ل نـك (پاشـا، کــۆڤلی، حەلـەب) نینـە، و ل نـك (زڤنگـی، ئـامێدی) پێشخسـتن وپاشخستن د مالکێن ڤێ هەلبەستێ دا هەیە.

قافی‌یا (ن)

یارب این گلدسته‌ء

[ب زمانیٚ فارسی]

یـارب این گـلـدسـتـه‌ء یا نـرگـس رعنااست این
سـرو گـلـشـن یا ألـف یا قـامـت یکـتـااست این
این مـلـك یا شـاهـد قـدسـی است یا مـاه فـلـك
حـور یـا روح الـقـدس یا نـور چشم مـاست ایـن
کـوکـب صـبـح اسـت یا خـورشـید یا درّ یـتـیم
یا تـن سیـمـیـن بـر است یا گـوهـر والااست این
عارض اسـت این یا شعاع شـمـس یا بدر مـنـیـر
لالـه یا نسرین وگـل یا بـاده‌ء حـمـرا است این
سـنـبـل تـر یا بـنـفش یا سوسن وگل چیچـکـه
زلـف یـا مـشـك خـتـن یا صـورت طغراست این

غـمـزه ایـن یا گـزمـه ایـن یـا تـیــر یـا سحر حـلال
ساحـر ایـن یـا چـشـم شوخ ترك بی پرواست ایـن
مـیـم یـا یاقـوت یـا سـرچـشـمـهء آب حــیــات
حـقـهی یـا دردانه ایـن یا لـعـل شكرخـا است ایـن
خط یـا قوس[1] دو نون مكتوب مشك اذفرند [2]
یـا هـلال الـعـیـد یـا أبـروی بـی همـتاسـت ایـن
كـوی أو یـا كـعـبـه یا بـیـت الـمقدس یا بهشت
خـلـد یا فـردوس ایـن یـا جنة الـمأوی است ایـن
هـاتـف غیب است ایـن یـا ترجـمـان روح القدس
بـلـبـل شـیـداسـت در گـلـزار یـا مـلاسـت ایــن

---

(۱) خط یاقوتی (پاشا، یووسفی، كـۆڤلی، عەمەر).

(۲) اذفران (پاشا).

(*) هەژار ل وێ باوەرییێ یە كو ئەڤ شعره نه یا جزیرییه [ئیسماعیل].

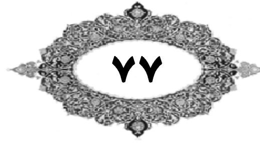
ڕەمزێن تە د جانان

ڕەمــزێــن تـە د جـانـان نــە [١] ب ئـــەنـــدازە درازن
هـــەر یـەك ب هـــەزار ڕەنــگ ڕەوانــێ مــە دخـــوازن
وان دەربـە ل جـانــێ مــە وەكـی بـەرق وبـرووسـكـان
رەمــزێـن تــە [٢] د جـانــان نـە تـنـێ سیـنـەگـودازن
جـانـا ژ جـەفـایـا تــە وظـــولـمـێ چ خـــەبـــەر دیـــن
كـــو تـیـــــر ژ جـــەورا تـــە د دل دا مـــــە ب گـــازن
پـەروانـە وبـولـبـول ب دلـن [٣] شـوعـلـەیـێ عـشـقـێ
لـێ گەر تو نەظـــەر دی ب خوە ئەو گولشەنێ ڕازن [٤]
پـــەیـوەسـتـە د وەصـلـێ كـو دمـیـنـن ب سەراسەر [٥]
بـشـكـۆژ وطـــلـــســـم ووەرەق ونـــەتـــرك وبـــازن
سوببووحی وقـوددووسـی وحـــوورێــن د بـــهـــشـــتـێ
پـەیـوەسـتـە شــەبـێ قـەدرێ لـقـایـا تــە دخـــــوازن
ســـونـبـــول ب ســـەمـــا تـێـن وگـولان پـەردە دڕانـــدن
بـشـكـفـتـنـە ئـالال وهـشـیـن بـــوونـــە تـــــــەرازن

جـــۆبـــار د ڕەوانـــن چـــەمـــەنـــان تـــــەرح جـــــوانـــن
مـەسـتـانـە [٦] ب ڕەف ڕەف ل کـــنـــاران سـی وقـــازن
هەر یـەك ب تـــەمـــاشـــاگـــەهـێ حـوسنـا تـە ژ هەر جا
تـــەشـبـیـهـی نـــگـــاران ب جـــەمـــالا تـــــە دنـــــازن
تـیـران ل مـە دت دۆسـت مـە تـێ سینه هـەدەف کـر
نـــازان ل مـــە کـــت یـــارێ مـــە زاری ونـــیـــازن
مـحـرابـێ دو ئـەبـروو کـو ژ بـالا ڤـە خـویـا بـن
دەر سـەجـدەگـەهـێ عـشـقـێ نـیـازێ مـە نـەمازن
گـەر حـوسـن ومـەحـەبـبەت ب سەراپـەردەیێ جان بن
گـەه شـاه وگـەدا، گەه ب خـوە مـەحـمـوود وئەیازن
ئـەڤ حـوور وپـەری چـهـرە، بـوت ولاتـێ جـەمـالـێ
دەر صـوورەتـێ تـەحـقـیـق مـــەلا، عەیـنـی مـەجازن

---

(١) دجانان ب ئەندازە (پاشا) دجانێ مە ب ئەندازە (کـۆڤلی).
(٢) تیرێ تە (زڤنگی، ئامێدی).
(٣) ب دلین (پاشا،یووسفی،عەمەر،کـۆڤلی).
(٤) گولشەن ورازن (عەمەر ، بووسفی، زڤنگی، ئامێدی، عبدالسلام، حەلەب، وەستانی).
(٥) کو مە دامن چنە دائم (کـۆڤلی) لەو دسینم کو سەراسەر (یووسفی،عەمەر، زڤنگی، ئامێدی).
(٦) وەستانە (کـۆڤلی).

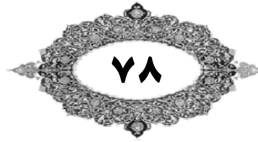

مەلا مە ل گەردەنا دلبەر

مەلا مـە ل گەردەنـا دلبەر ژ نوو سەد بووسە ماین دەین
مـەجـالـی دێ بـخـوازم ژێ دبـێ: دەینێ تە (فوق العینْ!)
ب ڕەمزا قـابـە قــەوسەیـنـێ ژوان بــرهان خەبەردارین
(فــآت الــقــوس بـــاریـهـا ألا یـــا رامـي الـقـوسـیـنْ)
ژ سـررا [1] (لا مکان) واجب تـەنـەززول کر د ئـمکانێ
(فـأیـن الـعـلـم أیـن الـعـیـن وأیـن الأیـن إذ لا أیـــن؟)
ژ مـابـەیـنـا دو ئـەبـروویان پـەیاپـەی بـەرقـێ لامـع تـێن
ب عەینێ گەر ببی [2] صافە چ نوورەك صرفە ئەو (ما بینْ)
ب دەستـوورا تـە دا وی ژی ژ ڤـێ نـاڤـێ ڤـەڕێـکم ئـەز
(فـصـف الـعـیـن نـور الـعـیـن ألا یا زیـن کـل الـزیـن)
بوهایێ عشوەیـەك لەعلان مە یـەکـسەر (ما ملك) بەخشی
دل وجـان ژی ل سەر دانـی وظالـم هێژ دبـێـژت دەین!
مەلا هەر وی بـبـیــن هەر وی ئەگەر هەر وی د نـاسی تو
(هـو الـمـعـبـود والـمـشـهـود بـل لا غیـر فـي الـدارین)

---

(١) ژ سەرایا (عبدالسلام).

(٢) کەوکەبێ (حەلەب، وەستانی).

من د بەر (قالوا بلى)

مـن د بــەر (قالوا بلى) باطن ڤ ويّـــڕا بـــوو ئـــەڤـيـــن
هـيّـــژ ل سەر عـەهـدا (ألـسـتـم) تـا ب ڕۆژا ئـاخـريــن
مـن دڤـێ لـێ ئـەشـكـەرا كـم جـارەكـێ داغـا نـهـيـن
(گـفـتـم أورا مـــا دعـــاگـــوى تـــو ام أى حـــورعـــيــن
أعـــرضت عـــني وقـــالـت: مـــا دعـــاء الـــكـــافـريـــن)

ئـەى شـەهـێ عـالـى جـەنـاب پـوڕ عاجز وپەركەندە ئەم
ئـاه ژ دەست جـەورا ئـەڤـيـنـێ چ بـكرم؟ من بەندە ئەم
صـەبـر وطاقەت من نـەمان لـێ بێ كەس ودەرمانـدە ئەم
(گـــر بـخـــوانـــى ور بـــرانـــى بـنـده أم تـا زنـده أم
واجب لـي إمــــتـــــثـــال الأمـــر مـــاذا تـــأمـــريـــن ؟)

سـوهـتـم ئـەز پـێـتـا ئەڤـيـنـێ تـێـك بـووم گەرد وهەبا
إن لـــي آيـــات صـــدق كـــان فـي هـــذا الـــنـــبـــا
حــووریـیـا ڕۆژا لــقــائـــێ نـازكـا مـەخـمـوور قەبا
(حـــبــــذا روضـــات نـجـد زرتــهــا عــهــد الـصـبـا
روضـــة يــجـري عـلـى أرجـــائـــهـــا مـــاء مـعـيـــن)

مـن ل سـەر بەدرا مونيـر مەكتووب دیيە نەقشێ سەواد
سەر ب يـەك ئانی دو نوونان خەططـــێ رەیحانی دو صاد
هـادری من سـەجـدە بـر لەو غـەرقێ خـوونێ بوو فـوئاد
(بـــر در بـاغ وصـــالــش هـــاتـــفـــــی ئـــــاواز داد:
هـــــذه جـــنـــــات عــدن فــادخـلــوهــا خـالـديــن)

نـا ئـێـتـن گـوهـتـن ب قال، شەرح وبـەيانـا حـوسنێ تو
دێ ب حال وسرٍ بـنـاسيـن [1] دل فەسانا [2] حوسنێ تو
خـوەش مـەلا ئـامـانـجـێ تـيـران كـر كـەمانا حوسنێ تو
(قـــصـــەی عـــشـق جـلال وداســـتـــان حـــوســـن تـو)
(تـلـك أنـــبـــاء يـــقــول الـــنـــاس مـــنـــا بـــعــد حيـن)

---

(١) بناسن (زڤنگی، ئامێدی).
(٢) فەشانا (پاشا، يووسفی، كـۆڤلی، عەمەر).
(*) ئـەڤ هەلبەستە تەخمیسـەكە ژ لایـێ جزیـری ڤـە ل ســـەر هەلبەسـتەكا شـاعرەكێ ب نـاڤێ جەلالەدین، وئەم نزانین كانێ جەلالەددینێ ڕۆمی یە یـان نە؟ وهێژای گۆتنێ یە ئـەڤ هەلبەسـتە د دیـوانا ڕۆمی دا ب بەرچاڤێ مە نەكەفت.

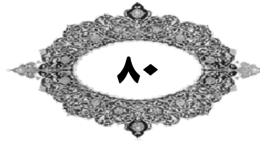
صەنەمێ ژ قەوسێ ئەبروو

صەنەمێ ژ قەوسێ ئەبروو دو هلالێ نەو نومانـدن
دو کەمان ل بورجێ میزان ب غەضەب ل من کشاندن
نە [1] دو نوون قەلەم موقابل ب بەدیع خەط نڤیسین
دو هلالێ دەستێ قودرەت ب قرانێ یەك کشاندن
چ بەراتێ حوسنە یا رەب ب نشانێ پادشاهی
ب طەرەف دو طوررە، طوغرا وە ب ماوەرێ ڕەشاندن
ئەلیف ودو لام وهێ دین مە د ئایەتا جەمالێ
ژ جەگەر مە کر تەسەللی و ژ سینە دەست فەشاندن
نە تنێ ژ قشت وزولفان مە د سینە سەد کولابن
ل جەگەر سیەه کەمانان دو هەزار تیر ڕەشاندن
ژ جەگەر مەلا پلنگان ب کولابێ پەنس[1] کەرکر
ئەسەدان ژ پەنجە ڤێڕان دل وسینە هەڕشاندن

---

(١) تە (وەستانی، حەلەب).

(٢) کولاب وپەنس (ژڤنگی، ئامێدی، عبدالسلام) کولابێ تیژ (حەلەب، وەستانی).

٨٠
خەشمىٚ ل فەقيران مەكە

خـەشـمـىٚ ل فـەقـيـران مـەكـە زوو پـادشـەهىٚ من
پـورسىٚ بـكـە جـارەك ل خـەطـا وگـونـەهىٚ مـن
تـەفـتـيـش ب موومووو بكە ئەر ئەم ب خـەطا يـيـن
هـنـجـا نـەكـە بـێـتـن ت[1] وەلاتى ت[2] جەهىٚ مـن
جـەورا تـە بـەهـيـتـيـن وجـەفـايا تـە پـەرێـتـيـن
قـوربـانـى تـە بـم گـوه بـدە جـارەك گـلـەهىٚ مـن
زانى كـو ژ بـەر ضـەرب [٢] وجەفايان ئەلەمين دل
ڕەحـمـىٚ ب گـەدايىٚ خوە كە سولطان وشەهىٚ من
سە سـالـە ژ دەرد و ژ بـەلايـىٚ تـە هـەلاكـيـن
حـەتـتـا ب فەلەك هەر هەر دڕەتـن ئـاه وئـەهىٚ من
مـا يـەك نـەفـەسـەك مـن دبـتـن صـەبـر وقـەرارەك
قـەد بىٚ تـە وبـىٚ تـە دبـتـن مثلـى سـەهىٚ مـن

گـەر شـوبـهەتی پەروانە د بەزمێ تە چ سـەد گەڕ[3]

سـەد نـالـە هـەزار ڕەنگ وەکی چەنـگ و ژەهێ من

نـوورین قـەدەحا خەمر وحەیاتا مە ب سەر دان [4]

گەر وێ بدەتن دەست ب دەست موشـتەرەهـێ من

یـەك عـشـوە مـەلا گـەر[5] ب بـوها بێت ژ لـەعـلان

سەد جان مە هەبن هێژ کو موقەصصر د بـەهێ من

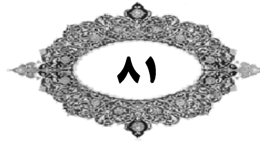
(١) (ت) کورتکرنا (تو) یە ئانەکو: چو، وڕامانا ڤێ ڕێزکێ ئـەوە : هنگـی تـو نەهێلـە چـو وەلات وچو جهـ ییێن من بن.

(٢) جەور (زڤنگی، ئامێدی).

(٣) تو چو سەد گەهـ (پاشا، کـۆڤلی، عەمەر).

(٤) وان (پاشا، عەمەر، یـووسفی).

(٥) مەلایی ب بوها بێتە (یـووسفی، عەمەر، زڤنگی، ئامێدی، عبدالسلام).

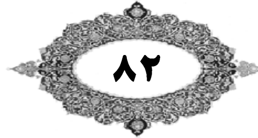
ئەز نزانم سەبەبێ

ئـەز نـزانـم سـەبـەبێ، یـارێ چـڕا دوور [١] کـریـن
شـاهـێ شـیـرین دەهـەنـان ئـەم ژ خـوە مـەهجوور کرین
شـبـهی گـۆ بێ سەر وپا بوومە ل بەر ضـەرب وشەکان
لـەو ب چـەوگـانـێ جـەفـایـا خـوە ژ دل هـوور کـریـن
دا مـە سـەد جـامـێ فـراقـێ ژ خـوە غـائـب نـەبـوویـیـن
ژ وصـالـێ قـەدەحـەك دا مـە و مـەخـمـوور کـریـن
نـوورێ چەشـمێ مـە کـو عالەم مە ب چەشـمێن تە ددی
ب جـەمـالا خـوە تـە وەك دیـدەیـێ بـێ نـوور کـریـن
نـەفـەسـەك بـێ تـە مـە نـاچـی نـە دژیـن بـێ تـە دەمـەك
ژ تـە هـات ئـەمـرێ هـومـایـوون تـە وە مـەئموور کریـن
مـە دزانـی کـو تـو دێ (عـاقـبـة الأمـر) چ کـی
لـەبێ لـەعـلێ شـەکـەریـن ئـاه کـو مـەغـروور کـریـن!
ذەررەیـەك بـووم د هـەوایـا تـە د وێرانـەیـەکـێ
مثلـی ڕۆژێ ب شـوعـاعـا خـوە تـە مـەشـهـوور کـرین

ژ (أنـا الـحـق) ب لـەبێـن لـەعـل خـەبــەردار بــوویــیــن
ب کـولابا [2] سـەرێ زولـفـا خـوە تـە مـەنـصوور کـرین
مـونصەرف ما دبوویـیــن ئەم ب دو سـەد جـاررى مـەلـێ
لـێ ب وێ کەسر وئــــضـــافێ ڤ خوە مەجروور کـرین

---

(١) حەرفا (ر) دهەمی قافیـێن ڤێ شعرێ دا دڤێت بێتە کێشان ب کەسرەیـەکا کورت.
(٢) گولابا (پاشا، عەمەر،ژڤنگی، ئامێدی، عبدالسلام، حەلەب).

ئیرۆ ژ حوسنا دێم دوڕێ

ئیـرۆ ژ حـوسـنـا دێـم دوڕێ [١] دیـسـا هـەلاك وسـەرخـوەشـین
ڕەمـزێـن د وێ شـیـریـن سـوڕێ سـوهـتـم ب پـێـتـا ئـاتـەشـین

سـوهـتـم ب بـەرقـا لامـعـە ئـەو نـەجـم وبـەدرا طـالـعـە
شـەمـسـا سـەمـائـێ رابـعـە لـەو پـوڕ ژ شـەوقـێ شـەووشـین

پـوڕ شـەووشـانـدن وێ دلـە زولـفـێـن سـیـاە سـەر دان مـلـە
تـۆڕا مـوخـالـف [٢] سـلـسـلـە سـەلـوا عـەقـارب لـێ مـەشـین

سـەلـوا عـەقـارب لـێ وەطـەن ئـەو نـازکـا نـووریـن بـەدەن
قـەنـدێ درێـژن گـوفـت وکـەن بـسـکـان د لـێ کـر [٣] بـاوەشـین

بـسـکـا سـیـاە ڕەعـنـایـە مـەسـت یـەك دی ب حەیـران پێڤە ڕەست [٤]
حـەمـیـان ب مـەستی حەلـقە بەست دەر بـەنـدێ ئـەو زولـفـا ڕەشـین

ئێسیر کرم زولفا چەلەك　　ئەو حووریيا شوبهەت مەلەك
تیر دان ژ ڕەشتۆزێن هەلەك　　مەجرووحێ قەوسێ پەڕوەشین

تیر دان ژ قەوسێ مال زراڤ　　ئەو گەوهەرا پوڕ شەوق وتاڤ
سۆتن ل من جەرگ وهناڤ　　لەو تێك ژ جەرگی هەررشین

جەرگ وجەسەد [٥] تێك سوهتنە　　لەو خەف خەدەنگان نوهتنە
ژ قەوسێ هلالی ژه تونە　　حەیرانێ دێمێ [٦] مەهوەشین

هەم بەدر وهەم زوهرایە دێم　　ژ وێ عالەما [٧] کوبرا یە دێم
خوەش دەستخەت وطوغرایە دێم　　حەرفا ژ مسکێ ڕەش وەشین [٨]

لەوحێ ژ نوو [٩] سیقال بدن　　هەردەم ژ نوو ڤە خال بدن
دا دل ب یەك دی پال بدن　　نوقطان ژ زیرابێ وەشین

زولفا سیاه عەنبەر بکە　　خەملێ ژ زێڕێ زەر بکە
زەرباف ودیبا بەر بکە　　مسك وگولاڤێ لێ ڕەشین

ماوەرکە طەرح وبشکۆوان　　جیرانێ [١٠] بەرگ ولوئلووان
ئەو عەرعەر وسەلوا جوان　　شەتری ب مەستی لێ خوەشین

شەتری وتایێن سۆر وزەر　　بایێ نەسیم لێدا سەحەر
ل [١١] جەبهەتێ هەژیان دو پەڕ　　لەورا سوکارا بێ هەشین [١٢]

مەشها سەحەر یارێ [١٣] شەفیق		دا من ب ئەنگوشتێن عەقیق
ژ بادەیا نووریـن ڕەحیق		مەخمووریێ خەمرا بێ غەشین

مەخمووری بێ [١٤] جامێ ئەزم		یەغماکری ڕامێ ئەزم
چاڤنێری پەیغامێ ئەزم		پەروانەیێ شەمعا گەشین

پەروانەیین سۆتی کەبەد		دلبەر ژ بەر بورجا ئەسەد
تیر دان ژ ڕەشتۆزێن صەمەد		لەو تێك ژ خوونێ نەقشین

کوشتم ب قەوسێ عەنبەرە		شۆخێ ژ دل مـل دان بەرە
ئێخستە دل سەد پەنجەرە		ئەڤ ڕەنگە ئەم محنەت کەشین

محنەت کەشین ڕووز وشەبێ		دەر فورقەتا شیرین لەبێ
ظولما ژ بەر دەستێ تە بێ		ئەو عەدلە ئەم پوڕ پێ خوەشین

ظولما تو کی پوڕ پێ خوەشم		سوهتی دلێ هجران کەشم
مشلی پەڕەنگێ ئاتەشم		ڕووحەك موجەرڕەد بێ لەشین

من دی سەحەرگاها (ألست)		جامەك ژكەوثەر دۆست د دەست ژێ دا
مەلێ لەو مایە مەست		حەتتا حەیاتێ سەرخوەشین

---

(١) دلبەرێ (ب تنێ کۆڤلی تێ نە بت).

(۲) موخا بش (پاشا، یووسفی، عەمەر، وەستانی) فەخا لەش (عبدالسلام) ڤەدایی (حەلەب).

(۳) کو (پاشا، عەمەر).

(٤) بەست (زڤنگی، ئامێدی) پیْ ڤەوەست (عبدالسلام، حەلەب، وەستانی).

(۵) کەبەد (پاشا).

(٦) دیْما (کـۆڤلی تیْ نەبت).

(۷) نیْ ژ عالەما (کـۆڤلی) ویْ ژ عالەما (یووسفی) ژ عالەمی (پاشا، عەمەر).

(۸) حەرفان ژ مسکیْ لـیْ نشین (زڤنگی) حەرفان ژ مسکرْ لـیْ ڕەشین (ئامێدی).

(۹) نوور (کـۆڤلی).

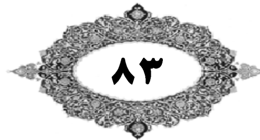
(۱۰) حەیران کە (حەلەب، وەستانی).

(۱۱) ل ویْ (یووسفی، زڤنگی، ئامێدی).

(۱۲) سوکار وسەرخوەشین (یووسفی، عەمەر، عبدالسلام، حەلەب، وەستانی) لەو ئەم دمەست وبیْ هەشین (کـۆڤلی).

(۱۳) بادیْ شەفیق (پاشا).

(۱٤) ویْ ، ڤیْ (ئامێدی ـ د فەرۆزیْ دە) [ئیسماعیل].

وەرە جانم

وەرە جـــانـــم کـــو چ نـــازك وەرەســـین

ژ گـول ونـەسـتـەرەنـان ئـەم تـە بـــەســـین

تـو شــەهـەنـشـاهـی بـەسـی مـن ژ بـــوتـــان

نە مـوحـب هـەر نە کـەس وخـار وخـەسـین

ژ خـوه خـانـم ڤـەدی [1] نـاکـی مـە ب تـیـغ

تـو نـەبـاتـی و ل طــــەبـعـیٚ مـەگـەسـین

(هــر شــبــم نــعــرەزنــان تـــا بـــە سـحـر

بـــە ســـگ کـــوی تـــرا) هـەم نـەفەسین

بـــیٚ تـو (بالله) نه بـوویـیـن [2] یـەك نەفـەسەك

مـە تـــویـی ڕووح ومـوجـەررەد قـەفـەسـین

جـــەذبـــە دل ڕادهـەژیـــنـــت ژ مـــە لـــەو

د شـــەبــان نـــالــە ژ ڕەنـگـیٚ جـــەرەسـین

مـه ژ زولـفـێـن د سـیـەهـ [٣] ڕەشـتـرە بەخت

سـەحـەرێ بـێـت [٤] پـەری پـێ نـەحەسـیـن

وەرە مـەیـخـانـەیـێ شـاهـد پـەرەسـان

شـەمعێ مـەجـلس تە نەبیتـن [٥] چ کەسیـن

مـە ژ نـاری دیـە نـوورا تـە د دل

لـێ [٦] ژ عـشـقـا تـە هـەر ئـاتـەش پەرەسیـن

عـەیـنـی عـشـقـیـن و د دل ئـاتـەشـێ طوور

ژ سـەنـا بـەرقـێ جەمـالـێ قـەبـەسـیـن

تـە دڤـێ داوی بـڕی بـت نـهـە دا

بـبـڕم سـەر ب دو ئـەنـگـوشت مەقەسیـن

گـەر چ یەکـسەر ل ڕەخـێـن فـیـل صـفـەت

ڕاسـت وچـەپ بـازی ل سـەیـرێ فەرەسیـن

ب مـەیـێ صـافـی بـدیـن خـرقـەیـێ زەرق

ب خـەرابـاتـێ مـوغـان ئـەر بـڕەسـیـن

ئـەم قـەدیـم بـادە دنـووشـیـن ژ طەهوور

لـەو مـوقـیـم مەست وخـومـار وتـەلـەسیـن

مـە شەڤـان جـام د کـەف ویـارێ د بـەر

هـەیهـەی وصـوحبەت ومیـرێ عەسەسیـن

مـە سـەراپـەردەیـێ حـوورانـە مـەقـام

ژ سـیـەهـ زولـفـێ بـوتـان ئـەر ڤـەڕەسـیـن

قەلـبـێ ئـەعـیـان دکرت حـوبب و ووجوود

عـشـق ئـکـسـیـرە وئـەم سـیـم ومـەسـیـن

مـولـهـمـێ غـەیـبـێ وە ئـمـلا دکـرت

مـەدەد وفـەیـض ژ (روح الـقدس)یـن

جـەوهـەرێ عـالـیـە عـونـصـور مـە مەلا

(بالحقیقة) نـە ژ خـوار ئـوسطوقوسیـن [7]

---

(١) ڤەدەر (پاشا).

(٢) بکین (پاشا).

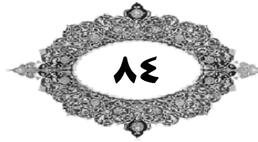
(٣) دبوتان (زڤنگی، ئامێدی).

(٤) سەحەران تێت (زڤنگی، ئامێدی).

(٥) شەمعێ تە ئەر نە بئیسین (زڤنگی، ئـامێدی) شـەمعێ تـە گـەر نـەبتن ئـەم (حەلـەب، وەسـتانی) شەمعێ تە نەبیستن ئەم (عبدالسلام).

(٦) لەو (کـۆڤلی، زڤنگی، ئامێدی).

(٧) وەنەخەسین (حەلەب، وەستانی).

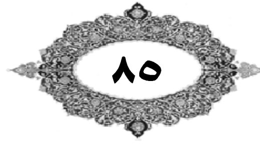
پەیوەستە دو ئەبروو

پەیوەستە دو ئـەبـروو ل مـە مـەحـبـووب کـشـاندن
سـەد گـەزمـە پـەیاپـەی ل ئـەزێ خـەسـتـە ڕەشاندن
تـیـرەك ژ کـەمـانـێ غـەضــــەبـێ دا جەگەرێ ڕێش
مـل دانــە بـەر وسەر [1] ژ دو گـۆشـان ڤـەوەشاندن
جـوهـتـێ ئـەسـەدان پـەنـجـە ل سـەر سینە نـهـانـدن
کـولـــلاب گـهـانـدن دل وهــەسـتـی هــەڕشـانــدن
بــرهێن تە ژ قـودرەت کو نـومان گـۆشـەیێ ئـعجاز
پـەیـوەسـتـە کـەمـانـان ل گـوهـان گـۆشە کشاندن
مـهـرا تـە د جـانـێ خـوە ژ دل خـەف کـــربـوو مـن
دل چـوو جـەگـەر وسـیــنـە ل سـەر جـان ڤـەشاندن
نـوونـێـن تـە هـلالـی ب قـران یـەك ژ سـوڕا حـەق
بـێ عـەیـب ل دێـمـێ قـەلـەمێ غـەیـبـێ کـشـانـدن
نـەقـقـاشـێ ئـەزەل ئـسـمـێ جـەمـالـێ کـو نـڤـیـسی
حـەرفـێـن تـە مـوجـەسـسـەم ژ سـوڕێ تازە ڕەشاندن

رەيـحـانـی وديـوانـی وهـەم ثـــولـــث ومـوسەلـسەل
یـەك یـەك وە هـەزار ڕەنـگ ژ حـوسـنـێ نـەقـشـاندن
ئـەڤ ئـایـەتـێ نـووریٚ ژ مـەلا ڕا کــو نــڤـیـــســی
کـاتـب ژ سـوڕێ نـــوقـــطـــە ب زیـرابـێ فـەشاندن

---

(۱) رەس (پاشا، یووسفی، عەمەر).
(۲) گەهان (عبدالسلام).

شۆخ وشەنگێ

شـۆخ وشـەنـگـێ زوهـره ڕەنـگـێ   دل ژ مــــن بــــر دل ژ مــــن
ئــاوڕێــن هـەيـبـەت پـەلەنـــگـــێ   دل ژ مــــن بــــر دل ژ مــــن

وێ شــەپــالــێ مــســك خــالــێ   دێـم دوڕێ گـەردەن شـەمـالـێ
جـەبـهـەتـا بـسـكـان سـەمــا لـێ   دل ژ مــــن بــــر دل ژ مــــن

زولـف وخـــالان نـــوون ودالان   وان ژ مــن بــر دل ب تــالان
گـــۆشـەيـێ قـــەوســـێ هـلالان   دل ژ مــــن بــــر دل ژ مــــن

دێــم نـــەديـــرێ بـــووعـەبـيـرێ   خـەمـری وگـيـسـوو حـەريـرێ
سـيـنـە كـر ئـامـانـجـێ تـيـرێ   دل ژ مــــن بــــر دل ژ مــــن

ســـوڕ شـريـنـێ نـــازەنـيـنـــێ   كــوشـتـم ونـاكـت يـەقـيـنـێ
وێ ب چـەنـگـالا ئـەڤـيـنـێ   دل ژ مــــن بــــر دل ژ مــــن

فەتل [١] وتابان دا غورابان [٢] ئەبلەق وجوهتێ شبابان [٣]
دامە بەر پەنجە وكولابان دل ژ من بر دل ژ من

خوەش خەرامێ ئەز غولامێ نازكێ شیرین كەلامێ
طووطیا ئەیوان مەقامێ دل ژ من بر دل ژ من

ماهرِوویێ مسك بوویێ سورِ پلنگێ شێرخوویێ
وێ ب زولفا [٤] شوبهی گوویێ دل ژ من بر دل ژ من

هەردو چەشمان ناز وخەشمان كێ [٥] ژ بەر وان عەقل وهەش مان
ساعەتا من دی ب چەشمان دل ژ من بر دل ژ من

ماهتابێ ئافتابێ دێم ژ رِۆژێ شەب نقابێ
خوەش ب چەنگال وكولابێ دل ژ من بر دل ژ من

(سرونــاز)ێ سەرفەرازێ شوبهی زێرِ رِەمزا مەجازێ
دامە بەر چاكووچ وگازێ دل ژ من بر دل ژ من

بەژن وبالا تۆخ وعالا من كرن ڤێكرا مطالا
چیچەكا تەرحێن والا [٦] دل ژ من بر دل ژ من

میرێ غازی شیرێ طازی ڤێكرِا من دین [٧] ب بازی
كر ل م ژ غەفلەت ڤە گازی دل ژ من بر دل ژ من

شیــر وخــشــتــن زولــف وقــشــتــن   هــن ڤـەشـارن هـن وە هـشـتـن [8]
پـەهـلـەوانـــان دەســـت ڤـەمــشــتــن   دل ژ مـــــن بـــــر دل ژ مـــن

روهـنـیـیـا چـــەهـــڤـێـن مـــەلایـــی   ئـــەو تـــەجـەلــلایـا تـە دایـی
یـــا ژ ئـــەحـــمـــەد دل رەڤـایـــی   دل ژ مـــن بـــــر دل ژ مـــن

(١) قەتل (پاشا، یووسفی، کـۆڤلی).
(٢) وان شهابان (کـۆڤلی).
(٣) شەرابان (پاشا) غورابان (کـۆڤلی).
(٤) زولفان (پاشا، کـۆڤلی).
(٥) کەی (کـۆڤلی).
(٦) د ئالا (کـۆڤلی) ژ ئالا (عەمەر) وئالا (یووسفی، حەلەب، وەستانی).
(٧) ڤێکران من دی (زڤنگی، ئامێدی).
(٨) ڤەهشتن (زڤنگی، ئامێدی، عبدالسلام، حەلەب، وەستانی).

ئەی دل وەرە

ئەی دل وەرە وەقــت ومــەجــال　　دا بـكـيـن ڤـەنـايـا هـنـدىیان
عــەبـدال ببين ئــەم لا ئـوبـال　　ديـسا ژ دەست ڤـان خەمرىیان

ديـسا ژ دەسـت ڤـان سۆرگولان　　پـەردە ژ خـال وفـلــفـلان
پـەرجـان ژ تـايـێـن سـونـبـولان　　بـەنـدم ب داڤـا بـەندىیان

بـەنـدم ب داڤـا عـەنـبـەريـن　　شـاهـان ژ مـن بێدا بەرين
زەنـگـى سـپـاه دێ پـێـك بـريـن　　دا بێنە جـەنـگـێ جنـدىیان

دا بێنه جـەنـگ وحـەرب وشـەڕ　　كـرمـە كـەڤـانێ بـێ وەتەر
تـێـك دا خـوڕيـن تـورك وتـەتـەر　　دەنـگ چـوو ب نـێـڤا مەستىیان

مەستى مـە ديـم[1] ئـەز بـووم مەدام　　چوو بوو ژ دەست من عەقل وفام
مـەجـنـوون ئـەزم صـەحـرا مـەقـام　　دل كـەفـتـە زارێ ئـەفـعـىیـان

ئـەفـعـا ل سـەر وان سـلـسـلـيـن　　ڕەشـمـار ل بـورجان كەمـلـيـن
وەر دا ببـيـن بـاغـێ گـولـيـن　　دائـم خـەيـالا حـەبـسـىیـان

مـەحـبـووس ئـەزم زنـــدان قـەفـەس شـاهـی ژ مـن گـرتـی هەوەس
داغـــا ژ دێـــمـــێ ڕەنـــــگ وەرەس مەخلووق ژ مسکی جسـمـیـیان

مـەخـلـووق ژ مـسـکـی ڕەنگ جەسەد دەندان ولـێـڤ لـەعـل وبـەرەد
پـەیـدا نـە بـوون ئـەو ڕەنـگ چـو قەد نە د مەغرب و نە د شەرقییان

نیـــــن د شــــەرقـــێ ئـــــەو زەری ئـنـسـانـەکـە مـشـلـی پەری
مـەولـــێ ژ نـــــووری ئـــافـــەری نـائـێـت ژ وێ دیـن وەصـفـییان

نـائـێـت ژ وێ دیـن وەصـفـەتـا ســـەردارە تـا ئـنـسـانـەتـا
دێــمــێ شــــەمــــالا ظـولـمەتـا ئـدراك ژ وێ گـرت ئەصلییان [2]

ئـــەحـمـەد مـەبـە جــــەور وجـەفـا تو تـــەرك مــەکـە ئـەمـرێ ئـەللاه
لــــەو عـــاقـبـــەت دێ بـــن فـــەنـا بگرن طـــەریـقـا شـەرعـییان [3]

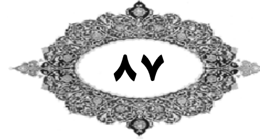
(*) ئەڤ هەلبەستە ب تنێ ل نك (كـۆڤلی) هەیە ، و(ئامێدی)ژی ژ سەیدا (عبـد الرقیـب یوسـف) ڤەگوهاستییە : وسەیدایێ (عبد الرقیب) ئەڤ هەلبەستە د پەرتووكا خۆ (دیوانـا كرمـانجی) دا ل بپ ١٩، ٢٠ ئینایە و وی ژ دەستنڤیسەكا كەڤن ئەوا ل سالا ١١٨١ك ١٧٦٧ز هاتییــە نڤیسین ڤەگوهاستییە.و ژ بەر كو دانەیا سەیدا (عبد الرقیب)ی گەلەك خەلەتی تێـدا هەنـە مـە دانەیا (كـۆڤلی) هلبژارتییە. ویـا كـۆڤلی ب خـوە ژی نـەهند یـا ب سـەروبەرە. و د هنـدەك ژێدەرێن نوو چاپكری دا هاتیە كو ئەڤ شعرە یا ئەحمەدێ خانییە .

(١) ل بنێ گوهییە (مەستی مە دیم) ، (مەستی نەدیم) بت هاتبتە تەصحیف كرن. {ئیسماعیل}

(٢) ئەڤ مالكە ل نك (عبد الرقیب) نینە.

(٣) سەروبەرێ سەروا ولێكدانا ڤان هەردو مالكان گەلەك ییێ ڤەهەرفتییە. {ئیسماعیل}

قافىیا (ه)

٨٧

ژ ڕەمزا دلبەرێ دیسا

ژ ڕەمـــزا دلـــبـــــــەرێ دیـــسا ل مـــن بـــاطـــن ڤـەژیـن دەردە
د لــبــســێ تــاری‌یــێ مــن دی [١] خــویـا بـوو ئەو سیەھ چەردە [٢]

د لــبــســێ تـــــاری ونــــــووری پـەری ڕەنـگـێ صفـەت حـووری
ژ وادی ئـــەیـــمـــــەنـــا طـــووری مــوقــەددەس کـر ل من عـەردە

ژ نـــــار ونــــووری تـــەقـدیـسێ تـەجـەلـــلا کـر ل من دیـسێ
ل ســـەر تـەختێ خـوە بـەلـقیسێ هــلانـیـن بــێ حـجـاب پــەردە

حــجــاب وپـــــەردە ئــاڤـێـهـتـن صـەبـا ڕەیـحـان هـلاڤـێـهـتـن
ژ بـــورجــان تـیــر پــوڕ ڕێـهـتـن گهان من ڕاست وچەپ جەردە [٣]

کــرم ئـامـــانــجــێ مـــزراقـــان د دل دا تــیــر چـــوون فـاقان [٤]
ب جـــەلـــلادێ خــوە ئـەو خـاقـان دبـێـژت: هـێـژ تـو خەنـجـەر دە

ب دەربێن خەنجەران کوشتین ب خوونا سوهر لێمشتین
د چینا سونبولێن قشتین مە دل پورِ مسك وماوەردە

گولێن هەر مسکێ ئەذفەر لێ عەبیر وعەنبەرێ تەرِ لێ
سەمایا سووسنان هەر لێ ب زولفان ما تو ماوەر دە

ب سەروان سونبولێن تاری ب هەڤرا بازی ویاری
ب جۆ دا خوون (٥) ببت جاری ژ قەوسان گەزمەیان بەردە

ئەزم ئامانجێ وان تیران ژ پەیکانان وسەرتیران
بوویم پوولاد ل بەر شیران سەراسەر تێك مام گەردە (٦)

کو دلبەر هاتە ڤێ یۆلێ ژ بەر پورِ هن کەتن (٧) چۆلێ
ژ قەنجان گۆ رِەڤا هۆلێ ژ مەحبووبان برن نەردە

ژ قەدد وبەژن وبالایێ ژ رِەنگ ودێم وسیمایێ
تو رِەنگی قەط خەبەر نایێ د حوسنێ جەوهەرەك فەردە

ب خەمل ورِەنگ ورِەعنایی ب مەحبووبی، ب زیبایی
ب ئەو حوسنا خودێ دایی ژ گول رِەنگان گولا زەردە

نەبات وشەککەرا لێڤێ نەسیمێ وێ گول وسێڤێ
هلینت پەردەیا شێڤێ شفایا هندەکی دەردە

ژ نەقش وصونعێ جەبباری   موطەررا طوررەیا تاری
ل نووری مسکی تاتاری   ل سەر وان خەمرییان بەردە

ل بەر رۆژی ببت خیلی   بنیرم [٨] قامەتا عیلی
قەدیف وزەرکەشی [٩] تیلی   زەباد ومسك وعەنبەر دە

ب سیماڤی، ب زیراڤی   تو رۆژی نەقشەکی باڤی
کو دا ئەرژەنگ [١٠] ژ وی ناڤی   ل بەر رۆژی نەبت پەردە

ئەگەر بەرقەك ژ وی رۆژی   ژ شەوقا [١١] عقد وبشکۆژی
بدت قەلبی وەکی دۆژی   ل بەر دۆژەه دبت بەردە

د مەیدانی [١٢] شرین غەنجان   بچەرخن [١٣] مثلی شەطرەنجان
تورابا بەر پێیی قەنجان   زەباد وعەنبەرین گەردە

دبت بیژن وی سولطانی [١٤]   ب هەفت ئایاتی فورقانی
ل مەحبووبان تو خاقانی   وەرە دەربی ل قەیصەر دە

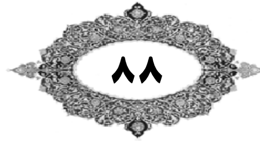
مەلا زانم ژ مەجذووبان   تنی نازی تو بی خووبان
دەما دل دی ب مەحبووبان   ب شۆخ وشەنگ وئەسمەر دە

دەما جەللاد بین بازی   ب شیر وخەنجەرین طازی
ل دەرگەهـ دا نەکی گازی   دەلال ونازپەروەردە

ئـــەمـــانـــەت دا ژ بـــێ هـــووشـــی　　دورێـــن نـــاســـوفـتـه نـەفـرووشی
مـــــەلا زانـــم ژ مـــــەدهــــــووشـــی　　تـــه دل بـــێ خـــواب وبێ خـــوەردە

---

(١) دیسا (عبدالسلام).
(٢) جەردە (یـووسفی، عەمەر، زڤنگی).
(٣) گەها من ڕاست وچەپ کەردە (کـۆڤلی).
(٤) ئافاقان (عبدالسلام، حەلەب).
(٥) ب جۆ وان دان (حەلەب).
(٦) بەردە (عەمەر، زڤنگی، ئامێدی، حەلەب، عبدالسلام).
(٧) پوڕ هنگتن (پاشا، یـووسفی،عەمەر، کـۆڤلی).
(٨) بێژم (پاشا، یـووسفی) ببێژن (عەمەر) ببینم (کـۆڤلی).
(٩) ئەو ژەنگ (عبدالسلام).
(١٠) سەرکەشێ (پاشا، یـووسفی، عەمەر، کـۆڤلی).
(١١) ژ بەر وی (زڤنگی، ئامێدی).
(١٢) دمەیـدانا (پاشا، یـووسفی،عەمەر، کـۆڤلی، عبدالسلام، حەلەب، وەستانی).
(١٣) بچەرخین (پاشا، یـووسفی،عەمەر، کـۆڤلی، وەستانی، حەلەب، عبدالسلام).
(١٤) دبت بەژنا مە خاقانی (پاشا، یـووسفی، کـۆڤلی، عەمەر) دبت بژنێ مـه خاقـانی (عبدالسـلام، حەلەب، وەستانی).

دلبەرێ سەردارێ خووبان

دلبەرێ سەردارێ خووبان ئەز نزام ئاگەه هەیە
د [١] حەبس وزندانێ ئەسیر وگرتییی [٢] دەرماندەیە؟
گرتییەم [٣] مایم [٤] د حەبسێ کی گەلۆ مەهدەر بکت؟
جارەکێ ناڤێ مە بینت پور ثەوابەك زێدەیە
محنەتێ حالێ [٥] ئەسیران کی ل میران عەرضە کت
دێ بتن پورسێ ل من لەو پور ب ڕەحم وشەفقەیە
گەر بپورست جارەکێ خاتوون ل حالێ سوختەیی [٦]
قوفل وزنجیر دێ ڤەبن بێ ئسم ودەست ومفتەیە
بەند وزنجیر دێ ڤەبن جەرحێن د کول دێ خوەش بکت
لەو کو ناڤێ دلبەرێ دەرمانێ دەردێ بەندەیە
هەر چ بیڤێرێ [٧] کو ناڤێ دلبەرێ بێتن ل سەر
خوەش دبت هادر د گاڤێ بێ گومان وشوبهەیە
بێ گومان خاکا ڕێیا وێ تووتیا و دانەیە [٨]
گەر د چەهڤێن کۆر ڤە ئینن خوەش دبن پێ دیدەیە

مەيیتیێ سەدساله ژی وێ ڕێ ڤ بەر قەبری کەڤت
دێ ڤەژی ڕووح بێتە سەر ساتا خوە بێتن زندەیە
مەیيتان ئەو [9] ڕادکت یەکسەر دلان یەغما دکت
ئسمێ ئەعظەم ما دزانت یا مەسیح ئەو ب خوەیە؟
ئەز دبێم عیسایە ئەو، یا بووعەلی سینایە ئەو
لەو ب ڕەمز وعشوەیان پوڕ موعجزات وشیوەیە
شیوە ورەمزێن د وێ تەشبیهی بەرقێ لامعن
کووهێ قاف بت کەر دکت ساتا خویا بت پەردەیە
پەردەیا مەحبووب د نێڤ قەلبان کو دێ کەرکەر بکت
قەط د پەردێ خەف دبن خورشید وماه وزوهرەیە!
زوهرە وخورشید ومەه من دین [10] د قەوسێ هەمقران
سورڕێ [11]دا دل عەقرەبان چەرخ وسەما وهەیهەیە
عەقرەب وقەوس وقوزەح ڤێرا موقابل موشتەری
ڕۆژ وشەڤ نوور وێ دڕێژن بەرقێ دایە سپێدەیە [12]
ئەو حەمی ڤێکرا مە دین تێکل د چەرخی جارەکێ
هەر [13] ژ وان بێ حالم ئەز ئەحوال وعشق وجەذبەیە
حال ژ وێ ڕەمزێ گها من مەستێ وێ ڕەمزێمە هێژ
سەرخوەشم حەتتا ئەبەد بێ جام ونەقل وبادەیە
سەرخوەشم بێ جام ومەی ڕەمزا نهین ئەبتەرکرم
ناگەهان تیر دانە دل لەو کوشتە هادر سوختەیە
کوشتییان خوون دی ل قالب لەو ب وی دێ خوەش بتن [14]
هیڤییان قەط نابڕم مەقصوود مە دیدارا تەیە
هیڤییان قەط نابڕم جارەك تو بێیی شەفقەکی
عەقدێ ئحرامێ دێ بینم هادری بم سەجدەیە

سەجدەیا بەر ئەسوەدان [١٥] نادم ب سەد حەج ئەکبەران

سووند ب وان زولف وخالان هەچوەکی بێژم وەیە!

سووند ب وێ زولفا سیاه ئەز عابدێ حوسنا تەمە!

خەف دنووشم ڤێ شەرابێ خوەش شەراب وقەهوەیە

عومرەکە دسوژم ب خەف چەهڤەنێرێ یەك [١٦] پورسەك تەمە

دا بەیان کم شەرحێ حالێ دل ب حەرف ونوکتەیە

سەد هەزار بار شاکرم ئەز کو ژ بەلقیسا پەری

هودهودێ شیرین زەبان ئیرۆ خەبەرداری مەیە

ئسم وناڤێ تەی شەریف خوەش کر ل من قەلبێ مری

لەو د مەدحێ تە وثەنائێ بوویمە چەنگ ونەیە

شوبهەتی چەنگێ دنالم هێژ ژ دەست داغا قەدیم

هەر وەکی مەشعەل دسوژم دۆست نزام ئاگەهـ هەیە؟!

من دڤێ سەر ل ئاستانێ هەر وەکی توولان نهم

بەلکی جارەك کەیل[١٧]بپورست ئەڤ چ مەحرووم[١٨] توولەیە؟

گەر ب ناڤێ توولەیان جارەك ڤەخوونت بەندەیی

ب مەلێ خوەشتر ژ مال وگەوهەر وگەنجینەیە

گەوهەر وگەنجێن مەلێ حوسن وجەمالا دلبەرە

سەد (تعالی الله تبارك) ئەڤ چ حوسن وجلوەیە؟!

---

(١) تە (پاشا، یووسفی، عەمەر).

(٢) گرتیە (پاشا، یووسفی) گرتی و (کۆڤلی، عبدالسلام، حەلەب، وەستانی).

(٣) گرتی یم (کۆڤلی).

(٤) مایی (پاشا، یووسفی).

(٥) محنەت وحالێ (زڤنگی، ئامێدی، عبدالسلام، وەستانی).

(٦) خەستەیێ (کـۆڤلی ـ ل فەرۆزێ).

(٧) پەیڤێرێ (یـووسفی) بێ ڤێ رێ (عەمەر). وبیڤێر مرۆڤێ نەساخە.

(٨) تۆتییا دەردانە ئەو (کـۆڤلی).

(٩) لەو (یـووسفی، عەمەر، زڤنگی، ئامێدی، حەلەب، وەستانی).

(١٠) .. خورشید من دیتن (عەمەر، زڤنگی، ئامێدی).

(١١) سەررە (پاشا) سررێ (کـۆڤلی، یـووسفی، عەمەر).

(١٢) رۆژ وشیڤ ونوور وتیرێژ بەرق وهەم ئسپێدەیە (یـووسفی، عەمەر، زڤنگی، ئامێدی).

(١٣) هێ (زڤنگی، ئامێدی).

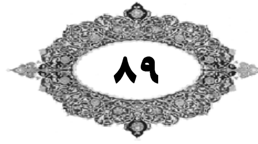
(١٤) کوشتییان خەون دی لقائێ لەو ب وێ دێ خوەش بن (زڤنگی، ئامێدی، عبدالسلام) خوون دی لقائێ (پاشا، عەمەر، یـووسفی، وەستانی).

(١٥) ئەسوەدی (پاشا، کـۆڤلی، یـووسفی، عەمەر، عبدالسلام، حەلەب، وەستانی).

(١٦) چەهڤنێرەکی (پاشا، کـۆڤلی، یـووسفی، عەمەر).

(١٧) لەیل (کـۆڤلی).

(١٨) مەجنوون (کـۆڤلی).

فەلەكا ئەطلەسێ

فەلەكا ئەطلەسێ سەرگەشتە د جاما مە حەبابە
مەوج ددت قولزومێ عشقێ مە ل سەر دەست غورابە
دل كەمەربەستەیێ عشقە و ب خوە زوننار پەرەستین
مەی ومەعشووقە دوعایێ مە وسەجادە قبابە
ژ حجابێ وەرە دەر نازك ومەستانە بمەش تو
تە جەهان زیر وزەبەر كر ب خودێ ئەڤ چ حجابە!؟
دەستێ جبریل هلاڤێت ژ بەژنا تە نقاب [١]
ب یەقین قافە ل ڕۆژێ وەرە دەر سینە نقابە
مە ب ئشراقی سوئالەك ژ لەبێ غونچەگوشا كر
گۆ ب ئلهامێ دزانی د سوئالا مە جەوابە
تو بنێ ساز ب ئاوازی چ ڕەنگی مە دخوازن [٢]
(الله ، الله) ب خودێ قەط دبهی ئەڤ چ خطابە؟
گوهدە نایێ ژ لەبێ لەعلێ ب قانوونێ حكایەت
دێ چ شەهدە ب دەفێ ڕا بدرت شەهدە ڕەبابە
تە دڤێتن ب مەڕا شوست وشووا چهرەیێ دل كەی
مە طەهوور ئاتەشێ سەیالە وجاما مەیێ نابە [٣]

خوەش پەریشان صفەت ومەجمەعەیێ صوورەتێ حالین
پیرێ عشقین وجوان طەبع ودلی عەهدێ شەبابە
دوورەدەستین ژ خەیالان مە دڤێ یەك ژ خودێ را
خەف د بەحثا مە ژ دل بێت وبرەت عەینی ثەوابە
مە موشەررەف کە دو چەشمێن مە بساطا قەدەمی کە
پور ل نك من هەیە مەی، مێزەکە من سینە کەبابە
کەسك وسۆران تو بنێ چەرخ ل دۆرا دو هەلالان
دو قران مانە بەرابەر شەفەقێ پەردە عەصابە
عەرعەران طا د شەپالن وەرەقان جەذبەیە ڤێرا
نێرگزان سەر د گرانن ل بەنەفشان خەم وتابە
چیچەکێن قەوس قوزەح ڕەنگ هەزار ڕەنگ سەمایە
سونبولان گرتی خوناڤ و ل گولان تازە گولابە
مەست وهشیار هەمی کەج کولەهن ڕەقص وسەما تێن
ئەز نزانم چ نەسەق کەیفە نزانم چ شەرابە؟
خاکێ پایێن تە د ڕێزا سەك وتوولان خوە دناسین
مە نە سووج ونە گوناه ونە خەطا ئەڤ چ عتابە؟
ژ وصالا خوە زەکاتێ بدە مسکین وفەقیران
کو جەمالا تەیە کامل د کەمالا خوە نصابە
عاشقێ مەسئەلە خواهی وەرە ئەم موفتیێ عشقین
دەستەکێ سونەتە تێدا د یەکێ نەصصێ کتابە
دل بشۆ تو ژ نفاقێ کو بدت سینە بەراقێ
ب صەفا هەمرەهێ ئەربابێ دل وئەهلێ صەفا بە (٤)
نەظەرا عەینێ عنایەت ب مە دا شاهێ ولایەت
ژ عنایەت نەظەرێ دل مە تەژی علمێ عوبابە (٥)

لـەبیٚ لـەعـلـیٚـن تــە د بــیٚ هـەر ب یـەکی نوقطەییٚ عـلـمن

ب خـەطـــیٚ حـەرفـیٚ ئـەلـف جـەزمـە شوبـی حەلقەییٚ بابە

خـەط وخـالـیٚـن تـە ب مـوومـوو ژ مەڕا مەسـئـەلە گـۆیـیـن

مـە ژ وان حـاشـیـەیـان سـیـنـە تـەژی شـەرحـیٚ لـوبـابە [٦]

ئـابـیٚ حـەیـوان تـە دڤـیٚ ڕاسـت بـنـووشـی شـەبـیٚ قەدر

دەست بەر گەردەنیٚ پوڕ [٧] پـیٚـچ وخەم (آن) زولفیٚ دوتا بە

مـە ژ بـسـکـیٚـن تـەی گرهـدار ژ بـەخـتـیٚ خـوە گـریـنـە

مـە ژ زولـفـیٚـن ب خـەم وتــاب د دل دا خـــــەم وتــابـــە

تـــە دڤـــیٚ بـــەرق وبــرووسـکان بڕەشینی تو نەظــــەر دە

تـــە دڤـــیٚ ڕۆژ خـویـا بـت ژ شـوبـــاکـــیٚ تـو خـویابە

تـە دڤــیٚ زیـــروزەبـــەر کـی مـە دو زولـفـان بـدە بـەر بـا

تـە دڤــیٚ قـەنـج قـیـامـەت ل مـە ڕابـت ب خـــوە ڕابـە

قـەصـدیٚ سـەرچـەشـمـەییٚ حـەیوان حـەقیقەت کە نشانی

ب جـەهـانـیٚ مـەبـە مـەغـروور کـو جـەهـان عەینی سەرابە

سـەرکـەشـی شـیـوەیـیٚ ئـەربـابـیٚ وەفـا نـیـنـە ڕحـیٚ مـن

تــە ژ دل سـوهــت مــەلا بـەس ب مـەلـیٚ ڕا ب جـەفـا بە

---

(١) نقابیٚ (عبدالسلام، زڤنگی، حەلەب).

(٢) تە دخوازی (حەلەب).

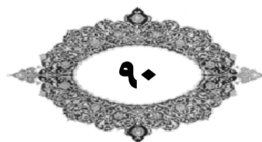
(٣) ئەڤ مالکە ب تنیٚ ل نك (ئامێدی) هەیە، وی ژ (هارتمانی) ڤەگوهاستییە و ل فەرۆزیٚ دانایە.

(٤) دیارە مەبەستا وی ب ئەهلیٚ صەفا (إخوان الصفا)یە.

(٥) کتابا (العباب) ژ دانانا (الامام الصغاني) یە.

(٦) ئەڤ مالکە ل نك (پاشا، کـۆڤلی، عەمەر) نینە.

(٧) پیــر (زڤنگی، یـووسفی) .

موحبەتیێ مـحنەت د زۆرن

مــوحــبــەتــیێ مــحــنــەت د زۆرن   حــوب دبـێـم بـیێ شـەك بـەلایــە
عــومــر و ژی خــوەش پــیێ دبـۆرن   ســۆتـــن ودەرد وجـــەفـــایــە

سـۆتـــن ودەردیێ ئـــەڤـیـــنـــیێ   عــلــلــەتیێ داغ وبــریـــنـــیێ
خـــوەش دبـــن مـــا ئەو ب دینیێ؟   شەربـەتـا لـێـــڤـان مـەفـــایـــە!

هــەر دلیێ سوهـتـی ب ئـولــفـیێ   یـــار نــە دەرمـان کـت ب زولفیێ
تـا ئـەبـەد ئـەو بـەنـدیێ قـولــفـیێ   عــشــق دەردەك بـــیێ دەوایـــە

عــشــق دەردەك بـیێ طـــەبـیـبـە   لـیێ مـــەفـــا وەصـــلا حـەبـیـبە
کـــوشــتــمــە جـــەورا ڕەقـیـبـە   پـــوڕ لـــەعـیـنـیێ ڕووسـیـایــە

داغ وکـــەی مــن لـــیێ هـــەزارن   گـول د دەست شەوکێن ب خارن
ســـوڕپــەری دێـــو ویێ ل کـنـارن   ئــەهـرمـــەن خـاتـــەم ڕەڤـایــە

طەبع دیوان دەست گەهشتی   حوور وولدانین بهشتی
عاشقی دلبەندی قشتی   جان بدت یەکجار رەوایە

محنەت وجەورا حەبیبی   قەهر وئازارا رەقیبی
حەق تنی دا من غەریبی   لی شوکور باخوی وە دایە

روهنی‌یا وی شەوق وتاڤی   شەربەتا قەند وگولاڤی
کەس نەهن مەحرووم ژ ناڤی   لی تنی بۆ من غەلایە

بی نەصیب من دی ژ جامی   دوور دوور مەحرووم ژ رامی
گرتی‌یی وی قەید ودامی   ئەڤ غەریبی جانفدایە

دوورەدەستم بی نەصیبم   دلبەرم خانم حەبیبم
پور ژ دینا تەی غەریبم   رووح وراحەت من لقایە

پور مولازم تیم لقایی   مامە حەتتا مولتەقایی
من رحی شیرین ددایی   هودهود ئەر مزگین بدایە

هودهودی رضوانی غەیبی   سەد خەبەر شیرین ژ جەیبی
دا دلی من موردە حەی بی   گوە ل ری من وەك صەبایە

چەهڤەنیرم گوە ل ریمە   لی صەبا روو [1] دایە پی مە
عەرضحالا موحبەتی مە   بەندەیەك صادق مەلایە

جـانـفـدايـيّ مـن د ڕيّ دا　　فورقـەتيّ دەربـەك وە ليّ دا
قـالـبـەك بـيّ ڕووحـە ويّ دا　　كـوشـت دبـێـم بيّ من ڕەوايە (٢)

دەم ب دەم ئـەو چـەهـڤـە نـێـرە　　بـێـتـە نيـشـانـەك مـە ژێـرە (٣)
دا بـبـت ئـەو زنـدە ڤـێـرە　　يـاريّ صـادق بـيّ بـوهـايـە

عـاشـقـێـن صـادق د كـێـمـن　　يـار (٤) دبـيّ: سـەد جـان فـديّ من
زانـم ئـەو نـاژيـتـە بـيّ مـن　　عـاشـق وپـوڕ مـوبـتـەلايـە

عـالـمـيـن ئـەم ڤـيّ دزانـيـن　　جـسـمـە ئەو ئەم ڕووح وجانـيـن (٥)
قـەط ژ هـەڤ باطن خـويـانـيـن (٦)　　گـەر چ ظـاهـر ئـەو جـودايـە

هـودهـوديّ ويّ ڕەمـز وڕازيّ　　بـا بوو ئـەو چوو گوفت وسازيّ (٦)
قـصـە بـر بـەحـشـا مـەجـازيّ　　قـاصـديّ خـوەش طـەبـع بـايـە

بـا دەميّ وەقـتـيّ مـەجـال دا　　چـوو كـو ئەو يارە (٧) بـپـالـدا
قـصـەيـا حـالـي ب حـال دا　　گـوهـ ددێـرت يـاريّ بـايـە (٨)

مـوحـبـەتـا مـەحـبـووب ولاتـان　　پـوڕ ڤـەكـر زيـوەر صـفـاتـان
دايـە قـەلـب وڕووح وذاتـان　　ڕۆژ د مـرئـاتـيّ خـويـايـە

مـوحـبـەتـا صـووری دو قـسـمـە　　قـوفـل ومـفـتـاح وطـلـسـمە
هـن ژ ڕووحـن هـن ژ جـسـمـە　　نـار ونـوورە هـن هـەوايـە

حــوبـبـێ جــســمــانـــی دو ڕۆژن   گــەر چ دل پــوڕ پــێ دســـۆژن
خــەف جــەگــەر پــەیـکــان د نـۆژن   مــشــلـــی نـەقــشـێ بـێ بـەقایـە

گـول حـەتــا سـوهـرن ب طـــێ ڤە   بـێـن تـەبـەسـسـوم پـێـڤـە پـێـڤـە
بـولـبـولـێ سـەرخــوەش د نــێــڤـە   نــەغــمــە ونــــال ونـــەوایـە

هـــەر چ جـــلـــوا بــــوو ژ نـــاڤـێ   نـــووگــولـەك دی گرت خوناڤـێ
وی ژ دل چـــوو مــوحــبــەتا ڤـێ   ئـــەو ب یــــا دی ڕا تـــەبـایـە

هــەر كـەسـێ مـوحـبـەت ژ ڕووحـە   مــوبــتـەلای نــوورا سـوبـووحـە
وی د دل دا ســــەد جــــورووحـە   جـــەذبـــە و لـــــەرزیــن وتـایـە

هــەردو ڕووح یــەك نــوورێ تـاڤن   چــەرخــەكـە ودو سـتـێـر ل ناڤن
هــەردو دانـــە مـــــورغ وداڤـــن   ئــسـمـێ حــەی دام لـێ ڤـەدایـە

نـــووره پـــوڕ نــــادر ووجـــوودە   گـــەر چ ئـــەووەل نــار ودوودە
بـــەرقــێ لامـــع دێ ل كـوو دە؟   حـــوب د قـەلـبـان كـیـمـیـایـە

عــارفــێ جـــەوهـــەر شـــنــاسـی   ئـێ ب ڤـــی وەصــف ولـبـاسـی
دێ قــــەدر بـــهــتـــر بــــنــاسـی   مــەقـعـەدێ صـدقــێ جـەزایـــە

دوور نـەكی دا وی ژ دەرێ [٩] خـوە   وەرنـــەگـێـری وی ژ بـەرێ خـوە
بــۆریـیــە ئـــەو د ســـەرێ خـوە   ســـەر د نـاڤــا ڕێ نـــهـــایــە

ما دبت ئەو دوورەدەست بت   وی [10] ژ فنجانا تە مەست بت
جام ژ شەهکاسێ ب دەست بت   ئەبتەران ئەو مەی دەوایە

یار پورٍ حوسنەك ل بال بوو   دلبەرەك غایەت جەمال بوو
ئەو ژ حال ئاگەهـ ب حال بوو   شوبهی وێ شەفقە وعەطایە

مەهدەرا وێ خێرخوازێ   نوكتەیەك وێ ڕەمز وڕازێ
وێ ب دل سەح كر ژ سازێ   موغنی وقانوون ونایە

یووسفێ دەورێ زەمانی   گۆ نەسیم :هان ڤی نشانی
لێ ژ بۆ نەكهێ دەهانی   نەخوەشان ئەو لێ شفایە

ماوەرا بەلگێن گولێ بوو   بهن وبوویا كاكولێ بوو
داروویێ قەلبێ مەلێ بوو   لەو ب چەهڤێن دل جەلایە [11]

با نەسیم دێ چی لەزینی   ساغ وسالم ما تو بینی
ڤی كومەیدی لێ گەهینی   دا سوار بت لێ پەیایە

غەفلەتێ بایێ نەسیم هات   خەف ژ بال یارێ كەریم هات
پورٍ ب ئحسانەك عەظیم هات   قاصدێ شاهێ گەدایە

دل نەفەس دیسا ب بەر هات   لەو حەكیم لوقمان ب سەر هات
نافعێ دەردێ جەگەر هات   طالعێ كەوكەب نومایە

مـــن كـــو ئـەو نـيـشـان گـهـەشـتـیٚ ئــەڤ دلـیٚ سـەد داغــیٚ ڕەش تــیٚ
ذەررەیــەك خـوەش لـیٚ نەهەشت تیٚ ئـسـمـیٚ ئـەعظـــەم پــیٚ گـەهـایـە

چـــوومـــە سـەر پـشـتـا کـومـەیـــدی من ژیٚ پوڕ ئەو ژان وکەی دی[١٢]
بەحر وبەڕ مە ل بەر خوە طـــەی دی دەشـت وچـۆل وکـەربـەلایە [١٣]

مـە ونـەسـیـم خـوەش پـەنـجـە تێکڕا وێ دچـیـن وەك طـــەیر ڤـێـکڕا
بـەحـــشــــیٚ زولـفـا یـــار پـــێـکڕا بـۆریٚ عـشـقـیٚ پوڕ فـڕایـە [١٤]

گـــونـــبــەدا نـــووریـــن خـــویـا بــوو سـپـێـدەیـا صـــادق نـــومـــا بـــوو
یـــەك ب یـــەك شـــەوقــــیٚ ڤـەدا بـوو قـــەصـــر وئـــەیـــوان وســـەرایـــە

قـومـری وبــولــبــول دخـــــویـــنـــن لــیٚ عـەجـەب ئـەو خوەش دمینن
هـەر سـەحـەر مـەحـبـووب دبـیـنـن عـەنـدەلـیـــب ڤـێـــڕا تـەبـایـە

بـوغـچـــەیـا سـۆرگـول د گـەش تـــیٚ چیچەك ورەیـحانیٚ [١٥] ڕەش تـــیٚ
دلـبــەریٚ سـەیـران [١٦] وگـەشت تـــیٚ سـونـبـولان طـــاطـــا ســـەمـایـە

سـەبـزەیـان شـەبـنـەم گـولاڤ لـــیٚ سـۆر عـەقـیـقـان دوڕ خوناڤ لیٚ
دلـــبـــەران ســـەیـــران وڕاڤ لــــیٚ عـەرعـــەران ســـیـــتـــاب دایـــە

بـــووم شـــەریـف ئـەز ب ئـاسـتـانـیٚ شـاهــدێــن وێ گـــولـستـانـیٚ
ســاقـــیـان جـــام جـــام ددانـــیٚ کـەوکــەبــان سـەیـوان ڤــەدایـە

چەندەکی چەمەن حەرەم [17] بوو لێ مەدام وەك [18] صوبحدەم بوو
من بهشت [19] باغێ ئرەم بوو لێ صەبا گۆ من : سەبایە

صەف ب صەف ولدان پەری بوون بەندێ زولفا عەنبەری بوون
تێك ل دێمێ موشتەری بوون ڕەقص وگۆڤەند وصەفایە

پوڕ عومر من چوو ب سەختی لێ شوکورخوازم ژ بەختی
زوهرەیەك بوو ئەو ل تەختی بەلکوو بێم (شمس الضحی) یە

پەردەیا خەلوێ کو هلدا یەنگییەك من دی د مل دا
گەزمەیا ژەهرێ ل دل دا قەط نەگۆ قەتل وخەطایە

هادری چووم سەجدە ژێڕا لێ نیەت ئحرام نە ڤێڕا [20]
عاشقێ ئەڤ گەزمە تێڕا هەر چ طاعەت کت ڕەوایە

چووم زیارەت پێ ودەستی لێ نەهشت ئەووەل ب قەستی
دا بسۆژت ڕووح وهەستی عاشقان سۆتن جەزایە

شەربەتا وەصلا خوە نادەت یار هەنن [21] عاشق جەزا دەت
دلبەران ئەڤ ڕەنگە عادەت مەهڕووان کەمتەر وەفایە

پیشە مەحبووب [22] غەنج ونازە وەصفەتێ [23] عاشق نیازە
یار ل بەر زازان ئەجازە شەربەتا شیرین مەفایە

چـــووم طـــەوافـا پـیٚ و دەستـــان　　شـوبـهـەتـی سـەکـران ومـەسـتـان
ئـەهـلـیٚ حـال وخـووب پەرەستـــان　　وان ژ عـومـر ئـەڤ مـوددەعـــایـە

تـلـلـیـیـێـن نـازك شــەمــالـیـــن　　مـن ل سـەر چەهڤێن خوە مـالـیـن
طـــالـبـیٚ وەردیـێـــن ب خـــالـیـــن　　دل د ڤـــیٚ فـکـریٚ تـــەیـــایـــە

چـــوو عـومـر مـە د ڤـیٚ خەیـالـــیٚ　　مـــا شەڤـەك عـیـدان د ســـالـــیٚ
بـێـم زیـــارەت زولـف وخـــالـــیٚ　　ڕۆژ وشـەڤ مـن ئـەڤ دوعـــایـــە

چـــەرخ دتـــرسـم کـــت شـتـابـــیٚ　　زوو ئـەجـەل پـیٚ دت رکـــابـــیٚ
جـــان بـــرت مـــە د ڤـــیٚ عـەذابـــیٚ　　ئـــەڤ سـیـاه ڕەنـگ ئـەژدەهـــایـە

چـەنـدەکـی صـــادق جـــەمـــا بـــن　　ئـــەر ببـێـژی جـانـفـــدابـــن
وەك مـــەلـــیٚ لازم تــــو نـــا بـــن　　وی ژ دل جـانـــیٚ خــــوە دایـــە

---

(١) زوو (کـۆڤلی) روهـ (عەمەر، وەستانی، حەلەب) ڕیٚ (زڤنگی، ئامێدی).
(٢) کوشتنا من کر رەوایە (عەمەر، حەلەب)　لیٚ من ڕەوایە (یووسفی) من لیٚ ڕەوایە (زڤنگی، ئامێدی).
(٣) نێت ونشانەك ژ ئێرە (پاشا، عەمەر، یووسفی، کـۆڤلی).
(٤) ما (زڤنگی، ئامێدی).
(٥) جسم و ڕام وڕووح وجانین (پاشا، عەمەر، یووسفی، حەلەب، وەستانی) ڕووحە ئەو ئەم جسم وجانین (کـۆڤلی).

(٦) جودانین (عبدالسلام).

(٧) کوفته سازێ (کـۆڤلی) کەشف وســازێ (یـووسـفی، عەمـەر، عبدالسـلام، حەلـەب، وەسـتانی) گوفت ب سازێ (زڤنگی، ئامێدی).

(٨) چوو گوهێ یارێ (کـۆڤلی) یـار لـێ (وەستانی، حەلەب).

(٩) یا رەپایە (پاشـا، عەمـەر) یـار بهایـە (کــۆڤلی) یارەبـا یـە (یـووسـفی) یــار پەنایـە (وەسـتانی، حەلەب).

(١٠) ژ رێ (پاشا،یـووسفی).

(١١) دێ (زڤنگی، ئامێدی).

(١٢) من جەلایـە (عەمەر، یـووسفی، ئامێدی) من جلایـە (زڤنگی).

(١٣) مـن ئـەوی پـورِ ژان وکـەی دی (پاشـا، عەمـەر ، یـووسـفی) ئـەو بـەزی شـیران وکــەی دی (کـۆڤلی).

(١٤) چۆلـێ کەربەلایـە (کـۆڤلی).

(١٥) ڤرایـە (پاشا، یـووسفی).

(١٦) رەیحان د رِەش (پاشا، یـووسفی، عەمەر).

(١٧) دلروبایـان تێنە (زڤنگی، ئامێدی).

(١٨) خورەم (زڤنگی، ئامێدی، عبدالسلام، حەلەب).

(١٩) ئەو (زڤنگی، ئامێدی، عبدالسلام، حەلەب).

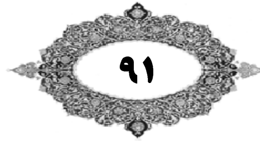
(٢٠) ب هش (زڤنگی، ئامێدی).

(٢١) لـێ نەبت ئحرام تەڤێرا (پاشا، یـووسفی، عەمەر).

(٢٢) تا هنەك (زڤنگی، ئامێدی) یـار حەتا (کـۆڤلی) یـار هنەك (حەلەب، وەستانی).

(٢٣) پیشەیێ وان (زڤنگی، ئامێدی).

(٢٤) صەنعەتێ (زڤنگی، ئامێدی).

دلبەرێ سەرداریێ خووبان

دلــبـــەرێ ســەرداریێ خـــووبـــان ئـــەز نـــزام ئـــاگـــەه هـــەیـــە
عــارفـــە ب حـــالـــێ قـولـووبـــان عــالــمـــە ب حـــالـــێ مـەیـــە

عـالــمـــە ب داغـیـــن فـوئـــادان گـــەزمـەیـێـن وان نوون وصادان
چـــوونـــە دل حـــەتـــتـا ب ڕادان یــەنــگـــیــێ ڕەش گـۆشـەیـە

گـــەزمـــەیـــێـــن وان صـاد و نـوونان ئـــاورێـــن ئـــەسـوەد عـویـوونان
ڕادکـــن ئـــەو قـــەتـــل وخـــوونـان مـن دیـیـــە ودل شـــەهـــدەیـــە

لازمـــە ل ســـولـــطـــان ومـیـــران پـــورســـکـرن ل حـالـێ ئەسیـران
ئـــەم کـریـــن ئـامـــانـجـێ تـیـران ســوخـتـەیـــێـــن دەرمـانـــدەیـە

هـــێـــژ نـــزانـــم مـیـــر د بـیـــرین زانـــت ئـــەم سی سال ئەسیـرین
چـــەهـــڤـــەنـێـــر پـوڕسـەك ئەمـیـرین لـــەو ب ڕەحـــم وشـەفـقــەیــە

پوڕ دبێم شەفقە ل بالە   عارف وصاحب کەمالە
جارنان بێینە خەیالە   پورس بکت چ لێ هەیە

شەفقە کت جارجار نهینی   توولەیێ ئاستان ڤەخوینی
دا ڤەکم داغان ببینی   نار وپێت وشوعلەیە

دا بزانت پێت ونارم   کوشتییێ جوهتێ خومارم
موحبەتێ سوهتم بووارم   لازم ئەو زانت وە یە

عالمە ب دەرد وبرینێ   ما دەما دیدار ودینێ
خەف دبت ڕەمزا ئەڤینێ   ڤێ بزان بێ شوبهەیە

هەر دەما دلبەر دیار بت   جان ودل تێك تارومار بت
دێ چ ڕەنگ موحبەت ستار بت   خەفکرن بێ فەیدەیە

هەر دەما مەحبووب ظوهوور بت   زێدە مەظهەر بێ قوصوور بت
دێ تەجەللایەك ل طوور بت   بەرقێ لامع جەذبەیە

جەذبەیێ دل ژ [1] ووجوود بر   خەف ژ بەر عەینێ حەسوود بر
من ب [2] محرابێ سوجوود بر   لێ حەجەر نیشانەیە

سەجدەیا بەر نوون ودالان   من طەوافا زولف وخالان
ئەو بەسە ژ صاحب جەمالان   دا بچین لێ عومرەیە

ئـێ یـەكـی صـادق [٣] حـەبـینـی   بێ حـجـاب گـەر ئەو [٤] ببینی
مـا ل هـشـیـاری دمـیـنـی   سـەرخـوەشـێ بـێ بـادەیـە

عـشـقـە طـوغـرایـا نـهـیـنـی   هـەر دەمـا مـەحـبـووب د بینی
دێ ب دل لازم بـخـویـنـی   ئـەڤ چ ئـسم ونـوسـخەیـە[٥] ؟

لامـعـا وێ حـوسـن ونـوورێ   گـەر چ تێ دل شوبهی طوورێ
بـاطـنـە نـایـێ ظـوهـوورێ   لـێ حـجـاب وپـەردەیـە

عـارفـن مـەعـنـاشـنـاسـن   ئەو [٦] ب سەد صوورەت لباسن
غـەیـری مـەحـبـووب وان نـەناسن   خـەف ژ وان زانـی مـەیـە

ئـێ ل مـن یـەنـگـی كـشـانـدی   سەد خـەدەنـگ ڤێڕا ڕەشانـدی
دل ژ دەربـێ هـەررشـانـدی   ئـەز كـری ئـەختـەرمـە یـە

لازم ئـەو زانـت ب حـالـی   دلـبـەر ویـارێ مـووالـی
گـەزمـەیـێـن قـەوسێ هلالـی   دەرب ل نـیـڤـا سینـەیـە

هـێـژ دبـێـم مـەحـبـووب نزانـی   مـن ئـەوە ڕووحـێ كـیـانـی
پـورس نـەكـر بـیـرا خـوە نـانـی   ئـەڤ چـڕا پـەركـەنـدەیـە؟

پـورس نـەكـر شـاهـێ جـەهانی   یـووسـفـێ دەورێ زەمـانـی
ئـەڤ چ خـاكـە ل ئـاسـتـانـی   بـەل ئـەسـیـرەك ژ یێـن مـەیـە

بــوومــه خــاك ئــەز لـەو ژ ڕێـڤــه   دا دەمــا يـــار بـــێ ژ وێــڤـــه
دامـــەنـــێ بـــگــــرم ژ پـــێــڤـه   چـــەنـــدەكـــێ مـن جـەهـــدەيـــه

چـــەنــدەكـێ طـــاقــەت ددێـــرم   بــم غــوبــار بـەدرێ ڤــەشــێـرم
گــەر ژ چـــەهـــڤـان ئـەز بـوێـــرم   مـــن زەنـەخـــدان طــــەلــبـــه يـــه

دا بــــنـــــووشـــــم مـــەى ژ لــێـــڤـــێ   مـــاوەرا ڕەيــحـــان وسـێــڤـــێ
لـــوئـلـــوئـێـــن شـەككـەر د نـێـڤـێ   ئـــابــێ حـەيــوان چـەشـمـــەيـــه

چـــەشـــمـــەيـــا ئـــاڤـــا حـــەيـــاتـێ   شـــەربــەتـا قـــەنـــد ونـــەبـــاتـێ
مـــن ل داغـــان ئـــەو مـــەفـــا تـێ   جـــان ژ بــۆ شـــوكـــرانـــەيـــه

لـــەو وەكـــوو ســــەودا ودیـنـــــم   هـــەر دەمـــا دێـــمـــی دبـــینـــم
دیـــن دبـــم حـــەيـــران دمـــیـنـــم   مـــوشـتــەرى يــا زوهــــرەيـــــه؟

شەمـس د نـێـڤ بـورجا شەرەف دا   ســەد كـەواكـب چار طـــەرەف دا
مـوشـتـــەرى هـــاتــــی ب ڕەف دا   ئـــســتـــوا چـــــوو قـــبــلـــەيــــه

ئـــافـتـــابـــێ د ئــــســـــتـــــوائـــێ   ئـەز ژ بـەر ضـــەرب وجــەفـــائـێ
جـــانـــفــدا تـــێـــمــــه لـــقـــائـــێ   شـــوبـــهـــەتـــی پــــــەروانـــەيـــه

مـــن تــويـــی مـەقـصـوود ژ ژينێ [٧]   مـــن ژ بـــەر مـــەوجـــا ئـــەڤـیـنـێ
ســـەد [٨] دكـم ديـــدار وديــــنـــــێ   مـــەظــــهـــــەرە بـەس زێـــدەيـــه

ڕوهـــنـــیـــا چـەهـڤـێـن نـەبـیـنـان   مـورشـدێ مـەجـــذووب ودیـنـان
دارووییێ دەرد وبــــــریـــــــنــــــان   مــن طـــەلـــەب دیـنـــا تـەیـە

بـــیـــنــە پــــێ نـــــازك مـــوبــــارەك   دەیـنـە سـەر چەهڤێن م بارەك [٩]
مـن جـورووح خـوەش بن ب جارەك   ڕوهـن بـــبـــن پـــێ دیـــــدەیـــە

بــیــن كـــەفـــا نـــازك ژ نـــووری   تــلــلــیــێــن جـامـا طەهووری
بـــهـــن ژ مـــاوەرد وبــخـــــووری   مـــن زیـــــارەت تـــەوقـــەیـــە

دا ل ســـەر چـــەهـــڤـــان بـــمــالـم   بـولـبـولـێ وەردێـــن ب خـــالـم
جـــارەكـێ ڕەحـمـێ كـــە ظـــالـــم   شـەفـقـەخـووی حـــەقـقـێ وەیـە

ئــەر نــەكــی ڕەحـــمـــێ تــو میـرۆ   دێ چ بـــت حـــالـێ مــە ئـیـرۆ
قـەط نـــە جـارەك بــێـــی ئـەسیـرۆ   گــرتـــیـــێ ســی ســـالـــەیـــە

شــوونـجـهـێ پــەیـكـان ونـەصـلـێ   ژ تـلـلـیـێـن یاقـووت وفـەصلێ
ئـەر نـەكـی دەرمـــان ب وەصـــلێ   ژ دەرب وتـیـر وگــەزمـــەیـــە

گـــەزمـــەیـــێـــن یـــارێ كـــو بـــاڤـێ   نـــە ژ مـــەی وقـەنـــد وگـــولاڤـێ
بـــێـــت دەوا كـت وان د گـــــاڤـێ   مـــا حـــەیـاتـەك لـێ هـــەیـــە؟

نـــەتـــنـــێ قـــەنـــد ونـــــەبــــــاتـی   مـەظـهــــەرێ ڕووح وحـــەیـــاتـی
هـــەم بـــــوت وعــــوززا ولاتـــــی   لـــەو مـــە دل بـوتـخـــانـــەیـــە

خــونــدێ لاتــێ ئـــازەری تــو بــێ چ شــیــریـــن دلـبـەری تـو
هــەر جــهــێ لــێ بــێــوەری تــو بــێ خــلاف ئــەو کــەعـبـەیــە!

ما دبــت بێ حــەق [10] خــلافــێ سـەر دەتــێ [11] مــا ڤــێ نـصافـێ
ئــەر بــکــی بــێــمــە طــەوافــێ مــن ب ئــەســوەد سـەجــدەیــە

دا زیــــارەت کــــم نــشــانــی بــەر زوحــەل بــێــتــن قـرانـی
تــوولــەیــم سـەر ل ئـاستــانــی چــەهــڤــەنـێـرێ مــووچــە یـە

مــا ب زەهـــرێ شــەککـەرینــی مــووچـە دی دا خـەف بـخـوینـی
دا ڕەقــیــب مـەلـعـوون نـەبـیـنـی پــوڕ (عــلــیــه اللــعــنه) یـە

گــەر بــبــەخـشـی دل مــورادێ ژ وێ حــەیـات وخـەمـر وبـادێ
دێ بـکـم [12] گــلــلــەھ ودادێ داد مــە دیــسـا د بـــەر تـەیـە

گــوھ بـــدە بــەر گــلــە ودادان حــاکـــمــێ شـەهـر وبـلادان
دێ تــــو داخـــواز ومـــورادان دی کـــەســێ بــێ چــارەیــە

دێ تــو دیـسـا شــەفـقـەتـێ کــی ب ئـــەو نـشـانـا جـەبـهـەتـێ کی
مـە ژ حـەریـمـێـن خـدمــەتـێ کـی مــەحــرەمــێـن بـێ پــەردەیـــە

بـێ نـشـانـێـن مـە نـشـان کـی مــاھ وخـورشـیـدێ قـران کـی
بــەنــدە کــەلـبـێ ئـاسـتـان کـی دوور نـــەکی خـوەش تـوولـەیــە

دا دەما صوحبەت ب جووش بی   جام ب خوە ژ[13]لەعلان بنووش بی
مە ژ حەبیب سەد دەنگ سورووش بی   دینبەر وپوڕ عشوەیە

شەربەتا وێ جام وطاسێ   یار کو تێ بێت ئنعکاسێ
بێت مە ژی فەیضەك ژ کاسێ   ئابێ حەیوان ئەو ب خوەیە

ئێ ژ ڤێ ظەرفێ ڤەخواری   خوەندی ئەو خەططێ غوباری
مەستیا چەهڤێن خوماری   قەنج دبێ ئەو زێدەیە

من ل دل تیرەك موغل دی   تێك ژ بەر خوونێ قزل دی
لێ دبێم دەردێ کو دل دی   هێژ ژ چەهڤێن شەهلەیە

ڕوهنیا چەهڤێن مەلایی   خالقێ حوسنا تە دایی
حوب تنێ دا من گەدایی   حوسن وحوب یەك چەشنەیە

دیتیە [14] نوورا یەقەق [15] مە   سەد نەسەق لەو تێن سەبەق مە
پوڕ نە بی ئەرزان ل حەق مە   لێ مەلا خوەش بەندەیە

---

(١) ژێ (پاشا، عەمەر).
(٢) د (زڤنگی، ئامێدی).

(٣) صاحب (پاشا، یـووسفی، عەمەر، کـۆڤلی).

(٤) ئەو لـێ (پاشا، یـووسفی، عەمەر، کـۆڤلی).

(٥) ئەڤ چاریـنە ل نك (پاشا، یـووسفی، عەمەر) نینە.

(٦) لەو (پاشا) لـێ (زڤنگی، ئامێدی).

(٧) دینێ (پاشا، کـۆڤلی، یـووسفی، عەمەر، وەستانی، حەلەب).

(٨) سەھ (عبدالسلام، وەستانی).

(٩) جارەك (پاشا، یـووسفی، عەمەر، کـۆڤلی).

(١٠) بێـخن (زڤنگی، ئامێدی) بێ خەف (حەلەب).

(١١) د دەت (زڤنگی، ئامێدی).

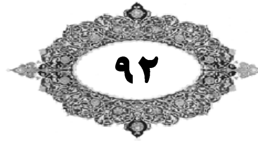
(١٢) دانەکم (زڤنگی، ئامێدی).

(١٣) خوەش (پاشا تێ نەبت).

(١٤) دیـتیـا (زڤنگی، ئامێدی) دیتنا (پاشا).

(١٥) ب حەق (پاشا، یـووسفی، عەمەر، کـۆڤلی).

(*) هەژار ل وێ باوەریـێ یە کو ئەڤ شعرە نە یا جزیـریـیە [ئیسماعیل].

طوررەیا تابدار عەنبەر کە

طـــوررەیـــا تـــابـــدار عـــەنـــبـــەر کـــە

خـەمـریـیـێـن شـەنـگ مـسـك ئەذفەرکـــە

ل گـــولان مـــســـك وعـەنـبـەر بـــڕەشـــیـــن

ژ گـــولاڤـــێ جـــنـــەسـریـیـــان تـــەڕ کـــە

کـــەسـك وسۆرێن ژ ڕەنـگێ قەوس قـــوزەح

ژ ســـەراپـــا گـــــــولاڤ و مـــــــاوەر کـــە

ســـورمـــە پـــووشـــیـــن سـوڕێ ب سەر کل دە

عـــاقـــلان لـــێ خـــەراب و ئـــەبـــتـــەر کـــە

هـــەر ســـەحـــەر دەســـتـــەکـێ ژ نـــوو وەرگـــر

عـــەرعـــەرێ تـــێـــکـــدا ســـەراســـەر کـــە

قـــەد وقـــامـــا شـــریـــن [1] ونـــازك وتـــەڕ

لـێ سـەراسـەر بـفـەصـلـیـن وکەرکەر کـــە

نـــێـــرگـــزێـــن ســـەرگـــران هـلـیـن جارەك

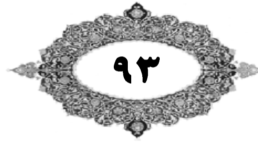
دو قـــرانـــان ل یـــەك بـــەرابـــەر کـــە

تـــو بـمـەش كـۆك ل ســەر دەرێ قــەسرێ
ب خـوە كــۆكـی ل شــاه وقــەیصەر كـــە
وەرە وەك ڕۆژ ب ســـەر دەرێ كـەلـهــێ
عــالــەمــێ تــێــكــدا مـــونــەووەر كـــە
وەك گـــولا زەر ژ بـــۆ ســـەروا تــە مـرم
مـە ب قـوربانـی خـوە وەك گـولا زەر كـــە
وەك گـــولا زەر د بــوغــچــەیــا تــەمـە ئەز
تــو مــە تـێـكـل خـوە وەك گولا زەر كـــە
زاهـــدێ هـشـك طــــەبــع ســـەودایــــە
ب دو جـامــان طـــەبـیـعـەتـی تــەڕ كـــە
وەرە جــارەك تــو دەرێ لـوطـــفـــێ ڤەكە
مـە ب قوربـانـی تـێـك خـەنـجـەر كـــە [2]
ڤـەكـە جارەك ب خەندە شەكـكـەرێ تەنگ
تـێـك مـصـرا مــە قـەنـد و شەككـەر كـــە
پــێ ل ســەر دیــدەیــێــن مــەلــێ دایـیـن
خــەلـــوەیـا صــووفـیـیان مـونـەووەر كـــە
خـــەط وخــالان نــشــانــی نــشــانــی دە
مـــە ژ نــاڤــێ خـــوە ڕا ب دەفـتـەر كـــە

---

(١) شەریف (زڤنگی، ئامێدی).

(٢) ئەڤ مالكە ل نك (كـۆڤلی) ب تنێ هەیە.

٩٣

گەر چ بولبول

گــەر چ بــولــبــول جــەوهـەرێ ذاتـێ گـولـە

لـێ گـولـێ ڕەونــەق ژ عــشــقــا بـولـبــولـە

گــوهــدە ذکــرێ حـال وجــووشـا بـادەیـێ

وێ ب بـولـبـول ڕا دخـوونت بــولـبـولـە [١]

سـووسـنـان سـەد ڕەنـگ ئـاڤـێـهـتـن کـەمـەند

وان نــە گــۆ دل بـەنـدێ تـایـەك سـونـبـولـە

ســونـبـولان ســەیـوان ل دێــمــی تـازە کــر

ئــافــتــاب ئـیـرۆ د بــورجــا ســونــبــولــە

قــەط ڤـەڕێـکـی [٢] ڤـی دەمـی حاضر دبت [٣]

قــصــصــەیـا فــەصـلـێ نـە کـارێ سونبولـە

عـەرعـەرا ڕەنــگـیـن ژ تـایــێ ســۆر وزەر

قـومـرییان سەد ڕەنـگی شیـرین غـولـغـولـە

ڕەمــزەیـا عـشـقـێ ژ بـــالا هــاتـــە خـــوار

قــودسـییـان ئـاڤـێـهـتـە چـەرخێ غولغولـە

مــن ژ دل نــاســووره‌کــێ دا هــه‌ســتــیــیــان
(لاجـــرم) هــێــژ نــه‌شــئــه‌یــا داغـــا کــولــه

بــولــبــول وپــه‌روانـــه وفــه‌صـــل وده‌مـــن
جــنـــســێ عــشــقــا مــن تــنــێ ده‌ردێ کــولــه

نــێــرگـــزا نـــازك قـــه‌دا شــه‌هــلایــا مــه‌ســت
دیـــن کـــرم ئــه‌ز بــولــبــولان ســه‌ودا گــولــه

طـــه‌بعــێ لامــع وه‌ش ز مــنــنــه‌ت بولـحه‌سه‌ن
مـن د ده‌سـت دا (ذوالــفــقـــار) ودولـدوله

عــه‌شـقــه‌رێ [٤] به‌د فعلــێ چی هیـکر عه‌جه‌ب
(بارك الله) خـوه‌ش بــه‌زی هــه‌سـپــێ قــولــه

زولــف وبــســکــان پـورِ ژ مـن دل بـر بـه‌لـێ
ڕشـــتـــه‌یــا جـــانــێ مـه‌لــێ ئـــه‌و کــاکــولــه

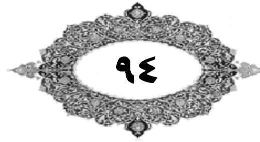
---

(١) بلبله (عبدالسلام، وئه‌و دبێژت : بلبل مه‌عنا وێ په‌رداغێ مه‌یێ یه).

(٢) دبت د بنیات دا : ڤ ڕێکێ ، یه‌عنی: ڤێ ڕێکێ.

(٣) بکی (عبدالسلام) بکت (حه‌له‌ب).

(٤) ئه‌شقه‌رێ (عبدالسلام).

یاری مه پور

یــاری مـــه پـــور نـــیـــشـــان وســور
ســیـــــمــــا ژ دور دیـــم كــەوكــەبــە
ئـــەو لــەب شەكـەر نـــازك بـــەشـــەر
جــەبــهــەت ســەحــەر كـــاكــول شــەبــە

شــــەب كـــاكـــولـه خـــال فـــلــفـــلـــە
چـیـن سـونـبـــولـه داڤـــــا دلـــــە
مــــــن غــــەفـلـەتـی دی قـــبـــلـــەتـــی
وەك مـــاه د تـــــــیــــسـا غـەبـغـەبـە [1]

مـــن دی ب خـــەف صوحـبـەت ب دەف
شـاهـی ب خـەف [2] فــنـجـان د كـەف
نـوونـیــن ژ یـەنگ [3] بـەردان خـەدەنـگ
وی پـــور ژ تـەنگ [4] شـیـــریــن لــەبــە

دئـانـــی ظــوهـــوور دێــمــێ ب نـــوور
خــالــێــن د هـــوور جـــامـــا طـــەهـــوور
ســـاقـــی وەریــــــن جـــامـــا زەریــــــن
ئـــەو ســـورِ شـــریـن جـــام مـــەشـــرەبـــە

خـــال وخـــــەتـــێ شــــۆخ قـــامـــەتـــێ
مـــــە ژ ڤـــێ کــتــێــب و دەســتــخــەتــێ
هــــەردەم ژ نـــــــەو دل فــەیــضـــە ئـــەو
ئـــەڤ عـــشـــق وسەودا مــــەذهـــــەبـــە [٥]

مــن بــێ قـــــــــەدار ئـــەڤ سرِ ڤـــەشـــار
عـــشـــقـــا غـــــــەدار ســوهـــتـــی ســتـــار
مـــهـــرا بــــوتـــــان خــــال وخـــەتـــان
صـــەنـــدووقـــە جـان [٦] ومـــەقـــلـــەبـــە

دێـــمـــێ ب خــــال ئـــەو نـــوون ودال
ئـــســـمـــێ جـــــەلال بـــەژنـــا شـــەپـــال
یــــەکـــتـــــا ئـەلـف نـــایـــێ وەصـــــف
مــن عـــەقـــلێ طـــفـــلـــێ مـــەذهـەبـــە [٧]

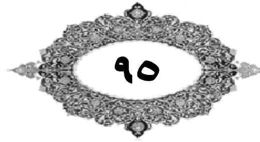
حـــەتـــتـــا نـــە مـــام ســـالـــك تـــەمـــام
شـــیـــریـــــن کـــەلام مـــــا دا مـــە جـــام
بـــێ جــــــەهــــد قـــەط تـــێـن ئـەمـر وخـەط
هـــەر چ کـــو مــــەطـــلــــەب مــەنـــصەبە

دەرمــــانـــدەیـــــم حـــەیـــران تـەیـــم
پـیـــرانـــە [8] یـــیـــــم خـوەش بـەنـدەیـیـم
زازا ب ســـــــــــرِ دل ژێـــم ڤـــەکـــر
دەرحـــــــەق مـــە پـــرِ ئـــــەرزان مـــەبـــە

بـــەرگـــێـــن گـولـــێ ئـــەو مـسـکـە لـێ
هـــوورهـــوور وەلـــــێ دەرحـــەق مـــەلـێ
بـــــــێ پـــــــــەردەوو خـوەش مـەعـدەوو
یـــــــەك وەعـــــــــدەوو پـــورِ شـــەفـقـە بە

---

(١) وەك ماهێ نیشان غەبغەبە (پاشا، یووسفی، عەمەر) وەك ماهێ تێ بان غەبغەبە (کـۆڤلی).
(٢) نەجەف (زڤنگی، ئامێدی، عبدالسلام، حەلەب).
(٣) نوونێ کوژی (پاشا، یووسفی، عەمەر) نوون کو ژ یەنگ (کـۆڤلی).
(٤) وێ پورِ ژەنگ (پاشا، عەمەر).
(٥) مەوهەبە (زڤنگی، ئامێدی).
(٦) خان (یووسفی، زڤنگی، ئامێدی، حەلەب).
(٧) مەکتەبە (پاشا، یووسفی، عەمەر، کـۆڤلی).
(٨) میرانە (حەلەب، وەستانی).

ئیرۆ ژ مورادا ته

ئـــیـرۆ ژ مـــورادا [1] تـه دلـێ مـن ب بـریـــنـــه
(الله) چ حـەبـیـبـی چ طـــەبـیـبـی ڤـەکـەویـنـه
جارەك تـو نەظـــەر دە ل مە مسكین وغەریبان [2]
بـەردە تـو [3] ژ حـەبـسـێ و ژ زندانێ دەریـــنـــه
دائـــم ژ خـەیـــالا تـــه مـــه ســـەد نـــالـه د دل دا
لـەورا ژ مـــشـــالا تـــه چو سۆرگـول مـه نـەدینـه
مـــشـــلـی تـه نـه ئادەم وە نه ئـبـراهیم ونـووحـه
یـووسف ب ته مەحبووب ول یەعقووب شـریـنـه
مـعـراجـێ ته کر کەس دی نەکر صەدرێ رسالەت
قـاصـد ژ خـودێ ڕا بـۆ تـه جـبـریـلـێ ئـەمـیـنـه
غـەیـری تـه نەهن دەر صەدەفێ بەحرێ ووجوودێ
لـــەو لازمـه ئـەم قـــەصـــدێ بـکـیـن ڕاهێ مەدینه
ظـــالـــم ڤـەشـــرا کـوفـر نـەمـا قـــەط د دنـــێ دا
جـەننەت بـوو موزەیـیـەن خەملیـن حوور وپەرینه
بـــووبـەکـــر وعـومەر هەردو ژ حـوبـا ته دنـــالـن
مـەقـتـوول ژ فـراقا تـه چ عوثـــمـــان وعەلـیـنـه

شـەمـس وقـەمـەران شوعلە ژ ڕوویێ تە ڤـەدابـوو

یـەلـمـووم ژ تـە بـوو مـۆم وشەمال ژێ ئـەیسینە

گـاڤـا کـو تـو هـاتـی بـوویـە ڕۆنـاهی ل هـەر جـا

ئـێـدی مـە نـە دی ظـــولـــم وخـرابی ڤـەشریـنـە

ئسـمـێ تـەیـە مەکتووب د گەل ئـسمێ خودایـی

چـەنـد موذنب وعاصی ب وی نـاڤـی غەفـریـنـــە

عەکـسێ ژ روخێ تـە شەب ورووزان وە دخـوازن

هـنـدی کـو هـەنـە جـومـلـەتـێ مـرئـات وئایـیـنە

گـەر دێ تـو نـەبـوویـا نـەدبوو چەرخێ ب دائر [٤]

سـەرگـەشـتـە ژ شـەوقـێ نـە [٥] تـنـێ نەھ فەلەکینـە

فـەهـمـا مـنـە قـاصـر وە نـەشـێـم وەصفێ ئەداکم

مـەدداح ژ تـە ڕا خـالـق وهـنـدی مـــەلـــەکـــیـــنـــە

جـارەك تـو شـەفـاعەت کە ب ناڤێ خـوە ژ بـۆ من

لـــەورا کـــو مـەلـێ غـەیـری تـە ئـمـداد تـو نـیـنـە

(*) ئـەڤ هـەلبەستە ب تنێ ل نك (کـۆڤلی، ئامێدی) هەیە، وسەیدا (عبد الرقیب یـوسف)ی ژی د (دیـوانا کرمانجی) دا ئینایە.. وهێژای گۆتنێ یـــە مـە مـالکێن ڤـێ هەلبەسـتێ ل دویـڤ تـەرتیبا (کـۆڤلی) نڤیسینە.

(١) جەمالاتە (عبدالرقیب، ئامێدی).

(٢) منیێ مسکینیێ غەریبە (عبدالرقیب) من مسکین وغەریبە(ئامێدی).

(٣) مە (عبدالرقیب).

(٤) ئەڤە ئشارەتە بۆ وێ حەدیسا قودسی ئەوا دبێـژت:" لـولاك لـولاك مـاخلقت الافـلاك " وئـەڤ حەدیسە وەکی بەری نوکە ژی مە دیارکری یا دانایی‌یە مەوضووعـــە وچو بناخە بۆ نینن.

(٥) شەوقا تە (کـۆڤلی) شەوقێ تە نێ نەھ مەلەکینە (عبدالرقیب).

قافى‌يا (و)

٩٦

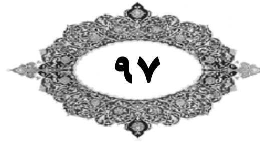
مه لەو فنجان ل سەر دەستە

مـه لــەو فـنـجـان ل سـەر دەسـتـە كـو مەهتابا هلال ئەبروو
نـومـايـــن مـن د مـرئـاتـێ مــەيــا صــافــا زەلال ئـەبـروو
ب شـيــريـنــى ب زيـبـايـى ب ڕەفـتــارى ب بــالايـى
بـنـێ نـوونـێـن د طــوغــرايى ل بـالا هەردو خـال ئەبروو
بلا بـێـت [١] (صائم الدهر) و بـلا ئــفــطــار جـارەك بت
كـەسێ زانـى ژ دلـبـەر وێ خـويابـن هـەردو سال ئـەبـروو
مـەشى [٢] مـەسـتـانـە ڕەيـحـانـى دلـێ من دى د ئامانـجـێ
ڕەشاندى سينەيێ [٣] تيران ب قەوسێ هەردو مال ئەبروو [٤]
سەحەرگـەهـ زوهرە سيمايا مە [٥] چوو گولشەن ب سەيرانى
ب سـەر چـەهـڤـێـن نـشـانـى دا خـرامـى ئـەو هلال ئەبروو
د بـێـن:خــاوەر پـەرەسـتـى تـو! نـزانــن مـن د كـەشـفێ دا
نـومـايـــن مـن د شـەرقـێ نـازكـا گـەردەن شـەمـال ئەبروو
تـنـێ مـا هـەر تـەرازوونــە د بــابـێ حـوسـنـێ كـێـشـايى
هـلالـێ خـاتـەمێ حـوسـنـن ل وى دێـمـێ ب خـال ئەبروو
مـه جـەوهـەر عـونـصـرەك خـامـس نـومـا ئـيـرۆ د طالع دا
د ڤـێ تـەقـويـمـێ ئـنـسـانـى ل طالع بـوونـه فـال ئــەبـروو

ب زونـــارا د دێـــرێ دا ل هـــنـــداڤـــا چـــەلـیـپـایـــێ
ب مـحـرابـێ مــە بـر سـەجـدە بـەلـێ ئەمـما خەیال ئەبروو
د مــابــەیـنـا دو ئــەبــروویـان د بـیـنـم قـابـەقـەوسەیـنـێ
ددت مــن (طرفة العین)ێ جــەوابــا سـەد سـوئــال ئەبروو
د باطن ســەجـدەگـاهـا مـن ژ بـۆ وێ [٦] هـەردو ئـەبـروونە
ب عـەیـنـی طـــاقـێ مـحـرابـن د عـلمێ ئەهلێ حال ئەبروو
ئـەگـەر دەعـوایـێ مـووسـایـی [٧] د عـشـقـێ دا بـکـم جائز
مـەلا دائـم تــەجـەلـلایـە ژ وێ تـەرحـــا شـــەلال ئـەبـروو
ب شیـریـنـی ب زیبـایی، چ کـاتـب بـوو وە کـێـشـایی؟!
(تـــعالــی اللە) نـشـان دانـە وە شیـریـن ئـەڤ مثال ئـەبـروو
نــە شـیــریـنـا ل دەربـەنـدی نـە مـەحـبـووبـی سەمەرقەندی
نـە کـیـشـایـــن ب ڤـی رەنـگی ل نەقشی بی زەوال ئەبروو
نـشـانـا قـابـەقـەوسـەیـنـی کـو قـەوس ئـاڤـیـهـتـە ئەبصاران
د تـەقـویـمـا تـەجـەللایی ب سەر لـی بـوون هـلال ئـەبـروو

---

(١) بت (عبدالسلام، حەلەب).
(٢) شەبی (پاشا ، یووسفی، کـۆڤلی، عەمەر).
(٣) کشاندی شیپەیەك (پاشا، یووفی، عەمەر) رەشاندی شیـیەیەك (کـۆڤلی).
(٤) ئەڤ مالکە ل نك (عەمەر) یا پاشخستییە.
(٥) نە (یووسفی، عەمەر) سیما وا د چوو (زڤنگی، ئامیدی).
(٦) سەجدەگاهی من ل بەر وان (زفنگی، ئامیدی).
(٧) عیسایی (پاشا، عەمەر، حەلەب، وەستانی).

من دی سەحەر

مـــن دی سـەحـــەر شـاهـی مـــەجـــەر
لـــبـــســی د بــــەر مـەخـمـوور بــوو [١]
ئـەو دیـــــم زەری ســـور مـوشـــتـــەری
یـــا رەب پـــــەری یـــا حـــوور بـــوو

حـــــوورروەشـــــە شـــیـــریـــن مـــەشـــە
کـــاکـــول رەشـــە خـــال حـــەبـــەشـــە
خـــالـــیـــــن د قــــەر مـــســـکـــی تـــەتـــەر
نـــازك بـــــەشـــــەر کـــافـــــوور بـــوو

نـــازك لـــــەطـــیـــف گـەردەن ظەریـف [٢]
لـــبـــســی شـــەریـــف کـەمـخـــە وقـەدیـف
مـــن دی ب وەخـــت ئـــەو نـــیـــك بـەخـت
ئـــیـــرۆ ل تــــەخـــت فـــەغـــفـــوور بـــوو

فــــەغـــفـــوور ســـورە ســـیـــمـــــا دورە
هـــەیـــبـــەت پـــورە دل کـــــر گـــــورە
ئـــەو هـــاتـــە مـــــەش من چـــوونـه هـــەش
دل مـــــــن ژ عـــــشـــــقـــــی فـــوور بـوو

دل بـــوو كـــەری زايـــــا بـــــەری
لازم هــــــــــەری دی ئـــــــەو زەری
مــــن دی گــەلــەك ئــەو ســور مــەلــەك
وەك مــەشــعــەلــەك پـــــور نــوور بـوو

ديــم فـــــەنـــــەرە خـــال عــەنــبــەرە
بـــــوومـــــــاوەرە لـــەب شــەكــكــەرە
ئــــەو مـەی پـەرەست مــــەشــــها و مـەست
جــامـــــا د دەســـت فـــەرفــــوور بـوو

مـــەی بـــەركـــەفـی مــــەشــــها صـەفی
ســــــــووزا دەفـــــی دا قـــــەرقـــــەفـــی
حــوســـنــا ل ديـــــم وەصـــفــان نـەشيم
هــــەر چ دبــيـــــم ژی دوور بـــــــــوو

دا مـــن ســــــــورووش وەر مـەی بـنــووش
ذەوق وخـــــــورووش لـەو چـووم ژ هووش
ژ وی عـــشـــــوەيـــا يـــار بـــوو خـوەيـا
ئـەو نـــە ژ مـــــەيـــا ئـەنـــگـــوور بـوو

مــن دی ب خـــواب ئـــەو مـاهـتـــاب
دا دل كــــــــــولاب جـوهـتـی غـوراب
دل شـــەووشــــانــد خوی [٣] لی رەشاند
خــوەش هــەررشـانــد تـيـك هــوور بـوو

هــــوورکـــر جـەسـەد قـــەوسی صـەمــەد
تـيـــر دان كـــەبـــەد داد ومـــــــــــەدەد
جـــەرحــــــان ژ نـــەو خـــــوون دايــە كـەو
عـشـقـا مــــە لـــەو مـــەشـــهــوور بـــوو

لـەو یــەك نــەســـەق مــن تـیــن سـەبـەق
نــوورا یــەقـــەق [٤] دا دل شــەفـــەق
شـیــریــن لــەبـــی دیـم كـەوكـەبـی
لــی بــەنـدە بـــــی دەســتــوور بـــوو

دلــبـــەر نـــەظـــەر دا مـــن سـەحـەر
خـــەجـلـیــم ژ بـــەر لــی ئـەو قــەدەر
زانـــــم گــــــــووا ئـــــەو مــاهــرووا
وەك لـــــوئـــلـــووا مـەنــشــوور بـوو

پـــاش فــورقـــەتــی زۆر مـوحـبـەتـی
م ژ طـــەلـــعـــەتـــی چـووم حەظرەتـــی
وەصـــلا حـــەبـیـــب مـن بـوو نـەصیب
مـەلـعـوون رەقـیـــب رەنـجـوور بـــوو

جـــــامـــــا زەلال خـەمـرا حــەلال
یـــاری شـــــەپـــال دا مــن ب حـــال
عـــشـــقـــا غـــەدار سوهـتـی ستـار
نــیــڤ مـــە ویـــار سـەد سوور بـوو

شــاهـــی جـــەڤـیـــن غـەم ژی رەڤـیـن
مـــــاری شـــەڤـیـــن ئـیـساند ئەڤـیـن
دەرد وبـــــــــــــەلا وین چـوون هەلا
عـــومـــرەك مـــــــەلا مەهـجـوور بـوو

پـــور مـــــن زەجـــــر دیــتـن هــەجــر
مـــــا بـــوو ئـەجــر صـوبـح وفـەجـر
شـــەمـعا مـــە هـــــل بـوو سـەد عـەمل
مـنـنــەت مـــــــە دل مـەســروور بـوو

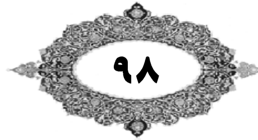
ئـحــــرام مــــه بـهسـت ئهسوهد ب قهست
یــــار هـــاتـــــه مـهست ئهز چوومه دهست
جــوهـتــــیَ حــهبـــهش تـیـردان ب وهش
حـهجـجـا مـه خـــوهش مـــهبـــروور بـوو

یــــــار وهعـــــــــده دا ب لهعلێن خوه دا
وهر بــا مـــــه دا [٥] چــيــــن پـــــهرده دا
د ســـپــێــــــدهیــــیَ چـــووم وهعــدهیــــیَ
کـــــو ژ بــادهیـــیَ مــــهخـمــوور بــــوو

ویَ کـــاکـــولـــیَ چـــیــنـێــــن د لــیَ
قـــهلــبــیَ مـهلــیَ داڤ دانــــــــه لــیَ
داڤـــــــــــــا دلان نـیّــڤ سـونـبـولان
ســــهر سـؤرگـولان مــهنـقــــوور بــوو

---

(١) حهرفا (ر) یا ل بهری (بوو) ل ههمی قافیێن ڤیَ ههلبهستیَ د ڤێـت بێتـه کێشـان دا بکهفتـه بهرانبهر (مستفعلن) .
(٢) خهفیف (پاشا، کـؤڤلی).
(٣) خوون (پاشا) .
(٤) یـهفهق (پاشا ، یـووسفی ، عهمهر) .
(٥) دهریا مه دا (پاشا، عهمهر، یـووسفی، کـؤڤلی، وهستانی حهلهب).

د دەست دا یەنگی‌یەك

د دەست دا یەنگی‌یەك نووبار من دی ئەو كەمان ئەبروو
ل بالا جەدوەلەك جەبباری تێدا [1] هەمقران ئەبروو
كو حەق ئەڤ حەرف وخەط كێشان ل طالایێ مە دەروێشان
دو قەوسان گۆشە لێ بادان وسەر پەیوەستە مان ئەبروو
تە دیداری تە ڕەفتاری تە ئەلماسێن شەكەرباری
ب عەینی ڕێ [2] ل سەر صادان دو نوون ڕەیحان نومان ئەبروو
(بحمد الله) ب فیرووزی ل وەجهێ دلبەرێ من دی
كو ماهێ نەو نشان من دان ل طاقێ ئاسمان ئەبروو
(تعالی الله) نشان دانە ب حوسنێ ئەڤ نەسەق دانە
ژ نەقش وصەنعەتێ حەق ئەڤ نشان چەشم ئەڤ نشان ئەبروو
ژ ڕەعنا نێرگزێن شەهلا مەجالێ هەمقران بینم
هەزار ڕەمز وئشاراتن ژ وان قەوسێن چەڤان ئەبروو
مەلا دل تێك تە پەیكانن ژ مەحبووبان مە نیشانن
كەمانداڕێن [3] د غەددارن [4] د بورجا ئەسمەران ئەبروو

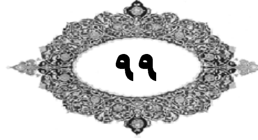
---

(١) لێدا (زڤنگی ، ئامێدی).

(٢) دەھ (عبدالسلام) ب عەینی نێرە (حەلەب، وەستانی).

(٣) كەماندارن (كۆڤلی).

(٤) دغەددارین (عەمەر، یووسفی، حەلەب، وەستانی).

وەی سپێدە ژ بورجێ قەوس

وەی [١] سپێدە ژ بورجێ قەوس ئەبروو [٢] نوماندن ماهێ نەو
خوەش ژ قەوسێ ئەبرووان ڤێرا [٣] کشاندن ماهێ نەو
گۆشەیێن نوونان ب سەر بادان ژ قەوسێ بێ وەتەر
مثلی ئەنگوشتا نەبی سەد سەر بەیاندن ماهێ نەو
کەشفی بەدرا تەمام ئەحسەن ژ بالا طەلعەتێ
ژ ئستوا دا گەزمەیان چەرخێ ڕەشاندن ماهێ نەو
وێ ل وەجهێ ئافتابێ گاهێ کفش [٤] وگاهێ خەف [٥]
عارفێن صاحب [٦] بەصارەت حەیراندن ماهێ نەو
مل دزانم دانە بەر قەوسێ هلالی گۆشەزەر
لەو ژ بالا گۆشەیێن نوونان لڤاندن ماهێ نەو
ئەز دبێژم دێ [٧] ل من دیسا جەگەر سەد پارەکن [٨]
وێ ب میزان هەر دو شیرازی چەڤاندن ماهێ نەو

داخـــلــی مــەجـلـس بـوویی ئـیشەڤ نشانی لەو کو خەف
جــامــێ ڕووحـانی ل ئــەهــلــێ دل نـشـاندن[9] ماهێ نەو

---

(١) وێ (کـۆڤلی).

(٢) ئیرۆ (کـۆڤلی).

(٣) خەط لـێ (پاشا) یـەنگی (کـۆڤلی).

(٤) کەشف (کـۆڤلی).

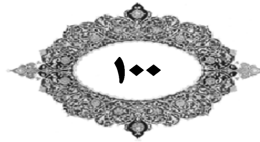
(٥) خەسف (کـۆڤلی).

(٦) ئەهلێ (زڤنگی، ئامێدی، عبدالسلام).

(٧) وێ (پاشا، یـووسفی، عەمەر).

(٨) کر (پاشا).

(٩) نەشاندن (هەژار) [ئیسماعیل].

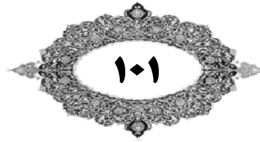
هێ د بەر (قالوا: بلی)یێ

هــێ د بـەر (قالوا: بلی)یـێ بـەلـكوو ئـەڤ عـالـەم نـەبـوو
چـەرخـێ دەوران دەورێ گـەردوون گـونـبەدێ مینا نەبـوو
عـەرش وكـورسـی هـێـژ د مەخـفی بـوون د كەنزا قودرەتێ
حـوسـنـێ حـەق بـوو د ئـسـتـوائـێ لامـعـا عـشـقـێ هەبـوو
نـەهـتـبـوو حـوكـمـێ صـفـاتـان ئـەو ژ ذاتـێ (لـم یـــزل)
عـاشـق ومـەعـشـووق یـەك بـوون شەمع وهـەم پەروانـەبـوو
حـوسن وحـوب ذاتـێ قـەدیـمـن لـێ جودابـوون ئـەو ژ یـەك
لـێ نـهـا ئـسـمـێ حـودووثـــێ حكمەت وتەفـصیل وە بوو
یــەك د ذاتـێ سـوڕشـریـنـان بـوو جـەمـال وحـوسـن وسوڕ
یـەك د قـەلـبـێ ئـەهـلـێ دل نـار وجـەلال وجـەذبـــە بـــوو
حـوسـنـێ حـوب ئـانـی ظوهـــوورێ عـشـقە ئەصلێ عالەمێ
ئـەصـلـێ ئـەشـیـا دا بـزانـی وان چ ئـەصـل ومـاددەبـوو [1]
عـاشـق ومـەعـشـووقـێ ئـەلـحـەق هـەردو مـرئـاتـێ یـەكـن
بـوو د عـەیـنـی [2] جـەمـعـێـدا ئـەصـلـێ قـەدیم ئـایینەبوو
جـەذبـــە وسـەیـرا سـولـووكـێ بـێ مـــەحـەبـبـەت نـــابـتـن
جـەهـدەیـا بـێ عـشـق وحوب چەندی كو كر بـێ فەیدەبوو

سالکین عشقی یەکایەك حەوجە نینن ئەز ببیم
جامەیا پیری طەریقی سەر ژ نك شەهزادەبوو
رەنگ رەنگ ئەهلی مەقاماتی طەریقی چوونە سەیر
هن جەلال وهن جەمال وسەرمەیان ئەڤ بادەبوو
ئی بری عەینی بەقایی بادەنووشی عشقی بوو
ئی بوویی مەحوی فەنایی عاشقی بی چارەبوو
ئیك ژ وان پەروانەبوو سوهت وفەغانەك ژی نەهات
ئیك ژ وان تەشبیهی گۆیینی ب ئاه ونالەبوو
ئاورین ئەسوەد عویوونان عاقلان سەودا دکن
گەزمەیا عاشق ڤ دل کەفتی ژ چەڤین شەهلەبوو
عاشق ومەعشووق دا واصل ب یەك بن بی حجاب
مەحوو بوو (بالذات) عاشق لەو د عشقی پەردەبوو
لەو د عشقیدا فەنابوو دا ببت باقی ب دۆست
عاشقی فانی نەبوو واصل حەتا باقی نەبوو
نوقطە وعلم وسەوادی حەرف ونەقشی عالەمی
سەر ددن مەعنایەکی ئەصلی سەوادی نوقطەبوو
هەر یەکە ودی یەك بمینت ئەووەل وئاخر یەکە
(لا جرم) نابت دو بن ئی دی بمینت هەر هەبوو
هەر چ دەعوایی د عشقیدا مەلی ثابت کری
عەینی دەعوایی د (نفس الأمر) دیسا شەهدەبوو

---

(١) ئەڤ مالکە ل نك (عەمەر ، یووسفی ، ئامیدی) نینە ، و (زڤنگی) د ناڤ شەرحی دا ئینایە.
(٢) لەو د ئەصلی (زڤنگی ، ئامیدی).
(*) ئەڤ شعرە ل نك هەژاری نینە.

کەس نەدی‌یە سەحەرگەهـ

کـەس نـەدی‌یە سەحـەرگـەهـ کـو چ نــازك وەرەســی تــو
مـە ژ بـەلـگـی گـول ونـیـرگـزی سـەرمـەست بەسـی تـو
زانـم نـە تـنـی کـــو یــــەدی بـــەیــضـــا تـــو ددیـــری
وەر خـوەش کـە شـەهـیـدیـن خـوە کو عیسا نەفەسی تـو
رووحی ونــە جـسـمـی ژ جـەمـالـی ب چ ئـــســمـــی
رەنـگ رەنـگ دبـی [1] کەشف وشوهـوودی چ کەسی تـو؟
رۆژی تـو ل شـەرقـی ب جـەمـالا خـوە و [2] بـەرقـی
(بالله) نــــە [3] ژ سـەرچـەشـمـەیـی ئـەقـدەس قەبەسی تـو؟!
(بالله) ژ چ نـــــووری وتــــەجـــەلـــلا ل چ طـــووری؟
گـــەهـ گـــەهـ ل ســـەراپـــەردەیـــی جـــان مـولـتـەمەسی تـو
شـــەمـــســا فـــەلـــەکـــی؟ یـا مـــەلـــەکـــی؟ هـیـژ نـزانـم!
حـــووری وپـــەری؟ یـــا ب خـوە (روح الـقـدس)ی تـــو؟
جـانـا! جـــەرەس ورەهـــبـــەری عـــشـــقـا تـــە ئـەزم قـەط
ئـــاگـــەهـ ب فـــەغـــان وحـــەرەکـاتـــی جـــەرەسـی تـــو!
مــا یـەك نـەفـەسـەك مـن دبـتـن بـی تـو ووجـــوودەك؟
دی بـــی تـــە چ بـم؟ هــەم تــو روحـی هــەم نـەفـەسـی تـــو!

عـشـقـا تــه مـەگـەر [٤] زيــر صـفـەت زەر دكـريـن، گـۆ: [٥]

ئــكــســيــره ئــەڤــيــنــا مــه ب عــەيــنــى ومــــەســى تـــو

مـــن گـۆ: ژ نـگـاران تـــو گـــولـــى بــەس ب شـوكووه بـه

زانـم نــه مــوحـب هـــەر نـه كـەس وخــــار وخـــەسى تـــو

وەى [٦] حـــوورســـرشـتـى ل مـه خـوەش ميوه ته [٧] بەركر

جـــەنـــنـــاتـــه د وەصـــلا تـــه وئـــاتـــەش پـــــەرەســى تـــو

مـن گـۆ: د شـەڤـان شـوبـهـى نـوجـوومـان ب طــــەوافيـن

گـــۆ: عـــشـــوه دزانـــن ب چ قـــەســـت وهـــــەوەسى تـــو

مـــن گـــۆ: مـــه ب تـيـغـان [٨] ڤـــەدى نــاكـــن ژ دەرى تــه

گـــۆ: ئــەم ژ نـەبـاتـــيـــن و ل طــــەبـــعـــى مـــەگـەسى تـــو

مـــن گـــۆ: ژ كــەمــەنــدا سـەرى زولـفـا تــه ڤــەرەسـتـم

پـەروازى لــەبــى لــەعـلــى مــه، گـۆ: گـەر ڤـەرەسى تو!

يـــەك دەم ڤـــەنـــەهـشـتــيـن تـــه د هــامـــوونـــى فــراقـــى

بـــى هـــەمـــدەمـــى دەردان كـــو چ فـــەريـــادرەسى تـــو؟

مـــن گـــۆ: ژ مـــه دل شـوبـهـى بـخـوور خوەش ته بكەر كر

كـەركـر! ب دو لـەعـليـن خـوه شەكەر گـۆ: عەدەسى تو!!

مـــن گـۆ: ل روخـانـيـــن نـه كـو كـەج رەو وەكـوو فەرزين

شـــاه گـــۆتـــه مه: كـش مـات! ل بـــــازى فــەرەســى تـــو

مـــن گـــۆ: تـــــه دڤــى ســـەر ژ رەقـيـبى بـبــرم ئــــــەز

گـــۆ: مـــن دىيـــه زانـــم دبـــرى ژى مــــەقــــەســـى تـــو

تــا چـەنــد ب خـــەف بــاده بـنـووشـى وه نـەفـــەس [٩] دا

ئــيــجـا ب دەف ونـــەى وەره مـيـرى عــەسـەسى[١٠] تـــو

مـــن گـــۆ: د شـــەڤـان شـوبـهـى شـەمـــالان وه دســـوژيـــن

پـــەروانـــه صـــفـــەت جـا هـــەره بــى صـــەوت وحەسى تـو

مــن گــۆ: بــەصــەر وقــووەتـــی ســەمـعـا مـە تویی، گـۆ:

زانـیــن تــە ئـەمـیــن رووح ومــوجــەررەد قــەفـــەســی تـو

تـە ژ زولــفـی بـوتـان صـەفـحـــە [11] مـەلا رەشـتـرە طالع

یــاری تــە ســەحـەر بـیـت وبـرەت پـی نــەحـــــەسی تــو

---

(۱) تی‌یە (عەمەر) بوتی (کـۆڤلی) تەبی (یووسفی، وەستانی) تبی (عبدالسلام، زڤنگی، حەلەب).

(۲) دە (کـۆڤلی).

(۳) کو (زڤنگی، ئامیدی).

(٤) مە گـۆ (زڤنگی، ئامیدی، عبدالسلام).

(٥) کو (کـۆڤلی، حەلەب، وەستانی).

(٦) وەی (پاشا، یووسفی، عەمەر، کـۆڤلی).

(۷) ب (پاشا، یووسفی، عەمەر، کـۆڤلی).

(۸) پەیغام (یووسفی، عەمەر).

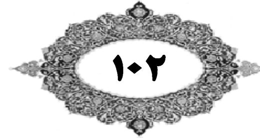
(۹) نەقش (پاشا، یووسفی، عەمەر، کـۆڤلی، وەستانی) د قەفەس دا (عبدالسلام).

(۱۰) نەی سپەسی (پاشا) مەی پەرەسی (یووسفی) نیز بەسی (کـۆڤلی) مەی ب بەسی (عەمەر).

(۱۱) صححەت (کـۆڤلی تی بت).

(*) هەژار ل وی باوەری‌یی یە کو ئەڤ شعرە نە یا جزیری‌یە، وبی‌نـا (جانـان ژ جـەمالا تـە / ٤۳) ژی دئیت [ئیسماعیل].

قافىیا (ى)

نیرگزا مەست وخەرامان

نیـرگـزا مەست وخەرامان د سەحەرگـەهـ كو مەشی
بـشـكـفـت صـفـەت غـونـچـە ژ چـــارا ئـــەرەشی
شـمـشاد ب مـەش سـووسن وسونبول ب سەما تین
ئـەی سـەروی خـەرامـان كـو تـو جـارەك بـمـەشی
رۆم وعـەجـەمـی گـرتیـیـە ئـۆغلمە ب صەف صەف
جـوهـتـی مـوغـولان هـاتــنــە جــەنـگی حـەبـەشی
وەك ذەررە هـــەری سیــنــە ژ مـهـرا تـە شەفـەق دا
بـوو شـوهـرەیـی ئـافـاقـی ب خـورشـیـدی وەشـی
كـی دەسـتـە ژ قـودرەت وە كـشاندی وە رەشانـدی
قـەوسـی دو هـلالان ل بـــەیــاضـــی ب رەشـــی؟
چــەنــدان [1] تـە بـوت ولاتـی نــشـــاری قـەدەمـینە
ئـعـجـاز مـەكـە ڤـی كـو تـو ژ نـەسلی قـورەشی [2]

ئـەی دل ژکـەڤـانـیٚ هـەلـەك ئـەخـتـەرمـە شـەهیدی

منـنـەت کـو تـو ئـەخـتـەرمـەییٚ قـەوسیٚ ب وەشی

دەربـا جـەگـەریٚ بـوو کـو مـە ئەڤ نالە ژ دل هات

مـا ئـاه وفـەغـانـان دکـرت کـەس ژ خـوەشـی؟

وەك تـوولە ل پـەی مـووچـە ل دۆریٚ چەرخیم ئەز

چـخ کـر مـە حـەبـیـبـیٚ گـۆ: تـو نـاری بـقـەشـی!

(اللّٰە) چ طـەبـیـعـەت بـەشـەری خـوە نـە مـەلایی

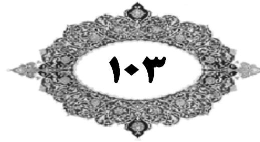
ڤـیٚ جـەور وجـەفـایـیٚ تـو پـەیـاپـەی دکـەشی

(*) ئەڤ هەلبەستە یا هاتییە تەخمیسکرن ژ لاییٚ (لاغەر)ی ڤە ، و د دەستنڤیسیٚن دیوانا جزیری دا ییٚن کەڤن تەخمیس ژی هەیە.

(١) چەندی (زڤنگی، ئامیٚدی).

(٢) ئاشکەرایە کو کەسیٚ جزیری ئەڤ هەلبەستە پیٚ ڤەهاندی ژ سلسلا قورەیشییانە، ژ وانە ییٚن د گۆتن عەسلیٚ مە ژقورەیشییانە .. ڤیٚجا چ حوسەینی بن، یان عەبباسی، یان خالدی! وبەلکی ئەڤ چەندە د پاشەڕۆژیٚ دا سیناهییەکیٚ بدەتە سەر چیرۆکا ئەڤینداریا جزیری ئەگەر پتر دەلیلیٚن دیرۆکی پەیدابوون.

ب حوسنا (أحسن التقويم)

ب حوسنا (أحسن التقويم) وظاهر صوورەتێ ذاتی
نەظەر دی (علم الأسماء) وباطن عەینی مرئاتی
د پابووسا سەمەن سایێ م نێری بەژن وبالایێ
(لعلي أبلغ الأسباب، أسباب السموات)
ژ ڤی تەقویمێ ئنسانی نەظەردا سرێ سوبحانی
(فهذا الوجه من أجلى براهين وآيات)
کو نوورێ عشقێ لامع دت ل طوورێ قەلبێ جامع دت
د سەیرا (برزخ الأسماء، نهايات بداياتي)
نشانێن طوررە، طوغرایان د وەصفێن زوهرە سیمایان
(لعنوان التجلي من براعات العبارات)
دلۆ وەر سەیرێ بالایان د گولزارا سەمەن سایان
(بها تهتز بانات لنا من ميس قامات)
سەمایا جوملە دێم دورڕ تێ ب ئعجاز ئەهلێ سورڕ پورڕ تێ
(بها تصطف قامات بعيدان ونايات)

سەمايێ ڕاست وچەپ تينن شەمالێن خاصصه هلتينن
(فيا لله في ميلاتها من عطف بانات)
ببێژن [1] غەمزه ئەلماسێ: ب زمزم بينه [2] شەهكاسێ
كو حەل كت مەعنەيێن ئاسێ (فيا هيا لنا هات)
د بينى نەغمەيا چەنگێ دەما ئاڤێته ئاهەنگێ
ب قانوون وێ دخوونت مه (لميعاد وميقات)
نەوايا موطرب ونايێ فەغان ئاڤێته جەوزايێ
(فيا هيا بكاسات، ويا هيا بطاسات) [3]
ژ ڕەمزێن غەمزه چالاكێ ب دل دێ بێنه ئدراكێ
(معان لم يسعها اللفظ من ضيق العبارات)
ژ نازەك نێرگزا [4] نازك د سەهمێ دى مه ئعجازك
(وكم من خشف غزلان أهابت ليث غاباتي!)
نه تەنها پێشبەر يارين ژ ئەمرێ (كن) خەبەردارين
(ومن أهواه سار في مسار كل ذراتي)
(هو الأول، هو الآخر، هو الظاهر، هو الباطن
هو المعبود والمشهود في كل الهويات)
ژ لاشەيئى ژ مەعدوومى مه ناسى سرڕێ قەييوومى
(سجودي في تراب المحو من أعلى المقامات)
ب حەق ڕندێ خەراباتم ژ دێرێ ڤى دەمى هاتم
چ هێڤى هوون دكن ئيرۆ ژ ڤى ڕندێ خەراباتى؟
د عشقێ شەيخێ (ثاني) مه ب دل بەحرێ مەعانيمه
(لذي حجر و ذي قلب شفاء في إشاراتي)
د ئقليمێ سوخەن ميرم د شعرێ دا جەهانگيرم
(ويعلو موكب العشاق أعلامي وراياتي)

چ خـوەش نــوورەك زەلالـى تــو د قـەلـبـێ من شەمالـى تـو

(وقـلـبـي حــيـــث فـيـه الـحـب مـصـبـاح بـمـشـكـاة)

تـەقاضـــا وە دكـر حكمەت كو چەرخ ولەولەب وبـابن [٥]

(هـــو الـــفـــعـــال لا تـــغـــتـــر بــــأســـبــــاب وآلات)

ئـەزەل عـەيـنـى ئـەبـەد يـەك ئـانـە [٦] دەيیوومى وقەيیوومى

تــەنــەززول تـێــتــە تــەفـصـيـلـێ (بـآنـات وأوقـات)

(تـــعـــالـــى الله) ژ ئـــحـــســـانــــى ب دلـدارى ب دلدانى

مـەلا ئـيـرۆ تـە كـر پـاشـا، ل سـەر چـەهـڤـێن مەلـێ هاتى

---

(١) ب بەژنێ (يـووسفى، عەمەر) ب شيرين (كـۆڤلى).

(٢) بێتە (يـووسفى، عەمەر) بێنە (كـۆڤلى).

(٣) ئەڤ مالكە ل نك (عەمەر، زڤنگى، ئامێدى، عبدالسلام، حەلەب) نينە.

(٤) دلبەرا (زڤنگى، ئامێدى) ـ و د شەرحێ دا زڤنگى نێرگز نڤيسىيە ـ ژنازێن نێرگزا (كـۆڤلى).

(٥) بايين (پاشا، يـووسفى، عەمەر) بابين (عبدالسلام، حەلەب، وەستانى.

(٦) ئان د (زڤنگى، ئامێدى).

١٠٤

لاتێ حوسنی

لاتێ حوسنی وشەهێ خووبانی

ب خوە هەم خانی وهەم خاقانی

یووسفێ ثانی تو ئیرۆ خانم

کو ب حوسنا خوە نەدیری ثانی

ب سورٍ وهەیبەت وسەهمێ خوە پەری [١]

ب تە شێتن [٢] ل بوتان سولطانی

ب طەبلخانەیێ شاهی وەرە تەخت

کو تو ئیرۆ شەهێ کوردستانی

کاکولێ بەردە ب سەر خال وخەطان

کو موسەلسەل بنومت ڕەیحانی

ئسمێ ئەعظەم مە [٣] دڤێ چل ئسمی

ژ دو حەرفان ب موعەمما زانی

چ بەرات بوو وە ب سەر [٤] دا کاکول

چین ب چین مەست ب طوغرا ڕانی [٥]

تە چ حاجەت ب سولەیمانییێ حوسنێ [٦]
خاتەمەك لەعلە ب [٧] گەوهەر ئانی
چ خەط ئشکەستە موسەلسەل یا رەب
کو تە پێ نەسخ کری دیوانی
گەر چ پورِ خال ونشانی ئەمما
ب [٨] نشانی کو تو بێ نشانی
ئەی پەری حوورسرشتێ هەر چەند
ب بەشەر ئادەمی وئنسانی
سورێ سوبحان تە ژ حوسنێ دنومت
(أحسن الله) ژ سورِا سوبحانی
چ حەدێ عەقلە قیاسێ تە کرت؟!
ئەڤە بورهان کو تو بێ بورهانی
مە تەمەننا ژ نەسیم خاکێ رِەهێ کر
پێ بکین دیدە و دل نوورانی
نەفەسەك بێ تە مە نایێ (بالله)
نە تنێ رِووحی تو رِووح وجانی
سەد هەزاران ژ تە پەیکان د دلن
لێ ل سەر وێ مە تنێ دەرمانی
تە برینێن مە کەواندن [٩] دیسا
ژ نوو ئاگر تە ل داغان دانی
تە مەلا پورِ د جەگەر گەزمەنە لەو
وە پەریشانی وپورِ ئێشانی

---

(١) پورِی (عبدالسلام).

(٢) شين (زڤنگی، ئامێدی).

(٣) ته (زڤنگی، ئامێدی).

(٤) ب سرٍ (عبدالسلام).

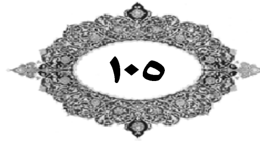
(٥) زانی (پاشا، یـووسفی، عەمەر، کـۆڤلی، حەلەب، وەستانی).

(٦) ب سولەیمانییێ حوسنێ ژێرٍا (پاشا، کـۆڤلی) تویــی ئـیرۆ ب سـولەیمانی‌یێ حوسـنێ (یـووسـفی، عەمەر).

(٧) ل (پاشا، عبدالسلام، حەلەب، وەستانی).

(٨) نه (حەلەب، وەستانی).

(٩) کەواند (زڤنگی، ئامێدی).

ئەی شەهەنشاهێ موعەظظەم

ئـەی شەهەنـشـاهێ موعەظظـــەم حـەق نـگـەهـدارێ تەبـی

ســوورەیـــێ (إنـــا فـتـحـنـا) دۆر ومــــادارێ تــەبـی

هـــەر کــنــارێ پێـڤـە وەرگـێــڕی عـنــانێ هـمـمـەتـێ

زوهـرەبـی پـەیـکـێ [1] تــە وکـەیـوان رکـێـبـدارێ تەبی

(دائـمـا) مـەنـزلـگـەهـا سـوورا تـەبـت بورجا شەرەف [2]

طـــالـعـێ فـەرخـونـدە وبـەخـتـێ [3] سـەعـیـد یارێ تەبی

سـەبـعـەیـێ سـەیـیـارە ونـەه چـەرخـێ سـەرگـەردان بـڤـێ

گـــەردش ودەورێ عـەجـەب دەر خـدمـەت وکـارێ تـەبی

مـاهـتـابـا دەولـــەتــێ یـــەك پـــەرتـــەوەك شـەمـعـا تـەبـت

ئــــافــتــابــا رەفــــعــــەتی بــەرقــەك ژ ئـەنــواری تــەبی

لامـعـــی فـەتـحـا ئـــەزەل بـــەرقـــی ژ بـــەر تـاجـی تـــە دت

کـــەوکـــەبـــا ســـەعـــدا ئـەبـەد نـەجـمەك ژ سەییاری تەبی

بـەرقـی سـوبـــبـوحـی کو ئـشراقی [4] ل سەد جانان ددت

ئــەو کــو کـەشـفـا دل دکت رەمـزەك ژ ئـەسـراری تەبـی

رایـــەتـا فـــەتـحـی ب نـەصـرا (لـم یزل) [5] مەنـشوور بوو

شـەهـسـواری فـــەرری سـوبـحـانـی عـەلـــەمـداری تـەبـی

نـەی تـنـی تـەبـریـز وکـوردسـتـان ل بـەر حوكمی تـەبـن
سـەد وەكـی شـاهـی خـــوراسـانـی د فـــەرواری تــەبـی
گـەر چ دەر ئـقـلـیـمـی رابع هاتی تـەختی سـەلطـــەنەت
پـادشـاهـی هـەفـت ئـقـلـیـمـان سـەلامـكـــاری تــەبــی
چـــیــــمــەنــا سـولطانـیـیـی یـەك لالـەیـەك بـاغـی تـەبت
گـولـشـــەنـا خـــاقـانـیـیـی خـارەك ژ گـــولــزاری تـــەبـی
ئی ژ ئەمری تەی موكـەررەم سەركەشی كت شوبهی شەمع
بـــەر ســـەری تـیـغـی تـە ومـەقـتـوولـی مـــووكـاری تـەبی
شـاهـبـاز ئـــەر چـــەنـد پــەروازی ب بـــالا بـیـــت و رەت
دی د نـیـــڤ تــۆرا تـە بـیـت وصـەیدی شونـقـاری تەبی
شـــاهـــی پـور هەیبەت ددیرت لـی ب سەهمی زیدەها [٦]
ســاعـەتـا غـەفـلـەت خــویـا بـی كووز [٧] د بن باری تەبی
هــەر سەری دەولەت هەبت دی هەر د نـیـڤ بـەنـدا تەبت
هـەركـەسـی عـاقـل بـتـن دی هـەر د چـووكـاری [٨] تەبی
ئـــی دڤـــی ئـــازادە بـت دی چـەهـڤـەنـیـر لـوطفـــا تەبت
هـــەر چ ئـسـتـغـنـا د دل بـەر مـنـنـەت وپـاری [٩] تـەبـی
هـــەركـەسـی قـەسـتـەك د دل دی قەستی دەرگاهی تە كت
ئـی د خـاطـــر ئـەرجـوو كـت دی هـەر رەجاكاری تـەبی
ئـــی نـە دەولـەتـخـواهـی حـەظرەت بـت ژ نـیـڤا جان ودل
شـوبـهـەتـی ئـەهـلـی شـەقـا بـــەر قـەهـر وئـازاری تــەبـی
مە[١٠]ب عەیش ونووش وشاهی ئەو فدا[١١] عومری تەبت
چـەنـدەكـی سـالـەك مـوجـەددەد بـیـت وبـی زاری تـەبـی
هـــەركـەسـی نـە ژ جـان دوعـاگـۆ وثــــــەنـاخوانی تەبت
گـــرتـیـیـی قـەیدا تـــە وئـــامـــانـجـــی نـــووبـــاری تـەبـی

مەدرەكی علمی ضـــــەمـیـری شەمـمـەیەك وەصفا تە هات
وەرنـە كـــی عـالـم ب شـەئـنـی [12] قەدر ومقداری تەبی
قـەسـت وداخـــوازا مـــەلـــی دائـــم ژ جـــــان ودل ئـــەڤـــە
هــــەر د بـــەنـــدا خـدمـــەتـی پـــیـــشـــدەستی دیدارا تـەبی

(١) پەیگی (زڤنگی، ئامیدی).
(٢) ئەز دویر نابینم مەبەستا جزیری ل ڤیری ب بورجا شـەرەف بورجـا بەلـەك بـت ، چونكـی یـا زانایە كو بورجا بەلەك ـ جهنشینا مـیـرین بۆتان ـ مـیـر شەرەفی كوری مـیـر بەدری ئـازیـزانی ئاڤاكـربــوو، ووی ژ سـالا (٩٠٤ك ١٤٩٨ز) هـەتا (٩١٥ك ١٥٠٩ز) حوكـم كـــر بـــوو .. ویـازانایە كو وی بەری مرنا خۆ ب نەه دەه سالەكان دەست ب ئاڤاكرنا بورجا بەلـەك كربـوو. هەر وەكی جــزیری دڤێت بـێـژت: ئـــەز دخوازم شـــویرها تـە هـەر دەم ل دۆر بورجـا بەلـەك بت، وجهی تە هەر یی ئاڤا بت!
(٣) تەختی (پاشا، یـووسفی، عەمەر).
(٤) ئەشواقی (پاشا، كـۆڤلی، عەمەر).
(٥) تە كو هەر (یـووسفی، عەمەر، زڤنگی، ئامیـدی، عبدالسلام، وەستانی، حەلەب).
(٦) زیـدەیی (یـووسفی، عەمەر، زڤنگی، ئامیـدی) دیـدەئی (عبدالسلام، وەستانی، حەلەب).
(٧) كو (یـووسفی، كـۆڤلی) كۆر (پاشا، عەمەر، عبدالسلام، وەستانی، حەلەب).
(٨) رجوكاری (یـووسفی، كـۆڤلی) دجوكاری (عەمەر).
(٩) باری (پاشا، یـووسفی، عەمەر، كـۆڤلی).
(١٠) ما (كـۆڤلی، زڤنگی، ئامیـدی، عبدالسلام).
(١١) فەدی (پاشا) قەدەر (كـۆڤلی، زڤنگی، ئامیـدی).
(١٢) نشان (پاشا، عەمەر، كـۆڤلی).

خانىٚ خانان

خـانـىٚ خـانـان [1] لامـعـىٚ نەجـمـا تە هەر پـورٍ نـوور [2] بى
کـەشـتـىيا بـەخـتـىٚ تـە (أز) بـايــىٚ مـوخـالـف دووربى
کـەوکـەبـا سـەعـدا شـەرەف طالع د نـێـڤ بـورجا تـەبـت
دا تـــنــىٚ ژ چـەرخــىٚ بـەلا شـوبـهـى مـەهـىٚ مـەنظووربى
ئـەنـجـومـىٚ چـەرخىٚ مـوحەددەب هەر ژ ذاتىٚ تەی شەریف
کـەسـبـىٚ ئـەنـوارى بـکـن حـەتـتـا کـو نـەفـخـا صـووربى
لـەو زيـــارەت ئــاسـتـانىٚ تێـت شـــەمــســا دەولـــەتــىٚ
دا [3] سەحەرگـاهــان ژ ديـــدارا شـــەريـف پـورٍ نـووربى
ئـەخـتـەرا تـە ژ پـەردەيـا غـەيـبـىٚ ئـەگـەر بـێـتـن ظوهوور
دىٚ بـتـن (نـصـف الـنـهـار)ە وەر شـــەبـىٚ دەيـجـووربى
(آية الـكـرسـي) و (أنـعـام) هــەيـكـەلا تـۆخـــا تــەبـــن
بــىٚ نـهـايـەت پــورٍ مــوراد وبـىٚ عـەدەد مـەنـصـووربى
هـــەر کـنـارىٚ وەرگـــەڕيـنـى پـێـڤـە عـــەزم وهـــمــەتــىٚ
ڕايـــەتـا فـەتـحىٚ ب نـــەصـرا (لـم يـزل) مـەنـــشـووربـى
خـەيـمـەتـا نـوورا عـنـايـەت ظللــــىٚ مـەمـدوودىٚ تـەبـت
ســـوورەيـىٚ (أم الـكـتـاب) مــادارىٚ حـەضرەت ســووربى

پاشی نەوشیروان ــ دبێـم ــ دێ [*] حاكمێ عادل تویی [٤]

مثلــــی حـاتـەم دێ ب دانـێ [٥] دەر جـەهـان مەشهووربی

مـا جـزیـرێ شـوبـهـی دارێ تـەخـتـێ هـەفـت ئـقـلـیم بت

هەم [٦] ب حـوكم وسـەلطەنــەت ئەسكەندەر وفەغفووربی

مثلــــی جـــەم جـــامـــا زەریـــن خـــالـی نـەبت تـە ژ بادەیێ

دا ژ خــەمــرا شـــادمـــانــی دائــمـــەن مـــــەخـمـــووربی

مـــا د بـــاغــێ عـەیــش ونـووشێ هەر ب ساز و ئەرغـەوان

كـــامــــران وكــام بـــەخـــش و دلـخـوەش ومـەسـروووربی

چـەنـدەكـی شـیـریــن پـسەر دەربـــەنــدێ دیـوانـا تـەبـن

بـەنــدێ شـــاپـــوورێ تـەبـن تـا خـوسـرەو وشـاپـــووربی

هــنــــدەكـی ڕۆژ وشـەڤـن تـێـك عـــیـــد و(لیل القدر) بن

جـام مـــەدام پـــوڕ بـــادەبـت لـێ نـە ژ مـەیـا ئەنـگووربی

شـوبـهـەتـی (روح الــــقـدس) عـەردێ تـو پـێ لـێ دایــنـی

ســەبـزە و ڕەیـحـان ونـەسـرین وگـــولـێ مــەنـقـووربی

هـــەر دەرێ نـەعـلـێ فـەرەس شـوبـهـەت بوراقی ڤێ كەڤت

چـەشـمـەیـێ حـەیـوان ژ ئـەو عـەردێ مـوبـارەك فـووربی

مـــا تـە عومرێ خضر ونووح ومـولـكێ ذولـقـەرنەین بـتـن

گـونـبـەدا چـەرخـێ مـولـەمـمـەع هـەر ب تـە مەعمووربی

خـاصـێ تـەشـریـفـێ تـەبـن دەریـا ودەربـــەنــدێ عـەجـەم

دا خـەلاتـێـن هـەر سەحەر سەد زەركـەش ومـەخـمـووربی

گـەر چ دەر دیـوانێ حەضرەت پوڕحەقـیــرین شوبهی موور

چـەشـمـێ تە چـەشـمـێ سـولـەیـمـانی ب حـالـێ مووربی

ئـــێ نـە وەك گـۆ بـــێ سـەر وپـــا بـێـت د بـەنـدا خـدمـەتێ

مـا د چـەوگـانـا تـــە هـــەر پـــەركـــەنـدە ومـەقـهـووربی

ما لسانی من دوعاگوویی ل دەر حەق وەصفی خان

مەظهەری سررا کەلامی وەك درەختا طووربی

هەر د مەدحێ تە وثەنائێ سینە وقەلبێ مەلێ

بی تەفاوت قولزوما پور لوئلوئی مەنشووربی

ژ ئاستانی دەولەتی غائب نەبی جارەك مەلا

دا ژ فەرمانی موکەررەم دەم ب دەم مەئمووربی

---

(١) جانی جانان (پاشا، یووسفی، کۆڤلی، عەمەر، عبدالسلام، حەلەب، وەستانی).

(٢) حەرفا (ر) دهەمی قافیین ڤی هەلبەستی دا دڤیت بیتە کیشان، دا کیش لەنگ نەبت.

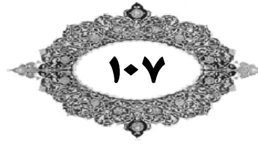
(٣) تا (عبدالسلام، وەستانی، حەلەب).

(*) تی هەیە د بنیات دە (نی) بت هاتبتە تەصحیف کرن [ئیسماعیل].

(٤) توبی (حەلەب).

(٥) بزانی (پاشا کۆڤلی) دا ب دانی (عبدالسلام، وەستانی، حەلەب).

(٦) ما (پاشا، یووسفی، کۆڤلی، عەمەر، عبدالسلام، حەلەب، وەستانی).

يا رامي قلبي

[ب زمانی عەرەبی]

يــا رامــي قـلـبـي بـسـهـام اللأهات [١] هـيـهـات نـجـاتـي
مــا زال فــداء لـك روحــي وحـيـاتــي مــن قـبـل مـمـاتـي

نـمـقـت إلــى بــابــك يـا قـرة عـيــنـي بـالـدمـع كـتـابـا [٢]
أشــهـدت عـلـى الوجد مدادي ودواتـي ســل مـن عـبـراتـي

مـــذ زيـنــك الـدهــر بـأزهـار جـمـال يـا روضـــة حـســن
أخــجـلت طـــل الـورد بـحب الوجنات بـيـن الـعـرمـات [٣]

جلـبـاب دجى صـدغـك إلـهـاب فؤادي يـحـكـيـك عـيـانـا
نـيـران جـحـيـمي حجبت بالشهوات [٤] مـن كـل جــهـات

في ظلمة أصداغك مذ أصبح مـسكا [٥] يـــا ظـــبـــي حريم
قـد أحـرق فـي الصين [٦] قلوب الظبيات نـــار الـحـســرات

كم تـحـرق أحـشـاي وفـي فـيـك زلال   والـشـارب مـنـه
يـحـكـي خضرا مـورده مـاء حـيـاة   لا فـي الـظـلمات

مـن أحـمـد فـي ليلة أصـداغ مـلاح   لاحـت كـلـمـات
مـن يـسـمـعـهـا فاح بـمسك الـدعوات   جـيـب الـغـدوات

---

(١) اللأهات، جمع لأَهة وهي اللحاظة .. وه‌كی دفه‌رۆزا ده‌ستنڤيسا (عه‌مه‌ر) دا هاتی ، و ژ به‌ر كـو (زڤنگی) مه‌عنا وێ نه‌زانی‌یه كری‌یه (اللحظات).

(٢) كتابي (يـووسفی، عه‌مه‌ر).

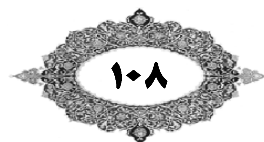
(٣) بجبل الوجنات بين العزماتـي (پاشا) العزمات (عبدالسلام، حه‌له‌ب، وه‌ستانی).

(٤) بالشبهات (كـۆڤلی).

(٥) مسك (زڤنگی، ئامێدی).

(٦) الطين (پاشا، عه‌مه‌ر، يـووسفی).

قافیا (یۆ)

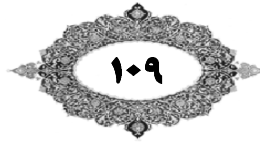

ژ مابەینا دو ئەبروویان

ژ مـابـەیـنـا دو ئـەبـرووـیــان دبـیـنـم قـابـە قـەوسـەینێ
(تـعـالـی الله) بـنـی رەمـزی چ رەنــگ ئــاڤـیــهـتـە مابەینی
ژ قــەوسـەینان دبارن تـیـر د جـەنـگـی دا مــوهـەیـیـانــە
صولـحـچـیـنـە بـنـی ئـیـرۆ خـەطــی نازك ل مابەینی [1]
بـنـی نــوونـیــن ل سەر صادان کو کاتب گۆشە لـی بادان
سـەراســەر قـاف تــا قــافــە رومــووزا (حـکـمـە العین)ی
بـەقـا نـیـنـن ل بــۆ تـشـتـی حـەتـا کـەنـگـی بـکـیـن پشتی
د عـشـقـا وان پـەریـرووـیـان وەرن دونـیـایـی دا دەیــنـی
ب بـەرقـا شـیــر وئـەلـمـاسان ب تـیــریــژین د شەهکاسان
سـەراسـەر ئـەهـلـی دونـیـایـی دســۆژی (طرفة العین)ی
مـــەلا (بالله) د ڤـی دەوری ب ڤـی رەنـگـی ب ڤی طەوری
نـشـان دا وەك نـشـانی کـەس دەرانـیــن دور ژ بـەحـرەینی

---

(١) ئەڤ مالکە ب تنێ د ڤان دانەیان دا هەیە : (عبدالسلام، وەستانی، حەلەب).

هێڤی وتەوقە دکم

هـێـڤـی وتــەوقــە دکـم ئــەز ژ خـودانــا حـەشــەمـێ
وێ نــگــار وصـــەنــەم وپــادشـــەه ومــوحـتـەشـەمێ
جـارنـان [1] بـەنـدەیێ دل سوهتییێ مەهجوورڤە ڤـنـێر
ب لــەبــێ لــەعـلـێ شـەکـەربـار و ژ عـەینی کـەرەمێ
پــرسـیــارێ [2] ل مــە جـارەك بکە شـیـرین دەهەنێ [3]
کـو پـەریـهـتـیـنـە فـراقـا تــە ل سـەر دەرد وغــەمــێ
ئـەر نــە هــودهــود ژ سـەبـا بـێـت ووەکی بایێ صەبا
دێ ژ هــر کوو بگەهت دەستی ڤ پەیکێ [4] حەرەمــێ
پــرسـیــارێ ل مـە بت وەرنە خوە مەهجوورێ غەریب
دێ ل کـێ عـەرض بـکـم ڤـێ غـەم ودەرد وئـەلـەمـێ؟
(حاش لله) کـو بکم ئەشکەرە ڤـان غـوصصـە ودەردان
وەر بــســوژم ژ غــەمــێ عـشـقـێ تـو سـەر تـا قـەدەمـێ
مــە ب صـەحـرایێ وصالا خـوە دەرین تو ژ خودێ ڕا
وەرنـــە وەقـتـە کـو ببـیــن غـەرقـەیـێ بـەحرا عەدەمێ
ژ گـولـسـتـانێ جـەمـالا تـە گـولـەك بێـتـە ظوهوورێ
ژ دنــێ دێ بـچــتـن نــاڤـــێ بــهــشــتــا ئــرەمـــێ
شـەرحـێ حالـێ غەمێ عشقا تە ژ کوو تـێـتـە نـڤیسیـن
مـــەدحـــێ ئـەوصـافـێ جـەمـالا تـە کـوجا تێ ڕەقەمێ؟

وی مـەجـالـێ کـو جـەمـالا خــوە تــەجـەلـلا دکــری

لازمــە سـەجـدە ببـیــن بـەر تـە د وێ گـاڤ ودەمـێ!

سەجدە بیــن [٥] بەر تە ڕەوایە د حەمی مەذهەب ودینان

کـی دبـت مـوشـرك وکـافـر ژ وی شـیـریـنـە فەمـێ!

گـەر ببم بەر تە سوجوودێ د دەما کەشف وشوهوودێ

مـە ل دل دێ بـدرت پــەرتــەوێ نــوورا قــدەمــێ

(قـبـلـتـي وجـهـك فــي كــل صــبــاح ومــســاء)

ب دو ئــەبــروویــێ تــە جـانـان دخــورم ئـەز قەسەمێ

مــوویــەکـێ ئـەز ژ تـە نـادم ب دوسـەد زیـن وشرینان

چ دبـت گــەر تـو حسێب کـی مـە ب فـەرهاد ومەمێ

تــە فـەڕەنـگ وعـەرەبـســتـان ومـەجـەر تـێـك ستاندن

جـەلـەوێ خـوەش ڤـەگـەڕین هـاتـیـیـە نـەوبـا عەجەمێ

ما [٦] ژ دیوانێ سەعادەت سـەکـری [٧] شوبهی مەلایی

تــو ب نــاڤــێ م گــەدایـی بکـشـیـنـە [٨] قـەلـەمـێ

---

(١) جارەکێ (کـۆڤلی).

(٢) پورسێ یارێ (یـووسفی).

(٣) دەهەنا من (کـۆڤلی تێ نەبت) و ب هزرامن یا کـۆڤلی دورستترە چونکی د گەل کێشێ یا ڕێککەفتییە، دکەفتە بەرامبەر تەفعیلا (فَعَلن).

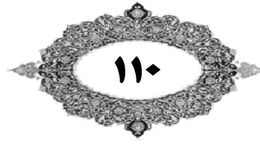
(٤) دێ کو هەر وێ بگەهت دەستی ڤ پەیکێ (پاشا، یووسفی، عەمەر، کـۆڤلی).

(٥) بن (پاشا، یـووسفی، عەمەر، زڤنگی، ئامێدی).

(٦) مە (پاشا، یووسفی، کـۆڤلی، عەمەر، وەستانی، حەلەب).

(٧) سەیرکر (وەستانی، حەلەب).

(٨) بکشینی (عبدالسلام، وەستانی، حەلەب).

غەما عشقێ پەرهتم ئەز

غەما عشقێ پەرهتم ئەز   حەبیبا غەم ڕەڤین کانێ؟
سەراسەر تێك بەهیتم ئەز   ژ دەردێ فەرق وهجرانێ

فراقا دلبەرا ڕندە   بەهیتم هەر وەکی فندە
موسلمانەك د ڕێ من دە   خەبەر بت بالی سولطانێ

خەبەر بت بال شەکەرخایێ   شەپال وخووب وزیبایێ
کو میرە بەلکی بیر نایێ   ئەسیرەك وێ د زندانێ

ئەسیرم لەرزە و تاڤێ   م طاقەت ڤێ نە پەروا ڤێ
د حەبسا وێ قە من ناڤێ   بکم فەریاد وئەفغانێ

م ناڤێ ئەز ب فەریاد کم   ل ظولما دلبەرێ داد کم
صەحی دێ شوبهی فەرهاد کم   بدم رووحێ ژ کۆڤانێ

ژ کۆڤانا تە شیرینی   دنالم شوبهی گۆیینی
دریژم هیسترین خوینی   وەکی طاڤی د بارانی

وەکی بەرقا بوهاری ئەز   ژ دەست چەشمین خوماری ئەز
د کم فەریاد وزاری ئەز   مەگەر جارەك كی ئحسانی

تو پور ئحسان خوەی [1] رەحمی   ل دەرویشان ئا [2] بی خەشمی
چ بیتن گەر ب نیڤ چەشمی   نەظەرکی تو ل ئاستانی

ل من پورسەك ب [3] دلداری   دبت [4] هەمتایی دیداری
ڤەوەستایم د فەرواری   ل عەبدی خوە کە فەرمانی

د فەرمانی ڤەوەستایم   د بەندا خدمەتی دایم
وەکی گووی بی سەر وپایم   هەمان لی دی تو چەوگانی

ل بەر چەوگان وکاشوویان   ژ دەربا تورك وهندوویان
دبازم هەر وەکی گوویان   دەما ئەو تینە مەیدانی

دەما ئەوتین ب بازی تین   د گەل قەوسین شیرازی تین
چ مووکارن د تازی تین   ب دەعوا تینە لیکدانی

ب دەعوا تین مە یەغما کن   د عامی شوور وغەوغا کن
سەواش وفتنەیان راکن   ب شیر ئەو تینە تالانی

دو تـالانـچـی د مـەشـهـوور تـێ　　ژ مـەعـدەن عـەیـنـی کـافـوور تـێ
د تـێـکـل ظـولـمـەت ونـوور تـێ　　مـە کـوفـری دی د ئـیـمـانـێ

مـە کـوفـری دی د ئـسـلام بـێ　　ژ شـەرقـێ ظـولـمـەت وشام بـێ
ژ زولـفـان عـەنـبـەرێ خـام بـێ　　کـنـارێ خـال ونـیـشـانـێ

دو زولـفـێ عـەنـبـەرئـەفـشـانـن　　دو لـەعـلـێ شـەکـکـەرسـتـانـن
دو چـەشـمـێ سـحـرێ فـەتـتـانـن　　دلـێ مـن وان خـەدەنـگ دانـێ [٥]

دلـێ مـن وان خـەدەنـگ لـێـدا　　د بـورجـا رووز وشـەب تـێـدا
ل سـەلـوا مـار لـڤـیـن پـێـدا　　ب مـەسـتـی هـاتـە سـەیـرانـێ

ل سـەلـوێ مـار ب لـەف هـاتـن　　د بـورجـا تیپ [٦] ب صەف هاتـن
ژ بـاطـن تـیـر ب خـەف هـاتـن　　ژ بـەر بـەنـدا گـریـبـانـێ

ژ بـەر بـەنـدا نـقـابـا وێ　　ل بـەر فـەتـلا عـصـابـا وێ
جـەمـالا مـاهـتـابـا وێ　　مـە بـەدرەك دی د سـەیـوانـێ

هـەیـیـڤ بـوو ئـەو د ظـولـمـاتـێ　　دخـوم سـوونـدێ ب ئـایـاتـێ
کـو نـوورێ دا سـەمـاواتـێ　　ئـەسـەد هـات ڕاسـتـی مـیـزانـێ

قـەمـەر هـات ڕاسـتـی پـەروینـان　　ژ بـۆ خـەمـلـێ شـەمـال ئـینـان
مـە نـێـرگـز دیـن د نـەسـرینـان　　د نـێـڤ بـاغـێ گـولـسـتـانـێ

د بــاغــێ مــن مـــــەدام دل تـــێ   جـنـەسـری وسـووسـن وگـول تـێ
بەنـەفـش وطــــەرح وسـونـبـول تـێ   چـەڤـیـن سەر شـوبـهـی رەیـحـانـێ

ل دێـمـی سـونـبـولان ســـەر دان   چـەڤـیـن سـەر سـووسن ووەردان
ل مـاهـێ عـەقـرەبـان گـەڕ دان   د ســـەردا ئـــابـێ حـەیـــوانـــێ

ژ عـــشـقـێ لـــەو مـەلا خـەسـتـە   ژ حـــەرفـا [7] بـادەیـــێ مـــەســـتـــە
ژ هــــووش وعـــاقـــلــــی ڕەسـتـە   ل دەر [8] گـۆشـێـن د مـەیـخـانـــێ

---

(١) خوەش (پاشا، کـۆڤلی).

(٢) تو (یووسفی) یە (کـۆڤلی).

(٣) د (پاشا، یووسفی، عەمەر، کـۆڤلی).

(٤) نە بت (پاشا).

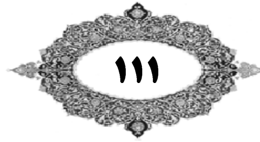
(٥) ئەڤ چارینە ل نك (یووسفی) ب ڤی ڕەنگییە:

دو زولـفـێ زەر تـە لـێـدانـێ   دو لـەعلێ شوبهی مەرجانێ
طلسماتــــەك تـــە لـێـدانـێ   وەرە جـانـم تـو سولطانـــی

(٦) تیـر (کـۆڤلی).

(٧) صرفا (عبدالسلام، وەستانی).

(٨) دەور (پاشا، یووسفی، عەمەر، کـۆڤلی) دۆر (عبدالسلام، وەستانی).

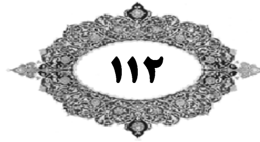
ئەی نەسیمێ سەحەرێ

ئـەی نـەسـیـمـێ سـەحـەرێ مـا د مـەجـالا صـوبـەهێ
سـەد سـەلامـان بـگـەهـیـنـی ژ مـە وێ پـادشـەهێ
عـەرعـەرا قـامەت ئـەلـف نـەی شەککەرا شۆخ وشەپال
نـازکـا سـیـمـیـن تـەن وخوسرەو و زەررین کولەهێ
د بـەری‌دا تـو بـبـووسـی ب دوسـەد زاری ولـوطف
ئـاسـتـان ودەر ودیـوار وشوباکێـن قـەلـەهێ
نـامـەیـا جـەور وجـەفـا وئـەلـەم ودەرد وغـەمـان
دی ب دەسـتـی زەری‌یی [1] مـوحـتـەشەمی (سرو سە)ی
بـەلـکـوو دلـبـەر ژ روویی عـادلـی ومـەرحـەمـەتـی
رەحـمـەکـی کـت ب فـەقـیـران وبـپـرسـت گـلـەهـی
مـا ژ بـەر ضـەرب وفـراقـا تـە سوکوونـەك مە هەیە؟
جـەرگ ودل هـەردو ب نـالـیـنـە وەکی چەنگ وژەهی
حـەق دزانـت [2] د شـەڤـان شـوبـهەتی ئاڤین د رەوان
مـە ب دل زاری وکـالـیـنـە حـەتـا صـوبـحـگـەهـی

(حجر أسود) بدرت دەست زیارەت بکرم
نەذر من بت بگرم خواس طەریقا مەکەهی
دین ئەگەر بیتە بەها جان ددرم لی ئەمما
مە [3] هەزار جانی عەزیزی دهلیتن د بەهی
پەردەیا خیلی وچاری تو ژ سەر دیمی هلین
دا ژ شەوقا تە ب خەف بت شەفەقا مهر ومەهی
قەط دبت وەك تە شەپالی نە د شام ونە د شەرق
کی نشان دا د جەهان مثلی تە خوندکار وشەهی؟
عالەمەك شەهدەییا حوسن وجەمالا تە ددت
تو زولەیخایا [4] زەمانی و چ حاجەت مەدەهی
حەق نگەهداری تەبت پادشەها (سرو قد)ان
ب کناری مە فەقیران بکە جارەك نگەهی
خووبی ودلبەری وناز وتەلەططوف ب تە شین
خوسرەوا پادشەهانی وە خودانا جەبەهی
ژ ئەزەل حەق ب مەلی دایە ژ عشقی قەدەحەك
تا ئەبەد مەست وخەرابین ژ مەیا وی قەدەهی

---

(١) صەنەم و (پاشا) دە ب دەست وی صەنەمی (کۆڤلی).
(٢) کو (پاشا، کۆڤلی، عەمەر).
(٣) ما (عبدالسلام).
(٤) زولەیخایی (کۆڤلی تی نە بت).
(*) ل نك زڤنگی (زڤنگی) پیشخستن وپاشخستن دمالکین ڤی هەلبەستی دا هەیە.

ئەی نەسیمی صبەهی

ئـــەی نـــەسـیـــمـی صبـەهـی مـا د مـەجـالا سـەحـــەری

سـەد سـەلامـان بـگـەهـیـنـی ژ مـە وی لەب شەکەری

نـیـــرگـــزا نـازك وتـەر نـەی شـەکـەرا مـەست وخومار

دیـــم دور ولـەعـل لـەب ومـوحـتـەشـەم ومـوعـتـەبـــەری

ئـاسـتـــانـــی وشـوبـاك وکـــولـــەك وپـەنـجـــەرەیـــان

دا ب مـــســکـیـنـی وزاری تـــو بـــبـــووســـی د بـــەری

ئـــەز ب وی قـامـــەت وبـــەژنـی ل تـە سووندی دخورم

بـەسـکـــە ئـــەی پـادشـەهـا مـن ل ئـەسـیـران غـەدەری

تـــۆزەکـــی بـیـــن ب خـــوە را تـا بـکـرین کوحلی بەصەر

ل طـــەریـــقـــا قـــەدەمـــا دلـــبـــەری وی رەهـگـــوذەری

دیـمـــی بـــەدر وئـەنـیـیی [1] زولـف ل سەر بوونە هەلەك

ئـەرقـەمـــان حـــەلـقـــە و گـەر دانـــە ل دەورا قـــەمـــەری

نـــە بـــوویـــیـــنـــە ونـــە دبـــن وەك تە شـەپـالـی د جـەهـــان

کـــی دیـــن مثلـــی تە سیمـیـن تـەن وزەررین کـەمەری

ژ بەر [2] ئاهین مە دنی [3] ئاگر ودوود بت [4] نە عەجەب

مـــە د دل دا هـــەیـــە نـــارەك کـو دسـۆژت سـەقـــەری!

دا ببینی صەنەما من تو [٥] بگین خوە بدە خەت [٦]

بکە تەلخیصی جەوابی مە ژ ڤی موختەصەری [٧]

قەدەرەك شەفقە ژ لوطفا تە تەمەننا دكرین

دا مە مەحرووم نەدیری تو ژ لوطف ونەظەری

ما ب زەهری شەكەری دۆست بخوونت جارەكی

عەرضحالا كو نڤیسی مە ب خوونا جەگەری

لەو كو پور شەفقە ددیرت كەرەم ولوطف وكەمال

ئاه ژ دەست رەمز وسورین وی دور وگەوهەر خەبەری

ب خودی قەط تە د دل دا ژ خودی ترس نەهن

دكری ظولم وجەفایی تو ل من ڤی قەدەری

بسك وگیسوو ژ حەریرن قەصەبن طوررە و زولف

تە [٨] ژ كافوورە بەدەن، خال ژ مسكی تەتەری

پاشی وان گەزمەیی چەهڤین تە مەلا پی كوشتی

ما خەدەنگ دی بكرن [٩] قەط ل مە ئیدی ئەثەری؟!

---

(١) ئایینە (یووسفی) دیمی دور وئانی زولف (دەستنڤیسا دیوانا لجەیی).

(٢) مە ژ بەر (یووسفی).

(٣) مە د دەڤ (دەستنڤیسا دیوانا لجەیی)

(٤) پیت (یووسفی).

(٥) نە ب كین خوەندیيە (پاشا) تە (ئامیدی).

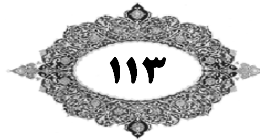
(٦) خەندەیە (خط) (كۆڤلی) خوە نە دە نەخت (یووسفی) خوە بدە بەخت (عەمەر، لجەیی).

(٧) (التلخیص) ناڤی كتیبەكا (الخطیب الدشتي)یە ل سەر (مختصر المطول) یا (التفتزانـی).

(٨) نە (زڤنگی، ئامیدی).

(٩) ما خەدەنگن د كرن (پاشا، عەمەر، زڤنگی، ئامیدی) ما خەدەنگین (یووسفی).

(*) زڤنگی مالكین ڤی شعری پیش وپاش كرینە. [هەژار ل وی باوەرییی یە كو ئەڤ شعرە نە یا جزیری یە. ئیسماعیل].

ئەی شاهدی قودسی

ئـەی شـاهـدی قـودسـی ڤـەكـە بـەنـدی ژ نـقـابی
تـا چـەنـدی وە سـەرگـەشـتـە بـمـیـنـیـن د حـجـابی
بـسـكـیـن ژ حـەریـری تـو ژ نـوو مـاوەری لـیـكـە
زولـفـیـن ژ عـەبـیـری شـەكـە بـاڤی خـەم وتـابـی
قـشـتـیـن د خـوە چـیـن چـیـن بدە بەر مسك وزەبادی
تـایـیـن د عـصـابـی بـرەشـیـنـە [1] ب گـولابـی
هـەر یـەك ب هـەزار رەنـگ ل بـەژنـا تـە سەما تین
خـەمـری ولـەف وشـەتـری وتـایـیـن د عـصـابـی
مـن جـان یـەدی بـەیضایـە ژ عـیـسـا چ خـەبـەر دم؟
مـن ئـاتـەشـی مـووسـا دیـیـە گـولـناری [2] شـەرابـی
مـنـنـەت كـو ژ بـەخـتـی خـوە وطـالـع ب نەصیبم
حـوسـنـا تـەیـە ئـیـرۆ ژ مـە را چـوویـە نـصـابـی
عـشـقـا مـە ژ بـەر مـەوج وعـەجـاجـی بـوویـە دەریـا
دی زیـروزەبـەر كـت مە ب دەست هـندوو غورابی

نــەھ چـەرخـی سـپـهـری ژ هــەوایـا تـــە ومــهـــری
ســـەرگـەشـتـەنـە ئـەو تـیـك ڤ مـە را شوبهی حەبابی
وەك بــا دلــەزیـنـی تـو کـومـەیـدی دبـــەزیــنـــــی
عـومــری مـە عـەزیـزی! ب خـودی بـەسـکـە شـتـابـی
یا پـی ب زیارەت ب مـە دە، یا سەری ئەنگوشت [٣]
دەســتــی خــوە مـــە ئـاڤـیـتـیـیە بی چـارە رکـابـی
مـــن ری ژ سەرابی [٤] ب شـــەرابی بـــر ومــونـکـر
حــەتـتـا ب ئــەبــەد تـشـنـەجـەگـەر ما د سـەرابـی
ســەرپــووش وقــبــابـا مــەیـە تـەسـبـیـح وموصەللا
وەر دا بـدریـنـیـن ل خـوە ڤـی پـەردە قـبـابـــی [٥]
(لله) وەرە ســـاقـــی ب دوجــامــان مـــە جـوان کـە
مـــوطـــرب ب دەفـی را بـــدە سـیـگـاھ وشـەبـابـی
وەر گـوھ بـدە نـایـی کـو شـریـن قـەد د سـەمـایـی
پـور حـەلـکـرنــە مـەسـئـەلـە ڤـی فەصـلـی [٦] خطابی
جـامــا نـە شـەکـەرلـەب ب مـە دت عـەیـنـی حەرامە
فـەتـوا وە نـومـا حـاشـیـیـەیـا شــەرحـا لـوبـابـی [٧]
مـوفـتـی مـە نــەی ونـایـە ونــەی قـەولـی قـەدیـمـە
بــاوەر تـــە نـــەهـن گـــوھ بـدە بــەر چـەنـگ ورەبـابـی
نــەردا مــە چ بــازی بـنــومـیـتـن مـــە ژ سازی [٨]
بــەنــدیـن د سوئـالـــی وە گـوشـادیـن د جـەوابـی
ئــەز چــوومــە ســەرایی کـــو شـریـن قـەد د سەمایی
گـۆ: ئـەڤ نـە [٩] مـەلایـی مـەیـە؟ بی پـەردە بـلا بی!

---

(١) برەشینن (کـۆڤلی تی نه بت).

(٢) گەل نارى (عبدالسلام).

(٣) شيرى (وەستانى).

(٤) سرايى (عبدالسلام).

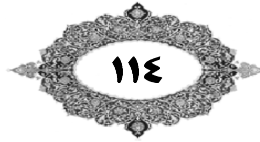
(٥) پەردە ونقابى (يووسفى، زڤنگى، ئاميدى، حەلەب، وەستانى) پەردە نقابى (عبدالسلام).

(٦) فەصل و (ئاميدى، حەلەب، وەستانى، عبدالسلام).

(٧) (اللباب) كتيبەكا فقهى شافعىيە ژ دانانا (أبو الحسن المحاملي)يە، و(شرح اللباب) شەرحا وىيە ژدانانا (إمام الحرمين الجويني) يە، ودياره موفتىيى حاشىيى جزيرى ب خوەيە!

(٨) يا رەببى چ رازان كو بهيستن مە ژ سازى (حەلەب).

(٩) ئەو نى (كۆڤلى).

مه ب دل

مه ب دل نیــرگـزییین خـاصصه دڤین
سـەمـەن ویـاسـەمـیـنـیـن تـازه دڤـین

نـازك ونـەی شـەکـەرین تـوحـفـه دڤین
سـووسـنـیـن نـازك وتـەروەنده دڤـین

دلـبـەریـن دیـم دور ودوردانـــه دڤین
کەوکەبین شەوق وشەفەق زوهره دڤـین

نـــازپـــەروەرده وشــــەهـــزاده دڤین
سایـەپـەروەرده مـه بـی پـەرده دڤــین

(سرو قد) دیـم گـول ولەب غونـچه دڤین
(آیة الله)ی شـەریـف نـوسـخـه دڤــین

لـی ب ئـعراب وخـەط وجـــەزمـه دڤین
دلـروبـایان نـه تـنـی غـەمـزه دڤـیـن

ب مـــەسـیـحـا صـــفـــەتی عـشـوه دڤین
سـامـری سـحـر صفەت شیوه دڤــیــن

صـەنـەمـیـن سور ژصەمەد هـەر مـه دڤین
ژ مه ئەسوەد حەجەران سەجده دڤـیـن

ب زیـارەت مــە ژ وان بــووسـە دڤێن
طوررەیا شـەنـگ دل ئـاشوفـتە دڤـێن
مـهـرداریێــن خــوە د پــژمــوردە دڤێن
پـێشکـێشا تە مە دوسەد نافە د ڤـێـن
سەد هەزار ئەطلـــەس وهـەم خـارە دڤێن
هەر ل بـۆ زیـنـەت وخەملا تە دڤـێـن

تـەختـەبـەنـد وصـفـەتـێـن قـەیصەریێ
دیـنـبـەرێ حـووری مثالــێ زەریێ
نـازکـێ نـەی شـەکـەرێ سورپەریێ

پـورژ دینـا تـە غـەریـبـم خــانـم
ژ تـــە سـەر تـا ب قـەدەم حـەیرانـم
هـەر ب جـان تـشـنـەلـەبێ لـەعلانـم
دل د بـــەنــــدا گــرهـا زولـفـانـم
یـووسـفـێ جـەرعـەکـەشـێ هـجـرانـم
نـوقـطـەیێ دائـرەیـێ زنـــدانم
لـەو شـوبـی دائـــرەیـێ سـەرگـەردانـم
بـادەنـووشـێ قـەدەحـێ حـرمـانـم
ب دل ئـاتـەش ژ جـەگـەر بـریـانـم
لـەو پـەریـشـان وپـور ئـیـشـانـم
عـاشـقـی نـازك ومـەحـبـووبـانـم
تـو نـەبـیـن بـی سـەر وبی سامانـم

گـولـی بـاغـی ئـرەمـی بـوهـتـانـم
شـەبـچـراغـی شـەبی کـوردسـتـانـم
چ طـەبـیـعـەت بـەشـەر وئـنـسـانـم
(لله الـحـمـد) چ عـالـی شـانـم
د ری‌یـا یـاری ل ریـزا سـانـم
لـەو د ئـقـلـیـمـی سـوخـەن خـاقـانـم
صـبـەهـی عـیـدە وئـەز پـی زانـم
کو ب کیرا تـە [1] سەحـەر قـوربـانـم
خـوەش بـریـنـدارەکـی بـی دەرمانـم
جـارەکـی شـەفـقـەکـە رووحـم وجـانـم

ژخـودی را ڤـەکـە بـەنـدا بـەری‌یـی
دیـنـبـەری حـووری مثالـی زەری‌یـی
نـازکـی نـەی شـەکـەری سـور پەری‌یـی

سـووسـنـیـن تـازە ومـشـکـیـن دالان [2]
بـەس پـەریـشـان کە ل سەر سەر [3] مالان
ڤـەدە [4] جـارەك تـو ژ دۆرا خـالان
ژ دل ئـەم دایـیـنـە بـەر چـەنـگـالان
خـەنـجـەر ورم وشـیـریـن قـەتـالان
نـەظـەری وەر بـدە صـاحـب حـالان
دەمەکی [5] دا بسەیرین [6] سەد سالان [7]
لـەو ئـەلـف تـیـن مـە د حەرفـین فالان

کـو ل شـەکـلـی رەقـەمـی سـەرسالان[٨]
تـوی مـورادا مـە ژ عـەرعـەر بـالان
زمـزم ودەنـگ وزمـهـنـا لالان
جـەذبـە دا مـە ب هـەزار ئـەحـوالان
لـەو دنـالـم [٩] ژ نـەسـەق عـەبـدالان
کـو ب مـەسـتـی ددرن یـەك پـالان
عەنـبـەریـن خەمـری وسـووسن ئالان [١٠]
سـوهـر وزەر شەتری وچیچەك والان [١١]
مـصـریـیـی وان ژ مـە دل کـر کـالان
تـە ژ قـەوس وقـوزەحـیـن خـلـخـالان
کـو بـوویـیـن دائـرە شوبهەت هالان [١٢]
خـەمـرییـیـن خـەمـزەدە نـسبەت دالان
کـو چـەڤـانـدیـنـە ژ رەنـگ کـۆپـالان
مـصـرییـان وەر بـدە بـەر سیقالان

زوهـرە رەنـگـی وشـەفـەق مـوشتەرییـی
دیـنـبـەری حـووری مثالـی زەرییـی
نازکـی نـەی شـەکـەری سورپـەرییـی

سـونـبـولان تـازە مـوثـەنـنا نـەکـری
طوررەیا شـەنـگ موطـەررا نـەکـری
خـەمـرییان شـیـفـتـە طـوغـرا نـەکری
عـەرعـەری خـارە ودیـبـا نـەکـری

دل ودیــن غـارەت ویـەغــمـا نـەکـری
ســەری ســەودازەدە ســەودا نــەکـری
دلـی غـەمـدیـدەیی ما شا [13] نەکری [14]
کوشتیـیی خەنـجـەری بررا نە [15] کری
گوهـەری [16] نەرگسـی شـەهـلانـە کری
ل مــە بــی پــەردە تــەجــەلـلا نەکری
مـە ژ قـەیــدا خــوە تــەســەلـلا نـەکـری
ســاعـەتــی ڤـی سـەعـەتـی رانــەکری
دەعــوەیــی دلـبـەرییــی تا [17] نـەکری
مـە [18]دڤـی عـەنـبـەرییان شـانەکری
جــلــوەیـەك مـیـری وشــاهــانــە کـری
لـی خــەرامـی ل مـە مـەسـتـانــە کری
ژ مـــە دل کـەعـبـە و بـوتـخــانــە کـری
پـیـشی شـەمـعـا خـوە مە پەروانە کری
وەهــە جــارەك مـــە تــەوەلـــلا نـەکـری
غـەنـجـەکـی قـەنـج ل مـەلـلا نـەکری
جـــەگـــەری ریـــش مـــــوداوا نـەکـری
بـکـوژی عـاشـق وپـــەروا نـــەکـری
ل شـەهـیـدیـن خــوە تــەمــاشـا نـەکـری
(*).......................................

مــــا وە دلـبـەر دکـرن دلـبـەرییـی!؟
دیـنــبــەری حـووری مثالـــی زەرییـی
نـازکی نــەی شـەکـەری سـورپـەرییـی

هەردو قەوسین تە ژ قودرەت نە ژ یەنگ
ژی ب میزان برەشینن [١٩] مە خەدەنگ
بدەرن سینە ب سەر پەنجە پەلەنگ
رۆم پشت دت عەجەمی بیتە فەرەنگ
لی نە وەك واقعەیا گیو وپەشەنگ
هلبتن قەنج ژ نیڤ ئاتەشی جەنگ
بین سەواشی حەبەش ونووبی وزەنگ
تو دزانی چ نەهەنگن چ نەهەنگ!
ڤەکە لەعلان تو ژ سەر شەککەری تەنگ
کو چ مورادا تە بووین پیت وپەرەنگ
مەستی جەورا تە مە بی بادە وبەنگ
بی تە جانا ل مە عالەم بوویە تەنگ
ژ جەفایا تە نەما قەط ل مە رەنگ
تو دزانی چ دبیژت نەی وچەنگ
ژ چ پەیوەستە د نالن سەری زەنگ [٢٠]
مە دخوونن قەد وبەژنا تەیە شەنگ
نیرگزین مەستی ب ناز ونەیرەنگ
لی تو طووبا وئەزی خەستەیی لەنگ
چ بکم فەیدە کو ئیڤارە دەرەنگ
موطربان دا نەکەڤن چەنگی ژ چەنگ
دا نەدت پەردەیی ئایینەیی زەنگ
وەك مەلایی ب هەزار رەنگ ئاهەنگ
کو ژ چەنگا مە بنالت خەرچەنگ
ب فەغان بیت و ژ بەر سەد فەرسەنگ

چ خـەبـەر دم ژ دلـی تـەی وەکی سەنگ
دکـوژی عـاشـقـی مـسـکین ب تـەڤەنگ

نـەکـری تـەرك تـو ڤـی کـافـرییـی
دیـنـبـەری حـووری مثالـی زەرییـی
نـازکی نـەی شـەکـەری سـورپـەرییـی

ب قـەدی نـیـرگـزا بـوهـتـانـی
نـازکـەك شـەنـگ شـوبـی رەیـحـانی
چ خـەط ئـشـکـەسـتـە شرین رەیـحـانی
کـو تـە پـی نـەسـخ کـری دیـوانـی
(الله الله) ژ چ رەنـگ ئـنـسـانـی
یـووسـفـی لـەب شـەکـەری عـبـرانـی
بـەسـە گـەر وەك تـە بـدیـرت ثـانـی
حـووریـیـن رووح صـفـەت رووحانی
وەك تـە سـەر تـا ب قـەدەم نـوورانـی
وەك تـە حـاشـا هـەبـتـن شـیـرانـی
(أحسن الله) ژ سـررا سـوبـحـانـی
کـو جـەمـالـەك وە مـونـەززەه ئـانـی
د مـثـالـەك بـەشـەری دا دانـی
مـە ب ئـلـهـامـی (الله)ی زانـی
ب نـشـانـی قـودرەت بـی نـیـشـانی
چ نـشـان ظولـمەتـی نـوور ئـەفـشـانی

ل جـــەمـــالا صـــەمـــەدی بـــــورهـــانـــی
تـــو ل دەرحـــەق مـــە چـــرا ئـــــەرزانـــی؟
کـــو ســـەحـــەرگـــەهـ بـمـــەشـی ســـەیرانـی
تـــە مەلایـــی خـــــوە قە جـــــارەك نــــانــی
ب ســـەرئـــــەفـــرازی وعـــالـــی شـــــانـــی
ســـەجـدە بـت بـــەر قـــەدەمـا سولطانـــــی
نــە تــنــی رووحــی تو رووح وجـــــانــــــی
زیـــنـــەتـــا حـــوســن وســـورا خـــــووبـانـی
تـــاجـــی فـــەرقـــی ســـەری مـــەحـبـووبـانـی
.... (*)

تـــو ب شـیـــرانـی ولـــەب شــەککەرییی
دیـــنـــبـــەری حـــووری مثالــــــی زەرییـــی
نـــازکی نـــەی شـــەکـــەری ســورپـــەرییـــی

(١) لەو مە سەرژیکە (وەستانی).
(٢) والان (زڤنگی، ئامیدی).
(٣) ل سەراسەر (یـووسفی).
(٤) ڤەکە (یـووسفی، عەمەر، زڤنگی، ئامیدی).
(٥) دامەکی (پاشا، عەمەر).
(٦) ب سەرین (پاشا، عەمەر).
(٧) ل شوینا ڤی ریزکی ل نك (زڤنگی، ئامیدی) ئەڤ ریزکە هاتیـیە: کو چ ئیســیرین د دەست حەیـالان.

(٨) دیاره كو ئەڤە ئیشارەتە بۆ دەمی ڤەهاندنا ئەڤی هەلبەستی، جزیری دبێژت : دەمی ئەم ل سەد سالی د گەرییین ئەم دبینین دو ئەلیف (ا ـ ا) بۆ مە تین وەكی كو د حەرفین پەیڤا (فالان) دا د ئین.. ئانكو ل یەكی هەیڤا موحەررەمی (هەیڤا یەكی) و ئەگەر ئەم حسیبا ئەبجەدییا (شكل ـ رقم ـ سرسال) دەربیخین دی بتە ١٠٤١. و هیژای گۆتنییە (١٠٤١/١/١ك) دكەفتە بەرانبەر (١٦٣١/٧/٢٩ز)، وئەو رۆژ رۆژا سی شەنبی بوو.ل ڤی رۆژی جزیری ئەڤ هەلبەستە دانایە و ژ بەر كو ئەڤ هەلبەستە د گەلەك دەستنڤیسان دا هەلبەستا دویماهییی یە ژدیوانی لەو دل د چیتی بیژین : ل ڤی دیرۆكی جزیری دیوانا خۆ دانایی یە.

(٩) دنالین (زڤنگی، ئامیدی).

(١٠) كالان (پاشا، عەمەر، یووسفی، وەستانی) خالان (عبدالسلام، حەلەب).

(١١) ئالان (پاشا، یووسفی، زڤنگی، ئامیدی، عبدالسلام، وەستانی، حەلەب).

(١٢) بالان (پاشا، عەمەر، یووسفی).

(١٣) شا ئانكو : شاد، كەیفخۆش.

(١٤) ل نك (زڤنگی، ئامیدی) پیشخستن وپاشخستن) د ریزكین ڤی پارچەیی دا هەیە.

(١٥) بوررانە (پاشا، یووسفی، عەمەر، كوڤلی).

(١٦) گوهرییی ئانەكو گۆرییی ، قوربانی.

(١٧) را (وەستانی).

(١٨) ژ (یووسفی).

(*) ئەڤ ریزكە ل نك (زڤنگی، ئامیدی) نینە.

(١٩) درەشینن (كوڤلی).

(٢٠) سەرا دەنگ (زڤنگی، ئامیدی).

(*) د بنیات دا چو ل ڤیری نینە. [شوونا ڤالاییيا یەكی (ئامیدی) د فەرۆزا بەرپەری (٥١٤) دیار دكت كو د دیوانا مصطفا قەرەداغی دا ئەڤ نیڤ مالكە هاتییە: مال خراب تە چو ئاڤا نەكری. ئیسماعیل]

صباح الخير

(صبـاح الـخيـر) خـــانـی مــــن   شـەهی شیـریـــن زەبـــانی مـن
تـــويـی رووح ورەوانــــی مــــن   ببـت قـوربـان تـه جـــانـی مـن
(تــعـــالــــی الله) چ ذاتــــی تـــو   چ وەی شیـریـــن صـفـاتـی تـــو!
نـــه وەك قــــەنــد ونـــەباتـی تـــو   یـەقـیـــن رووح وحـەیــاتـی تـو

حـەیــات وراحــــەتــا جــانــــم
(صـــبـــاح الـــخــیــر یـــا خـــانـم)
وەره بـیـنـــاهــیـیــا چـــەهــــڤــــان
بــبـیــنــم بــــــەژن وبــــالایــــی

(صــبـــاح الـخـیـــر) مـەسـتـا مـن   لـەطـیـــفـــا جـام ب دەسـتا من
خــومـار ومـەی پــــەرەســـــتـا مـن   تــويـی مـەقـصـوود وقــەسـتا من
ژ مــەقــصــــوودان تــويـی بەس مـن   ببـن بـەر چـەرخی ئەطلـــەس من
ژ غــەيـری تــه نـــەڤـیـت كەس مـن   ب رەشـتـــۆزیـن موقەووەس من

د بــەنـدا زولــفــی چــەوگــانـــم
(صـــبـــاح الـــخــیــر یـــا خـــانـم)
وەره بیـنــاهــیـیـا چــەهــــڤـــان
بــبـیــنــم بــــــەژن وبــــالایــــی

ژ وی زولــفــی ژ وی بــەنـــدی رەهـا بـم لـی [1] ژ پـەیـوەنـدی
سـیـەه چـەشـمـی سپی زەنـدی تـە سـوهـتـم شوبـهـەتی فەندی
شـوبـی شـەمـع وشـەمالـم ئـەز ژ بـەر حـوبـبـا تـە لالـم ئـەز
ضـەعـیـفـم وەك هـلالـم ئەز صـفـەت گـۆیـین دکـالـم ئەز
ڤ بـولـبـول را ب ئـەفـغـانـم
(صـبـاح الـخـیـر یـا خـانـم)
وەرە بـیـنـاهـی‌یـا چـەهـڤـان
ببـیـنـم بـەژن وبـالایـی
ڤ بـولـبـول را شـەڤ ورۆژی ل سـەر وی تـەرح وبشـکـۆژی
ئـەنـی مـاهـی شـەفـەق رۆژی تـە سوهـتم شـوبـهـەتی دۆژی
کـو دوورم ئـەز ژ وی حـووری تـنی جـارەك ل سـەر سـووری
ژ وادی ئـەیـمـەنـا طـووری تـەجـەللا کـر د نیڤ نـووری
ژ وی سـوهـتـی دل وجـانـم
(صـبـاح الـخـیـر یـا خـانم)
وەرە بـیـنـاهـی‌یـا چـەهـڤـان
ببـیـنـم بـەژن وبـالایـی
ژ حـوسـنـا وی تـەجـەللایـی یـەدی بـەیـضـاء و بـالایـی
چ وەصـفـان بـیـم خەبەر نایی وەلـی دل جـەذبـەیـی دایـی
نـەهـشـیـارم ژ وی بـەرقـی ژ زەرتـاجـی ل سـەر فـەرقی
سـپـیـدە دا هـەتـا شـەرقـی بـەلـی نائـیـخـمـی فـەرقی
ژ ضـەربـی عـشـقـی نـالانـم
(صـبـاح الـخـیـر یـا خـانم)
وەرە بـیـنـاهـی‌یـا چـەهـڤـان
ببـیـنـم بـەژن وبـالایـی

ظەریفی نازکی شەنگی   صفەت حووری پەری رەنگی
ب رۆژی را تو هەڤدەنگی   دو رەشتۆزین سیەه یەنگی
کشاندن لی نە وەك جاران   خەدەنگین قەوسی نووباران
ژ رەنگی شیر ومووکاران   رەشاندن سینە وەك باران

ژ وی ضەربی ب ئیشانم
(صباح الخیر یا خانم)
وەرە بیناهی‌یا چەهڤان
ببینم بەژن وبالایی

ڤەکە جارەك خەط وخالان   ل سەر وان مەسنەد وپالان
بخوونە لی مە عەبدالان   ببینین عید وسەرسالان
ئجازەت دی مە دەستووری   پەری رەنگی صفەت حووری
د نیڤا ظولمەت ونووری   بنووشین مەی د فەرفووری

ژ دل تالانی خالانم
(صباح الخیر یا خانم)
وەرە بیناهی‌یا چەهڤان
ببینم بەژن وبالایی

ژ شەهکاسا کو قەرقەف تی   مەیا نوورین موشەررەف تی
نشانەك دلبەری کەفتی   ژ [2] بۆ من هەر سەحەر خەف تی
ژ وی جامی دنووشم ئەز   سەحەر لەو نەی ل هووشم ئەز
ژ عامی لی دپووشم ئەز   ب جان هەر لی دکووشم ئەز

کو غالب مەست وسەکرانم
(صباح الخیر یا خانم)
وەرە بیناهی‌یا چەهڤان
ببینم بەژن وبالایی

وەرە پێشبەر مەلایێ خوە   شەهید ومووبتەلایێ خوە
ب شەفقەت کە لقایێ خوە   مەلا نەمرت ب دایێ خوە
مەسیحایی ل بیماران   کەسێ گەزتی دو ڕەشماران
شەهیدێن شیر ومووکاران   کری ئامانجێ نووباران

ل دیدارا تە حەیرانم
(صباح الخیر یا خانم)
وەرە بیناهییا چەهڤان
ببینم بەژن وبالایێ

---

(١) کەی (کۆڤلی).

(٢) ل (پاشا، یووسفی، عەمەر، کۆڤلی).

صەنەما سورٍ ژ صەمەد ـ أ

صـەنـەمـا سـورٍ ژ صـەمـەد شـەوق ژ حـەق دایـە ووجـوودێ
گـەر عــەزازیـل بـدیــتـا نــەدبــر غـەیـری ســوجـوودێ

غــەرق بــووم ئـەز د غـەمـا عـشـقێ د وەقـتـێ سەحـەری بـوو
کــو تــەجــەلـلایـێ جـەمـالـێ ژ مــشــالــێ بــەشــەری بـوو
نـــە ژ لــەونــێ بـەشـەران من دیـیـە لـێ دیێـــم زەری بـوو
ئــەز دبــێــم رووحـێ قـودس بـوو ب خوە یا حوور وپەری بوو
لـەو ب حـوسـن ونـەظــەرێ ڕەمـزەك [1] ژ سـڕا قـەدەری بوو
خــەمـرییـێـن سـەیـــر ل دیێـم حـەلـقـە ل دۆرا قەمەری بوو
سـەد خـەدەنـگ دانـە جـەگـەر سینە ژ ضــــەربـێ ب کەری بوو
ل مـــە ئــێــش وئـەلـــەمــان زیێــدە ژ تـیــرا قــەجــەری بوو
دل ژ مـــە بـوویـە پـەلـەك جـان وجەسەد تـێـك سەقەری بوو [2]
لــەو مــە شـەب تـا ب سـەحـەر نـالـەیە وەك موغنی وعوودێ

صـەنـەمـا سـورٍ ژ صـەمـەد شـەوق ژ حـەق دایـە ووجـوودێ
گـەر عــەزازیـل بـدیــتـا نــەدبــر غـەیـری ســوجـوودێ

نـەظـــــەرەك وێ بـەشـەرێ لـەب شـەكـەرێ حوورسـرشتێ
نــادرم ئــەز ب مــەی وكـەوثـــەر وحــــوورێــن د بـهـشـتــێ
ئــێ دیـیـی ئــەو ب خــوە جـارەك د عەجیبم كو ب هش تێ
تــە ژ وان قـەوس وكـەڤـانـان چ خــەدەنــگـن د ب وەش تــێ
ئــەوە مــن شــافـییـێ دەردان مــە چ حـاجـەت ب نـڤـشـتێ
گــەر بـكـت حـوسـن وجـەمــالا خـوە تــەجـەللا د كـنـشـتێ
دبـتـن بـەیـتـێ قــودوس ئــەهـلــێ زیــارەت ژ حـەبـەش تــێ
ســیــنـــە بـوتــخـانـەیـە ئـیـرۆ مـە ژ دێــم وقــەد وقـشـتــێ
ب دلــێ ســادە چ كــم ئــەز كــو تـەجـەللا نـەگـهــشـتـێ !؟
ئــەوە مــن قــبــلــەیـــێ جـەبـهـەت د قـیـام و د قــوعــوودێ

صـەنـەمـا سـوڕ ژ صـەمـەد شـەوق ژ حـەق دایـە ووجـوودێ
گـەر عــەزازیـل بـدیـتـا نـەدبـر غـەیـری ســـوجـوودێ

قـبـلـەیـا ئـەهـلــێ دلان گـەر بـكـتـن [٣] كـەشـف جـەمـالــێ
یـا تــەجـەلـلا كـە ژ بـەر [٤] تــاج وپــەڕان قــەوسـێ هـلالــێ
كــی ب دل كـافـرە ئـێ سـەجـدە نـەبـت جـەبـهەت وخـالــێ
یــا نـەدت شـەهـــدە ب ئـایات د وێ وەقــت ومــــەجـالــێ
(لــیــلـــة الــقـــدر)ە ب مـن ئەو سەعەت، وعیدە د سالــێ
شـەفـقـە كــر پــەردە هــلانـی سـەحـەرێ شــۆخ وشـەپـالــێ
ئـەیـیـسـی دێـم [٥] ژ ئـەنـوار وســوڕێ شـوبـهــی شـەمـالــێ
مـەشـشـهـا مـەسـت وشـەكـەرلـەب ب مـە دا مـەی ژ پەیالــێ
نــەگـــهـام سـەجـــدە ببـم پــوڕ خـەجـلـیـم ئــەز ژ وصـالــێ
هــادری بـــەرقــێ ل دل دا ژ تـــەجــەلـــلا وشــوهـــوودێ

صـەنـەما سـورٍ ژ صـەمـەد شـەوق ژ حـەق دایـە ووجـوودێ
گـەر عـەزازیـل بـدیـتـا نـەدبـر غـەیـری سـوجـوودێ

ڕوهـنـیـیـا چـەشـم وچـرایـا مـە نـزام هـێـژ د بـیـرم
کـو د زنـدان وحـەبـسـخـانـەیـێ وێ بـەنـد وئـەسـیـرم
ژ خـەدەنـگـێـن قـەجـەری [٦] سـیـنـە تـەژی گەزمە وتـیـرم
دل د نـێـڤ حـەلـقـەیـێ زولـفـا سـیـەهـا بـوو ژ عـەبـیـرم
تـێـك پـەریـشـانـێ لـەف وشەتری وتـایـێـن ژ حـەریـرم
تـو هـەیـی مـن د دنـێ لـەو د دنـێ بـەگـلـەر ومـیـرم
زێـر ومـال ئـەر چ نـەدیـرم تـە ددیـرم نـە فـەقـیـرم
ژ ئـەڤـیـنـا تـە شـەپـالێ د شـەڤان شـوبـهـی نـەدیـرم
ژ لـەبـێ لـەعـلـێ شـەکـەربـارێ تـە وەك شەککەر وشـیـرم
مـە ژ سـەر تـا ب قـەدەم سوهـتـنـە وەك ئـاتـەش وعـوودێ

صـەنـەما سـورٍ ژ صـەمـەد شـەوق ژ حـەق دایـە ووجـوودێ
گـەر عـەزازیـل بـدیـتـا نـەدبـر غـەیـری سـوجـوودێ

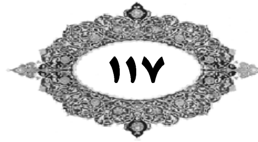
بـێ حـسـاب شـۆخ وشـەپـالـێ ل مـەلـێ قـەهر وغەدەر کر
نـە ئـەم ئـانـیـنـە خـەیالـێ نـە ل حـالـێ مـە نـەظـەر کر
قـەط نـەکـر شـەفـقـە، لباسێ غەضـەبـێ زێـدە د بـەر کر
عـلـلـەتا جـەور وجـەفـا وئـەلـەمـێ جـەـهـ ل [٧] جـەگـەر کر
عـەلـلانـدیـن د فـراقـێ سـتـەمـێ سـیـنـە بـکـەر کر
ئـاه حـەتـتـا مـرنـێ ئـەڤ ژ مـە ڕا داغ وکـەسـەر کر

سـەفـەرا شـام وعـراقـێ ل مـە خـوەش لازم وفـەر كر
ب مـە دا ژەهـر ورەقـيـبـان د دەڤـی شـەهـد وشـەكـەر كر
ئـەم بـوويـين پـێـت وپـەرەنـگ لەو ژ وصالـێ مـە حەذەر كر
نـازك ونـەی شـەكـەر وخـووب وشـرين قـەدد وحـودوودێ

صـەنـەما سـور ژ صـەمـەد شـەوق ژ حـەق دايـە ووجـوودێ
گـەر عـەزازيـل بـديـتـا نـەدبـر غـەيـرى سـوجـوودێ

---

(١) رەمزێ (پاشا، يـووسفی، كـۆڤلی، عەمەر).
(٢) ئەڤ رێزكه ل نك (پاشا، كـۆڤلی، يـووسفی، عەمەر) نينه ، و د دەستنڤيسا سـەيفیيێ شۆشـی دا (ئەوا ل سالا ١١٩٥ك ١٧٨٩ز هاتیيە نڤيسين) ب ڤی رەنگی يە: خەمرىيا شيوه ت كـر عشوه ژ لەعلێ شەكەری بوو .
(٣) ئەر بكرت (سەيفی).
(٤) زێر (كـۆڤلی).
(٥) ئەيساندیم (پاشا، يـووسفی، عەمەر، زڤنگی، ئامێدی).
(٦) مەجەری (سەيفی).
(٧) ب (عەمەر، يـووسفی، زڤنگی، ئامێدی، عبدالسلام).

صەنەما سورِ ژ صەمەد ـ ب

صـەنــەمــا سورِ ژ صـەمـەد نـەی شـەكــەرا لـەب ژ نەبات
(أحــســن الله، تــبـــارك) ژ ســورِا ویٚ صـــەنـــەمیٚ

ئـەنـوەرا رِەنــگ فـرشـتـە بـەشـەرا حــوورســرشــت
یـــا ژ مـــســكـیٚ خـوتـەنیٚ خال وخەط وكـاكـول وقشت
گــەر خـــوە نـیـشـان سەقـەریٚ دت دكـرت حوور بهشت
كـەعـبـەیـا تـیٚ نـەبــت ئـەو بـوتـكـەدەیە ودیٚـر وكـنـشت
كــو نــەصـیـب دان ژ ئـەزەل حـەق ژ مـە رِا عشق نـوشت
فــەیـدە نـــاكـن ل مـــە ئـسـم و نـە طلسم و نـــە نـڤـشـت
ظـــاهـری دا مـــە عـــەذابــەك وەه كـو بـــاطــن ڤە بهشت
سـوهـتـنیٚ دایـە هـنـاڤـان وجـــەگـــەر تـیٚـك بـــرشـت
قەصدیٚ وەصلیٚ مە ب جان كر كو ڤەداییــن [1] ونـەهـشـت
دەســت نـەهـلین ژ طەلەب ئەر مە د رِیٚ چت سەر وتشت
پـشـت نــادیـن دوهــەزار خـەنـجـەر وتــیـر ورِم وخـشـت
مـە سـەریٚ دانــیـە رِیٚ و ب خـودیٚ بـەسـتـیـە پـشت

ئــەوە مــن رووح وحــەیــات وئــەوە مــن قبـلەیـێ ذات
صـەنــەمــا سورِ ژ صـەمـەد نـەی شـەكــەرا لـەب ژ نەبات
(أحــســن الله، تــبــارك) ژ ســورِا وێ صـــەنـــەمـێ

زەری‌یـــا دێــم ژ دورِ ولـــەب شــەكــەرا عـشـوە پـەری
یــا ژ ســەر تـا ب قـــەدەم تـێـك ژ عــەیـبـانــە بــەری
ژ ســەراپــەردەیــێ لاهــووت ب ســـەد شــیــوە كـەری
بـێـتـە بـەر عـەیـنـی شـوهــوودێ د لـبــاسـێ بـەشەری
(حــاش لله) تـو كـەسـان دیــبـتـن ئــەڤ رِەنـــگــە زەری
دایــە بـــەر قـەنـد ونــەبــاتـێ ژ دو لـەعـلـێـن شـەكـەری
بـێ تـو یـا لـەب شـەكـەری، یـا تـو نـەبـاتـا ب تەرِی ؟ [٢]
(الله الله) چ تــــەجـــــەلــلایـــە ژ ســـررا قــــەدەری!
حــاجــبــان [٣] سـلـسـلـە بـەسـتـیـنـە ل دۆرا قـەمــەری
بـێ مـورووەت كـو دو مـیـران ژ سـورِێ مـەی د سەری
دەورێ بــەیــتــێ ژ صــەفــا تــێــنــە سـەمـایا سەحەری
نــەهــێـلــن چـیـنـە طــەوافـێ وزیــارەت حـەجـەری [٤]

زەمـــزەم وغــولـغـولـە وعـومــرە وعـــیـد وعــەرەفـات
صـــەنەمـا ســورِ ژ صـەمـەد نـەی شـەكـەرا لـەب ژ نـەبات
(أحــســن الله، تـبـارك) ژ ســورِا وێ صـــەنـــەمـــێ

مـن ب دل صـــوورەتـێ جــان دی ژ بـوتـان ئەو ب تـنـێ
ئـەو تـنـێ (سَــروِ رَوان) دی ژ ظـــەریـفـێــن چــەمـەنـێ

خەمرییان حەلقە وچین دانە ژ مسکا خوتەنێ
سەر ددن چەشمەیێ حەیوان و ب زمزم درەنێ
لێ چ شیرانییە (اللّٰه) تە ژ وێ کەفت وچەنێ [٥]
ئەز دبێم بەدرە ب دێم لێ دکتن گوفت وکەنێ [٦]
یا یەقین ڕۆژە ل شەرقێ وشەفەق دایە دنێ
غەلەطم رووحێ قودوس هاتییە نێڤ وێ بەدەنێ
دکت ئحیایێ مەواتان ب سورڕ ورەفت وچونێ
تە نەهن باوەر وئیمان نەظەرێ دێ، وبنێ
چ تەجەللایە بوویی قبلە مەلەك ڕوو ددنێ
سووسن وسونبول وگول چەرخە ل دۆرا سەمەنێ [٧]

ئازەری گەر بدیا هوور دکرن لات ومەنات
صەنەما سورڕ ژ صەمەد نەی شەکەرا لەب ژ نەبات
(أحسن اللّٰه، تبارك) ژ سوڕا وێ صەنەمێ

نێرگزا مەست وشیرین وگول ونەسرینە ژ ڕەنگ
شەکەر ولوئلوئێ مەنثوور و ب دل [٨] ئاهەن وسەنگ
مە ژ بەر ضەربێ ئەڤینێ بووە دل پێت وپەڕەنگ
لەو مە شەب تا ب سەحەر نالەیە وەك موغنی وچەنگ
دا مە سەد ڕەنگێ عەذابێ ونەهات دەر ژ مە دەنگ
هەستییان گرتییە ناسوور ومەژی دا هەیە ژەنگ [٩]
لەو نەهشیار وخومارین مە نە خواری مەی وبەنگ
ل مە ئیرۆ دو کەمانداری حەبەش هاتنە جەنگ

تینــه قـەتـلا مـە د دەسـتـان دو سـیــەهـ قـەوسی ژ یەنگ
درەشـیــنــن مـە وتـیـن مـە دوهـەزار تـیـر وخـەدەنــگ
جـەگــەری کـون دکـن وتـی دبــەیـیـن مثلــی تڤەنـگ
مثلــی وی کـافـر وظــالـم قـە دییـن کەس د فەرەنگ؟

نــازك وخـووب وشـەکـەرخـەنـدە وشـیـریـن حـەرەکـات
صــەنــەمــا سـور ژ صـەمــەد نـەی شـەکەرا لەب ژ نەبات
(أحــــسـن اللّٰه، تـبـارك) ژ سـورا وی صـەنـەمــــی

د ریـیـا دۆسـتــی مـەلا یـەك جـهـەت وسادە دلـیـن
مە حەتـا جـان هـەیـە حاشا ژ طــەلەب دەست بــهـلـیـن
یــا د ری سـەر بـدریـن یـا ب مـورادی وەصــصـلـیـن
مــە چ پـەروایـی رمـیــن پـەروەش وشـیـریـن قزلـیـن

تـا ئــەبـەد مـەسـت وهەلاکـیـن ژ شــەرابـا ئـەزەلـیـن
ژ جــەفـا وسـتــەمـا وی ژ جـەگــەر پـور د کـولـیـن
پــەردەیـا گـۆشـە قـەصـەب بـی تـو ژ سەر دیـمی هلـیـن
کــو د شـەرقـی مـەهـ وخـورشـیـد ژ شـەوقـی بەططلیــن
لــەو ژ سـور سـورمـە ددیــریـن ونـە مـوحـتـاجی کلـیـن
مەست د نـیـڤ تـۆر و لـەفان مـار ل سەلـوی فـتـتـلـیـن
ســورمـەدارین ژ سوری مەستی ژ قـودرەت کـەمـلـیـن
مە ژ غەفلـەت دو ژهـا دین (١٠) و ژ سەهمی خەجلـیـن

عــشــوەگـەر شـيـوە نــومـايـا مـە ژ وێ ڕووح وحەيات
صـەنــەمـا سـورِ ژ صــەمـەد نـەی شـەكـەرا لەب ژ نەبات
(أحــــســـن الله، تــبـــارك) ژ ســـورِا وێ صـــەنـــەمـــێ

---

(١) فدايين (پاشا، يـووسفی، عەمەر) فدابين (كـۆڤلی، عبدالسلام).

(٢) پتـری (عبدالسلام).

(٣) حاجیيـان (زڤنگی، ئامێدی).

(٤) د ڤێ پارچەيێ دا پاشخستن وپێشخستن ل نك (پاشايی) هەيـە .

(٥) گوفت وكەنێ (پاشا، يـووسفی، عەمەر، كـۆڤلی) رەخت وچەنێ (عبدالسلام).

(٦) دكەنی كفت وچەنێ (پاشا، يـووسفی، عەمەر، كـۆڤلی).

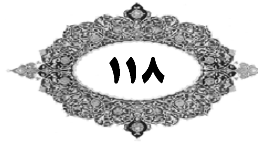
(٧) ئەڤ ريێزكە تنێ ل نك (زڤنگی، ئامێدی) هەيـە، د ڤـێ پارچـەيێ دا پاشخســتن وپێشخســتن ل نك (زڤنگی، ئامێدی) هەيـە.

(٨) بەدەن (پاشا، عەمەر) قەلب (كـۆڤلی).

(٩) دايـە هەژەنگ (پاشا، يـووسفی، عەمەر، كـۆڤلی) .

(١٠) زەری (كـۆڤلی).

(*) هــەژار ل وێ باوەریيێ يـە كو ئەڤ شعرە نە يـا جزيری يـە، چاڤلێكرنا شعرا وی يـا بــۆرییـە [ئيسماعيل].

ئیرۆ م دی

ئیرۆ م [1] دی وەقتێ سەحەر ئەو دلبەرا سوندوس د بەر
دیسا د لبسێ سۆر وزەر نوورەك مونەززەھ بوو بەشەر
بسکێن سیاھ خالێن د قەر ڕەش کاکولێ زولف چوونە سەر
ئەسوەد بوو دائم سەجدە بەر من بەستی عەقدا نیەتێ
غەفلەت ب سڕ دا من نەظەر میران ب قەتلێ کر غەدەر
تیر دانە دل شاهێ مەجەر بێ مروەت ئامانج کر جەگەر
فەریاد وئەفغان سەد کەسەر وەصفان نەشێم لێ ئەو قەدەر
زانم کو ڕۆژ بوو هاتە دەر
سوبحان ژ شاهێ قودرەتێ

سوبحان ژ تە شاهێ جەلال هۆستایێ پوڕ قودرەت ل بال
خاصا تە دایی ئەڤ جەمال دێمێ ژ عەنبەر خەط وخال
کفش بوو د قەوسێ دا هلال ڤێڕا مە دی بەدرا کەمال
لێ بوون نقاب چەوگان ودال وان یەك ب مەستی دایە پال
لێ سەیری بایێ شەمال پێچانە سەر نوورا زەلال
قەط کەس دیین ئەڤ ڕەنگ مثال موطرب وەرە وەقتە ومەجال
زازا ب نایێ ڕا بنال ساقی وەرین خەمرا حەلال

جـارەك ژ سـەر دێـمـی ڤـەمـال
زولـفـێـن ل دۆرا جـەبـهـەتـێ

زولـفـێـن مـوعـەنـبـەر كـاكـولـیـن بـسكـێـن سیاه ڕەنگ سونبولیـن
تـاتـا ب داڤ داڤ فـەتـلـیـن چیـن چیـن ب مـەستی سلسلیـن
بـایـێ (٢) نـەسیـم تـێـك مەییلیـن وی قـەسـتـە خـالا فـلـفـلـیـن
ئـەبلـەق ژ قـودرەت خـەمـلـیـن وێ بـوغـچـەیێ گـول كەمـملیـن
تـێ عـەنـدەلـیـب و بـولبـولـیـن ڕۆژ هـاتـە بـورجـا سـونـبـولیـن
غـەفلەت مـە دی لـەو خـەجـلـیـن مـەحرووم ومەهجوور دل كولیـن
مـەجـرووحـێ تـیـرێـن قـزلـیـن (٣) ڕەحـمـێ كـە پـوڕ سـۆتـی دلـیـن
ڤـێ پـەردەیـێ جـارەك هـلـیـن
بـاڤـێ نـقـابـا ظـولـمـەتـێ

پـورسـێ ل مـهـرداری خـوە كـە ل مەجذووب وحالـداری خـوە كـە
بـەس قـەهـر وئـازاری خـوە كـە قـەسـتـا بـریـنـداری خـوە كـە
شـەفـقـێ ب دیـداری خـوە كـە تـێـك غـەرقـێ ئەنـواری خـوە كـە
لـێ ئـەمـر وفـەرواری خـوە كـە شـەهـیـدێ نـووبـاری خـوە كـە
گـەزتـییـێ ڕەشـمـاری خـوە كـە لـەعـلـێ شـەكـەرباری خـوە كـە
ب لـەفـظ وگـوفـتـاری خـوە كـە دەرمـانـێ كـولـداری خـوە كـە
لێ كـەشـفـێ ئـەسراری خـوە كـە مەخـمووری خەمـماری خـوە كـە
حـەیـرانـێ ڕەفـتـاری خـوە كـە
كـوشـتـیـنـە تـیـرا مـوحـبـەتـێ
وەر سـەردە جـارەك كـوشـتـیـیـان ئەختەرمەیێن خوە (٤) ب یەنگییان
بـەردە ب مـل دا خـەمـرییـان بـادت سـەحـەر ڕەیـحـانـییان

داغێن شەهید وسوهتییان دانینە لێ وان تللییان
کو ژ موعجزا خوممارییان رووح بێتە دیسا سەر گیان
هێژ نابرم قەط هێڤییان ژ وان شەفقە و دلدارییان
(بالله) ژ نال وزارییان ظەربا فراق وبهرییان
تەشبیهی تووتاکێن چیان خەو ناکرین شەڤتارییان
لێ هێژ دخوازین شوکرییان
چەندی کو ڕوو دین قبلەتێ

چەندی دنێ بت [٥] هەر هەبی عالەم د بەر حوکمێ تەبی
هەرچی دڤێ تە هەر وەبی لبسێ تە کەمخە وخارەبی
دائم ب ڕەمز وعشوەبی شوبهەت گولا هەر غونچەبی
وێ بەغچەیێ خار تێ نەبی ئاگەه ژ عوششاقێن خوەبی
چەشمەك ل ئەحوالێ مەبی دەر حەق مەلێ بێ پەردەبی
ساغەر مەدام پوڕ بادەبی پوڕ شەفقە وخوەش مەعدەبی
بهتر ب ڕەحم وشەفقەبی ب شیرێ تە دا پەروانەبی
مەخمووریێ چەهڤێن شەهلەبی
سۆتینە نارێ فورقەتێ

دەردێ غەدار بێم فورقەتە فورقەت ژ جان پوڕ زەحمەتە
عاشق مرن هەر ساعەتە یا سەهلە جارەك [٦] رووح دەتە
لێ دلبەر ئەڤ ڕەنگ عادەتە هەرچی د بەندێ دا کەتە
ئەووەل ددت پێ ئولفەتە ذەوق وصەفاء وصوحبەتە
گاڤەك کو ئەو ڤێڕا ڕەتە ئانجا ژ ناگەه غەفلەتە
شیرێ جەفایێ لێ دەتە (الله) چ وێ بێ مرووەتە!

ڕەحمێ ب عـاشـق نـابـەتـە   وێ قـەسـتـە جـان یـەغـما کـەتـە [٧]
حـەتـتـا کـو دل قـەنـج ژێ بـەتـە
ئـنـصـاف ژ مـەهـڕوویـان مـە تـێ

یـار قـەسـتـە جـان یـەغـمـا کـرت   دا مـوعـجـزێ پـەیـدا کـرت
ڕەمـزەك ژ ڕەنـگ عـیـسـا کـرت   یـا سـحـرێ بـووسـینا کـرت
ژ ئـەو لـەعـلـێ شـەکـکـەرخا کرت   دیـسـا شـەهـیـدان ڕاکـرت
ڤـان کـۆلـەیـان ئـازا کـرت [٨]   جـارەك غـەریـبـان شـا کـرت
ڕاسـتـی یـەدێ بـەیـضـا کـرت   مـسـکـێ د جـەرحـان داگـرت
دێ خـوەش بـکـت ئـحـیـا [٩] کـرت   شـەفـقـێ کـە یـا ڕەب دا کـرت
ڕەش کـاکـولان تـاتـا کـرت   سـەد حەلقە چـیـن چـیـن باکـرت
هـەمـیـان ل دێـم طـوغـرا کـرت
ئـەمـرێ هـومـایـوون سـەر مـە تـێ

عـاشـق ژ وێ دێ سـادە [١٠] بـت   خـاکـا ڕێـیـا یـارێ خـوە بـت
سـەد داغ د دل وەك لالـە بـت   خـوونێ بـخـوت ڕەنگ غونچە بت
وی [١١] جـانـفـدا شوبـهـەت مە بـت   جـانـێ عـەزیـز نـەقـدانە بت [١٢]
دائـم ب سـەعـی وجـەهـدە بـت   طـەبـعێ کـو یار لـێ ئەو وە بت
یـار ژی د گـەل بـێ پـەردە بت [١٣]   ڤـێـڕا ب ڕەحـم وشـەفـقـە بت
وەك غـونـچـە عـاشـق دل ڤـەبـت   دل شـوبـهـەتـی ئـایـیـنـە بـت
عـشـق وجـەمـالـەك [١٤] زێـدە بـت   خـال ئـەسـوەد ودێـم قبـلـە بت
پـێـش هـەردو نـوونـان سـەجدە بـت
ڤـێـکـرا بـوێـرن صـوحـبـەتـێ

ئــێ گــۆیــێ مــەیــدانــێ تــە بــت وەك مــن د زنـــدانـــێ تـــەبـت
ســەربــەنــدێ چــەوگـانــێ تـەبـت مـەجـرووحـێ پـەیـكـانـێ تەبت
یــەغــمــا وتـــالانــــێ تـــــەبـت هــەر رۆژ ژی قــوربـانـێ تـەبت
بـیــمــارێ مــوژگـــانــێ تـەبـت دائـم د فــەرمـــانـــێ تـــەبـت
حــەبــســی د زنـــدانـــێ تـەبـت مـوشـتـاق وحـەیـرانـــێ تـەبت
ســوهــتــی ژ هـجـرانــــێ تـەبـت دێ مـەسـتـێ فـنـجـانـێ تـەبـت
وی بــەهــر د نـیـشـانـێ [١٥] تـەبت مـووچــە ژ بـەر خـوانـێ تــەبت
لــێ لـوطــف وئـحـسـانـێ تـەبـت
هـەر دەم بـخــوونــی حـەضــرەتــێ

جــامــان ب ئــەغـیــاران نـــەدی خـەمرێ ب خوونـخـواران نەدی
وەردان ب مــــورداران نـەدی [١٦] وان رێ د گــولـــزاران نـــەدی
رەیـحــان وگـولـنـــاران نــــەدی بۆ وان دژەن[١٧/١٨] خاران نەدی
تــو رەمـــز وئــەســراران نــــەدی كـۆران [١٩] تـو ئـەنـواران نـەدی
ئـــازارێ مــــــهــرداران نــــەدی لـێ دەسـتـێ بـەدكـــاران نــەدی
ب نــوونــەكـــێ یـــاران نــــەدی نـیـڤ مـە وخـوە ئەستاران نەدی
تـیــران ژ نــووبـــــاران نــــەدی وەردان [٢٠] ب بـیــمــاران نەدی
ژ غــەیـــری ســێ جـاران نــــەدی
رێــشـــن نــەدیـــرن طـــاقـــەتــێ

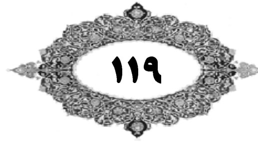
بــەس عــاشـقـان مـەهـجـوور بكـی شـوبـهـەت مـەلـێ رەنـجـوور بكی
قـەلـبـێ شـكـەسـتـی هـــوور بكـی شـوونـا بـریـنـان كـــوور بكی
شـەمـعـا مـە ژێ [٢١] پوڕ نوور بكـی ب زەهـرێ خـوە مـەئـــمـوور بكی
تـــەنـهـا مـە بـــێ دەســتـــوور بكـی مـەحـرەم سەرایـێ [٢٢] حـوور بكی

ب وەصلا خوە دا فەغفوور بکی ژ وێ بادەیێ مەخموور بکی
نێڤ کاسەیا فەرفوور بکی دالان ژ خالان دوور بکی
دێمی ژ ڕەنگ کافوور بکی فەیضێ ل دل دا فوور بکی
بەس عالەمێ مەقهوور بکی
وەقتێ سەحەرگەهـ با دەتێ

---

(١) مە (یووسفی، کۆڤلی، عەمەر).
(٢) دایێ (زڤنگی، ئامێدی).
(٣) ئەڤ ریزکە تنێ ل نك (زڤنگی، ئامێدی) هەیە.
(٤) وان (کۆڤلی).
(٥) دلی پێت (کۆڤلی).
(٦) عاشق (زڤنگی، ئامێدی).
(٧) وێ قەستە جان کت غارەتە (پاشا، ئامێدی).
(٨) دەولەت ژ کوولان نا کرت (پاشا، یووسفی،عەمەر، کۆڤلی).
(٩) حەییا (پاشا، یووسفی، عەمەر).
(١٠) شاد (یووسفی) عاشق دڤێ دل سادە (زڤنگی، ئامێدی).
(١١) دێ (زڤنگی، ئامێدی).
(١٢) لێ ژئەمرێ یار غال نە بت (زڤنگی، ئامێدی) نەقدا تە بت (عبدالسلام).
(١٣) یاری ژکول پێ پەردە بت (پاشا، یووسفی، عەمەر).
(١٤) جەمال ژێك (زڤنگی، ئامێدی).
(١٥) بەهر ونیشانێ (پاشا) مهر ونیشانێ (کۆڤلی) بەهرێ نیشانێ (عەمەر).
(١٦) دووران ب مرواران نە دی (کۆڤلی).

(١٧) ژ ژەین (زڤنگی، ئامێدی).
(١٨) وەر دو زەرین (کـۆڤلی).
(١٩) گەر وان (کـۆڤلی).
(٢٠) دەردان (زڤنگی، ئامێدی).
(٢١) شەمعێن تو دێ (پاشا، یـووسفی، عەمەر، کـۆڤلی)، پێ (زڤنگی، ئامێدی).
(٢٢) ب دیتنـا مـن ئـەڤ نیـڤ مالکـە هۆسـا بێتـە خوانـدن: " مـە حەرەمسـەرایێ حـوور بکـی " دورستتـرە؛ چونکوو (حەرەمسەرا) د فارسی دە حەرەمخانەیە کو ئەم دبێژنێ: (ملێ مالـێ) جهێ ژن لـێ ژ مالـێ. ئەڤە ژ ئێکا ڕامانێ ڤە موکومتـرە وچێتـر دکەفتە نــەقلا مـالك ونیـڤ مـالکێن بەری خوە ژی [ئیسماعیـل].
(*) هەژار ل وێ باوەرییێ یـە کو ئەڤ شعرە نە یا جزیـری یـە [ئیسماعیـل].

ئیــرۆ ژ نوو پورِ ئاتەشم

ئـیـرۆ ژ نــــــوو پــــورِ ئـاتــەشـم   دیــســـا ژ رەمـــزا دلـــبــــەرێ
مـــەجـرووحـێ قـەوسـێ پـورِ وەشـــم   تـــیـــر دانـــە نـیـــڤـا جـــەگـەرێ

تـیــر دان ژ قــەوسـێ ئـــەســـــوەدە   شـــەهــزادەیــا شـــیـــریـــن قـــەدە
کـوشـتـیـنـە وەك مـن دەه [1] ســـەدە   وێ پـــادشـــاه وبـــەگـــلـــــەرێ

وێ بـەگـلـەرێ پــورِ کـــوشـتــنــە   ئـەنـگـوشـت ب خـوونـێ رِشـتـنـە
مـا ئــــەهــلـی دل قـەط هـشـتـنـە؟!   ســوهـتـیـنـە مثلـــی مـەجـمـەرێ

لـێ ئـەز تـنـێ [2] سـەر تـا قـــەدەم   یـەکـسـەر دســــوژم دەم ب دەم
وەصـفـێـن د عـشـقـێ ئەز چ دەم ؟   نـــایـــێـــن حـسـاب ودەفـتـــەرێ

وەصـــفـێــن ئــەڤـیـن وعـشـقـەهـێ   حـــوســـن وجـــەمـــالا وێ شـەهـــێ
نـــأیـــێـــنـە شـــەرح ومـــــــەدەهـێ   ئــەحـسـەن ژ نـەقـشـێ بـەشـشـەرێ

ئەحسن ژ حوسنا دیم دوری   شیرینی و [٣] گوفت وسوری
سەد زاهد ئیخستن ژ ری   وی نازك ولەب شەككەری

شەككەر د نیڤ لیڤانە وی   رەیحان ل دۆر سیڤانە وی
مەشعەل د نیڤ شیڤانە وی   تەیسی ژ رەنگی فەنەری

فەنەر نیە نوورا حەقە   حوسن وجەمالا موطلەقە
بەرقا سپیدە وشەفەقە   زوهرە وشەمسا خاوەری

زوهرە وماه وموشتەری   من دین ل دیمی ئەنوەری
زولفا موسەلسەل عەنبەری   سەر دایە حەوضا كەوثەری

حەوضا ژ كەوثەر چەشمە تی   یا جەه د رەوضا قودرەتی
هەردەم ژ نووری [٤] سەر دەتی [٥]   خەمری وتایین عەرعەری

خەمری ب رەش بسكا [٦] حەریر   وەربوون ل دۆر بەدرا مونیر
بورجا كو حاكم لی دو میر   من دین ل تەختی كشوەری

تەختی دو [٧] میر وبەگلەران   مەیدانی جۆقا گۆی گەران [٨]
ئەصلان وجۆتی مەی خوەران   مەی دان [٩] شەرابا ساغەری

ساغەر ب دەست سەرخوەش ومەست   وەقتی سەحەرگەه دەست ب دەست
غەفلەت دو بەگلەر مەی پەرەست   كوشتم ب دەربا خەنجەری

کـوشـتـم ب دەربـا کـەیـبـڕان گـەزمـە وخـەدەنـگـا ئـاوڕان [10]
ڕەمـز وئـشـارات وسـوڕان دان دل ژ نـێـڤـا پـەنـجـەرێ

دان [11] دل ژ بەر حـوسنا ب نـوور بـەرقـا تـەجـەلـلایـا صـودوور
لـەو سـوهـتـیـەم وەك کـووهـێ طوور حـوبـب وئـەڤـیـنـا ئەنوەرێ [12]

حـوبـبـا تـە مـا خـوەش هـشـتـمـە هـەر ڕۆژ ژ نـوو ئـەز کـوشـتـمـە
یـەکـسـەر ژ خـوونـێ ڕشـتـمـە تـیـر وخەدەنـگـێـن مـەجەرێ [13]

گـەزمـێـن د شـیـریـن نـازکـێ دەربـێـن د وێ ڕمـبـازکـێ
چـوویـیـنـە نـێـڤ دل گـازکـێ مـن داد ژ ظـولـمـا دلـبـەرێ

دلـبـەر چ بـێ حـەد ظـالـمـە جـارەك نـاکـت پـورسـێ ل مـە
لازم ب حـالـی عـالـمـە لـێ پـوڕ دیـرت غـەدەرێ

لازم ب قـەتـلا مـن دڤـی هـێـژ ئـەڤ د دل مـارێ شـەڤـی
پـەیـکـان د جـەرگـی دا چـەڤـی بـەنـدکـر ب شـەوکـا عـەنبەرێ

بـەنـدکـر کـولاب وپـەنـجـەیـان دل مـا د نـێـڤ ئـشـکـەنـجـەیان
مـن ئـاه ژ دەسـت وان غـەنـجـەیان کـۆك وکـوبـارێـن دیـنـبـەرێ

ڕەمـز وسـوڕێـن شـیـریـن لـەبـان تـیـرێـژ [14] وبەرقێـن کەوکەبان
ڕێـزا مـوسـەلـسـەل عـەقـرەبـان گـەڕ دان ل دۆرا قـەمـەرێ

مـــن ديــن ل دۆر بــــەدرا تــەمـــام حەرفـێـن د مـەكـتـووب دال ولام
وێ پـــێـــشـــرەوێ بـاطـــن ڕەڤـــام يـــەغـــمـــا كـرم سـيـمـيـن بـەرێ

سـيـمـيـن بـەرا نـەى شـەككـەرى ئــەو حـووریـیـا نـسـبـەت پەرى
بـەژنـا شـيـريـن دێـمـێ زەرى بـــوو ژ گـــولاب ومـــاوەرێ

بـــوومـــاوەر وشـــيـــريـــن لـــەبـــێ وێ خـــووب ونـووریـن غەبـغـەبـێ
بـەدرا د بـورجـا عـەقـــرەبـــێ كـەنـگـێ ژ بـەر پــەردێ دەرێ

بەدرا [١٥] ژ قـودرەت لـێ دو نـوون ئــەو قــاتــلا ئـەسـوەد عـويـــوون
پـــورِ ڕاكــرن وێ قـەتـل وخـــوون عــالــەم پــەريـهـت يـەغماكەرێ

هــەر دەم ب ظــولـمـێ وە دسوژى قـەلـبـێ ژ حـوبـبـا تـەى تـەژى
لازم ــ دبـــێـم ــ مـــن دێ كـــوژى كـەس نـيـنـە چـيـتـن مـەهـــدەرێ

كـەس نـيـنـە رەت مـــەهـــدەر بـكـت بـــەس گـرتـیـیـان ئـەبـتـەر بـكـت
خـەمـلـێ ژ زێـــــــــرێ زەر بـكـت شـەفـقـەت ل يـەكـتـا بـدەرێ [١٦]

شـەفـقـێ ب ديـــدارێ خـــوە كـــت قـــەسـتـا بـريـنـدارێ خـوە كـت
شـەهـيـدێ ڕەشـمـارێ خـوە كـــت ئـێ سەر ل فـەتـلا پـیـشـتـەرێ [١٧]

فـەتـلـێـن سـيـــەه مـــارێ شـەڤـيـــن رەيـحـان ب دۆر سەر وان چەڤين
ئـــاخـــر ب ســـەلـــوێ دا ڕەڤـــيـــن خـەف بـوون د تـایـێ چـەنـبەرێ

خەف بوون د نێڤ تۆرا قزل ئێلان مشالن سەر ل مل
کوشتین وژەهر ئاڤهتە دل هێژ کوشتیێن ڕەمزا بەرێ

کوشتینە ئەم شیرین لەبێ تەحلیکەشین رووز وشەبێ
گەر ئەز ببینم ئەو ب خوە بێ ناکم ژ دل هێژ باوەرێ

ئەو نازکا نسبەت گولێ جامەك ژ کەوثەر دا مەلێ
مەستم ژ بەر (قالوا) بەلێ حەتتا ب ڕۆژا مەحشەرێ

---

(١) چەند (زڤنگی، ئامێدی).

(٢) من جان هەمی (کۆڤلی).

(٣) شێرینیا (عبدالسلام).

(٤) نوو وێ (زڤنگی، ئامێدی).

(٥) سدرەتێ (کۆڤلی).

(٦) زولفا (زڤنگی، ئامێدی).

(٧) د (حەلەب، هەژار).

(٨) گۆ گەڕان (عبدالسلام، حەلەب).

(٩) دادەران (حەلەب).

(١٠) وان (حەلەب) دا (عبدالسلام).

(١١) وێ زەرێ (هەژار).

(١٢) د (پاشا، یووسفی، عەمەر) خەمر و (کۆڤلی).

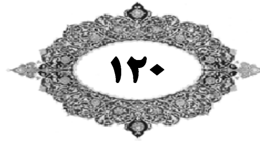
(١٣) قەچچەرێ (کۆڤلی).

(١٤) تیرۆژ (زڤنگی، ئامێدی).

(١٥) بەرقا (عبدالسلام، حەلەب، پاشا).

(١٦) نەددرێ (پاشا، یووسفی، عەمەر، حەلەب) نەظەرێ (کۆڤلی).

(١٧) شەنپەرێ (کۆڤلی).

ڤێ فورقەتێ ئەبتەركرین

ڤێ [1] فورقەتێ ئەبتەر كرین   فەریاد ژ دەستێ فورقەتێ
ژار و ضەعیف و زەر كرین   فەریاد ژ دەستێ فورقەتێ

پورٍ زەركرین وەك زێرٍ مام   چەهڤێن ب لوطفێ پیر مام
دائم ژ رێ چاڤنێر مام   فەریاد ژ دەستێ فورقەتێ

چاڤنێری رەفتارا تە بووم   موشتاقی گولزارا تە بووم
لەو دوور ژ دیدارا تە بووم   فەریاد ژ دەستێ فورقەتێ

دووربووم ژ وێ رەفت وچونێ   وان عشوەیان گوفت وكەنێ
نایێ ب چەهڤان من دنێ   فەریاد ژ دەستێ فورقەتێ

دونیا ب من مژبوو غەمام   خەو ژی ل چەهڤان من حەرام
عومرەك ب ڤی حالێ هە مام   فەریاد ژ دەستێ فورقەتێ

ساعەت ل من تێك سال بوون　　دائم ل سەر دەست فال بوون
حەرفێن دهاتن دال بوون　　فەریاد ژ دەستێ فورقەتێ

ئیرۆ تنێ دەرهات ئەلیف　　مەعنا دچوو بەژنا شەریف
یا خارە لێ کەمخە وقەدیف　　فەریاد ژ دەستێ فورقەتێ

ڤێ فورقەتێ پوڕ دل شەواند　　جەرحێن قەدیم دیسا کەواند
شیشێن د سۆر تاتا طەواند　　فەریاد ژ دەستێ فورقەتێ

داغێن مە دیسا ڕەشکرن　　یەك یەك ژ نوو ئاتەش کرن
لێ زێدە پەنج وشەش کرن　　فەریاد ژ دەستێ فورقەتێ

سەوداء وسەوس [٢] وگێژ کرم　　پوڕ هەر د دل خوونڕێژ کرم
چەندان وە بووم لێ هێژ کرم　　فەریاد ژ دەستێ فورقەتێ

(باللە) ژ نالە وزاری‌یان　　گەزمێن د وان خومماری‌یان
خەو ناکرین شەڤتاری‌یان　　فەریاد ژ دەستێ فورقەتێ

شەڤ بوو د نێڤ [٣] چەشمێن مەدا　　حەتتا بەشیر [٤] مزگین ددا
دێ بێ سەحەر شاهێ گەدا　　فەریاد ژ دەستێ فورقەتێ

مزگین کو دا من ئەڤ قەدەر　　رووحێ شرین من هاتە سەر
خەیلەك ل من ڕۆن بوون بەصەر　　فەریاد ژ دەستێ فورقەتێ

رۆن بـــوو ب دیـــدارا تـــه دل　　بـــوو غـــەرقـــیْ ئەنـوارا تـه دل
نـارەت ژ فـــــــەروارا تـــه دل　　فـــەریـاد ژ دەســتـیْ فورقـــەتـیْ

مـنـنـەت مـــه دلـداریْ خـوه دی　　دیـسـا ژ نـوو یـاریْ خـوه دی
سـولـطـان وخـوندکاریْ خوه دی　　فـــەریـاد ژ دەسـتـیْ فـورقـــەتـیْ

ڕەش کـاکـولـیْ سـونـبـول چەڤـین　　مـنـنـەت مـه دیـسا غـەم ڕەڤـین
نـوو بـوو ل دل حـوبـب وئـەڤـین　　فـــەریـاد ژ دەسـتـیْ فـورقـــەتـیْ

دەردیْ غــەدار بـێـم فـورقـەتـه　　فورقـەت ژ جـان پـوڕ زەحـمـەتـه
یـا سـەهـل کـو عـاشـق ڕوح دەتـه　　فـــەریـاد ژ دەسـتـیْ فـورقـــەتیْ

نـاریْ فـــراق وســـوهـتـنـیْ　　ئـێـشـا خـــەدەنـگـا نوهـتـنـیْ
پـورسـکـن ژ عـوشـشـاقـان تـنیْ　　فـــەریـاد ژ دەسـتـیْ فـورقـــەتـیْ

عـاشـق ئـــەون هـەر دەم مـــرن (٥)　　چـــەنـد یـەك د ڕەمـزێـن دلـبـەرن
کـەیـبـڕ ل دل مـــن بـــهـتـــرن　　فـــەریـاد ژ دەسـتـیْ فـورقـــەتیْ

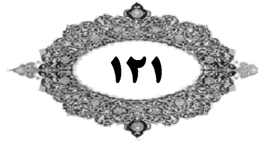
یـا ڕەب ب دیـــدارا خـــوه کـی　　مـــن واصـلـیْ یـارا خـوه کـی
بـەس سـوهـتـیـیْ نـارا خـوه کی　　فـــەریـاد ژ دەسـتـیْ فورقـــەتـیْ

مه ژدۆسـتـیْ سـاتـەك دوور نـەکـی　　پـەرکـەنـدە و مـــەهـجـوور نەکی
دیـســا ژ نـــوو دل هـوور نـەکـی　　فـــەریـاد ژ دەسـتـیْ فورقـــەتـیْ

خـــاكـــا رِێـيـــــا دلــــبـــــەر مــــەلا بـكـشـيـن د چـەهـڤـان وەك جەلا
ديــــدار قــــسـمـەت بـــــوو هــــەلا فــەريـــاد ژ دەسـتـێ فـورقــەتــێ

---

(١) وێ (پاشا، يـووسفی، عەمەر، کـۆڤلی، عبدالسلام).
(٢) وبێ هۆش (حەلەب) صەوص (عبدالسلام).
(٣) دنێ زڤنگی، ئامێدی).
(٤) ب سەر (پاشا، يـووسفی، کـۆڤلی، عەمەر).
(٥) هەر دمرن (عەمەر، يـووسفی، زڤنگی، ئامێدی، عبدالسلام، حەلەب، وەستانی).
(*) هەژار ل وێ باوەرییێ يـە کو ئەڤ شعرە نە يـا جزيـرییـە [ئيـسماعيل].

دەر حەق مە

دەر حــەق مـە ب شـيـرێ خوە مـەكـە تـەقصـيـرێ
نـــابــت [١] د شـوغـلا مــە بـكـى [٢] تــەئـخـيـرێ
طـــوغـرايێ هـومـايـوون كـو دكـن طـــوررەيێ ئەمـر
زولـــفـا تــەيــە ئــانـيـن [٣] ژ خــەطـــا تـــەحـريـرێ
حــوســنـا تــە نــزانــم ب چ تــەشـبـيـهـ بـكـــم؟
(في أحــســن تـقـويـم) لــەو هـاتــيـە تـەفـسـيـرێ
سـررا تــە ل ديـێـم ئــايــەتــێ كــوبـرايــە نــەشـێـم
لــێ نــەقــل ورِوايـــەت دكــــرم تــەغــســيـرێ [٤]
گـــەر قــەلــبـێ حــەقـيـقـەت نــيـيـە يـەكـجار چرِا
عـشـقا تــە كــريــن زيــروزەبـــەر ئـكــســيـرێ ؟
مــا قــودرەتــێ دەفـعـێ هـەيـە وەر شێرێ عەلـى بت
لامـع كـو بـدت صـاعــقــەيــا تـــەقـديـــرێ ؟
بــێ قــودرەتێ تـو قــووەتـێ مـەخـلـووقى چ كت ؟
مـەمـنـووعــە ل نـــك عـەقل كـو بـكـت [٥] تەئــثيرێ
نەى بەسطـــێ طلسمـــێ مە [٦] ب سەد خانە بـرت
قـــادر هــەيــە عــارف بـكــرت تــەقـــريـــرێ !؟

بـەر دلـبـەر ولەب بەر لـەب وئـەنـدام ل یــــەك
خـەونـا مــە ب یـــارێ بـــدنـــێ تـەعـبـیـرێ
ذاتـــی ژ ووجـوودا مـــە سەبـەب وێ تـو دزانـی
نـائـێـتـە حـسـابـێ فـەلـەکـێ تـــەدویــــرێ
ئـاتـەش پـەرەسـێ وادیـێ عـشـقـیـن وعـەجـەب
دیــنـــارپـــەرەس [7] وێ دبــــرن تـەکـفـیـرێ
مـحـرابـێ دو بـرهـێـن تـە بـبـیـنـت عـــارف
نـیـیـەت چ ب جـھ بـت دەمــا تـەکـبـیـرێ [8]
زانـــم تـــە چ مـــزراق ڤ دل کەفـتـیـە لـــێ
جـــارەك تــــو گـوێـی د دەربـــێـــن تــیـــرێ
تـــەقـدیـــرێ کـو حـوکـمـی ل مەلێ جاری کت
قـــەط کـەس هـەیـە مـومـکـن بـدتـێ تەغـیـیـرێ ؟!

---

(١) بـابیت (پاشـا، حەلـەب، عبدالسـلام، وەسـتانی) یـابیت (ژڤنگـی) بـاببت (عەمـەر) یـا بێـت (یـووسفی).

(٢) بکن (پاشا، کـۆڤلی، عەمەر) نەکن (یـووسفی).

(٣) ئانی (پاشا، یـووسفی، عەمەر، کـۆڤلی).

(٤) بێ نەقل وروایـەت بگرم تەفسیرێ (کـۆڤلی) تەفسیرێ (عبدالسلام، حەلەب، وەستانی).

(٥) عەقلێ دکت (پاشا، عەمەر، یـووسفی) عەقلی بکت (کـۆڤلی).

(٦) تە (عبدالسلام).

(٧) دنیا (عبدالسلام، حەلەب، وەستانی).

(٨) تەکثیرێ (پاشا، عەمەر).

مــزگــيــن ژ مەرا بيت

مـزگـيـن ژ مـەرا بـيـت ژ سـور شـريـنـى

جـانـى خـوەيـى شـيـريـن ددرم مـزگـيـنـى

سـەد چـيـن د خـوە دا گرتىيە زولفا تە ب چين [1]

شـعـرا مـە [2] ئو حەق لـەو چـوو حـەتا مـاچـيـنى

نـەقـشين فـەلـەكـان [3] گـوھ ددرن ڤـى نـەظمـى

تـەنـهـا نـە بـەشـەر هـەر دكـرن تـەحـسـيـنـى [4]

عـشـقـى ژ خـودى دا تـو بـخـوازى ژيـرا

گـەر دى ل نەيارەك [5] خـوە بـكـى نـفـريـنـى

يـەك سـەجـدە تـنـى فـەرضـە د ديـنـى عـشقى

بـن بـەر قـەدى يـارى د مـەجـالـى ديـنـى

عـاشـق كـو ب دل فـاتـحـەيـا عـشـقـى خـوانـد

ئـايـات يـەكـايـەك دكـرن ئـامـيـنـى

مـە ژ لـەعـلـى لـەبى يارى [6] ڤەخوار ئاڤى حەيات

ئـەغـيـار بـلا تـيـك بـچـن داريـنـى

لازم ب خـوە ئـايـيـنـەيـى (روح الـقـدس)ى تـو

لـەو كـەس نـەدين حـوورى ب ڤـى ئـايـيـنـى

جــائــز ب تــه (من حيث البشر) نــسـبـەت دان [٧]

بــهــن وشــەفــەق ونـازكــــیـیـا نــــەســریــنــــێ

ئـــەڤ ڕەنـگـە فـەصـاحەت ژ بەشەر سحرێ حەلال

ئـعــجــازێ بـــەیـــان ئـــانــیـیــە بـــەر تــەدویـــنــێ

دا نـالــە وئـــاهـــێـــن مـــە ژ دل صـــەح [٨] بـکـری

وەر گـــوھ بـــــدە هــــنـــــداڤـی ســەرێ بـالـیـنـێ

فــەرهــاد دزانـــت تـــو ژ پـــەرویـــز مــــــەپــــورس

ئــەطـــوارێ غـــەمـــێ عـشــق وســـوڕا شـیــریـنــێ

بـــێ [٩] نــوقـــطـــە نـەهـن دائـره ئـحـسان كـە مەلا

دەووار چ كــــــت دائـــــرەیـــا تـــەكـــویـــنــێ !

---

(١) چینا یەكێ وەلاتێ چینێیە ، و چینا دووێ خەلەكێن زولفانە.

(٢) د (حەلەب، عبدالسلام، وەستانی).

(٣) نەفسێن مەلەكان (كـۆڤلی).

(٤) تو ل یارەك (عبدالسلام، وەستانی، حەلەب، كۆڤلی، پاشا).

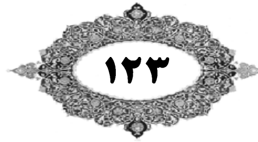
(٥) خەلكێ جزیرێ دگۆتن : مەلایێ جریری سەد دیوان هەبوون ، یــەك یـا مـایی و نـۆت و نـەھ ملیاكەتان یێن برینە عەسمانان !!.

(٦) یارێ خوە (ژڤنگی، ئامێدی).

(٧) من حیث بشر دێ بتە نزبەت بدرن (كـۆڤلی).

(٨) سەھ (عبدالسلام، حەلەب، وەستانی).

(٩) لـێ (پاشا، یووسفی، عەمەر، كـۆڤلی).

چارينه

-١-

قەوسێ تە [١] هلالی ب دەلالی کەشها
بەژنا تە ژ شەنگی ب دەرەنگی مەشها
مارێ ژ حەریرێ د عەبیرێ خوەشها
ماوەر بوو ژ وان زولفێ د زەنگی وەشها [٢]

- ٢ -

شمشاد خەرامی کو د جامێ مەی دا
جاما ژ شەرابێ ب گولابێ هەی دا
سەد هاتنە قوربان ومطربان نەی دا
دۆر هاتە طلسمێ مه ب ئسمێ حەی دا [٣]

- ٣ -

سەردەفتەرێ وەصفێن تەیە دیباجەیێ دل
یەك قەطرە ژ لوطفا تەیە سیراجەیێ [*] دل
ذکرێ تە دکت دوڕ وضیا لەهجەیێ دل
طەیرێ نەفەسا های وهوویا لەهجەیێ دل [٤]

- ٤ -

ئـامـانـجـیٚ خـەدەنـگـێـن تـەیـە مـن شـیـشـەیـیٚ دل
دائــم ئــەوە هــەر مـن غـەم وئـەنـدیـشەییٚ دل [٥]
ئـاتـەش دڕەشـیـنـت قـەبـەسـی پـیـشـەیـیٚ دل
هـنـگـی ل خـەیـالـیٚ بـدەرم تـیـشـەییٚ دل [٦]

- ٥ -

پـەردە حـەبـابـی ب حـجـابـیٚ تـە ڤـەدائـیـن
سـەروی د چـەمـەن دا و د بـەنـدا هـەوە دا ئـیـن
هـەرچـەنـدە تـو مـیـری مـە فـەقـیـر و مـە گـەدائـیـن
زانـی ژ گـیـانـیٚ خـوە ب جـانـیٚ خـوە فـدائـیـن [٧]

- ٦ -

خـالا تـەیـە مـشـکـیـن کـو بـوویـە نوقطەییٚ نـوونـان
وەك ئـسـم وطلسمان بـوویـە تـەعـویـذیٚ عـویـوونان
چـەشـمـێـن د سـیـەه ڕادکـرن فـتـنـە ئـوخـوونـان
لەو خوون ژ دو چەهڤێن مە دزێت [٨] شوبهی عویوونان

- ٧ -

یەنگی تـە ژ شـەنـگـی ب دەرەنـگـی [٩] وە کـەشـاندن
سـەد تـیـر وخـەدەنـگـی ب چ ڕەنـگـی تـە ڕەشـانـدن
سـەرپـەنـجـە ب ئـشـکـەنـجـە تە وەك غونچە لڤاندن [١٠]
هـەسـتـی وە ب مـەسـتـی ل مـە ڤـێـڕا هـەڕشـانـدن

- ٨ -

پـابـووسـه مـورادا مـه ژ يـارا خـوه د عـيـدان [١١]
مـەحـرووم نـــەكـى مـا ژ مـورادا خوه مـوريـدان
قـوربـانـى تـه [١٢] مـه مـن بـكه ئامانـجىٚ جـەريـدان
ئـەمـما ژ خـودىٚ ڕا مـەبـه هـەمـراهىٚ پـەلـيـدان

- ٩ -

ئـاخـا قـەدەمـا مـوحـتـەرەمـا سـيـمـبـەريـمـه [١٣]
وەك سـايـه پـەيـاپـەى ل ڕىٚيـا نـەى شـەككـەريـمه
هـەر كـەفـتـمـه ڕىٚ رەھ ژ گـــرىٚ (رهـگـــذر)يـمـه
دائـم د سـولـووكـا خـوه رجـووكـارىٚ ئـەويـمـــه

- ١٠ -

مـه ژ ئـايـەتىٚ كـوبـرا كـو ب طوغرا وە كشاندى
ئـعـراب ب زيـرابـى كـــەشـانـدى و ڕەشـانـدى
سـيـمـا ژ سـيـمـا ب خـوه وە سـپـێـده ڕەشاندى
ئـيـلان ڤـه وەشـانـدى [١٤] ب عـەبـيـرى ڤـەوەشاندى

- ١١ -

(اللّٰه) چ ظـــەريـفـى چ لـەطـيـفـى چ شـەپالـى!
قـەنـجـى و ب غـونـجـى و ب نـازى ودەلالـى
زانـيـن مـه شەڤ وڕۆژى تـو بـەس كـو ژخـەيالـى
دائـم ژ خـەيالا كـو ل بـالـه تـو ل بـالى [١٥]

- ١٢ -

(الله) چ شیرینی چ نەباتی چ حەیاتی!

مەحبووب وەکی دیتە دبێژم [١٦] : بوت ولاتی

یا صوورەتێ رووحی تو و یا پەرتەوێ ذاتی؟

دیدار مە پورٚ دینە ل دەردێ مە تو هاتی

- ١٣ -

بەژنا تە ژ شەنگی تە چ ڕەنگی وخەرامی

قەد نەی شەککەری عشوە پەری ماهی تەمامی

جارەك تە بهشتا بگەهشتا مە غولامی

تا قەنج مەلایی بدیا بێ ب سەلامی [١٧]

- ١٤ -

پەیغام و بشارەت مە گەهشتێ

نازك زەرییێ سورٚپەرییێ حوورسرشتێ

رەمزا دو هلالان خەط وخالان قەد وقشتێ

نادم ب شەمالێن ب شەپالێن د بهشتێ

- ١٥ -

بورهێن تە ب هەڤرانە سەرێ دەعوائێ

سونبول ژ طەرەف هاتینە سەر غەوغائێ

دا هەر ژ دل ڕیش بکن یەغمائێ

فەریاد ژ دەستێ تە شیرین شەهلائێ

- ١٦ -

ڕەنــدی ب خـوە قـەنـدی وشـیـریـن وشـەپالـی
قـەنـجـی و ب غـەنـجـی و ب نـازی و دەلالـی
مـەحـبـووب ل تـەختـی و ب ڕەختی ب خـوە بەختی
عـومـرێ تـە مـە ڕا بـت سـەد ودەه سـالـێ هـلالـی

- ١٧ -

سـەرپـووش وقـبـابـا مـن وعـشـق ومـەی وجـام
جـامـا کـو نـەبـەسـکـە ب تـنـێ بـەسـکـە ختـام
شـاهـد نـە ب مـەستـی بـگـەڕیـنـت ب خـرام
ئـەو بـادە حـەرامـە مـە دوسـەد جـاری حـەرام [١٨]

---

(١) د (زڤنگی، ئامێدی).

(٢) عەنبەر تە ژ زولفان مە ژ طەرەفان وەشها (کۆڤلی)، وئەڤ چارینـە ل نـك (کـۆڤلی، زڤنگـی، ئامێدی) ب تنێ هەیە.

(٣) ئەڤ چارینە ل نك (کۆڤلی) تنێ هەیە، یەکا وەکی وێ ل نك (زڤنگی، ئامێدی) هەیە لـێ ب چەند گوهـۆڕینان ڤە، دەڤا وێ ل نك وان ب ڤی ڕەنگی یە:

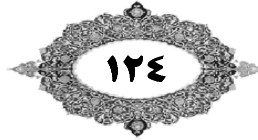
شـمـشـاد وخـەرامەك کو مە دی بوو سەحەرێ
جـامـەك ژ شـەراب ب مـە دا وێ قـەمـەرێ
تـیـرەك کـو ژ قـەوسـێـن دوی دا جـەگـەرێ
قـوربـانـێ خـوە کر جانێ شیـرین روخ فەنەرێ

(*) (سەراچە) ئەز پتـر بەگەم دکم، وسەراچە خانیێ بچووکە، و ل بنێ گوهیـە (سـراجەیێ) بـت چونکی (ضیا) پشتی هنگی هاتیـە [ئیسماعیل].

(٤) ئەڤ چارینە ل نك (كـۆڤلی، ئامێدی) ب تنێ هەیـە.
(٥) دائم ئەوە هەر موراد وئەندیـشەئێ دل (ئامێدی).
(٦) ئەڤ چارینە ل نك (كـۆڤلی، ئامێدی) ب تنێ هەیـە.
(٧) ئەڤ چارینە ل نك (كـۆڤلی، ئامێدی) هەیـە.
(٨) درت (ئامێدی) وئەڤ چارینەژی ل نك (كـۆڤلی، ئامێدی) هەیـە.
(٩) یـەنگی قەدی شەنگی بەدر ڕەنگی (ئامێدی).
(١٠) ل دل دان (ئامێدی) وئەڤ چارینەیـە ل نك (كـۆڤلی، ئامێدی) ب تنێ هەیـە.
(١١) یـا بووسە مورادا مە د عیـدان (ئامێدی).
(١٢) تە بم (ئامێدی)و ئەڤ چارینەیـە ل نك (كـۆڤلی، ئامێدی) ب تنێ یـە.
(١٣) ئەڤ چارینەیـە ل نك (زڤنگی، ئامێدی) ب ڤی ڕەنگیـیـە:

ئـاخـا قـەدەمـا مـوحـتـەرەمـا پـایـێ پـەریـمـە
وەك طووطی پـەیـاپـەی ل زەبـانـێ شـەككەریـمـە
هـەر لەحظە دبی بێت كو د چم رەهگـــذەریـمە
ئـێـدی چ بـێـژم كـــو (كـریـم بـــن كــریـم)ە

(١٤) وەقشاندی (ئامێدی) و ئەڤ چارینەیـە ل نك (كـۆڤلی، ئامێدی) هەیـە.
(١٥) ئەڤ چارینەیـە ل نك (كـۆڤلی، ئامێدی) ب تنێ هەیـە.
(١٦) دهێژە (ئامێدی) وئەڤ چارینەیـە ل نك (كـۆڤلی، ئامێدی) ب تنێ هەیـە.
(١٧) ئەڤ چارینەیـە ل نك (كـۆڤلی، ئامێدی) ب تنێ هەیـە.
(١٨) ئەڤ هەر چار چارینەیێن دویماهی‌یـێ ل نك (ئامێدی) ب تنێ هەنە.

هەلبەستەكا هەڤپشك د ناڤبەرا مەلایێ جزیری ومیر عمادەددینی[1] دا

مەلا:

سەلاما من ثەنا خوانی سەحەرگەه گەوهەر ئەفشان بت
ب خدمەت عەرض سولطانی عەبیر وعەنبەر ئەفشان بت
ب صوورەت ئەمرێ سوبحانی سەرئەلقابێ زەر ئەفشان بت

میر:

سەلاما صانعێ قادر مەلا دا پێ موعەططەر بی
موفەررەح بت مە لێ خاطر پەیاپەی لێ موكەررەر بی
ژ جاما خاطرێ عاطر مە ژێ ئایینە ئەنوەر بی

مەلا:

ژ ڕەنگ ئایینەیا جامێ مە باطن ڕەوشەن وصافە
د ڕەمزا كوفر وئیسلامێ یەقین فەهمێ تە كەششافە
ژ بەرقا نوورێ ئلهامێ دورەخشان قاف تا قافە

میر:

دورەخشان هات ورەخشان هات [2] سەنا بەرقا تەجەلالایێ
ب جاما ڕەنگ بەلەخشان هات [3] ب فیروزی جەلا دایێ
ل من لەعلا بەدەخشان هات [4] ژ دەستێ ماه سیمایێ

مەلا:

ژ دەستێ شەککەرئامیزان سەراسەر غەرقێ مەستیمە
سەمەن بوو و دل ئاویزان ب رەیحانان ڤە بەستیمە
د تۆڕا فتنەئەنگیزان دو ئەژدەر مەست گەستیمە

میر:

دو ڕەشماران ڤ من بەر بوو [5] مە دل مایە د خەیالێ دا
کو سونبول هات وکەرکەر بوو د بەر گۆشێن هلالێ دا
ژ عەکسا ساقی ئەنوەر بوو شەرابا مە د پەیالێ دا

مەلا:

شەرابا نابی رومانی شەفەق دا عقدێ پەروینێ
موسەلسەل مایە رەیحانی خەطێ نازك ل نەسرینێ
غەرەض شەکلێ تە بوو (مانی) ژ صوورەت خانیا چینێ [6]

میر:

مثالا صوورەتا چینێ غەلەط (مانی) خەطا کێشا
کو من دیبوو د ئایینێ ژ بەر زولفا دوتا کێشا
مە دیبوو شەکلێ شیرینێ تو ئوستادان وە ناکێشا

مەلا:

کـو کێـشـا کـاتبێ غـەیـبـێ خـەطـێ رەیـحـان ل کافووریێ (۷)
چ ئـایـەت بـوو ژ (لاریـب)ێ ڕەشـانـدی ظـولـمـەت ونـووریێ
د یـاقـووتـا مـە دێ مـەی بێ ژ دەسـتـێ وێ (۸) صـفـەت حووریێ

میـر:

ژ نـەشـئـا بـادەیـا کـاسێ ب ذات ئـەز غـەرقێ عـرفـانـم
ژ وێ جـامـێ ژ وێ تـاسێ صـفـەت کـسـرا وخـاقـانـم
ژ مـهـرا (۹) غـەمزە ئـەلـمـاسێ ل تـەخـتـێ دل سـولـەیـمـانـم

مەلا:

سـولـەیـمـانـیـمـە ئـەز دیـسـا سـەحـەر هـودهـود بـشـارەت دا
جـەواب ئـانـی ژ بـەلـقـیـسـا ب حـال وسـوڕ عـبـارەت دا
ب جـان ئـەز خـوەش کرم عیسا دەمـا وی ئـەو ئـشـارەت دا

میـر:

دەمـا عـیـسـا ئـشـارەت کـر ل مـن عەظمـێن رەمیم حەی بوون
دل وجـانـێ مـە غـارەت کـر تـنـێ (۱۰) مـەعـدووم ولاشـەی بوون
ئـەدا لـەو خـوەش عـبارەت کـر مـە هـەمسـەر موغـنـی ونـەی بوون

مەلا:

نـەی وموغـنـی مـە هـەمـڕازن د ڕەمـزا ئـایـیـنـەیـا جـامـێ
تـنـێ مـەحـرەم نـەی وسـازن ددن بـێ پـەردە پـەیـغـامـێ
دنـالـن بـشـکـۆ (۱۱) وبـازن هـەزار ڕەنـگ تـێـنـە ئـلـهـامـێ

میـر:

هــەزاران بشـكـۆوان دەنـگ تـێ ژ بـەلـگـێـن نـێـرگـزێـن نـازك
ژ تـايـێ عـەرعـەرا شـەنـگ تـێ گـهـا رووحـا مـە ئـاوازك
مـەشـا سـەروا ب سـەرزەنـگ تـێ ب پـەروازا خـوە شـەهـبـازك

مەلا:

زهـی شـاهـێـن وشـەهـبـازێ ب نـاز وغـەمزە [١٢] وغـەنـجـان
چ تـەیـغـوون بـوو د پـەروازێ وە شـیـریـن دامـە بـەر پـەنـجـان
ب [١٣] ڕەمـزا سـحـر وئـعـجـازێ بـرم ڕێـزا گـوهـەرسـەنـجـان

میـر:

گـوهـەرسـەنـجـن د حـوسـنـێ دا دو ئـەبـروو مـشـلـی مـیـزانـێ
دو شـەهـلا بـوون [١٤] د قـەوسێ دا گـرانـسـەر بـوون د كـێـشـانـێ
هـلالان گـۆشـە چوون پـێ دا [١٥] دو [١٦] سونبول ڕاست وچەپ دانـێ

مەلا:

دو سـونـبـول ڕاست وچەپ بـەدرێ مـوسـەلـسـەل طـوررە طـوغـرانە
بـەرات و(لـيـلـة الـقـدر)ێ مـەلائـك صـەف گـرێـدانـە
ژ بـالايـێ بـدن چـەتـرێ ل بـەدرێ تـازە سـەیـوانـە

میـر:

ل بـەدرێ كـاتـبـێ حـوسـنـێ نـقـیـسـی عـەنـبـەری سـارا
شـریـنـە غـالـبـێ حـوسنێ ب نـیـشـانـا جـەمـال ئـارا
نـەظـەر كـر [١٧] طـالـبێ حوسنێ كـو دلـبـەر دل بـەرێ خـارا

مەلا:

دلـــێ بـت صــەیـدێ شاهـیـنـان   یـەقـیـن دێ دەسـت ژێ بـــەردن
ب نــاز وعـشـوە شـیــریـنــان   شیرین دێ شەهد وشەککەردن (١٨)
د تـــۆڕا عــەنـبــەریــن چـیـنـان   ژ قــــودرەت رووح پـــەرروەردن

میـر:

ب قــودرەت نــوقـــطــەیا نووریٚ   کـو کـسـوەت (١٩) بـوو ل نیشانیٚ
د نــــوورا ئــــاتــەشــیٚ طــووریٚ   چ شــەوقــەك دایــە پــــەروانــیٚ
ژ صـــەهـبـا بـادە (٢٠) فـەرفـووریٚ   مـــە (٢١) ئـاتــەش هـاتـە فـنـجـانـیٚ

مەلا:

ژ ویٚ نـــــووریٚ ژ وی نـــــاری   مــە مـووسـایـی قـەبـەس ئـیـسا
بـــروو ژیٚ ڕاست وچـەپ تاری (٢٢)   ب طـــەیریٚ دل قـەفـەس ئیسا (٢٣)
ب مـوهـرا (٢٤) نـەقـشـیٚ جـەبـاری   ژ ئـێـگـر مـن نـەفـەس ئـیـســا (٢٥)

میـر:

ژ ئـێـگــر مـن نــەفــەس هـل بـوو   ژ ڕوخـسـاریٚ شـەب ئـەفـــرووزیٚ
ژ بــۆ مـن حـەلـلـیٚ مـوشـکل بـوو   ب ڕەمــزا مــوعـجـز ئـامـــــووزیٚ
ژ نـــار ونــــــووریٚ کـامـل بـوو   ژ بــەرقـا ویٚ جـــەهــانـســووزیٚ

مەلا:

بـــنــیٚ بـــەرقــــا تـــەجـەلـلایـیٚ   مــــەلـــەك هــشــتــن د ئــــادەم دا
ژ ڕەمـــــزا بـــەژن وبـــــالایــیٚ   بـرووسـکـیٚ ڕاسـتـی (٢٦) عـالـەم دا
بـــەراتـــا زەرفـــەشـــان دایـــیٚ   ب مـەحـرەم مـوهـر وخـاتـەم دا (٢٧)

میـر:

کـەسـێ بـێ پـەردە مـەحـرەم بـت نـە دێ [28] بـێ پەردە وەك نـەی بـێ
رەبـاب وچـەنـگ هـــەمـدەم بت عـــبـادەت مـەسـتـێ بـێ مـــەی بـێ
د دەســت دا جامێ وەك جەم بت ژ ڕەنـــگ ئـایـیـنــەیـا غــەیـبــێ

مەلا:

د ڤــێ ئـایـــیـــنـــەیـــێ زانی کـو حـکـمـەت تـێـتــە تـەعـلیمە
کــو حــەرفــن تـازە نــوورانی د لــەوحـــێ سـیـنــە تـەقـویـمـە
ژ بـــالا طــووری ئــنــســـانی نـەظــەر دا ســاعـــدێ ســیــمـە

میـر:

شـــەفـــەق دا سـیـم ئـــەنـدامێ ژ بـــالا پـــەرتـــەوەك نـــــووری
بـــــگـــــر ئـایـیـنــەیـا جـامێ ژ دەسـتـێ مـەسـت ومـەخـمـووری
تــوجـارەك گــوهــدە پـەیـغـامێ ژ نــای و [29] عـوود وتـەنـبــووری

مەلا:

ب قـانـوون گـوهـدە مـزگـینـێ [30] بــــزانـــــی دا ســـڕا ســـازان
ژ حــکــمــەت تـێـتـە تــەدویــنــێ ب عـەیــنــی مـەعـنــەیـــا رازان
ب دامـــا عــشــوە شـیـــریـنــێ ددت طــەیـرێ مـــە پـــەروازان

میـر:

د پــەروازێ هـــومـــا دەنـــگــیـــن مــــە ســــەردا تـاجێ ئـقـبـالـێ
شـەهــێ کـەیـخوسـرەو وزەنـگـیـن سـەرئـەفـرازین د ڤـێ حـالـێ [31]
ل بـــەر پــێ عـەرعـەرا ڕەنـــگـیـن مـە قـامـەت بـوو شوبی دالـێ [32]

مەلا:

د ڕێ دا خـــاكـــــێ دەرگـــاهـــم بـەلـێ ئـەووەل ژ وێ خـاكــێ
بـــلا بـــێ پــايـــە وجــــــاهـــم مـە پـێ چـوو فـەرقـێ ئـەفلاكـێ
شـــكـــارەك دەر ڕەهـــێ شـــاهـــم ژ وێ بــەنــدم د فــتـــراكــــێ

مـيـر:

گـــران بـــەنــــدم د بــــەنــــدێ دا د قـــەيـــدا شـاهـێ شــەهـبـازان
دو ســـەرپـــەنـجـــە د زەنــــدێ دا گـەهـشـتـن يـەك شـوبـى بـازان
د دەســتـــێ شــــەهـلـەوەنـــدێ دا ب شــاهــــيــــنـى ورمـــبــــازان

مەلا:

ب شـيّـــــران ڕا كـــو رمـــبـــازم د ڕەمـــــزا قـابـە قـەوسـەيـنـێ
ب عـــەيـــنـــى گـــولـشـەنـــێ ڕازم د بـابـێ (حكمة الـعـيـن)ێ
مـــولازم حــــەضـــرەتــــــێ لازم حـجـاب ڕاكـت (٣٣) ژ مـابـەيـنـێ

مـيـر:

ژ مـــابـــەيـنـێ ب ذات دێ چــــت كـو واصـل بـت ب مـەحـبـووبـى
نــە تــەنـهـا دێ صـــەفـا ژێ چـــت ئەگەر دێ مەست ومەجذووب بى
ب طـــوغـــرايـــەك بـــەراتـێ چــت ب مــوهــرا ئـەمـرێ مـەنصووبى

مەلا:

د مــەنـصــووبـــــا وصــــــالـێ دا بــلا صـاحـب مـەقـام بـت ئەو
د بـــەر قـــــەوســـێ هــــلالـێ دا ژ وێ ڕۆژێ (٣٤) ب جام بـت ئەو
د ئــــەســــــرارا پـــــەيـــــالـێ دا دڤـێ مـسـكـيـن ختـام بـت ئەو

میـر:

خـــەط وخـــالـێــن د جـامــێ دا — نـشـان پـێ ئـسـمـێ ئـەلـلاهە [٣٥]
د بـــەحـــشـا زولــف ودامــێ دا — مـــەلا یـــا قـــەنـج کـوتـاهــە
د خـــەتـــمـــا وێ خـتـامـێ دا — غـەرەض مـهـرا [٣٦] شـەهەنـشاهـە

مەلا:

د خـــەتـمـا صـــەوت وحەرفێ دا — ژ مـووسـیـقــی خـــەبـەر نـائـێ
د کـــەلام ونـەحـو وصـــەرفـێ دا — بـەیـان نـابـی ب ئـنـشـائـێ
دورا حـکـــمـەت د نـوطقــێ دا — ب هـەیـئـەت گـوهـتـنـێ نائێ [٣٧]

میـر:

د ئـقـلـیـمـێ سـوخـەن خـاقـان — ڕەوان بـەخـش وشـەکـەرڕێـزی
ژ نـەی شـەککـەر ل ئـەوراقـان [٣٨] — ب جـان ڕا عـەنـبـەرئـامـێـزی
ژ سـیـمـیـن سـاعـد وسـاقـان — ب سـەحـحـاری گـوهـەرڕێـزی

مەلا: [٣٩]

ب غـــەوواصـــی ب سـەحـحـاری — تــە دوڕ ئـانـیـن ژ بـەحـرەیـنـێ
ژ شـعـرا تــە شـــەکـــەر بـــاری — ژ مـصـری تـا ب غـــەزنەیـنـێ
ب دقـقــەتـبـیـن سـەد ئـەشـعـاری — دبـێــژی (طرفة الـعـیـن)ێ

میـر:

د بـاغــێ لـەفـظ ومـەعـنـایـێ — سـوخـەن مـن (سـروِ آزاد)ە
ژ ڤـێ (إمـــلاء) وئـنـشـایـێ — مـە لـەوحـێ دل نـومـا سادە
ژ حـوسـنێ ڕەونـەقـەك دایـێ — کـو شـەیـخ ئـەحـمـەد مە ئوستادە

مەلا:

د بـەحــرا قـولــزومـا مــيــران ب غــەوواصی گـوهـەر چـيـنـم
د بـەحـــشـــا شـەرح وتـەفـسـيـران تــو دەريــايـــان وە نـــابــيـــنـم
ژ مـــيـــر وبــەگــلــەر وچــيـــران غـولامـــیٚ ميـر عـــمـــاديـــنـم

---

(١) مير عمادەددين ب دورستى نە هاتىيە ناسين، زڤنگى دبێژت: ئەو ژ ميرەكێن جزيىٚ يە ودبـت برايىٚ مـيـر شەرەفىٚ هەڤ چاخىٚ مەلايىٚ جزيرىبت. و(عبد الرقيب يـووسـف) دبێـژت : ئـەو كورىٚ مير شــەرەفىيە و ل مەدرەسـا سـۆر ل نـك مـەلايىٚ جزيـرى هاتىيـە ڤەشـارتن. بـەلـىٚ (كۆڤلى) دبێژت : ئەو يىٚ هەكارىيە عەبباسىيە، ئانەكوو ژ ميرەكێن جۆلەمێرگىٚ يە.
(٢) درەخشانى دوەرخشان بوو (زڤنگى، ئامێدى).
(٣) د جامىٚ مە بلەخشان بوو (زڤنگى، ئامێدى).
(٤) وەكى لەعلىٚ ب دەخشان بوو (زڤنگى، ئامێدى).
(٥) دو رەشمارىٚ سەمەن سورٍ بوو (زڤنگى، ئامێدى).
(٦) ژ نەقشێن چين وماچينىٚ (زڤنگى، ئامێدى).
(٧) خەطەك زيبا ژ كافوورى (زڤنگى، ئامێدى).
(٨) ب نيشانێن (كـۆڤلى).
(٩) بەرقا (زڤنگى، ئامێدى).
(١٠) د رِىٚ (زڤنگى، ئامێدى).
(١١) كەوكەب (زڤنگى، ئامێدى).
(١٢) غونجە (زڤنگى، ئامێدى).

(١٣) د (ژڤنگی، ئامێدی).

(١٤) چەڤین شیرین (ژڤنگی، ئامێدی).

(١٥) لێ پەیدا (ژڤنگی، ئامێدی).

(١٦) ژ (ژڤنگی، ئامێدی).

(١٧) دە (ژڤنگی، ئامێدی).

(١٨) مە دل هەر پور غەم ودەردن (ژڤنگی، ئامێدی).

(١٩) ب صوورەت (ژڤنگی، ئامێدی).

(٢٠) ژ عەکسا جامێ (ژڤنگی، ئامێدی).

(٢١) کو (ژڤنگی، ئامێدی).

(٢٢) چ ئاتەش بوو دوێ داری (ژڤنگی، ئامێدی).

(٢٣) تیسا (ژڤنگی، ئامێدی).

(٢٤) عشقا (ژڤنگی، ئامێدی).

(٢٥) ژ ئاگر من نەفەس دیسا (ژڤنگی، ئامێدی).

(٢٦) چ غەوغا بوو د (ژڤنگی، ئامێدی).

(٢٧) ژ بالا طالعەك دایێ سولەیمان دی دخاتەم دا (ژڤنگی، ئامێدی).

(٢٨) دڤێ (ژڤنگی، ئامێدی).

(٢٩) ژ دەنگێ (ژڤنگی، ئامێدی).

(٣٠) ئایینێ (ژڤنگی، ئامێدی).

(٣١) سها سەر وا سها شەنگێن سەرئەفرازین د پامالێ (کۆڤلی).

(٣٢) وەرین ساقی مەیا رەنگین مە دل مایە دڤێ قالێ (ژڤنگی، ئامێدی).

(٣٣) ب ذات دێ چت (ژڤنگی، ئامێدی).

(٣٤) ژ فەیرووزێ (ژڤنگی، ئامێدی).

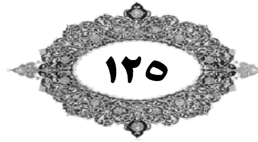
(٣٥) ژ نەشئا ئسمێ ئەللاهە (ژڤنگی، ئامێدی).

(٣٦) موهرا (کۆڤلی، یووسفی، عەمەر).

(٣٧) ئەڤ سێ مالکە ل نك (کۆڤلی) ب تنێ هەنە.

(٣٨) نەهن وەك تە دئافاقان (ژڤنگی، ئامێدی) و ل نك وان ئەڤە ژ گۆتنا مەلایە.

(٣٩) میر (ژڤنگی، ئامێدی).

١٢٥

هەلبەستەكا هەڤپشك د ناڤبەرا مەلایێ جزیری وفەقییێ تەیران[1] دا

فەقی:

سەلاما من حەقیرێ   صەدەفەك دڤێ تێكن
ئیرۆكە ل جزیرێ   حەقەقە كو ل مەلێ كن
هەلاكە ژ دەربا تیرێ   دەرمان هەیە كو لێكن؟

مەلا:

سەلامێن ملیاكەتان   د بێ حەدد وحسێبن
شوبهەتی ئاڤێن شەتان   ژ مەلا ل میم وحێ بن
هەلاكین ژ زەحمەتان   دەرمان ژ لام وبێ بن [2]

فەقی:

شەربەتا لام وبێیان   ئەز نادم ب حەیاتێ
مەعدەنا دال ورێیان   دبارینن نەباتێ
ظاهر دكن مەعنێیان   ژ حوسنا بوت ولاتێ

مەلا:

ژ نەقشی بوت ولاتان مە سینە بوتخانەیە
تەعەیونا صفاتان تەجەللا قەلبی مەیە
د عید وشەڤ بەراتان ژ وان را مە سەجدەیە

فەقی:

سەجدەیا شوکری جارەك مە فەرضە د وصالی
نە پەردە، نە ستارەك ل بەر وەجهی هلالی
(أحسن الله تبارك) ژ سوررا وی جەمالی

مەلا:

جەمالا نوورین صافە د وەجهی تەجەللایی
ب حەرفین خوە کەششافە ضەمیر ددن مەعنایی
حا میم عەین سین قافە د رەمزا موعەممایی

فەقی:

حی یین د حەفت حامیمان نوقطەیان لی پەیداکن [٣]
ئسمی دو طاسین میمان دو میمان ژی جوداکن [٤]
باڤینە جەم دو جیمان عشقی کو ژی پەیدا کن [٥]

مەلا:

حەفت خومی تەژی بادە د مەیکەدا قەدەمی
ژ خوما کو من ئرادە عشق رهتە جاما جەمی
لەوحی لی نوون وصادە [٦] لەو فەیضی دا قەلەمی

فەقی:

ساقی ژ خەمرا ئەزەلی   نوون وقەلەم ژی ئافراند
داریت لەوحا ئەووەلی   رزق ونەصیب قەددراند
ئەو بوو موراد مەسئەلی   نەقشی مەجاز صەووراند

مەلا:

نەقشی مەجاز طلسمە   مەظهەر ژ رەنگ مرئاتی
صوورەت ل بال مە ئسمە   مەعنا ب تەجەللاتی
حەرفین د نوورین جسمە   کاف هایە د ئایاتی

فەقی:

کاف هایە ئسمی کووره   طوغرایە د تەنزیلی
ب جسم کووهی طووره   ئجمالە د تەفصیلی
جەمال ژ عەینی نووره   کەوکەبە د [7] قەندیلی

مەلا:

کەوکەبە دیم [8] بەشەره   نوورەکە مونەززەه تی
چ حوسنەك موصەووەره   ئسمەکە ژ (الله) تی
یەقین ب خوە مەظهەره   چەرخەکە سەد خەرگەه تی

فەقی:

خەرگەه ب من حجابە   ستار دکت جەمالی
عەوری رەش ونقابە   ل بەر وەجهی هلالی
پەروانە لەو د عەذابە   مەحجووبە ژ شەمالی

مەلا:

شەمال تە عەینی نووره   شەفەق کو لێ ستار تێ
پەروانە بێ دەستووره   ل چەرخێ سەمادار تێ
حەیران سڕا غەفووره   لەو جانفدایێ یار تێ

فەقی:

یارێ حەقیقی خالقە   چین جانفدا دا ڤێ کەڤین
ڕاست ودورست وصادقە   چ ڕەنگ ب شوونا ڕێ کەڤین
قەنج ولەطیف ولائقە   د باغێ ئرەم دا ڤێککەڤین

مەلا:

باغێ ژ نوو [٩] وەرەق لێ   یار دێ ل وی ظوهوور بت
سپێدەیا شەفەق لێ   مەظهەر ژ عەینی نوور بت
پەرتەو ژ حوسنا حەق لێ   دا عەکس بێ قوصوور بت

فەقی:

عەکسێ ژ حەق دبینین   ل دۆر وەجهێ مەحبووبان
ل حالەکێ نامینین   ژ سڕا وان مەطلووبان
گەه د نالین گەه دخوینین   دوورین ژ وەصلا خووبان

مەلا:

فەریاد ژ دەستێ فەرقێ   د دوورین ژ سولطانان
تیره ژ لەونێ بەرقێ   هەیبەتا وان خاقانان
ڕۆژە هاتییە شەرقێ   دنالین ژ کۆڤانان

فەقی:

کــۆڤــانــێــن مــهـــــرداران   بـــــێ حـــەدد وبـــێ ئـەژمـــارن
تــیــرێـــن د وان هـــەســــاران   ســەد جــاران ســـەد هـــەزارن
خـــەدەنــگــێـــن وان نــووبـاران   نــهــیـــن وخـــــەف دبــــــارن

مەلا:

نـــهـــیـــن دل دڕەشـــــیــــنــــن   تــیــرێــن ژ ســیــاه گــووشـان
دو مـیـر ب غـەضـــەب دکــشـینن   ل قــەتـــلا مـــە بــێ هــووشـان
ژ قـــاف وواو وســـیــــنـــــن [10]   خـــەدەنــگـێـن ئـەسوەد پووشان

فەقی:

دو نـــوون د ســیـــەهـ ڕەنـــگــن   وان سـەر ل مـــە دکــێــشـان [11]
دەربـــێـــن د وان خـــەدەنـــگــن   ل قـــەلـــبـــێ مە دەروێـــشـــان
عـاشـق ژ دەســت ب هـەنـگـن [12]   ژ داغ وزەجـــر وئـــێــــشــــان

مەلا:

داغـــێـــن مـــە پـــوڕ د کـــولـــن   خـــەبــەر ژێ نـــایـــێ گـــۆتـــن
یـــەنــگــیـــان چـــەرب ل دلـــن   هـــنـــاڤ ژ بـــــەر دســـۆتـــن
کـــەمـــانـــدار ڕەش قـــاتـــلـــن   گـــەزمـــە ل دل ب جـــۆتـــن

فەقی:

گـــەزمـــێـــن عـــەیـــن وصـــادان   ب ئـــشـــارەت ڕەمـــز وســـڕن
کـــشـــانـــدن گـــۆشـــە بـــادان   مـــەحـــبـــووب د تـیـژئــــاوڕن
تـــیـــرێ د وان جــــەلـــــلادان   بـــــاطـــــن د دل دفــــــڕن [13]

مەلا:

ئاوڕێن جۆتێ بەلەك   بەرقەکه ژ سەماواتێ
خورشیدە چەرخا فەلەك   هاتییە نێڤ مرئاتێ
ئنسانە صوورەت مەلەك   یان حوورە د جەنناتێ

فەقی:

حووری کو تێك جەمابن   پەری هەم د وێ گاڤێ
هەموو ژ ڕەنگ چرابن   نێزیکی شەمس وطاڤێ
ژ شەرما خویا نابن   ژ حوسنا وێ گولباڤێ

مەلا:

وان شەرمە ژ دێمێ زەری   عەقرەبان دەرب ل دل دان
خورشید ماه وموشتەری   پێرۆ د موقابل دان
ئنسە ب شەکلێ پەری   یان حوورە صفەت ولدان؟

فەقی:

پێرۆ یەقین کو خالن   د عقدا ثورەییایێ
دو ڕۆژ ودو هلالن   ل دێمێ وێ لەیلایێ
بێ وەصف وبێ مثالن   د ڕەمزا شەکەرخایێ

مەلا:

ب ڕەمز وگوفت وسوڕان   نەباتێ ئەو درێژن
عشوەیێن لەعل ودوڕان   لوئلوء شەکەر ب هێژن
خەدەنگێن د ئاوڕان   عاشقان دبرێژن

فەقی:

عـــاشـقێـــن لــەب ولــێـڤــان   شـــابـــاشـــــە ژ خـــــودێ ڕا
ســـــەلـــوا و بـــە وســـێــڤــان   بــەلـــچـــم ژ زیـــڤ وزێـــــڕا
حـــــەرامـــــن خـــەوێـــد شـێـڤـان   ل کـــەســـێ مـــوحـــبـــەت ڤـــێـــڕا

مەلا:

کـــەســـێ کــــو یــەك دڤــێـــتــن   ســوهــتــیــیــە ب ئــولـفــەتــێ
شـــەڤــان کـــوو وی خــەو تێــتـن؟   ژ تـــیـــرا مـــەحـــــەبـــبـــەتـــێ
عــاشـــق ل پـــەی وی تـــێـــتــن   ژ جـــــەذب و ژ فـــورقـــــەتـــێ

فەقی:

فــــــراق تــێــك حــرقـــەتـــــە   بـــــەعـــیـــــدە ژ خـــەیـــالـــێ
تـــووتـــاکـــــە ب زەحـــمـــەتـــــە   بـــولـــبـــول ژ بـــــەر جــەمــالــێ
گـــۆیـــیـــن خـەو قــەط نــاکــەتــە   کـــــــو دوورە ژ وصـــــالـــــێ

مەلا:

زەحـــمـــەت ب مـــن وصـــالــــە   عـــاشـــق ژ بـــەر جـــەذبـــەیـــێ
لــــەو تـــێــــــت ب دەرد وحـــالــــە   ژ بـــــــەرقــــــا شــــەعـــشــەیــێ
دەمـــــا کـــــو تــێــت شـــــەمــالــە   نـــــەظـــەر دا پـــــــەروانـــــەیـــێ

فەقی:

پـــــەروانـــــــە لـــــەو دمـــــرت   خـــوەش نـــیـــنـــە ئــەو ب ژیـــنـــێ
ضـــەعـــیـــفـــە خــــوە نـــاگـــرت   تـــیـــژە بـــەرقـــــا ئــــەڤـــیـــنـــێ
د پـــــەردێ نـــــــاصـــــەبـــــرت   پـــــــەردە کــەمــــــــالا دیـــنـــێ

مەلا:

پـــــەروانـــە لــــەو دســــــــوژی ژ لـــــەمـعەیـــا جـــــەذبـــاتـــیٚ
فـــــداكــــــــرن عـــــومـــــر وژی د كـــــەشـــفـــا سـەبـبـــەحـاتـــیٚ
كـــــو دا ژ نـــووڤـــە ڤـــــــەژی بــــاقـــی بـــــت د حـــــەیـــاتـــیٚ

فەقی:

حـــــەیـــات ب مــــن هـەر وەصـلـــە دو لات گـــــــەر بـبـــن لاتـــــەك
مـــوراد ب خـــــوە هـــــەر ئـەصلـە تـیٚـكـدا بـبـنـــە صـفـاتــــەك
ژ هـــــەڤ ئـیٚـــك نـیـنـە فـەصلـــە واحـــد بـــمــیـــنـــت ذاتــــەك

مەلا:

واحــــــد ذاتــــــــەكی فـــــــــەردە تــــــەجـــــەلـــــلا دا صـــفـــاتـــان
ل عــــــەیـنـــی دل نــــــەظـــــــەر دە ل جـــومـلـــەی تـەعـیـیـنـاتـــان
تــــەوەهـــهـــوم بـــوویــــــــە پـــــەردە ب ئـــــســــمـــیٚ بـــوت ولاتـــــان

فەقی:

لات صــــوورەتـــــەكی حــــەقــــە ژ ئــــــەســـمــائـیٚـــــن حـەقـقـانـی
ل بـــــــال مـــــن مـوحـــەقـقــەقــــە د نـیٚـــڤ كـــەشـفـــا سوبـحانی
لاهـــووتـــە هـــەر مـــوطـــلـــــەقـــە د نـــــاســـووتــــا ئـنـسـانـــی

مەلا:

ئــــنـــســـان ب مــــن نـــاســـووتـــە گـــــەوهـــــەر د نـیٚــڤ صەدەفیٚ
عــــــــالـــــەمـــــا جـــــەبـــەرووتـــە شـــــەمــســـە هـــاتـــی شـــەرەفـــیٚ
تـــەنـــەززول ژ لاهـــــــــــــووتـــە مـــەحــــبـــووبـــە جـــام دكـەفـیٚ

فەقی:

کـــەفـا کـو کـووز وطـاس تـیٚ نـــازك وســپـــی زەنـــــدن
جـــامـــا کـو مـەیـا خـاص تـیٚ بـنــیٚـــرن طــالـب چـــەنـــدن
ڤـــەخـــون ژ دەســـتـــیٚ ڕاسـتـیٚ ب مـەدحـان مـەحـبـووب خوەندن

مەلا:

وەصـــــفـــیٚـــــن د مـەحـبـووبـان ل داغـــیٚـــن کـــول حـەیاتـن
قـــووتـــە ژ بـــۆ قـــولـــووبـان گـــولاڤ قـــەنـــد ونـــەبـــاتـــن
ژ نـــەغـــمـــا مـەدحـا خـووبـان عـــاشـــق ب جـــەذبـــە هــــاتـــن

فەقی:

عـــاشـــق ب وەصـــف ومـەدحـــان د فـــراقـــیٚ صـــەبـــبـــری
نـــەسـیـم بـیٚــت ژ وان تـــەرحـــان بـــولـــبـــول خـــوهـــیٚ بـگـــری
خـــوون دیٚ دەربـــت ژ جـــەرحـــان ب داغـــیٚـــن کـــول بـــمـــری

مەلا:

بـــولـبـولـیٚ ویٚ گـــولـــشـــەنـیٚ ژ ئـــــەزەل ئـــــەو دبـــیٚـــژن
حـــەتـــتـــا ئـــەبـــەد ژ مـەعـدەنـیٚ گـــەوهــــەران دا بــــڕیٚـــژن
حـــەرفـــەك ژ وەصـــفـــان تـە نـیٚ عـــالــــەم تـــیٚـــك نـاپـــەڕیٚـــژن

فەقی:

جـــەمـــاکـــن تـــیٚـــك عـــالـــەمـــیٚ هـــەمـــووان ب ئـوســـتـــاد کـــن
حـــەرفـــەك لـــەوحـــیٚ قـــدەمـــیٚ بـــیـــنـن ب شـەرح ســـــەواد کـــن
نـــائـــیٚـــتــــە بــــەر قـــەلـــەمـــیٚ بـــەحـــران ئـــەر ب مـــداد کـن

مەلا:

نــەســريــن وگــول طــەبــەقــەك   ســەحــەر ژ بــاغــىٚ گـــولان
ژ نـــەســـتـــەران وەرەقـــــەك   بـــەســـە مـــە صـــاحب دلان
عــوروفـخــواهــى ســەبــەقــەك   چــيّــتــــر ژ ســـەد ســجــلان

فەقى:

ئـــــەحــســـەن ژ نـەوسـەبـەقـان   قـــەلـــەم ژ قــــەنــد ونـەباتــىٚ
ل صــــەحــيــــفــــا وەرەقــان   دريـّــــژن ئــاڤــا حـەيــاتــىٚ
دەســت ب دەســت ژىٚ طــەبەقـان   مــەلـــەك تـيّـنــە جـەنـنـاتــىٚ

مەلا:

نــەفــەســا تــە ژ عــەنــبــەرە   زەبـــاد ومـــســـك دريـّــــژن
چ شـــاخـــىٚ نـــەى شـــەكـكــەرە   نـــەبــات وقـــەنـــد دريـّـــژن
نـــوطـــقـــا تــە خــوە گـەوهــەرە   ســەد بــار گـــەوهــەر دريـّـــژن

فەقى:

گـــولـــم د دەســتـــىٚ خــــاران   ب ئــســمىٚ (مـوحـەمـمـەد) ناڤـم
بـــولـــبـولـم د گـــــولـــزاران   ژ عــشــقــىٚ لــەو زەربـــاڤـــم
د ڕەمـــــزا(*) مــــــهــــــرداران   تـــو ڕۆژى ئـــەز هــەطـــاڤـــم

مەلا:

دوورم ژ گـــولـــيّـــن ب خــونـاڤ   لـــەو زەر شــوبــهــەتـى بـهـم
ســـووســـنـا عـــــرق ژ گـــولاڤ   د فـــورقـــەتـــــىٚ دبـــژهـــم
ژ مــــهـــــرداران تـــەڤـــــاڤ   تـــو هــــەطـــاڤـى ئـــەز سـهـم

فەقی:

بــــريـــــنداریَ عــشــقــیّـــمـــه دوورم ژ ســــــهـــا بـــــهـــان
دزانـــــن مـــەدداحــــیَ كــیّـــمــه د هـــــــەزار ويـــەك وســهـــان
ڤـــــەنـــــاخـــــوانیَ (مـەلیَ) مـه ل هــــەمـــوو عــــەرد وجــهـان

مەلا:

چـــەنـــدی كـــو د گــــــەڕهــــم دكــــيّـــشــــم صـەبر وحـيـریَ
شـوبـهــەتـــی چـــەنــــگ وژەهـــم هــــــەلاكــــم ژ دەربـــا تــيـریَ
ڤـــــەنـــــاخـــوانـــیَ فـــەقـــەهـــم ئـيــــــرۆكـــــه د جـــزيـــــریَ

---

(١) فـەقیێ تـەيران: فـەق مەحەمـەدیَ موكسـیيە، هەلبەسـتڤانەكیَ چەلەنگـە ، چارسـالان بـەری جزيری ئانەكو ل سالا (٩٧١)ی مشەختی (١٥٦٣)ی زايينی هاتیيە سەر دنيايیَ وهەتا سـالا (١٠٥٠)ییَ مشەختی (١٦٤٠)ی زايينی هيّژ ییَ زيّندی بوو .. ناسناڤیَ وی ییَ شعری (ميـم وحیَ) بوو ، ژبلی ديوانەكا شعری هەژمارەكا بەرهەميّن ڤەهاندی هەنە ، وەكـی بـەيتا (شـيّخیَ صـەنعانی) ئـەوا ل سـالا (١٠٤١)ی مشـەختی دانـايی .. ئاشـكەرايە كـو ژ هـەڤاليّن مـەلايیَ جزيری بوو ، و دبيّژن دەمیَ جزيری چوويە بەر دلۆڤانیيا خودیَ وی هەلبەستەك پیَ ڤەهاند.
(٢) لام وبیَ ئانەكو (لب) پەيڤەكا فارسیيە ب رامانا (ليّڤ)ە .
(٣) ئانەكو .. ئەگەر حەفت (حم) يـان بينين و نوقطان ل سەر بدانـين ، دا كـو ببنـە (خـم) كـو ب فارسی ڕامانا دەنيّن مەیێ دئيّن.
(٤) ئانەكو .. ئەگەر ميمیَ ژ طاسم ڤەكەين دا بمينت طاس كو ترارێ ڤەخوارنیَ يە .
(٥) دو جيم ، ئانەكو دو زولفيّن وەكی حەرفا جيمیَ دخوار .. ئەڤيّن هە ، شەراب وديّمیَ جـوان، عشق ژیَ پەيـدا دبت .
(٦) لەوحیَ دو نوون لـیَ سادە (زڤنگی، ئاميّدی).
(٧) كەوكەب مە (زڤنگی، ئاميّدی).

(٨) كەوكەب دبێم (زڤنگی، ئامێدی).

(٩) نوو (زڤنگی، ئامێدی).

(١٠) ژ عەین وقاف وشینن (زڤنگی، ئامێدی).

(١١) ب سرٍ ل مه كو كێشان (زڤنگی، ئامێدی).

(١٢) نەهنگی (زڤنگی، ئامێدی).

(١٣) ژڤێرێ پێدا ل نك (زڤنگی) نینه .. وهێژای گۆتنێ یه : دانەیا (زڤنگی وئامێدی) گەلەك خەلەتییێن كێشێ تێدا هەنە، و مە دانەیا (كۆڤلی) كرییە بنەكۆك .

(*) هەژار (د زومرەیا) شوونا (د رەمزا) دانایە، ودبت د بنیات دە وەكی وی بت [ئیسماعیل].

هەلبەستەك ل دۆر مــرنا
مــەلایی جزیری
ژ ڤەهاندنا فەقیێی تەیران

دی هـــوون وەرن لـــیــــزم وەرن   جــیـــران وخــەلـکــی هـیـشـەتـی
هـــوون رایـــەکـــی ل من بـکـن   ئـیــــرۆ قـــەوی گــریـا مـە تـی

ئـیــــرۆ قـــەوی مـە تـیـت گـریـن   سـووسـن ل مـیـرگـا غـەیـیـرین
مــن حـەیـفـا لـیـڤـیـت شـەککرین   ئـیــدی ڤـەنـاخــون شــەربــەتــی

ئـەو لـیـڤـیـت لـەعـلـیـن وشەکەر   کـیـم بـوون ژ وان دور وخـەبــەر
ســەد ئــاه وکـــۆڤــان وکـــەســـەر   حەفت[1]عەین ولام چوون هجرەتی

حەفت[2]عەین ولام ژیك بوون جودا   شـیـن [3] وگـــری دیـسـا تـە دا
ئـــەم رازیـــنـــە ب ئـــەمـــری خـودا   هـــەر چ ژ دەرگـــاهـــی تـە تی

هــەر چ دکـت ئــەو مـیـر دکـت   خــەیــر وشــەران تـەقـدیر دکـت
داغــا ل قــەلـبـان چــی [4] دکـت   ســـۆتـــم ب نــاری فـورقـەتـی

سۆتم ب نار وئاگرين　　ڤێ فانيێ ئەم ژێك كرين
حەتتا خوەشين ئەم دێ گرين　　دۆست چوو ب چەرخا عادەتێ

ئەو عادەتا چەرخا عەوان　　جارەك مە دى مەحبووب ڕەوان
وێ دۆست ب ناڤ ئاخێ نهان　　ئەى فەلەكێ بێ مروەتێ

ئەى فەلەكێ بێ ئعتبار　　من بێ تەيە نينن چو چار
نێ تە گەلەك مەحبووب ڤەشار　　پاشى ئەڤان خال وخەتێ (٥)

صەد حەيفا جۆتێ سۆرگولان　　مارێ موقيم كەت سەر ملان
وان بر ب ئاخێ وەصلان　　دێ كينە دين ب ئولفەتێ

وەه پاشى وان وەردێ د گەش　　سەد حەيف ل رەيحانێ د ڕەش
كێم بوون ژ وان بهنێ د خوەش　　نيشان وخالێت جەبهەتێ

نيشان وخالێت غولغولى　　سەد حەيف ل زولفا كاكولى
هاتن كو ڤى دۆستى هلى　　هێژ ناگرن ژێ عبرەتێ (٦)

(*) ئەڤ هەلبەستە مە ژ دەستنڤيسا عەبدللا زوهێرى وەرگرتيیە كو ل سالا (١٩٣١)ى ز هاتيیە نڤيسين، ودەستنڤيسا مەلا مستەفا يووسفى ئەوا ل سالا (١٩٣٧)ى ز هاتيیە نڤيسين.

(١،٢) حەيف (زوهێرى).

(٣) حوزن (زوهێرى).. وئاشكەرايە ئەگەر حسێبا حەفت (عەينان) كۆم بكەين (٧٠ × ٧ = ٤٩٠) پاشى هەژمارا (لامێ) ژێ جودا بكەين (٤٩٠–٣٠=٤٦٠) پاشى هەژمارا شين

(٣٦٠) و گرى (٢٣٠) دگەل يا بۆرى كۆم بكەين (٤٦٠+٣٦٠+٢٣٠) دێ بته (١٠٥٠) كو سالا وەغەركرنا مەلايێ جزيرىيە.

(٤) د شعرا ژ زاردەڤێ خەلكى من بهيستى (داغا دلان ئەو پير دكت) شوونا (داغا ل قەلبان چێ دكت) دئێته گۆتن. [ئيسماعيل]

(٥) دۆست چوو باخالقێ خەتێ (يووسفى).

(٦) ديارە ئەڤ هەلبەستە هێژ مايە ژبەر كو نە ناڤێ هەلبەستڤانى نە ناسناڤێ وى ل دويماهيێ نەهاتىيە، وهێژاى گۆتنێ يە د هەردوو ژێدەرێن مە دا نە هاتىيە گۆتن كا ئەڤ شعرە يا كێ يە، بەلێ ــ د ناڤ مەلايان دا ــ زێدە يا بەلاڤە كو ئەڤ هەلبەستە فەقىيێ تەيران ب مرنا مەلايێ جزيرى ڤەهاندىيە، وچو راستى بۆ وێ گۆتنێ نينە ئەوا دبێژت: فەقى ئەڤ هەلبەستە ب مرنا دلبەرا خۆ كچا ميرێ هێشەتێ گۆتىيە. چونكى دەمێ فەقى ئەڤ هەلبەستە ڤەهاندى ژىيێ وى (٧٩) سال بوون. پاشى د دەستنڤيسا فەقى محەمەدێ تخۆبى دا ئەڤ هەلبەستە مە ديت وتێدا گۆتىيە يا فەقىيێ تەيرانە.

پاشبەند

وێنەیێن دەسنڤیسان

بسم الله الرحمن الرحیم

نوایا مطرب و چنگی فغان آفینه خرچنگی   وره ساقی حتا کنگی نشوین دل ژ شقی زنگی

حیاتا دل میا باقی بنوشین دا مشتاقی   الا یا ایها الساقی ادر کاسا و ناولها

کو کاتب دیم جبد ول کت شکسته خط مسلسل کت   ژ کیسا حرفا مفصل کت کیه ژ مشکلی حل کت

دزانی ره وعو دا اول حبا قفین سروه اول   که عشق آسان نمود اول ولی افتاد مشکلها

ژ مهراوی شفق سعدی شرین لعلی شکر وشری   دنالم شبهت رعدی عجیبم لی ژ قی جیونی

کو دل ژ تاب هر جنبش بفکری میبرد دیشی   ز تاب جعد مشکینش چه خون افتاد در دلها

ژ طاق دو خانی مه دش وابینه کانی   کسی دست دنژ دورانی نها کر فی کمستانی

در آغوشش چه می آرد که از دل جانش بسپارد   جرس فریاد می دارد که بربندید محملها

بقرآنی بآیاتی اگر پیر خرابا تی   به بیژ میت سجده لاتی هر پیری وی دین قاتی

مرید رها بهر نبود ز خرقه پیش بور نبود   که سالک بیخبر نبود زراه و رسم منزلها

ژ ظلمات دریایی ژ موجان قط خبر نائی   شکستی کشتیا لی عجایب وی شفقی دابنا

ژ حرف مایه ساحلی ما تهی بت در شکل ونالها   کجا دانند حال ما سبکباران ساحلها

بەرپەڕێ ئێکێ ژ دەسنڤیسا محەمەد طەیار پاشایێ میرێ ئامێدییێ

ل سالا ١٢٣١ مشەختی ١٨١٥ زایینی هاتیە نڤیسین

يحكيك عيانا

نيران وجهي حجبت بالشهوات — من كل جهاتي
في ظلمة اشراغك مذ اصبح مسكا — يا ضبي حريمي
قد احرق في الطين قلوب الطيبات — نار وبحراتي
كم تحرق احشاي وفي فيك زلالا — والشارب منه
يحكي خضرا مورده ماء حياتي — لا في الظلمات
من احمد في ليلة اصدع ملاحج — لاحت كلمات
من يسمعها فاح بمسك الدعوات — جيب الغدوات

تمت تمام شد كتاب ديوان حضرت محبوب حق و مجذوب مطلق مولينا واوليائنا شيخ احمد
جزري قدس الله تعالى سره العزيز من بركات نفحاته الانسية تاريخ روز فيروز
مبارك روز خليفة المؤمنين وحج المساكين جمعه هژدهم ماه ذالحجه
در سنه هزار و صد و سي و يك از هجرة نبوي عليه
افضل الصلوات واكمل التحية والسلام
بر دست حقير التقصير محمد طيار ابن اسمعيل باش
العباسي اصلا والعمادي وطنا
لطف الله تعالى بهما وادخلهما
في الجنة انه كريم

بەرپەری دویماهییەیی ژ دەسنڤیسا محەمەد طەیار پاشایی

میری ئامیدییی

شعرەکا جزیری وەکی د دەسنڤیسا سەیفی‌یی شۆشی دا هاتی
ئەوا ل سالا ١١٩٥ مشەختی ١٧٨٩ زایینی هاتیە نڤیسین

بسم الله الرحمن الرحیم

الا یا ایها الساقی أدر کأسا وناولها

که عشق آسان نمود أول ولی افتاد مشکلها

بەرپەری ئیکی ژ دەسنڤیسا (عمر بن أسعد) ی ئەوا

ل سالا ١٣٥٧ مشەختی ١٩٣٧ زایینی هاتیە نڤیسین

تمت الديوان الجزري المجدد بمنكب الأبوز

على يد احقر العباد المذنب

وافقرهم

ملا محمد رشيد بن حاجي مصطفى بن ملا داود

بن شيخ يوسف الزاخولي وطنا والعباسي نسبا

والنقشبندي طريقا غفر الله له ولوالديه ولمن

بەرپەری دویماهی‌یی ژ دەسنڤیسا مەلا مصطەفایی یووسفی

ل سالا ١٣٥٧ مشەختی ١٩٣٧ زایینی هاتیە نڤیسین

اللهم يا معين اعنّي على الإتمام والصواب

بسم الله الرحمن الرحيم وبه نستعين الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام على خير خلقه سيدنا محمد وعلى آله وصحبه أجمعين اما بعد فهذا

بەرپەری ئیکی ژ دەسنڤیسا مەلا عەبدسەلامی جزیری

ئەوا بەری سالا ١٣٧١ مشەختی ١٩٥٢ زایینی هاتیە نڤیسین

وقد وقع الفراغ من تسويد هذا الديوان المنسوب الى قدوة الفضلاء وزبدة الا

وباب الجمع بين علمي الظاهر والباطن العارف بالله الظاهر والباطن الفاني في محبته

الحقير ذي العيوب المعترف بالخطايا والذنوب

بەرپەڕێ دویماهی‌یێ ژ دەسنڤیسا مەلا طاهایێ کۆڤلی ئەوا

ل سالا ١٣٦٩ مشەختی ١٩٤٩ زاییني ل بەر دانەیا شێخ طاهرێ شۆشی نڤیسی

١٥٦

يحكي خضر امور ده ماء حياتي | لا في الظلمات
من أحمد في ليلة اصداغ ملاح | لا تحت كلمات
من يسمها فاح بمسك الدعوات | حبيب جيب الغدوات

تمت الديوان المنسوب الى ملا احمد الجزيري

على يد اضعف العباد تراب اقدام

العلماء عبد الرحيم بن عبد الرحمن

الوسطاني مولدا

الجزيري

مسكنا

في سنة ١٣٤٩

تمام شد ديوان حضرت محبوب حق ومجذوب مطلق طائر كنكرهٔ اوج فصاحت بلبل گلبن چمن

ملاحت عندليب صحن سراى شاهد طوطى شكرشكن حقايق رعنا ولى الله بلا خلاف وقطب

الاقطاب بلا نزاع صاحب الوجد التام الشيخ ملا احمد الجزري قدس الله اسراره العزيز

وافاض علينا بره وفيضه وانواره ونور الله ضريحه الانصاري خوشم نيامد زحالم جز چه مانده

شعرم چه آيد بس يا من ينظر الى هذا الديوان الكرام لا تحذ [illegible] فالملام

ان تسئل عن ذلك الزمان وهو عند من وجده عيان والله مثل موج البحر الهم والغم

والبلاء على قلبي كل لحظة جبار لعنة الله على من اعترض ولم يقبل ما الفات ملا احمد المكرر

[illegible] ابن الحار قدر [illegible] جوهر جو [illegible] على قول وفاة ٩٠٥

بەرپەری دویماهییی ژ دەسنڤیسا مەلا عەبدررەحمانی وەسطانی

ئەوا ل سالا ١٣٤٩ مشەختی ١٩٣٠ زایینی هاتیە نڤیسین